

SBÍRKA
SOUDNÍCH ROZHODNUTÍ A STANOVISEK

NEJVYŠŠÍHO SOUDU
ČESKÉ REPUBLIKY

3/2015

OBSAH
Rozhodnutí ve věcech trestních

Abolice	č. 10
Obchodování s lidmi	č. 13
Pletichy při veřejné dražbě	č. 11
Podvod	č. 14
Porušování domovní svobody	č. 15
Právní styk s cizinou	č. 9
Přípustnost vydání	č. 12
Předběžná vazba	č. 9
Veřejná dražba	č. 11
Vydání do ciziny	č. 12
Zastavení trestního stíhání	č. 10

OBSAH

Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Bankovní záruka	č. 26
Dobré mravy	č. 27
Dovolání	č. 21
Dražba	č. 21
Exekuce	č. 21
Incidenční spory	č. 25, 26
Insolvence	č. 25
Konkurs	č. 23, 26
Náhrada škody	č. 23
Náhrada škody zaměstnancem	č. 24, 28
Náklady řízení	č. 23, 24
Odpovědnost státu za škodu	č. 23
Odstoupení od smlouvy	č. 25
Popření otcovství	č. 22
Postoupení pohledávky	č. 25
Prodej movitých věcí a nemovitostí	č. 21
Promlčení	č. 24
Přechod práv a povinností z pracovních vztahů	č. 27
Smlouva o úvěru	č. 26
Veřejná listina	č. 21
Zástavní právo	č. 26
Zavinění	č. 24
Zkušební doba	č. 27

ROZHODNUTÍ VE VĚCECH TRESTNÍCH

Proti usnesení o přeměně předběžné vazby na vazbu předávací podle § 208 odst. 4 zák. č. 104/2013 Sb., o mezinárodní justiční spolupráci ve věcech trestních, při zjednodušeném předání je přípustná stížnost, která nemá odkladný účinek.

(Stanovisko trestního kolegia Nejvyššího soudu
ze dne 24. 2. 2015, sp. zn. Tpjn 307/2014,
ECLI:CZ:NS:2015:TPJN.307.2014.1)

Z o d ů v o d n ě n í :

Předseda trestního kolegia Nejvyššího soudu podle § 21 odst. 1 zák. č. 6/2002 Sb., o soudech a soudcích, ve znění pozdějších předpisů, a čl. 14 odst. 1 písm. f) Jednacího řádu Nejvyššího soudu navrhl, aby trestní kolegium Nejvyššího soudu zaujalo stanovisko k otázce, zda je přípustná stížnost proti usnesení o přeměně předběžné vazby na vazbu předávací podle § 208 odst. 4 zák. č. 104/2013 Sb., o mezinárodní justiční spolupráci ve věcech trestních (dále též jen „zákon“).

Tento návrh učinil předseda trestního kolegia na základě podnětu místopředsedy Městského soudu v Praze, jenž poukázal na nejednotnou rozhodovací praxi senátů tamního soudu, když některé senáty (resp. předsedové senátu) v poučení o opravném prostředku proti usnesení o přeměně předběžné vazby na vazbu předávací při zjednodušeném předání stížnost připouštějí, jiné naopak ji nepřipouštějí. Uvedený podnět projednal evidenční senát Nejvyššího soudu, který dospěl k názoru, že by bylo namístě tuto praxi sjednotit, a za tím účelem byly také vyžádány od krajských a vrchních soudů informace ohledně jejich rozhodovací praxe v této oblasti, jakož i opisy příslušných rozhodnutí.

Ze zaslaných podkladů a rozhodnutí bylo zjištěno, že skutečně soudy v této otázce nerozhodují jednotně. Velká většina z nich (oba vrchní soudy, dále Krajské soudy v Brně, Českých Budějovicích, Hradci Králové a Ostravě) se přiklání k názoru, že proti rozhodnutí o přeměně předběžné vazby na vazbu předávací při zjednodušeném předání je přípustná stížnost a tuto skutečnost také doložily opisy příslušných usnesení. Naproti tomu nejednotný postup vyplývá ze zpráv a z připojených rozhodnutí již výše zmiňovaného Městského soudu v Praze, Krajského soudu v Plzni a Krajského soudu v Ústí nad Labem, když některé jejich senáty (předsedové senátu) stížnost připouštějí, jiné nikoliv. Z předložených zpráv a rozhodnutí byla zjištěna nejednotnost i v otázce, zda podaná stížnost má či nemá odkladný účinek (např. Krajský soud v Ostravě).

Trestní kolegium Nejvyššího soudu před zaujetím stanoviska vyžádalo podle § 21 odst. 3 zák. č. 6/2002 Sb., o soudech a soudcích, ve znění pozdějších před-

pisů, vyjádření od Ministerstva spravedlnosti České republiky, Ministerstva vnitra České republiky, Nejvyššího správního soudu, Nejvyššího státního zastupitelství, předsedů vrchních a krajských soudů, právnických fakult v Praze, v Brně, v Plzni a v Olomouci, Institutu pro kriminologii a sociální prevenci, Ústavu státu a práva Akademie věd České republiky a České advokátní komory.

Poté po zvážení všech výše citovaných vyjádření a stanovisek a v nich uvedených argumentů, zaujalo shora uvedené stanovisko.

V posuzované otázce jde o problematiku aplikace příslušných ustanovení zákona č. 104/2013 Sb., o mezinárodní justiční spolupráci ve věcech trestních, zejména § 206 a § 208 tohoto zákona.

V této souvislosti je nutno také poukázat na ustanovení § 3 odst. 1 zákona, podle něhož platí, že nestanoví-li tento zákon jinak nebo není-li jím některá otázka upravena, použije se trestní řád. V návaznosti na toto ustanovení § 141 odst. 2 tr. ř. stanoví, že stížností lze napadnout usnesení soudu a státního zástupce v těch případech, kdy to zákon výslovně připouští a jestliže rozhodují ve věci v prvním stupni, přičemž stížnost má odkladný účinek, jen kde to zákon výslovně stanoví (§ 141 odst. 4 tr. ř.).

Ve vztahu k rozhodování soudu o předběžné a předávací vazbě, resp. o přeměně předběžné vazby na vazbu předávací, lze konstatovat, že zákon č. 104/2013 Sb., o mezinárodní justiční spolupráci ve věcech trestních, výslovně připouští stížnost proti takovým rozhodnutím v ustanoveních § 94 odst. 1, kdy ve vydávacím řízení je stížnost přípustná proti rozhodnutí soudu o vzetí vydávané osoby do předběžné vazby, a § 206 odst. 1, kdy pro případ předávacího řízení je přípustná stížnost proti rozhodnutí soudu, že se osoba předá do ciziny, kdy ji současně vezme do předávací vazby, nebo rozhodne o přeměně předběžné vazby ve vazbu předávací, přičemž při zjednodušeném předání tak postupuje na návrh státního zástupce.

V ustanovení § 208 zákona je upravena otázka tzv. zjednodušeného předání osoby do ciziny, které se provede tehdy, jestliže osoba, o jejíž předání jde, před předsedou senátu za přítomnosti svého obhájce prohlásí, že souhlasí se svým předáním do jiného členského státu Evropské unie. Státní zástupce pak za splnění zde uvedených podmínek podá soudu návrh na vzetí této osoby do předávací vazby nebo na přeměnu předběžné vazby ve vazbu předávací (§ 208 odst. 1, 2 zákona).

Podle ustanovení § 208 odst. 4 zákona platí, že nachází-li se osoba, o jejíž předání jde, v předběžné vazbě, předseda senátu ji vyslechne a rozhodne o návrhu státního zástupce na přeměnu předběžné vazby ve vazbu předávací. O době a místě konání výslechu předseda senátu vyrozumí obhájce a státního zástupce. V tomto ustanovení zákon otázku možnost podat proti takovému rozhodnutí o vazbě stížnost výslovně nepřipouští, ale také ji výslovně nevylučuje. Je třeba ovšem konstatovat, že zde uváděná situace se liší od situace předvídané ustanovení

vením § 206 zákona pouze tím, že v prvním případě osoba dává ke svému předání do ciziny souhlas a soud již tedy o jejím předání nerozhoduje usnesením, ale i v tomto případě, a to k návrhu státního zástupce, rozhoduje o případném vzetí této osoby do předávací vazby, resp. o přeměně předběžné vazby v předávací.

Ustanovení § 208 odst. 4 zákona tak neupravuje samostatně a komplexně otázku rozhodování o vazbě předávané osoby, ale úzce souvisí či navazuje na úpravu obsaženou již v § 206 zákona, a přípustnost stížnosti proti usnesení o vazbě při zjednodušeném předání je tak nutno posuzovat též s ohledem na znění § 206 odst. 1 zákona. Obsahově je totiž rozhodnutí o vzetí do předávací vazby, resp. o přeměně předběžné vazby na vazbu předávací, v obou ustanoveních shodné. Proto není sebemenšího důvodu pro odlišný přístup k otázce přípustnosti opravného prostředku v obou těchto situacích a rozhodnutí o vazbě při zjednodušeném předání musí stejně jako v ostatních vazebních případech podléhat přezkumu stížnostního soudu.

Z toho pak vyplývá, že stížnost proti vazebnímu rozhodnutí předpokládanému v ustanovení § 208 odst. 4 zákona je přípustná, když v ustanovení § 206 odst. 1 zákona, které ve své druhé větě připouští stížnost, současně výslovně zmiňuje zjednodušené předání (druhá část první věty za čárkou). Předpokládá se tedy, že soud podle tohoto ustanovení bude o vzetí do předávací vazby či její přeměně rozhodovat také při zjednodušeném předání, které se jinak liší od řízení upraveného v § 206 zákona jen tím, že se v něm usnesením nerozhoduje o předání osoby do ciziny (do členského státu Evropské unie).

Výše uvedený závěr lze podpořit i uvedením dalších důvodů opodstatňujících nutnost podrobit přezkumu ze strany stížnostního soudu rozhodnutí o přeměně předběžné vazby v předávací při zjednodušeném řízení. Předně není možno souhlasit s argumentací, že připuštění stížnosti proti takovému rozhodnutí je nadbytečné, neboť osoba s předáním projevila souhlas, který nelze vzít zpět, a proto ani samotné podání stížnosti nemůže být pokládáno za „zpětvzetí souhlasu“ s předáním. Podanou stížností je však možno napadnout např. nesprávný postup, který takovému souhlasu předcházel. Osoba má být totiž před vyslovením souhlasu předsedou senátu poučena o významu takového souhlasu, zejména o tom, že předání bude provedeno bez rozhodnutí o předání, a rovněž o následcích, které jsou s tím spojeny (§ 208 odst. 1 zákona). Mohou tedy nastat i případy, kdy poučení nebylo provedeno nebo vykazuje závažné vady, které si vyžádaná osoba uvědomí až dodatečně. Tyto vady je nepochybně třeba napravit, k čemuž v takových případech může sloužit právě právo stížnosti proti rozhodnutí o vazbě.

Nelze také pominout, že v zákoně jsou uvedeny některé důvody (srov. § 205 odst. 2 písm. c/, g/ až i/, l/, m/ zákona), při jejichž existenci je vyslovení souhlasu vyžádané osoby při zjednodušeném předání neúčinné, resp. je třeba dále postupovat tak, jakoby souhlas nebyl vysloven (§ 208 odst. 2 zákona). Zákon sice světuje posouzení existence těchto důvodů explicitně jen státnímu zástupci

(§ 208 odst. 2), avšak jejich existenci, a tedy účinnost souhlasu osoby, by podle názoru trestního kolegia Nejvyššího soudu měl také přezkoumat soud před rozhodnutím o jejím vzetí do předávací vazby či před rozhodnutím o přeměně předběžné vazby v předávací. I vzhledem k této povinnosti soudu, tj. posuzovat existenci zmíněných důvodů vylučujících účinnost souhlasu předávané osoby, a tedy konání zjednodušeného předávacího řízení, je důvodný požadavek na připuštění možnosti přezkoumání závěru soudu prvního stupně stížnostním soudem na podkladě stížnosti podané ze strany této osoby či ze strany státního zástupce. Pro osobu, o jejíž předání jde, je připuštění stížnosti proti usnesení o vzetí do předávací vazby či přeměně předběžné vazby ve vazbu předávací jedinou účinnou možností, jak se domoci např. změny vadného úsudku státního zástupce a soudu prvního stupně ohledně existence důvodů vylučujících účinnost jeho souhlasu s předáním.

Opačný výklad, tj. nepřipuštění stížnosti proti posuzovanému vazebnímu rozhodnutí, by také zřejmě kolidoval s ústavními požadavky, aby obviněný, resp. osoby v obdobném postavení, měly možnost podat stížnost proti rozhodnutí o vzetí do předávací vazby, popř. o přeměně vazby předběžné v předávací.

Dále trestní kolegium Nejvyššího soudu dospělo k závěru, že stížnost proti rozhodnutí o přeměně předběžné vazby v předávací vazbu nemá odkladný účinek. Lze tak usoudit z dikce § 141 odst. 4 tr. ř., podle něhož stížnost má odkladný účinek jen tam, kde to zákon výslovně stanoví. V případě stížnosti upravené v ustanovení § 206 odst. 1 zákon odkladný účinek nestanoví, a tudíž i vazební rozhodnutí učiněné podle § 208 odst. 4 zákona je ihned vykonatelné.

Trestní stíhání podle čl. II rozhodnutí prezidenta republiky o amnestii ze dne 1. 1. 2013, vyhlášené pod č. 1/2013 Sb. (dále jen „amnestie“), je za splnění dalších podmínek možno zastavit jen v případě, že celková doba neskončeného trestního stíhání činila více než 8 let, a to k datu vyhlášení amnestie.

Neskončeným trestním stíháním ve smyslu § 12 odst. 10 tr. ř. je ta část trestního řízení, která počíná zahájením trestního stíhání (sdělením obvinění), tj. oznámením usnesení o zahájení trestního stíhání osobě, u níž je dostatečně odůvodněn závěr, že spáchala trestný čin (§ 160 tr. ř.), až do právní moci rozsudku (§ 120, § 139 tr. ř.), trestního příkazu (§ 314e odst. 7 tr. ř.), případně jiného rozhodnutí orgánu činného v trestním řízení ve věci samé (např. usnesení o zastavení trestního stíhání podle § 172 tr. ř.).

Do celkové doby trvání neskončeného trestního stíhání však nelze zahrnout tu část trestního řízení, která mu obvykle předchází, a tou je tzv. prověřování podle § 158 a násl. tr. ř. To platí i v případě, kdy státní zástupce zruší usnesení policejního orgánu o zahájení trestního stíhání a uloží mu ve věci znovu jednat a rozhodnout, neboť věc se vrací do stadia tzv. prověřování (§ 158 a násl. tr. ř.). Naproti tomu dobu, po níž již bylo trestní stíhání vedeno před tímto rozhodnutím státního zástupce, je pro účely aplikace čl. II amnestie nutno zahrnout do celkové doby trvání neskončeného trestního stíhání.

(Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 17. 9. 2013,
sp. zn. 4 Tdo 859/2013,
ECLI:CZ:NS:2013:4.TDO.859.2013.1)

Nejvyšší soud k dovolání, které podal nejvyšší státní zástupce v neprospěch obviněných: 1) V. V., 2) J. A. a 3) D. P., zrušil usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 14. 3. 2013, sp. zn. 4 To 5/2013, i předchozí usnesení Městského soudu v Praze ze dne 10. 1. 2013, sp. zn. 46 T 11/2006, a Městskému soudu v Praze přikázal, aby věc v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl.

Z o d ů v o d n ě n í :

Městský soud v Praze usnesením ze dne 10. 1. 2013, sp. zn. 46 T 11/2006, podle § 231 odst. 1 tr. ř. za použití § 223 odst. 1 tr. ř. z důvodů uvedených v ustanovení § 11 odst. 1 písm. a) tr. ř. zastavil trestní stíhání obviněných V. V., J. A. a D. P. stíhaných pro trestný čin podvodu podle § 250 odst. 1, 4 tr. zák. pro skutek, který měli spáchat tím, že obviněný V. V. v období od 19. 1. 1999 do

12. 3. 2002 jako společník a jednatel spol. M. C., spol. s r.o., se sídlem P. 1, K. 7, a obviněný J. A. v době od 8. 5. 2001 do 12. 3. 2002 jako jednatel společnosti M. C., spol. s r.o., která není a nebyla nositelem devizové licence České národní banky k obchodování s devizovými hodnotami, ani držitelem povolení k výkonu činnosti obchodníka s cennými papíry od Komise pro cenné papíry, a obviněný D. P. v době od 19. 1. 1999 do 12. 3. 2002 jako ustanovený ředitel společnosti R. D. corp. se sídlem W. C. 1, R. T., T., B. p. o., která rovněž není registrována jako obchodník na mezinárodních burzovních trzích, získávali prostřednictvím smluvně najatých obchodních zástupců jménem spol. M. C. od různých fyzických a právnických osob finanční prostředky pod záminkou jejich zhodnocení nákupem a prodejem měn na devizovém trhu (tzv. forexové obchody), které klienti skládali na účet společnosti M. C., spol. s r.o. – č. účtu ... vedený u eB. a účty společnosti R. D. corp. – č. účtů, a ... vedené u eB., E. B., a.s., nyní u Č. s., a.s., obvinění takto vložené finanční prostředky klientů vybírali v hotovosti, přičemž klientům zasílali fiktivní výpisy o prováděných obchodech na devizových trzích, čímž je uváděli v omyl tvrzením o investování vložených finančních prostředků do probíhajících obchodů na mezinárodním devizovém trhu a způsobili jim tak celkovou škodu ve výši 25 871 510 Kč, a to zde konkrétně jmenovaným 87 poškozeným.

Stížnost státního zástupce, kterou proti uvedenému rozhodnutí podal, byla usnesením Vrchního soudu v Praze ze dne 14. 3. 2013, sp. zn. 4 To 5/2013, podle § 148 odst. 1 písm. c) tr. ř. zamítnuta.

Uvedené usnesení napadl nejvyšší státní zástupce dovoláním, které opřel o dovolací důvody podle § 265b odst. 1 písm. l) tr. ř. s odkazem na § 265b odst. 1 písm. f) tr. ř., neboť bylo podle něj rozhodnuto o zamítnutí řádného opravného prostředku proti usnesení uvedenému v § 265a odst. 2 písm. c) tr. ř. (tj. usnesení Městského soudu v Praze ze dne 10. 1. 2013 o zastavení trestního stíhání obviněných), aniž byly splněny podmínky pro takové rozhodnutí (tímto usnesením bylo zastaveno trestní stíhání obviněných, ačkoli městský soud v posuzovaném případě nesprávně aplikoval čl. II rozhodnutí prezidenta republiky o amnestii ze dne 1. 1. 2013, vyhlášené pod č. 1/2013 Sb. /dále jen „amnestie“/), a Vrchní soud v Praze jako soud stížnostní zamítl stížnost podanou státním zástupcem, který toto pochybení vytýkal.

Nejvyšší státní zástupce nejprve rekapituloval dosavadní průběh řízení a vydaná rozhodnutí ve věci. Poté uvedl, že nesouhlasí se závěrem soudu prvního stupně, a později se způsobem, jakým se Vrchní soud v Praze vypořádal se stížnostní námitkou státního zástupce týkající se nemožnosti naplnění podmínky čl. II amnestie, tedy že od zahájení trestního stíhání obviněných uplynulo k datu vydání amnestijního rozhodnutí více než osm let, přestože k zahájení trestního stíhání obviněných došlo nejdříve po 30. 3. 2005. Vrchní soud se touto námitkou v odůvodnění svého rozhodnutí podrobně zabýval a shrnul, že rozhodující je

to, že trestní stíhání obviněných bylo řádně zahájeno již usnesením ze dne 11. 8. 2003 bez ohledu na to, že toto usnesení bylo z podnětu stížností obviněných státní zástupkyní zrušeno. Vrchní soud se domnívá, že první usnesení nebylo nicotné ani neprojevovalo znaky libovůle, ale bylo pouze předčasné, když již tehdy bylo podloženo důkazy, které bylo třeba pouze doplnit. Podle názoru soudu se z tohoto důvodu jednalo o relevantní akt, od něhož se odvíjí další procesní náležitosti.

Dovolatel přisvědčil Vrchnímu soudu v Praze, že soudní praxe (zejména citované usnesení Nejvyššího soudu ze dne 13. 5. 2009, sp zn. 5 Tdo 1469/2008) jistým způsobem vyhodnotila a popsala účinky usnesení o zahájení trestního stíhání, jež bylo zatíženo určitou vadou, pro niž bylo později nahrazeno novým usnesením, ve vztahu k promlčení trestního stíhání (resp. trestní odpovědnosti) podle § 67 odst. 3 písm. a) tr. zák. (resp. podle § 34 odst. 4 písm. a/ tr. zákoníku). Při výkladu uvedeného je ovšem podle dovolatele nutné vycházet z toho, že promlčení je institutem hmotně právním, k jehož naplnění dochází obecně vzato v případě absence vůle orgánů činných v trestním řízení stíhat určitého pachatele pro určitý skutek. Proto i usnesení o zahájení trestního stíhání, byť zatížené jistou vadou a následně zrušené a nahrazené bezvadným, je-li projevem zmíněné vůle, běh promlčecí doby přerušuje.

Abolice v podobě čl. II amnestie představuje institut procesní, který ukládá jistý procesní postup (zastavení) v řízeních, v nichž nastaly k určitému okamžiku konkrétní podmínky. Jelikož se jedná o institut projevující se v rovině procesního práva, nelze podle nejvyššího státního zástupce vycházet se shora uvedených judikatorních závěrů, které hodnotí účinky vadného usnesení o zahájení trestního stíhání z hlediska jeho hmotně právních dopadů a nezabývají se posouzením účinků procesních. Při takovém posouzení takto vadné zahájení trestního stíhání z hlediska procesního zákonem předvídané účinky nemá. Po procesní stránce je vadné zahájení trestního stíhání, resp. příslušný úkon orgánu činného v trestním řízení fakticky nulitní.

Usnesení policejního orgánu ze dne 11. 8. 2003, jímž bylo podle § 160 odst. 1 tr. ř. zahájeno trestní stíhání obviněných V., A. a P. pro skutek kvalifikovaný jako trestný čin podvodu podle § 250 odst. 1, 4 tr. zák. spáchaného ve formě spolupachatelství podle § 9 odst. 2 tr. zák. ve vztahu k 87 poškozeným, bylo z podnětu stížnosti obviněných P. a V. přezkoumáno státní zástupkyní Městského státního zastupitelství v Praze a podle § 149 odst. 1 tr. ř. usnesením ze dne 21. 10. 2003, sp. zn. KZv 166/2003, zrušeno jako nezákonné. Státní zástupkyně podle § 149 odst. 1 písm. b) tr. ř. uložila policejnímu orgánu, aby ve věci znovu jednal a rozhodl. Ve věci posléze probíhalo prověřování podle § 158 tr. ř. a až 30. 3. 2005 policejní orgán znovu rozhodl usnesením o zahájení trestního stíhání všech obviněných podle § 160 odst. 1 tr. ř. pro trestný čin podvodu podle § 250 odst. 1, 4 tr. zák. spáchaného ve formě spolupachatelství podle § 9 odst. 2 tr. zák. ve vztahu

k 91 poškozeným, a dále usnesením ze dne 15. 11. 2005 podle § 160 odst. 1, 5 tr. ř. zahájil (rozšířil) trestní stíhání všech tří obviněných pro dílčí útoky pokračujícího trestného činu. Stížnosti obviněných podané proti těmto usnesením již byly státní zástupkyní zamítnuty jako nedůvodné. V době před datem 30. 3. 2005 tudíž trestní stíhání nebylo vedeno řádně a v souladu se zákonnými podmínkami. Dobu před tímto datem proto nelze podle nejvyššího státního zástupce do doby, jež uplynula od zahájení, započítat, když řízení se nacházelo toliko ve fázi prověřování. Dobu prověřování však amnestie nezahrnuje do svého článku II, když tento neshledává relevantním okamžik sepsání záznamu o zahájení úkonů trestního řízení či jiný okamžik ve smyslu § 12 odst. 10 tr. ř. Takovému závěru nasvědčuje i skutečnost, že je třeba z pohledu práva obviněného na obhajobu pohlížet na úkony provedené sice po prvním (zrušeném) usnesení o zahájení trestního stíhání, avšak před procesně bezvadným usnesením o zahájení trestního stíhání, jako na úkony učiněné před zahájením trestního stíhání. Od vydání prvního procesně bezvadného usnesení o zahájení trestního stíhání obviněných, tj. ode dne 30. 3. 2005, potažmo do jeho doručení obviněným, do dne 1. 1. 2013 amnestijním rozhodnutím předpokládaná doba osmi let neuplynula.

Podání dovolání v neprospěch obviněných podle nejvyššího státního zástupce nebrání ani ustanovení § 265p odst. 2 písm. b) tr. ř., neboť ve věci nemělo být rozhodnutí prezidenta republiky o amnestii vůbec aplikováno, protože se na čin, který byl předmětem trestního řízení, nevztahuje. Zmíněné ustanovení § 265p odst. 2 písm. b) tr. ř. dopadá pouze na ty případy, v nichž mimořádný opravný prostředek nesměřuje přímo a výlučně proti samotné aplikaci rozhodnutí prezidenta republiky o amnestii.

Nejvyšší státní zástupce proto navrhl, aby Nejvyšší soud podle § 265k odst. 1, 2 tr. ř. za podmínky uvedené v § 265p odst. 1 tr. ř. zrušil usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 14. 3. 2013, sp. zn. 4 To 5/2013, i předcházející usnesení Městského soudu v Praze ze dne 10. 1. 2013, sp. zn. 46 T 11/2006, jakož i všechna další rozhodnutí na ně obsahově navazující, pokud vzhledem ke změně, k níž došlo zrušením, pozbyla podkladu, a aby podle § 265l odst. 1 tr. ř. přikázal Městskému soudu v Praze, aby věc v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl.

Nejvyšší soud zjistil, že dovolání nejvyššího státního zástupce směřující proti usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 14. 3. 2013, sp. zn. 4 To 5/2013, je přípustné z hlediska ustanovení § 265a odst. 1, odst. 2 písm. h) tr. ř. Nejvyšší státní zástupce je podle ustanovení § 265d odst. 1 písm. a) tr. ř. osobou oprávněnou k podání dovolání (pro nesprávnost kteréhokoli výroku rozhodnutí soudu, a to ve prospěch i v neprospěch obviněného), zároveň jeho dovolání splňuje náležitosti obsahu dovolání podle ustanovení § 265f odst. 1 tr. ř. a bylo podáno ve lhůtě uvedené v ustanovení § 265e odst. 1 tr. ř. a na místě určeném tímž zákonným ustanovením.

Podstatou podaného dovolání je otázka, v jakých případech je možné aplikovat článek II amnestie a zda v projednávané věci byly splněny podmínky pro jeho použití. Zde je třeba uvést, že danou problematikou se v celé řadě podstatných okolností již zabývalo rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 24. 7. 2013, sp. zn. 8 Tdo 661/2013, v němž bylo zmíněno, že právo prezidenta republiky udílet amnestii je zakotveno v čl. 63 odst. 1 písm. k) Ústavy České republiky č. 1/1993 Sb., ve znění pozdějších předpisů (dále jen „Ústava“), podle něhož prezident má právo udělovat amnestii. Jde o akt aplikace práva, který vykazuje určité normativní prvky, má hromadnou povahu (na rozdíl od milosti podle § 62 písm. g/ nebo § 63 písm. j/ Ústavy, která se týká jen individuálních osob), to znamená, že směřuje vůči blíže nevymezenému počtu osob, které však musí splňovat podmínky stanovené v amnestijním rozhodnutí. Na základě ústavního zákona č. 71/2012 Sb. byl s účinností od 1. 10. 2012 nově v ustanovení § 63 odst. 3 Ústavy zakotven požadavek i ve vztahu k amnestii podle čl. 63 písm. k) Ústavy na spolupodpis předsedy vlády nebo jím pověřeného člena vlády.

Článek II amnestie je aboličním rozhodnutím, tj. příkazem, aby se trestní stíhání nezahajovalo nebo aby se v již zahájeném trestním stíhání nepokračovalo. V případě jeho aplikace se postupuje podle § 11 odst. 1 písm. a) tr. ř., podle něhož trestní stíhání nelze zahájit, a bylo-li již zahájeno, nelze v něm pokračovat a musí být zastaveno, nařídí-li to prezident republiky, uživ svého práva udílet milost nebo amnestii.

Z uvedeného je zřejmé, že právo prezidenta na vymezení podmínek abolicie, za nichž se nemají konat trestní stíhání, tj. stanovení rozsahu konkrétního aboličního rozhodnutí, není Ústavou nikterak ohraničeno. Může být proto v každém konkrétním rozhodnutí o amnestii využito v jiném rozsahu a za jiných podmínek, než tomu bylo v předešlých amnestiích, a tudíž je i dopad každé konkrétní amnestie v tomto ohledu jiný. Z těchto důvodů je nutné konkrétní rozhodnutí prezidenta o amnestii aplikovat v souladu s jeho zněním, jak bylo vyhlášeno. K takové aplikaci, která přísluší výhradně soudu, je nutné přistupovat při zachování základních principů obecné spravedlnosti, zejména zásady rovnosti práva na soudní ochranu a jinou právní ochranu, která vyplývá z čl. 36 až 40 Listiny základních práv a svobod (vyhlášené pod č. 2/1993 Sb. usnesením předsednictva České národní rady ze dne 16. prosince 1992 jako součásti ústavního pořádku České republiky dále jen „Listina“), a při důsledném zachování principu vymezeného v čl. 95 odst. 1 Ústavy. Na základě těchto základních zásad je nezbytné postupovat při aplikaci amnestijního rozhodnutí vydaného prezidentem, a to s důrazem na to, že „princip právního státu vychází z priority občana před státem, a tím i z priority základních občanských a lidských práv a osob. V povaze právního státu je však obsaženo také vědomí, že taková opatření je třeba minimalizovat a současně čelit pokušení státu a mocných jednotlivců v něm získat více moci, než nezbytně potřebují. Protože každý zákon obsahující

příkazy a zákazy zasahuje do svobody jednotlivce a jeho základních práv, je třeba uvážit, zda a do jaké míry jsou příkazy zákona zřetelně a přesně definovány, ale také, zda jsou svému účelu přiměřené, vhodné a potřebné“ (srov. Klíma, Karel et. al. Komentář k Ústavě a Listině. 2. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2009, s. 615). Především právě při maximálním respektu k těmto základním zásadám je možné podávat výklad amnestijního rozhodnutí prezidenta republiky, neboť je to pouze soudní moc (srov. § 81 Ústavy), která realizuje zaručené základní právo na soudní ochranu, jež má svůj základ v Listině základních práv a svobod; ta zaručuje každému právo domáhat se stanoveným postupem svého práva u nezávislého a nestranného soudu (čl. 36 odst. 1 Listiny), který především je povolán k tomu, aby zákonem stanoveným způsobem poskytoval ochranu právům (čl. 90 al. 1 Ústavy) (srov. náleží Ústavního soudu ze dne 4. 7. 1996, sp. zn. III. ÚS 80/96). Tato obezřetnost soudní moci je nezbytná pro krajní případy možného nespravedlivého dopadu, který nelze u těchto individuálních právních aktů vyloučit.

Přezkoumávaný článek II amnestie byl vyhlášen ve znění „nařizuji, aby bylo zastaveno pravomocně neskončené trestní stíhání, s výjimkou trestního stíhání proti uprchlému, od jehož zahájení k 1. lednu 2013 uplynulo více než 8 let, pro trestné činy, za něž trestní zákoník stanoví trest odnětí svobody nepřevyšující deset let“.

Z jeho dikce je tedy zřejmé, že vyjadřuje splnění kumulativních podmínek, které musí být v každé konkrétní trestní věci dány pro to, aby mohl být použit, tzn. aby mohly nastat následky v tomto článku předpokládané a ve svých důsledcích realizované prostřednictvím ustanovení § 11 odst. 1 písm. a) tr. ř. o zastavení trestního stíhání.

Pokud se týká podmínky článku II spočívající ve znaku „pro trestné činy, za něž trestní zákoník stanoví trest odnětí svobody nepřevyšující deset let“, Městský soud v Praze správně vyšel z pojmu „trestní zákoník“, i když z povahy této abolice je zřejmé, že se vztahuje na trestní stíhání, která byla zahajována v době před nabytím účinnosti zákona č. 40/2009 Sb., trestního zákoníku, tj. ke dni 1. 1. 2010 (dále jen „trestní zákoník“), jak tomu bylo i u jmenovaných obviněných. Pro předmětnou abolicu má tato skutečnost význam v tom, že mohou nastávat situace, kdy ve smyslu § 2 odst. 1 tr. zákoníku nebude pro obviněného, u něhož je abolice zkoumána, příznivější právní posouzení trestného činu podle trestního zákoníku, a proto bude jeho čin posuzován podle trestního zákona č. 140/1961 Sb. (dále jen „trestní zákon“), a přesto bude třeba vycházet z hlediska trestnosti činu ze sazeb trestního zákoníku.

V projednávaném případě obviněných tak byl správně použit gramatický výklad tohoto článku amnestie, kde je výslovně použit pojem „trestní zákoník“, a stíhané skutky byly správně posuzovány podle sazby zločinu podvodu podle § 209 odst. 1, 5 tr. zákoníku, která nepřevyšuje deset let.

K další podmínce článku II týkající se pojmu zahájení trestního stíhání lze uvést, že trestní stíhání se vždy zahajuje pro určitý skutek (§ 160 tr. ř.), o němž se rozhoduje ve vztahu ke konkrétnímu obviněnému. Od okamžiku zahájení trestního stíhání je třeba rozhodovat pouze o skutku (ve vztahu ke konkrétnímu obviněnému), pro který bylo zahájeno trestní stíhání. Proto, je-li ve společném řízení (§ 20 tr. ř.) projednáváno více skutků, je zapotřebí se zabývat tím, kdy bylo pro konkrétní skutek zahájeno trestní stíhání, u každého skutku samostatně a ke každému z nich individuálně se musí posuzovat, zda od zahájení trestního stíhání uplynula doba 8 let či nikoliv. Může tak nastat situace, že abolicie dopadá na trestní stíhání pro onen skutek, zatímco na ostatní, které tuto časovou podmínku nesplňují, amnestie nedopadá, byť o nich bylo vedeno společné řízení. Z těchto důvodů je nutné vzhledem k ustanovení § 160 odst. 1, 5 tr. ř. při posuzování podmínky délky trestního stíhání z hlediska článku II amnestie určovat okamžik zahájení trestního stíhání u každého skutku samostatně.

Tato zásada se plně uplatní i u pokračujícího trestného činu (§ 116 tr. zákoníku), neboť podle § 12 odst. 12 tr. ř. skutkem se v procesním smyslu rozumí též dílčí útok pokračujícího trestného činu, není-li výslovně stanoveno jinak. Z hlediska hmotně právního jde stále o jeden skutek a o jeden trestný čin. Hledisko hmotněprávní má zde své místo jen v posouzení, zdali „zbývající“ útoky pokračujícího trestného činu naplňují samy o sobě – bez části útoků, na které dopadá amnestie – znaky trestného činu. Se zřetelem na povahu procesního ustanovení § 12 odst. 12 tr. ř. ve spojitosti s ustanovením § 11 odst. 1 písm. a) tr. ř., podle něhož se ohledně abolicie rozhoduje, a s přihlédnutím k zásadě vymezené v § 11 odst. 12 tr. ř. lze zahájení trestního stíhání ve vztahu k naplnění podmínky abolicie (článku II amnestie) zkoumat v případech pokračujícího trestného činu u každého dílčího útoku pokračujícího trestného činu zvlášť. To v praxi může znamenat, že u některých dílčích útoků pokračujícího skutku uplynula od okamžiku u nich zahájeného trestního stíhání doba delší 8 let, kdežto u jiných, pro které bylo trestní stíhání zahájeno později, tomu tak není. Proto je možné při splnění dalších hledisek tohoto článku amnestie abolicii použít jen pro některé z dílčích útoků pokračujícího trestného činu a ohledně jiných dílčích útoků nikoliv. Z těchto důvodů bude nutné u dílčích útoků, pro které nebylo zastaveno trestní stíhání podle § 11 odst. 1 písm. a) tr. ř., nově posuzovat, o jaký trestný čin se bude jednat.

Zde je třeba poznamenat, že soudy obou nižších stupňů v přezkoumávané věci postupovaly v souladu s výše uvedenou procesní zásadou, když do usnesení o zastavení trestního stíhání nebyly zahrnuty dílčí útoky (skutky) pokračujícího trestného činu, pro které bylo proti obviněným zahájeno trestní stíhání poprvé až dne 30. 3. 2005 (viz str. 6 usnesení Městského soudu v Praze).

Dovolatel v podaném dovolání ale nesouhlasí s tím, že oba soudy v dané věci prohlásily za splněnou podmínku článku II amnestie ohledně „neskončeného trestního stíhání, od jehož zahájení k 1. lednu 2013 uplynulo více než 8 let“, též ve vztahu k ostatní (v usnesení o zastavení trestního stíhání specifikované) trestné činnosti obviněných.

Nejvyšší soud je toho názoru, že při výkladu uvedené dikce je třeba vycházet z gramatického výkladu. Jestliže hlavním smyslem této abolicie je zastavit dlouhodobá trestní stíhání, je nutno vycházet ze skutečné doby neskončeného trestního stíhání. Trestní stíhání je proto možno zastavit jen v případě, že celková doba neskončeného trestního stíhání představovala dobu delší než 8 let, a to k datu vyhlášení amnestie.

Neskončeným trestním stíháním ve smyslu § 12 odst. 10 tr. ř. je ta část trestního řízení, která počíná zahájením trestního stíhání (sdělením obvinění), tj. oznámením usnesení o zahájení trestního stíhání osobě, u níž je dostatečně odůvodněn závěr, že spáchala trestný čin (§ 160 tr. ř.), až do právní moci rozsudku (§ 120, § 139 tr. ř.), tzn. i trestního příkazu (§ 314e odst. 7 tr. ř.), případně jiného rozhodnutí orgánu činného v trestním řízení ve věci samé, které bylo učiněno orgánem činným v trestním řízení. Jedná se o usnesení o zastavení trestního stíhání (§ 172 a další tr. ř.), postoupení věci jinému orgánu (§ 171, § 188 odst. 1 písm. f/ tr. ř., a další).

Rozhodně nelze do stadia trestního stíhání zahrnout tu část trestního řízení, která mu obvykle předchází, a tou je tzv. prověřování podle § 158 tr. ř. a násl. Tento závěr vyplývá ze samotné právní úpravy, kdy trestní stíhání je upraveno v hlavě desáté trestního řádu, přičemž podle § 160 odst. 1 tr. ř. nasvědčují-li prověřováním podle § 158 tr. ř. zjištěné a odůvodněné skutečnosti tomu, že byl spáchán trestný čin, a je-li dostatečně odůvodněn závěr, že jej spáchala určitá osoba, rozhodne policejní orgán neprodleně o zahájení trestního stíhání této osoby jako obviněného, pokud není důvod k postupu podle § 159a odst. 2 a 3 nebo § 159b odst. 1 tr. ř.

Naproti tomu postup před zahájením trestního stíhání (§ 158 až § 159b tr. ř.) je upraven v hlavě deváté trestního řádu jako první stadium trestního řízení a současně i přípravného řízení, neboť orgány činné v trestním řízení v něm na rozdíl od předcházejících fází již postupují zásadně podle ustanovení trestního řádu. Jde tedy o počátek trestního procesu, jehož úlohou je zjišťovat podmínky, na základě nichž může být učiněn závěr o přechodu věci do dalšího úseku trestního řízení nebo závěr o tom, že tu takové podmínky chybí a je nutno věc řešit mimo rámec trestního řízení.

V této souvislosti je třeba poukázat na rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 1. 10. 2009, sp. zn. 4 Tz 69/2009, v němž je na zásadní rozdílnost těchto stadií přípravného řízení poukázáno.

Usnesení státní zástupkyně ze dne 21. 10. 2003, jímž podle § 149 odst. 1 písm. b) tr. ř. zrušila usnesení policejního orgánu o zahájení trestního stíhání obviněných ze

dne 11. 8. 2003 a tomuto orgánu uložila ve věci znovu jednat a rozhodnout, tak nemělo povahu skončení trestního stíhání, vyplývajícího z ustanovení § 12 odst. 10 tr. ř., neboť se nejednalo o meritorní rozhodnutí ve věci, ale zároveň znamenalo, že se věc vrací do stadia tzv. prověřování (§ 158 tr. ř. a násl.). Tudíž trestní stíhání proti obviněným v tomto mezidobí (od 21. 10. 2003 do 30. 3. 2005) neběželo, ale současně ani nebylo pravomocně zastaveno, takže zde nevznikla překážka věci rozhodnuté (res iudicata). Pro tento závěr pak svědčí i skutečnost, že proti obviněným mohlo být následně pro totožné skutky pokračujícího trestného činu podvodu dne 30. 3. 2005 opětovně zahájeno trestní stíhání vydáním nového usnesení policejního orgánu ze dne 30. 3. 2005. Vydání tohoto usnesení ale bylo zároveň i nezbytné k tomu, aby proti obviněným bylo možné trestní stíhání znovu vést. Kdyby stadium tzv. prověřování mělo stejnou povahu, jako stadium trestního stíhání, pak by nepochybně bylo zbytečné, aby policejní orgán proti obviněným nově zahajoval trestní stíhání vydáním příslušného usnesení podle § 160 odst. 1 tr. ř.

Podle názoru Nejvyššího soudu tak dobu po zrušení v pořadí prvního usnesení policejního orgánu o zahájení trestního stíhání obviněných (21. 10. 2003), do dne vydání nového usnesení o zahájení trestního stíhání obviněných (30. 3. 2005), do doby neskončeného trestního stíhání ve smyslu aboličního ustanovení amnestie započítávat nelze. Argumentace obou soudů v jimi vydaných usneseních, kterou zdůvodňují zastavení trestního stíhání obviněných na základě vyhlášené amnestie, je sice bezchybná, pokud se jedná o účinek usnesení o zahájení trestního stíhání, coby konkrétního úkonu orgánu činného v trestním řízení, na přerušeni promlčecí doby trestní odpovědnosti (§ 34 odst. 4 tr. zákoníku), či trestního stíhání (§ 67 odst. 3 trestního zákona), což již dříve vyjádřil Nejvyšší soud ve svém rozhodnutí ze dne 13. 5. 2009, sp. zn. 5 Tdo 1469/2008, ale tyto argumenty v přezkoumávaném případě použít nelze.

V něm se totiž jedná o otázku veskrze procesní, nikoli hmotně právní, jako tomu bylo v citované věci. Zde bylo nutné určit dobu pravomocně neskončeného trestního stíhání ke dni 1. 1. 2013, tedy ke dni vyhlášení amnestie. A v takovém případě platí, že lze uvažovat pouze s dobou, po kterou proti konkrétnímu obviněnému bylo vedeno trestní stíhání pro určitý skutek, přičemž ke dni vyhlášení amnestie nebylo toto trestní stíhání pravomocně skončeno některým ze zákonem předpokládaných rozhodnutí.

Oproti názoru dovolatele však Nejvyšší soud zároveň zastává výklad, že i dobu, po níž bylo proti obviněným vedeno v pořadí první trestní stíhání, tj. od 11. 8. 2003 do 21. 10. 2003, je třeba do celkové doby pravomocně neskončeného trestního stíhání započítat, neboť jak již bylo dříve zmíněno, toto trestní stíhání nebylo pravomocně skončeno (bylo pouze dočasně zrušeno) a nové, v pořadí druhé trestní stíhání obviněných na předchozí trestní stíhání ve všech podstatných okolnostech navazovalo, zejména bylo vedeno pro totožný skutek, jenž měl zakládat stejný trestný čin.

Zároveň je třeba uvést, že problematika formální bezvadnosti a obsahové úplnosti takového úkonu (usnesení o zahájení trestního stíhání) je sice otázkou významnou, ale nikoli z hlediska určení celkové doby trestního stíhání osoby obviněného. Pro obviněného je rozhodující skutečnost, že od okamžiku zahájení trestního stíhání je proti němu vedeno trestní řízení ve formě kvalitativně závažnější, neboť zde existují důkazy nasvědčující, že spáchal určitý skutek, jenž naplňuje znaky konkrétního trestného činu. Také proti němu orgány činné v trestním řízení mohou aplikovat instituty vyplývající z trestního řádu, které do té doby použít nemohly, např. rozhodnout o jeho vzetí do vazby, či rozhodnout o zákazu vycestování do zahraničí. Pokud na podkladě stížnosti obviněného následně z důvodu zjištěných formálních nedostatků, ale i z důvodů jiných státní zástupce usnesení o zahájení trestního stíhání zruší (nikoli trestní stíhání zastaví), není důvodné předmětnou dobu, po níž bylo trestní stíhání proti takové osobě již vedeno, při stanovení celkové doby trestního stíhání ignorovat.

Vzhledem k uvedenému pak Nejvyšší soud shledal, že takto sečtená celková doba, po kterou bylo trestní stíhání proti obviněným ke dni 1. 1. 2013 vedeno, činí 7 roků, 11 měsíců a 12 dnů, takže nedošlo ke splnění podmínky vyplývající z čl. II amnestie, aby trestní stíhání nebylo pravomocně skončeno ve lhůtě 8 let ke dni vyhlášení této amnestie.

Nejvyšší soud jako soud dovolací proto dospěl ke konečnému závěru, že jak usnesení soudu prvního stupně, tak usnesení soudu stížnostního byla vydána v rozporu se zněním vyhlášené amnestie a v důsledku toho i v rozporu se zákonem. Proto podle § 265k odst. 1 tr. ř. zrušil napadené usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 14. 3. 2013, sp. zn. 4 To 5/2013, i předchozí usnesení Městského soudu v Praze ze dne 10. 1. 2013, sp. zn. 46 T 11/2006. Současně podle § 265k odst. 2 tr. ř., věta druhá, zrušil také další rozhodnutí na zrušená usnesení obsahově navazující, pokud vzhledem ke změně, k níž došlo zrušením, pozbyla podkladu. Podle § 265l odst. 1 tr. ř. pak Městskému soudu v Praze přikázal, aby věc v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl. To jinými slovy znamená, že bude pokračovat v hlavním líčení a po provedení potřebného dokazování ve věci meritorně rozhodne.

Tomuto rozhodnutí nebránilo ani ustanovení § 265p odst. 2 písm. b) tr. ř., jelikož spornou otázkou a předmětem dovolání nejvyššího státního zástupce v neprospěch obviněných nebyla problematika spojená s jejich trestní odpovědností za spáchaný čin, ale byla jí pouze a výhradně otázka, zda se na čin obviněných vztahuje rozhodnutí o amnestii, konkrétně aby se v jejich trestním stíhání nepokračovalo. V případě, že by dovolací soud konstatoval, že se na čin obviněných aboliční ustanovení amnestie vztahuje, muselo by být podané dovolání odmítnuto jako zjevně neopodstatněné podle § 265i odst. 1 písm. e) tr. ř. Pokud by ale dovolání nejvyššího státního zástupce napadalo výhradně hmotně právní závěry soudů vztahující se k případné vině obviněných, či trestu, který by

Č. 10

jim hrozil, pak by muselo být takové dovolání odmítnuto jako nepřípustné podle § 265i odst. 1 písm. a) tr. ř. Jestliže ve věci obviněných dovolací soud zjistil, že úvahy obou soudů nižších stupňů vztahující se k aplikaci aboličního ustanovení amnestie nebyly celkově souladné s jeho zněním, bylo na podkladě podaného dovolání nejvyššího státního zástupce rozhodnuto tak, jak to vyplývá z učiněného výroku tohoto rozhodnutí.

Veřejnou dražbou ve smyslu § 258 odst. 1 tr. zákoníku se rozumí jednání, jehož účelem je přechod vlastnického nebo jiného práva k předmětu dražby, konané na základě návrhu navrhovatele, při němž se licitátor obrací na předem neurčený okruh osob s výzvou k podávání nabídek a při němž na osobu, která za stanovených podmínek učiní nejvyšší nabídku, přejde příklepem licitátora vlastnictví nebo jiné právo k předmětu dražby, nebo totéž jednání, které bylo licitátorem ukončeno z důvodu, že nebylo učiněno ani nejnižší podání. Takovou veřejnou dražbou je za splnění uvedených podmínek i dražba prováděná elektronicky.

(Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 20. 8. 2014,
sp. zn. 5 Tdo 937/2014,
ECLI:CZ:NS:2014:5.TDO.937.2014.1)

Nejvyšší soud odmítl dovolání obviněného L. K. proti rozsudku Krajského soudu v Brně ze dne 13. 3. 2014, sp. zn. 9 To 494/2013, který rozhodl jako soud odvolací v trestní věci vedené u Městského soudu v Brně pod sp. zn. 12 T 30/2013.

Z o d ů v o d n ě n í :

Rozsudkem Městského soudu v Brně ze dne 31. 10. 2013, sp. zn. 12 T 30/2013, byl obviněný L. K. uznán vinným přečinem pletichy při veřejné dražbě podle § 258 odst. 1 písm. c) trestního zákoníku (zák. č. 40/2009 Sb., ve znění pozdějších předpisů, dále jen „tr. zákoník“), kterého se dopustil tím, že dne 17. 5. 2012 v době kolem 17.30 hodin ve S. u B., okres V., na ulici S. u domu č. p. 845 požadoval po T. U. finanční hotovost ve výši 50 000 Kč pro sebe za to, že se dne 22. 5. 2012 při elektronickém dražebním jednání vedeném Exekutorským úřadem Brno-venkov pod č.j. 137 Ex 1632/03, jehož předmětem byla 1/6 domu č. p. 845 ve S. u B., zdrží podávání návrhů, přičemž již předtím byl přítomen prvního kola dražby, a dne 22. 5. 2012 se skutečně přihlásil k předmětné dražbě, složil dražební jistotu a aktivně se dražby účastnil.

Za tento přečin byl odsouzen podle § 258 odst. 1 tr. zákoníku k trestu odnětí svobody v trvání 16 (šestnáct) měsíců. Podle § 81 odst. 1 a § 82 odst. 1 tr. zákoníku byl obviněnému výkon trestu odnětí svobody podmíněně odložen na zkušební dobu v trvání 4 (čtyř) let.

Krajský soud v Brně, který jako soud odvolací projednal odvolání obviněného L. K., rozhodl rozsudkem ze dne 13. 3. 2014, sp. zn. 9 To 494/2013, tak, že podle § 258 odst. 1 písm. e), odst. 2 tr. ř. zrušil napadený rozsudek ve výroku

o trestu. Podle § 259 odst. 3 tr. ř. nově rozhodl tak, že obviněnému podle § 258 odst. 1 tr. zákoníku uložil trest odnětí svobody v trvání 10 (deseti) měsíců. Podle § 81 odst. 1, § 82 odst. 1 tr. zákoníku mu byl výkon trestu odnětí svobody podmíněně odložen na zkušební dobu v trvání 3 (tří) roků.

Proti uvedenému rozsudku Krajského soudu v Brně ze dne 13. 3. 2014, sp. zn. 9 To 494/2013, ve spojení s rozsudkem Městského soudu v Brně ze dne 31. 10. 2013, sp. zn. 12 T 30/2013, podal obviněný L. K. prostřednictvím obhájce Mgr. J. S. dovolání z důvodů uvedených v § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. Dovolatel konkrétně uvedl, že v trestním řízení bylo nade vši pochybnost prokázáno, že se na něj opakovaně a až po údajném spáchání skutku obracel s dotazy na to, co požaduje, JUDr. P. D. Naposledy se jej na to, jaký prospěch žádá, tázal ještě v průběhu 2. kola dražby (elektronické) dne 22. 5. 2012 via SMS (tedy 5 dní po „skutku“). Postrádá tedy jakoukoliv logiku, aby mu tyto dotazy kladl poté, co se dovolatel údajně vyjádřil, že požaduje 50 000 Kč. Na opakované dotazy JUDr. D. neodpověděl právě proto, že nepožadoval jakýkoliv majetkový prospěch za to, že se zdrží podávání návrhu při dražbě. V této souvislosti nelze přisvědčit bagatelizaci výpovědi JUDr. D. odvolacím soudem (str. 3 rozsudku nahoře), jelikož to byl právě on, kdo s dovolatelem opakovaně jednal, a nelze opomenout, že podezření ze spáchání trestného činu oznámil právě on za sebe (nevykazoval se plnou mocí od paní U.), tedy podal sám trestní oznámení na Policii České republiky ve V.

Dovolatel se měl souzeného přečinu dopustit před elektronickou dražbou, když měl požadovat finanční částku po paní U., ani ona však neuvedla, jakým způsobem by zaručil své zdržení se podávání. Do elektronické (internetové) dražby se však přihlásil svědek JUDr. D., nikoliv paní U. Dovolatel má za to, že u elektronických dražeb nelze ani reálně zajistit, aby se dražitel zdržel svého jednání, a tudíž nemůže svůj případný slib se dražby neúčastnit ani prokazatelně splnit. Účastníci dražby navíc nemohou zjistit v průběhu elektronické dražby identitu toho, kdo draží.

Podle dovolatele oba soudy poskytují nadmaximální ochranu zájmu spoluvlastnice nemovitosti, kterou předřazují před samotný smysl a účel dražby, tedy uspokojit věřitele. Odvolací soud, mj. uvádí, že právě „zcela logicky poškozená chtěla za každou cenu tu 1/6 svého domu vykoupit“. Jeví se mu to tak, že soud její jednání aprobuje.

„Usvědčující“ výpovědi svědkyň v průběhu řízení nezůstaly konstantní, soud bez řádného odůvodnění zvolil verzi údajné poškozené paní U. z její výpovědi před soudem. Paní U. měla na věci eminentní osobní majetkový zájem a podle odůvodnění rozsudku odvolacího soudu „zcela logicky poškozená hodlala za každou cenu tu 1/6 svého domu vykoupit“.

Dovolatel je tak přesvědčen, že orgány činné v trestním řízení nepostupovaly tak, aby byl v souladu s ustanovením § 2 odst. 5 tr. ř. zjištěn skutkový stav,

o němž nejsou důvodné pochybnosti, a to v rozsahu, který je nezbytný pro rozhodnutí. Soudy nehodnotily provedené důkazy ani v souladu s ustanovením § 2 odst. 6 tr. ř. Dovolatel má za to, že v jeho případě byla porušena zásada in dubio pro reo. Verze svědkyně U. přednesená před soudem byla takřka bezvýhradně převzata, naopak verze dovolatele, opřená o výpověď JUDr. D., byla v zásadě ignorována.

Závěrem svého mimořádného opravného prostředku tak dovolatel navrhl, aby Nejvyšší soud zrušil napadené rozhodnutí Krajského soudu v Brně ze dne 13. 3. 2014, sp. zn. 9 To 494/2013, a věc sám rozhodl tak, že se L. K. obžaloby zproštuje (podle ustanovení § 265m odst. 1 tr. ř.).

Nejvyšší soud jako soud dovolací nejprve v souladu se zákonem zkoumal, zda není dán některý z důvodů pro odmítnutí dovolání podle § 265i odst. 1 tr. ř., a na základě tohoto postupu shledal, že dovolání ve smyslu § 265a odst. 1, odst. 2 písm. a) tr. ř. je přípustné, bylo podáno osobou oprávněnou (§ 265d odst. 1 písm. b/, odst. 2 tr. ř.), řádně a včas (§ 265e odst. 1, 2 tr. ř.) a splňuje náležitosti dovolání. Protože dovolání lze podat jen z důvodů taxativně vymezených v § 265b tr. ř., Nejvyšší soud dále posuzoval, zda obviněným vznesené námitky naplňují jím tvrzený dovolací důvod, a shledal, že dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. byl uplatněn alespoň zčásti v souladu se zákonem vymezenými podmínkami. Následně se Nejvyšší soud zabýval důvodem odmítnutí dovolání podle § 265i odst. 1 písm. e) tr. ř., tedy zda nejde o dovolání zjevně neopodstatněné.

Obviněný L. K. uplatnil dovolací důvod uvedený v ustanovení § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř., v němž je stanoveno, že tento důvod dovolání je naplněn tehdy, jestliže rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení skutku nebo jiném nesprávném hmotně právním posouzení. V rámci takto vymezeného dovolacího důvodu je možné namítat buď nesprávnost právního posouzení skutku, tj. mylnou právní kvalifikaci skutku, jak byl v původním řízení zjištěn, v souladu s příslušnými ustanoveními hmotného práva, anebo vadnost jiného hmotně právního posouzení. Zásah do skutkových zjištění je v rámci řízení o dovolání přípustný jen tehdy, učinil-li dovolatel extrémní nesoulad předmětem svého dovolání (srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 9. 8. 2006, sp. zn. 8 Tdo 849/2006). K extrémnímu nesouladu mezi provedenými důkazy a učiněnými skutkovými zjištěními srov. také např. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26. 5. 2010, sp. zn. 7 Tdo 448/2010, usnesení Ústavního soudu ze dne 23. 11. 2009, sp. zn. IV. ÚS 889/09, nebo rozhodnutí Ústavního soudu ze dne 23. 9. 2005, sp. zn. III. ÚS 359/05. Takový závěr, že by skutková zjištění byla v extrémním nesouladu s právními závěry učiněnými v napadeném rozhodnutí, však s ohledem na obsah obou citovaných rozhodnutí a jejich návaznost na provedené dokazování, které je zachyceno v přezkoumaném spisovém materiálu Nejvyšším soudem, nelze učinit.

Dovolatel mimo jiné namítl, že se měl souzeného přečinu dopustit před elektronickou dražbou, když měl požadovat finanční částku po paní U., ani ona však neuvedla, jakým způsobem by zaručil své zdržení se podávání. Do elektronické (internetové) dražby se však přihlásil svědek JUDr. D., nikoliv paní U. Dovolatel má za to, že u elektronických dražeb nelze ani reálně zajistit, aby se dražitel zdržel svého jednání a tudíž nemůže svůj případný slib se dražby neúčastnit ani prokazatelně splnit. Účastníci dražby navíc nemohou zjistit v průběhu elektronické dražby identitu toho, kdo draží.

Nejvyšší soud nejprve dotazem na Exekutorský úřad Brno-venkov, JUDr. P. K., soudního exekutora, zjistil, že dražba, která byla nařízena na den 21. 11. 2011, se konala, avšak nebyla úspěšná, neboť nebylo učiněno žádné podání. Proto byla dne 4. 4. 2012 vydána opakovaná dražební vyhláška a nemovitosti byly dne 22. 5. 2012 vydraženy v opakované dražbě.

Podle ustanovení § 16a vyhlášky Ministerstva spravedlnosti č. 418/2001 Sb., o postupech při výkonu exekuce a další činnosti, týkajícího se dražby nemovitosti provedené elektronicky, rozhodne-li exekutor provést dražbu elektronicky, dražební jednání se nenařizuje (odst. 1). Podle odst. 2 § 16a cit. vyhlášky totožnost dražitelů a dalších účastníků dražby lze ověřit přihláškou k účasti na dražbě podepsanou a) před exekutorem nebo jeho zaměstnancem po prokázání totožnosti platným úředním průkazem, b) úředně ověřeným podpisem, nebo c) uznávaným elektronickým podpisem. Podle odst. 3 tohoto ustanovení každý dražitel je v dražbě navenek označen identifikátorem, ze kterého nelze zjistit jeho totožnost. Dražba probíhá navenek anonymně a jednotliví dražitelé vystupují pod identifikátory, které buď sami uvedou v přihlášce k účasti na dražbě, a pokud je v ní neuvědou nebo jsou nevhodné (např. tím, že jsou dehonestující), exekutor jim identifikátor přidělí. Identifikátor by měl být dražitelům přidělen tak, aby bylo vyloučeno jeho zjištění neoprávněnou osobou. Může mu ho proto sdělit osobně zaměstnanec úřadu a sepsat o tom protokol nebo jej může exekutor dražiteli zaslat listovní zásilkou do vlastních rukou s vyloučením náhradního doručení nebo datovou schránkou.

Podle usnesení ze dne 4. 4. 2012, č.j. 137 Ex 1632/03-107, soudní exekutor JUDr. P. K., pověřený provedením exekuce na základě usnesení Okresního soudu ve Vyškově ze dne 2. 10. 2003, č.j. 9 No 924/2003-6, kterým byl nařízen výkon podle platebního výměru č.j. 4245200608, 2145200618 ze dne 22. 4. 1997, vydaného V. z. p. ČR, který nabyl právní moci, a platebního výměru 4240200746, 2140200745, ze dne 9. 10. 2002, V. z. p. ČR, který nabyl právní moci dne 15. 11. 2002 a je vykonatelný ve věci uspokojení pohledávky oprávněného: V. z. p. ČR, proti povinnému: J. H., v částce, která se skládá z pohledávky ve výši 93 181 Kč a jejího příslušenství, a k vymožení povinnosti povinného uhradit oprávněnému náklady oprávněného a povinnosti povinného uhradit soudnímu exekutorovi náklady exekuce, jejichž výše je stanovena v příkazu k úhradě nákladů exekuce,

vydal usnesení o nařízení dalšího elektronického dražebního jednání (dražební vyhlášku). Zahájení elektronického dražebního jednání bylo stanoveno na den 22. 5. 2012.

Podle protokolu o průběhu dražby bylo dražební jednání zahájeno dne 22. 5. 2012 v 8:30:02. K dražbě se přihlásili a jistotu uhradili: 13700015 (pozn. jedná se o obviněného L. K.) a 13700048 (pozn. jedná se o T. U.). Do prvního dražebního jednání byly přihlášeny tyto pohledávky: 1) VZP ČR, ÚP V., ve výši 312 769 Kč, 2) O. s. s. z. V. přihlásila pohledávku za povinným ve výši 25 451 Kč, 3) F. ú. ve S. u B. přihlásil pohledávku za povinným ve výši 31 527,84 Kč. V čase 8:37:59 bylo provedeno podání ve výši 289 500 Kč. Následně bylo v 8:43:23 provedeno podání ve výši 300 000 Kč. V čase 8:56:02 byl udělen příklep dražiteli 13700048 – T. U. – za nejvyšší podání 300 000 Kč.

Podle Nejvyššího soudu je tak zřejmé, že tvrzení obviněného, že do elektronické (internetové) dražby se přihlásil svědek JUDr. P. D., nikoliv paní T. U., bylo uvedenými písemnými dokumenty spolehlivě vyvráceno. Jestliže dovolatel namítal, že ani paní U. neuvedla, jakým způsobem by zaručil své zdržení se podávání, z logiky věci se nabízí odpověď, že by pouze stačilo se nepřihlásit k dražbě či v ní nepřihazovat, neboť se jedná o okolnosti případu, které se dají na základě protokolu o průběhu dražby a příp. následného dožádání orgánů činných v trestním řízení zjistit a ověřit, jak se také v této projednávané trestní věci stalo.

Pokud dovolatel namítal, že skutková podstata pletich při veřejné dražbě byla do trestního zákoníku nově přijata v době, kdy se ještě nekonaly dražby elektronickou formou, a to údajně v roce 1991, přičemž judikatura k tomuto ustanovení je minimální, považuje Nejvyšší soud za nutné uvést, že tento trestný čin v obdobném znění znal již předchozí trestní zákon z roku 1961, ve znění pozdějších předpisů (v ustanovení § 128c písm. b/ – viz novelizaci provedenou zákonem č. 557/1991 Sb. s účinností od 1. 1. 1992). Trestného činu pletich při veřejné dražbě podle § 258 odst. 1 písm. c) tr. zákoníku se dopustí ten, kdo se dopustí pletich při veřejné dražbě tím, že žádá nebo přijme majetkový nebo jiný prospěch za to, že se zdrží podávání návrhů při dražbě. Dražbou se rozumí jednání, jehož účelem je přechod vlastnického nebo jiného práva k předmětu dražby, konané na základě návrhu navrhovatele, při němž se licitátor obrací na předem neurčený okruh osob s výzvou k podávání nabídek a při němž na osobu, která za stanovených podmínek učiní nejvyšší nabídku, přejde příklepem licitátora vlastnictví nebo jiné právo k předmětu dražby, nebo totéž jednání, které bylo licitátorem ukončeno z důvodu, že nebylo učiněno ani nejnižší podání.

Dražba je upravena různými právními předpisy, přičemž v současné době je dražba prováděna též elektronicky. Z toho vyplývá, že ustanovení § 258

odst. 1 písm. c) tr. zákoníku se vztahuje na jakoukoli veřejnou dražbu, tedy dražbu, ke které má zásadně přístup neomezený okruh dražitelů. V daném případě šlo o elektronickou dražbu prováděnou na základě již shora uvedeného usnesení soudního exekutora, přičemž přístup dražitelů byl upraven tak, že dražitelem se stane každá osoba, která se k dražbě stanoveným způsobem přihlásí, její totožnost byla ověřena (verifikována), a zaplatí dražební jistotu, čímž se stane registrovaným dražitelem, přičemž byl stanoven počátek dražby i průběh dražebního jednání, v rámci něhož mohli dražitelé činit svá podání, jakož i udělení příklepu. Předmětná elektronická dražba konaná dne 22. 5. 2012 proto nepochybně splňovala podmínky veřejné dražby ve smyslu § 258 odst. 1 písm. c) tr. zákoníku, a proto pokud bylo shledáno, že obviněný L. K. se dopustil shora uvedeného jednání spočívajícího zejména v tom, že dne 17. 5. 2012 v době kolem 17.30 hodin ve S. u B., na ulici S. u domu č. p. 845 požadoval po T. U. finanční hotovost ve výši 50 000 Kč pro sebe za to, že se dne 22. 5. 2012 při elektronickém dražebním jednání vedeném Exekutorským úřadem Brno-venkov pod č.j. 137 Ex 1632/03, jehož předmětem byla 1/6 domu č. p. 845 ve S. u B., zdrží podávání návrhů, naplnil znaky přečinu pletich při veřejné dražbě podle § 258 odst. 1 písm. c) tr. zákoníku.

Za tohoto stavu věci není podstatné, zda v roce 1991, resp. 1992, kdy nabyl zákon č. 557/1991 Sb. účinnosti, byly již prováděny elektronické dražby či nikoli. Stejně tak není podstatné, zda v této době či později nebo v současné době existuje větší či menší počet rozhodnutí soudů v obdobných věcech, anebo zda tyto věci rozhodují specializovaní soudci. Proto neshledal Nejvyšší soud ani tyto námitky obviněného L. K. důvodnými.

Z těchto důvodů Nejvyšší soud dospěl k závěru, že napadený rozsudek Krajského soudu v Brně ze dne 13. 3. 2014, sp. zn. 9 To 494/2013, ve spojení s rozsudkem Městského soudu v Brně ze dne 31. 10. 2013, sp. zn. 12 T 30/2013, nevykazuje takové vady, pro které by jej bylo nutno z některého důvodu uvedeného v ustanovení § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. zrušit. Soud prvního stupně jako soud nalézací objasnil a posoudil všechny skutečnosti rozhodné z hlediska skutkového zjištění i právního posouzení, které posléze náležitě přezkoumal i soud druhého stupně, jako soud odvolací, který odvolání obviněného L. K. zamítl jako nedůvodné postupem podle ustanovení § 256 tr. ř., přičemž se současně bez pochybností a logicky vypořádal se všemi relevantními námitkami obviněného uplatněnými v rámci odvolacího řízení.

Z obsahu dovolání a po porovnání námitek v něm uvedených s námitkami uplatněnými v odvolání, jakož i s přihlédnutím k tomu, jakým způsobem se s nimi vypořádal odvolací soud, a po shora uvedeném posouzení dovolacích námitek Nejvyšším soudem, je patrné, že rozhodnutí dovoláním napadené a řízení jemu předcházející netrpí právně relevantními vadami. Z těchto důvodů je třeba jednoznačně dospět k závěru, že jde v případě obviněného L. K. o dovolání

zjevně neopodstatněné, a proto je Nejvyšší soud podle § 265i odst. 1 písm. e) tr. ř. odmítl. Své rozhodnutí přitom učinil v souladu s ustanovením § 265r odst. 1 písm. a) tr. ř. v neveřejném zasedání.

Doplňková ochrana ve smyslu § 14a odst. 1 zákona č. 325/1999 Sb., o azylu, ve znění pozdějších předpisů, se uděluje cizinci ve vztahu ke konkrétnímu státu, kterým je buď stát, jehož je cizinec státním občanem, nebo v případě, že je osobou bez státního občanství, stát jeho posledního trvalého bydliště. Proto udělení takové doplňkové ochrany je překážkou přípustnosti vydání ve smyslu § 393 písm. b) tr. ř. jen vůči těmto státům, nikoliv i státům dalším.¹

(Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 5. 3. 2014,
sp. zn. 14 To 23/2014,
ECLI:CZ:VSPH:2014:14.TO.23.2014.1)

Z o d ů v o d n ě n í :

Usnesením Krajského soudu v Plzni ze dne 19. února 2014, č.j. 1 Nt 2108/2014-30, bylo rozhodnuto, že podle § 396 odst. 2 a § 71 odst. 1 trestního řádu se vyžádaná T. P. propouští z předběžné vazby na svobodu. V odůvodnění zmíněného usnesení krajský soud konstatuje, že od 30. srpna 2012 bylo u tohoto soudu vedeno řízení o vydání T. P. k trestnímu stíhání na Ukrajinu pro skutek, kvalifikovaný jako trestný čin přivlastnění, zpronevěry nebo odcizení majetku v důsledku zneužití služebního postavení podle § 191 odst. 5 ukrajinského trestního zákona. Usnesením Vrchního soudu v Praze ze dne 21. února 2013, sp. zn. 14 To 8/2013, bylo rozhodnuto o přípustnosti vydání a dne 7. března 2013 byla věc předložena tehdejšímu ministru spravedlnosti k rozhodnutí o vydání. T. P. byla usnesením téhož krajského soudu ze dne 17. května 2012, č.j. 1 Nt 1522/2012-23, vzata do předběžné vazby, v níž se nachází do současné doby.

Dne 19. února 2014 byla krajskému soudu postoupena žádost T. P. o propuštění z předběžné vazby, v níž se poukazuje na skutečnost, že rozhodnutím ministerstva vnitra ze dne 18. února 2014, sp. zn. OAM-66/LE-LE05-LE05-2013, jí byla udělena doplňková ochrana podle § 14a zákona o azylu na dobu 12 měsíců od právní moci uvedeného rozhodnutí. Opis tohoto rozhodnutí byl k žádosti připojen. Krajský soud ve shora uvedené skutečnosti s odkazem na § 393 písm. b) trestního řádu shledal překážku vydání T. P. do cizího státu minimálně po dobu, na níž byla doplňková ochrana poskytnuta, a v důsledku toho podle něj postrádá dalšího opodstatnění i zajišťující institut předběžné vazby. Z tohoto důvodu žádosti o propuštění z předběžné vazby vyhověl.

¹ Poznámka redakce: nyní jde o překážku přípustnosti vydání ve smyslu § 91 odst. 1 písm. b) zák. č. 104/2013 Sb., o mezinárodní justiční spolupráci ve věcech trestních.

Proti uvedenému usnesení podala v zákonem stanovené lhůtě státní zástupkyně stížnost, v níž rekapituluje dosavadní průběh extradičního řízení a poukazuje na předchozí rozhodnutí o předběžné vazbě, z nichž dovozuje, že důvod předběžné vazby u T. P. trvá i nadále. Věc se v současné době nachází ve stadiu po rozhodnutí o přípustnosti vydání a je na ministru, resp. ministryni spravedlnosti, aby posoudila, zda udělení doplňkové ochrany vytváří překážku vydání na Ukrajinu. Za situace, kdy takové rozhodnutí dosud učiněno nebylo, nemůže shora uvedené správní rozhodnutí odůvodňovat propuštění T. P. z předběžné vazby.

Podle státní zástupkyně značné pochybnosti vyvolává vyznačení právní moci na rozhodnutí o udělení doplňkové ochrany, k níž došlo v předstihu, tedy ještě předtím, než se rozhodnutí fakticky stalo pravomocným.

Vedle toho státní zástupkyně poukazuje na skutečnost, že dne 14. června 2013 požádala i Generální prokuratura Ruské federace o vydání T. P. k trestnímu stíhání pro trestný čin podvodu podle § 159 odst. 4 trestního zákona Ruské federace, spočívajícím v odcizení majetku cestou oklamání a zneužití důvěry, spáchaným organizovanou skupinou ve zvlášť závažném rozsahu ve třech případech, dále pro trestný čin legalizace peněžních prostředků nebo jiného majetku získaného jinými osobami trestnou činností podle § 174.1 odst. 3 trestního zákona Ruské federace a trestný čin způsobení škody na majetku podvodem nebo zneužitím důvěry podle § 165 odst. 2 písm. a), b) trestního zákona Ruské federace. Krajské státní zastupitelství v Plzni dne 26. září 2013 předložilo ve smyslu § 397 odst. 1 trestního řádu krajskému soudu návrh na vyslovení přípustnosti vydání, o kterém dosud veřejné zasedání nebylo nařízeno.

Propuštěním T. P. z vazby by podle názoru státní zástupkyně došlo ke zmaření obou shora uvedených extradičních řízení, a proto v závěru podané stížnosti navrhla, aby Vrchní soud v Praze napadené usnesení podle § 149 odst. 1 písm. a) trestního řádu zrušil a znovu rozhodl tak, že podle § 396 odst. 2 a § 71a trestního řádu se žádost T. P. o propuštění z předběžné vazby zamítá.

Podáním ze dne 27. února 2014 státní zástupkyně doplnila podanou stížnost tak, že nelze souhlasit se závěrem Krajského soudu v Plzni uvedeným v odůvodnění napadeného usnesení, že doplňková ochrana podle § 14a zákona č. 325/1999 Sb., o azylu, v platném znění, je překážkou povolení vydání do cizího státu. Podle uvedeného ustanovení se doplňková ochrana udělí cizinci, který nesplňuje důvody pro udělení azylu, bude-li v řízení o udělení mezinárodní ochrany zjištěno, že v jeho případě jsou důvodné obavy, že pokud by byl cizinec vrácen do státu, jehož je státním občanem, nebo v případě, že je osobou bez státního občanství, do státu svého posledního trvalého bydliště, by mu hrozilo skutečné nebezpečí vážné újmy podle odstavce 2 a že nemůže nebo není ochoten z důvodu takového nebezpečí využít ochrany státu, jehož je státním občanem, nebo státu podle svého posledního trvalého bydliště. Za vážnou újmu se podle tohoto zákona považuje uložení nebo vykonání trestu smrti, muče-

ní nebo nelidské či ponižující zacházení nebo trestání žadatele o mezinárodní ochranu, vážné ohrožení života nebo lidské důstojnosti z důvodu svévolného násilí v situacích mezinárodního nebo vnitřního ozbrojeného konfliktu, nebo pokud by vycestování cizince bylo v rozporu s mezinárodními závazky České republiky.

Z uvedeného podle názoru státní zástupkyně vyplývá, že doplňková ochrana se vztahuje na domovský stát T. P., tedy na Ruskou federaci, nikoliv na Ukrajinu. Rozhodnutí o doplňkové ochraně tedy není v daném případě překážkou vydání na Ukrajinu, a proto nemůže být ani důvodem propuštění vyžádané osoby z předběžné vazby. Stanovisko úředníků Ministerstva vnitra, s nímž argumentuje odůvodnění napadeného usnesení, nemá podle státní zástupkyně oporu v zákoně.

K obsahu stížnosti státní zástupkyně se prostřednictvím své obhájkyne vyjádřila dne 25. února 2014 T. P. Uvedla, že poté, co se dověděla o politicky motivovaném trestním stíhání vedeném proti ní v Ruské federaci, se rozhodla požádat Českou republiku o udělení mezinárodní ochrany. Řízení bylo zahájeno 9. dubna 2013 a dne 18. února 2014 bylo Ministerstvem vnitra vydáno již shora uvedené rozhodnutí o udělení doplňkové ochrany na dobu 12 měsíců, na jehož podkladě krajský soud nařídil veřejné zasedání na 28. března 2014, kdy lze očekávat rozhodnutí, že vydání T. P. k trestnímu stíhání do Ruské federace není přípustné.

T. P. ve svém vyjádření dále uvádí, že ustanovení § 393 písm. b) trestního řádu jako překážku vydání vyžádané osoby stanoví udělení mezinárodní ochrany vyžádané osobě poskytnuté zvláštním právním předpisem nebo mezinárodní smlouvou. Takovým zvláštním předpisem se rozumí zákon o azylu, který upravuje dvě formy mezinárodní ochrany, jež může být žadateli v České republice poskytnuta – azyl a doplňkovou ochranu. Z formulace uvedeného ustanovení trestního řádu vyplývá, že v případě souběhu extradičních žádostí více cizích států představuje mezinárodní ochrana překážku pro vydání osoby do jakéhokoliv z dožadujících států, t.j. v daném případě jak na Ukrajinu, tak do Ruské federace.

V této souvislosti T. P. odkazuje na nález Ústavního soudu ze dne 10. září 2013, sp. zn. III. ÚS 665/11, ve kterém se uvádí:

„Důvody nepřipustnosti vydání podle § 393 trestního řádu jsou stejným způsobem relevantní nejen v době rozhodování soudu o přípustnosti vydání, ale i kdykoliv poté, tedy až do okamžiku jeho realizace. Z tohoto důvodu musí ministr spravedlnosti při svém rozhodování vždy zvažovat, zda předmětné rozhodnutí soudu není založeno na skutkových zjištěních, která v důsledku plynutí času přestala být aktuální, a tedy zda jej i nadále lze považovat za relevantní podklad pro případné povolení vydání. Pokud by tomu tak totiž nebylo, byl by povinen vydání nepovolit, aniž by byl sám oprávněn rozhodnout, zda je případné vydání

přípustné i za těchto změněných poměrů. Jednou ze skutečností, která by jednoznačně zpochybňovala přípustnost vydání a k níž by navíc došlo rozhodnutím orgánu veřejné moci, je dodatečné udělení mezinárodní ochrany ve smyslu § 393 písm. b) trestního řádu.“

Ministryně spravedlnosti je tedy podle názoru T. P. povinna rozhodnout o nepovolení vydání vyžádané k trestnímu stíhání na Ukrajinu i do Ruské federace.

Důvod předběžné vazby podle názoru T. P. tak v okamžiku udělení doplňkové ochrany pominul, protože není dán žádný logický důvod, proč by měla do doby rozhodnutí ministryně spravedlnosti ve smyslu § 399 trestního řádu před orgány České republiky prchat a skrývat se. Navíc, kromě Ruské federace nemá jmenovaná v jiném státě mimo území České republiky žádné zázemí a její vycestování znemožňuje i fakt, že její cestovní pas byl předán Ministerstvu vnitra.

K námitkám týkajícím se vyznačení data právní moci na rozhodnutí o udělení doplňkové ochrany T. P. uvedla, že podle § 24a zákona o azylu se rozhodnutí ministerstva ve věci mezinárodní ochrany doručuje zástupci i zastoupenému a právní účinky doručení nastávají doručením zastoupenému a tímto dnem podle § 31a uvedeného zákona nabývá rozhodnutí právní moci. Obhájkyně převzala rozhodnutí o udělení doplňkové ochrany osobně na Ministerstvu vnitra dne 18. února 2014 a současně byla informována o tom, že T. P. bude doručeno dne 19. února 2014. Tímto doručením tak rozhodnutí v daném případě nabylo právní moci. Vyznačení doložky právní moci je pouhým osvědčením, které na samotnou právní moc uvedeného rozhodnutí nemá jakýkoliv vliv. Z těchto důvodů má za to, že Krajský soud v Plzni vyhodnotil rozhodující skutečnosti správně a úplně a rozhodl v souladu se zákonem. Proto navrhla, aby stížnost státní zástupkyně byla zamítnuta.

Podáním datovaným dnem 3. března 2014 T. P. doplnila své vyjádření k podané stížnosti o stanovisko, zda lze vyhovět podnětu, kterým se údajně v řízení o vydání jmenované k trestnímu stíhání do Ruské federace domáhá státní zástupkyně u Krajského soudu v Plzni jejího vzetí do předběžné vazby (patrně v případě, pokud by v řízení o vydání na Ukrajinu došlo k jejímu propuštění).

Vrchní soud v Praze na základě podané stížnosti podle § 147 odst. 1 trestního řádu přezkoumal správnost výroku napadeného usnesení a řízení, které mu předcházelo, a shledal stížnost důvodnou.

Samotnému řízení, které před Krajským soudem v Plzni předcházelo rozhodnutí o propuštění z předběžné vazby, nelze z hlediska zachování práva na obhajobu vyžadované osoby ničeho vytknout. K rozhodování v prvním stupni o žádosti o propuštění vyžádané osoby je krajský soud oprávněný a v dané věci i příslušný, bez ohledu na to, že o přípustnosti vydání již bylo pravomocně rozhodnuto a věc byla předložena ministryni spravedlnosti k rozhodnutí ve smyslu

§ 399 trestního řádu. Byly rovněž splněny podmínky k tomu, aby o žádosti krajský soud rozhodoval v neveřejném zasedání.

Jak již v odůvodnění napadeného usnesení konstatuje Krajský soud v Plzni, řízení o žádosti o vydání bylo zahájeno před 1. lednem 2014, a proto se na něj vztahují ustanovení trestního řádu ve znění účinném do 31. prosince 2013, nikoliv zákon č. 104/2013 Sb., o mezinárodní justiční spolupráci ve věcech trestních.

I když se o tom v odůvodnění napadeného usnesení krajský soud výslovně nezmiňuje, v rámci rozhodování o žádosti o propuštění z předběžné vazby je třeba zkoumat, zda důvody předběžné vazby pominuly, a pokud i nadále trvají, zda přichází v úvahu nahrazení předběžné vazby některým z opatření uvedených v § 73 a § 73a trestního řádu, na která § 396 odst. 2 uvedeného zákona odkazuje. Dále je třeba posoudit význam nové skutečnosti, o kterou T. P. opřela svoji žádost o propuštění z vazby, t.j. již shora citované rozhodnutí Ministerstva vnitra o přiznání doplňkové ochrany, a to již z toho hlediska, že předběžná vazba není samoúčelným institutem, při jehož aplikaci by nebylo potřebné zvažovat, zda další vedení vydávacího řízení má smysl.

Otázku nutnosti dalšího trvání předběžné vazby T. P. posuzoval krajský i vrchní soud naposledy v souvislosti s rozhodováním o přípustnosti přijetí nabídky peněžité záruky jako opatření nahrazujícího vazbu. Ke stížnosti státní zástupkyně zdejší vrchní soud usnesením ze dne 4. prosince 2013, sp. zn. 14 To 165/2013, podle § 149 odst. 1 písm. a) trestního řádu zrušil usnesení krajského soudu o přijetí peněžité záruky a znovu se rozhodl tak, že podle § 73a odst. 2 písm. b) trestního řádu se nabídka peněžité záruky jako náhrady předběžné vazby T. P. v řízení o jejím vydání k trestnímu stíhání na Ukrajinu, vedeném u Krajského soudu v Plzni tehdy pod sp. zn. 1 Nt 101/2012, nepřijímá. V odůvodnění uvedeného usnesení konstatoval, že přesto, že předběžná vazba trvá dlouhou dobu, z důvodů, které dále popisuje, i nadále existuje důvodná obava, že vyžádaná by se mohla snažit vyhnout vydání pod dojmem ohrožení vysokým trestem, který jí v případě prokázání viny hrozí, nehledě na to, že o vydání pro závažnou trestnou činnost žádá i Ruská federace. Tato okolnost i s přihlédnutím k tomu, že o přípustnosti vydání na Ukrajinu již v té době bylo pravomocně rozhodnuto, intenzitu vazebního důvodu ve smyslu § 396 odst. 1 trestního řádu posiluje. Již v té době neprobíhaly žádné úkony k ukončení vydávacího řízení a k ukončení předběžné vazby, protože se vyčkávalo skončení správního řízení o žádosti T. P. o poskytnutí azylu.

Odhlédneme-li od skutečnosti, že řízení o udělení mezinárodní ochrany T. P. již bylo pravomocně skončeno, nenastala v mezidobí žádná nová skutečnost, která by mohla významněji ovlivnit závěr o trvání důvodu předběžné vazby, jak ji podrobně posuzoval soud v předchozím shora citovaném usnesení. I nadále platí, že řízení se nachází ve stadiu, kdy bylo pravomocně rozhodnuto o přípust-

nosti vydání pro závažnou úmyslnou trestnou činnost, kterou měla být způsobena mimořádně vysoká majetková škoda a vyžadované osobě v případě prokázání viny hrozí trest odnětí svobody ve výměře od sedmi do dvanácti let. Jmenovaná se na území České republiky ocitla jako turistka, bez jakýchkoliv osobních, majetkových nebo pracovních vazeb, a v průběhu extradičního řízení byla České republice doručena další žádost o její vydání ze strany třetího státu. Stejně jako v době předchozího rozhodování o žádosti o propuštění z předběžné vazby se ve věci vyčkává rozhodnutí ministryně spravedlnosti o tom, zda se vydání povoluje, které bylo dosud blokováno probíhajícím správním řízením o žádosti o udělení azylu.

Na základě těchto skutečností proto i nadále platí závěr o důvodné obavě z útěku T. P. v případě jejího propuštění z předběžné vazby na svobodu ve smyslu § 396 odst. 1 trestního řádu. S tímto závěrem konečně nepolemizuje ani odůvodnění napadeného usnesení, ani vyjádření T. P. ke stížnosti státní zástupkyně; jak krajský soud, tak obhájkyň se zaměřují na skutečnost, že T. P. byla udělena doplňková ochrana, a z toho dovozují, že předběžná vazba nadále ztratila své opodstatnění, protože rozhodnutí ministryně spravedlnosti nutně musí spočívat v odmítnutí vydání.

K hodnocení samotného rozhodnutí ve věci mezinárodní ochrany považuje vrchní soud v úvodu za nutné uvést, že nepovažoval za potřebné blíže se zabývat námitkami státní zástupkyně týkajícími se okolností, za nichž byla k rozhodnutí připojena doložka právní moci, a vyvozovat z toho, že takové rozhodnutí je vadné, jak státní zástupkyně naznačuje. Je samozřejmě přinejmenším neobvyklé, že správní orgán vyznačí právní moc rozhodnutí dnem, který teprve nastane, avšak v průběhu další doby nenastaly žádné okolnosti, které by zpochybňovaly závěr o tom, že správní rozhodnutí se skutečně stalo pravomocným. Daleko podstatnější význam pro posouzení věci má obsah tohoto správního rozhodnutí.

Ministerstvo vnitra podle výroku uvedeného správního rozhodnutí udělilo podle § 14a zákona o azylu T. P. doplňkovou ochranu na dobu 12 měsíců. Skutečnost, že předchozím výrokem rozhodlo, že jmenované azyl neuděluje, nemá pro aktuální posouzení věci význam, protože v tomto okamžiku má i doplňková ochrana z hlediska § 393 písm. b) trestního řádu stejné právní účinky. Rozsah ochrany, který uvedené ustanovení trestního řádu zmiňuje, vyplývá již ze samotného § 14a odst. 1 zákona č. 325/1999 Sb., o azylu, ve znění zákona č. 165/2006 Sb. Podle něj se doplňková ochrana udělí cizinci, který nesplňuje důvody pro udělení azylu, bude-li v řízení o udělení mezinárodní ochrany zjištěno, že v jeho případě jsou důvodné obavy, že pokud by byl cizinec vrácen do státu, jehož je státním občanem, nebo v případě, že je osobou bez státního občanství, do státu svého posledního trvalého bydliště, by mu hrozilo skutečné nebezpečí vážné újmy podle odstavce 2 a že nemůže nebo není ochoten z důvodu takového nebezpečí využít ochrany státu, jehož je státním občanem, nebo státu určeného podle

svého posledního trvalého bydliště. Pro posouzení věci nemá význam obsah odstavce 2 citovaného ustanovení, definující pojem vážné újmy, protože soudu v extradičním řízení nepřísluší přezkoumávat zjištění správního orgánu o existenci hrozby takové újmy.

Jak azyl, tak následně i ochrana poskytovaná uprchlíkům, historicky vycházejí z uznané nutnosti zajistit občanům jiných států lidská práva a svobody za situace, kdy jim je odpírá stát, jehož jsou občany, nebo tehdy, když takové osoby z vážných důvodů se nemohou nebo nechtějí takové ochrany v domovském státě dovolat. Doplnková ochrana zakotvená v zákonu o azylu vychází ze směrnice Rady Evropské unie č. 2004/83/ES ze dne 29. dubna 2004 o minimálních normách, které musí splňovat státní občané třetích zemí nebo osoby bez státní příslušnosti, aby mohli žádat o postavení uprchlíka nebo osoby, která z jiných důvodů potřebuje mezinárodní ochranu, a o obsahu poskytované ochrany. Jejím smyslem je poskytnout statusovou ochranu osobám, byť nesplňují podmínky pro udělení azylu. Sociální péče se pak těmto osobám poskytuje ve stejném rozsahu, jako občanům daného členského státu. Udělením doplňkové ochrany se tedy supluje povinnost, kterou má jinak stát vůči svým občanům.

Z rozhodnutí Ministerstva vnitra v souladu s § 14a zákona o azylu zcela jednoznačně vyplývá, že doplňková ochrana byla T. P. udělena po vyhodnocení politické a bezpečnostní situace ve státě, jehož je občankou, t.j. v Ruské federaci, a rizik porušování jejích lidských práv v případě, že bude vyhověno extradiční žádosti a bude do Ruské federace k trestnímu stíhání vydána. Ministerstvo vnitra se v této souvislosti nezabývalo a ani nemohlo zabývat otázkou, zda stejnou hrozbu pro jmenovanou představuje případné vydání na Ukrajinu, nebo do kteréhokoliv dalšího státu.

Krajský soud v Plzni ze shora citovaného rozhodnutí o udělení doplňkové ochrany dovodil, že tím vznikla překážka vydání ve smyslu § 393 písm. b) trestního řádu, který stanoví, že vydání osoby do cizího státu je nepřipustné, jestliže jde o osobu, které byla v České republice udělena mezinárodní ochrana, v rozsahu ochrany poskytnuté této osobě zvláštním právním předpisem nebo mezinárodní smlouvou. Podle odůvodnění jeho usnesení přiznání doplňkové ochrany představuje překážku vydání do jakéhokoliv cizího státu. Na podporu své argumentace krajský soud odkazuje na názor vyjádřený údajně v komentáři nakladatelství C.H. Beck k trestnímu řádu a ve faxové zprávě Ministerstva vnitra. Pro úplnost je třeba připomenout, že obhájkyň T. P. ve svém vyjádření poukazuje na to, že ke stejnému závěru dospěl i Ústavní soud v nálezu sp. zn. III. ÚS 665/11.

Pokud se vyjde z gramatického, resp. sémantického výkladu daného ustanovení trestního řádu, pak by bylo možné učinit závěr, že udělení mezinárodní ochrany poskytuje jejímu nositeli ochranu před všemi státy světa, tedy že ho – i v rozporu s citovanou směrnicí Rady Evropské unie – povyšuje nad ostatní

občany hostitelského státu, kteří v takovém rozsahu před předáním do jiného členského státu chráněni nejsou. Podle názoru vrchního soudu je třeba se velmi pečlivě zabývat otázkou výkladu daného ustanovení i z hlediska historického, systematického a především teleologického při posuzování, zda je cílem zákonodárce takový stav vyvolat, nebo zda zmíněná díkce citovaného ustanovení je jen úsporným vyjádřením a odrazem toho, že v extradičním řízení je pravidlem, že státy se dožadují především vydání svých vlastních občanů.

Jak již bylo shora uvedeno, mezinárodní ochrana se historicky vyvinula jako útočiště před pronásledováním ze strany domovského státu a zejména po zkušenostech se světovými válkami představuje základní nástroj při řešení uprchlictví. Jeho smyslem je poskytnout status odpovídající standardní ochraně, kterou jinak požívají občané demokratických států. Z toho vychází i díkce české Listiny základních práv a svobod, která ve svém článku 43 poskytnutí azylu cizinci spojuje s jeho pronásledováním za uplatňování politických práv a svobod.

Podobně i v Chartě základních práv Evropské unie je právo na azyl vyjádřeno v souladu s pravidly Ženevské úmluvy ze dne 28. července 1951 a Protokolem ze dne 31. ledna 1967, týkajícím se postavení uprchlíků. Čl. 33 uvedené mezinárodní úmluvy obsahuje záruku v podobě zákazu vyhoštění a navracení (refoulement), podle níž žádný smluvní stát nevyhostí jakýmkoli způsobem nebo nevrátí uprchlíka na hranice zemí, ve kterých by jeho život či osobní svoboda byly ohroženy na základě jeho rasy, náboženství, národnosti, příslušnosti k určité společenské vrstvě či politického přesvědčení.

Pokud by přiznání mezinárodní ochrany představovalo „ochranu proti celému světu“, pak by se logicky muselo promítnout a uplatňovat i ve vztazích mezi demokratickými státy, např. mezi státy Evropské unie; ne v tom směru, že by jeden členský stát uděloval mezinárodní ochranu občanu jiného členského státu, ale tak, že by takovému státu nemohl předat občana třetího státu s poukazem na to, že mu udělil mezinárodní ochranu. Mezinárodní dokumenty, na jejichž podkladě mezi těmito státy dochází k předávání osob k trestnímu stíhání, ale nepřipouštějí ani fakultativní odmítnutí právní pomoci s odkazem na to, že osobě, o jejíž předání se žádá, byla v dožádaném státě udělena mezinárodní ochrana jako odraz hrozby porušování jejích práv ve státě, jehož je občanem.

Ze shora uvedeného je třeba dovodit, že ochrana ve vztahu k třetím státům se poskytuje takové osobě ve standardním rozsahu, který jinak vyplývá z obecně uznávaného principu, že mezinárodní smlouvy o lidských právech a základních svobodách mají přednost před smluvními dokumenty, upravujícími speciální formy spolupráce států, např. v oblasti potírání kriminality, projevující se ve vytvoření pravidel aplikace takových právních nástrojů, jako je např. extradice. Jinými slovy – ve vztahu ke třetím státům je třeba jak u nositele mezinárodní ochrany, tak u kterékoliv jiné osoby vždy jednotlivě zkoumat, zda s extradiční

nebude spojena důvodná obava z porušování jejich práv a svobod, a pokud ano, pak je vydání nepřipustné.

Argumentace ve vztahu k demokratickým státům, že vydání, resp. předání je nepřipustné, protože je třeba všemožně chránit vyžádanou osobu před porušováním jejich práv v zemi jejího původu, nemůže uspět. K takové ochraně naopak slouží princip, zakotvený jak v Evropské úmluvě o vydávání, tak v řadě dvoustranných extradičních smluv, nebo i v Rámcovém rozhodnutí Rady Evropské unie o evropském zatýkacím rozkazu a postupech předávání mezi členskými státy, že další vydání, resp. předání osoby do třetího státu podléhá souhlasu prvního vydávajícího státu.

Shora uvedený závěr není v rozporu ani s již zmiňovaným nálezem Ústavního soudu, sp. zn. III. ÚS 665/11, a pro úplnost je třeba dodat, že ani s doktrinálním výkladem, na který odkazuje v odůvodnění napadeného usnesení krajský soud. Komentář k trestnímu řádu se v této souvislosti omezuje jen na konstatování, že: „Tento důvod nepřipustnosti vydání pokrývá rovněž osoby, které požívají doplňkové ochrany jako jedné z forem mezinárodní ochrany poskytované podle zákona o azylu a zajišťující těmto osobám možnost nebýt vystaveny reálně hrozící újmě ve státě, jehož jsou občany.“ O ochraně takových osob před třetími státy se ale komentář vůbec nezmiňuje a není tedy zřejmé, z čeho je podle odůvodnění napadeného usnesení s odkazem na právě zmíněný komentář dovozována.

Ve shora citovaném nálezu Ústavního soudu se pak objevuje to, co již vyplývá z citovaného článku Ženevské úmluvy o uprchlících, t.j. požadavek respektování zákazu non refoulement. Ústavní soud, který se v této souvislosti jinak zabýval ústavní stížností, týkající se extradičního řízení stěžovatele do státu, jehož je občanem, k tomu uvedl:

„V řízení o ústavní stížnosti proti rozhodnutí ministra spravedlnosti podle § 399 odst. 1 zákona č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů, kterým bylo povoleno vydání stěžovatele z České republiky do cizího státu, Ústavní soud posuzuje, zda bylo vydáno na základě rozhodnutí soudu, kterým bylo vysloveno, že vydání je přípustné, a zda předmětné rozhodnutí soudu není založeno na skutkových zjištěních, která v důsledku plynutí času přestala být aktuální. Takovouto relevantní skutečnost by představovalo např. dodatečné udělení mezinárodní ochrany ve smyslu § 393 písm. b) trestního řádu. Překážka povolení vydání je ale dána i v případě, že nebylo pravomocně skončeno řízení o první žádosti stěžovatele o udělení mezinárodní ochrany, včetně případného soudního přezkumu. Smyslem obou uvedených podmínek povolení vydání je garance, že jeho realizace nebude znamenat porušení závazku vyplývajícího ze zásady non-refoulement ve smyslu čl. 33 odst. 1 Úmluvy o právním postavení uprchlíků, publikované společně s Protokolem týkajícím se právního postavení uprchlíků z 31. ledna 1967 pod č. 208/1993 Sb., a čl. 2 a 3 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod, jenž má jako závazek

ze smlouvy o ochraně lidských práv přednost před jinými závazky z mezinárodních smluv.“... „Ústavní soud připomíná, že podstatou zásady non-refoulement je zákaz státu vyhostit nebo povolit vydání uprchlíka do jiného státu, v němž by byl ohrožen jeho život nebo osobní svoboda na základě rasy, náboženství, národnosti, příslušnosti k určité společenské vrstvě či politického přesvědčení (čl. 33 odst. 1 Úmluvy o právním postavení uprchlíků), resp. v němž by mu hrozilo, že bude porušeno jeho právo na život (čl. 2 Úmluvy) nebo že bude vystaven mučení nebo podrobován nelidskému či ponižujícímu zacházení anebo trestu (čl. 3 Úmluvy, čl. 3 Úmluvy proti mučení) – srov. např. rozsudky Evropského soudu pro lidská práva ze dne 12. dubna 2005 ve věci Shamayev a ostatní proti Gruzii a Rusku č. 36378/02, § 335, ze dne 8. listopadu 2005 ve věci stížnosti Bader a Kanbor proti Švédsku č. 13284/04, § 41 a 42, a ze dne 28. února 2008 ve věci Saadi proti Itálii č. 37201/06, § 125. Pakliže se přitom tento závazek z mezinárodních smluv dostane do kolize se závazkem k extradici, uplatní se zde v minulosti vyslovený závěr, že «respekt a ochrana základních práv jsou definičními znaky materiálně chápaného právního státu», pročež «v případě, že vedle sebe existuje smluvní závazek chránící základní právo a smluvní závazek, který směřuje k ohrožení téhož práva, musí závazek první převážet» (srov. nálezy sp. zn. I. ÚS 752/02).“

Ke stejnému závěru dospěl Ústavní soud i ve svých dalších rozhodnutích (srov. např. stanoviska pléna Pl. ÚS 41/10 nebo Pl. ÚS-st. 37/13).

Na základě shora uvedených skutečností je třeba souhlasit s argumentací, objevující se v odůvodnění stížnosti státní zástupkyně, že doplňková ochrana udělená T. P. rozhodnutím Ministerstva vnitra ze dne 18. února 2014 se vztahuje bez dalšího na její domovský stát, tedy na Ruskou federaci, ale nikoliv i na Ukrajinu nebo na kterýkoliv další stát; toto rozhodnutí tak nepředstavuje automaticky překážku vydání na Ukrajinu. Uvedené rozhodnutí tak obecně nevytváří překážku nepřipustnosti vydání ve smyslu § 393 písm. b) trestního řádu, resp. s ohledem na stadium řízení překážku, pro kterou by ministryně spravedlnosti při svém rozhodování podle § 399 trestního řádu musela rozhodnout, že vydání na Ukrajinu nepovolí. Je samozřejmě plně v její pravomoci, jakými úvahami se při tomto rozhodování bude řídit a jaké skutečnosti bude považovat za rozhodující. Nelze ale uzavřít, že předem je vyloučeno, aby rozhodla tak, že vydání povoluje.

I nadále zatím trvá důvodná obava z útěku T. P. před extradičním řízením s ohledem na skutečnosti popsané shora. Vrchní soud v Praze proto ke stížnosti státní zástupkyně rozhodl tak, že § 149 odst. 1 písm. a) trestního řádu napadené usnesení zrušil, a protože nebylo nutné ve věci provádět další šetření, zejména obstarávat další důkazy, znovu rozhodl tak, že podle § 396 odst. 2 a § 71a trestního řádu se žádost T. P. o propuštění z předběžné vazby s ohledem na shora uvedené zamítá.

Č. 12

Otázkou dalšího postupu v řízení o vydání do Ruské federace se Vrchní soud v Praze nezabýval, i když obhájkyně T. P. považovala za nutné ve svém doplňujícím vyjádření ke stížnosti státní zástupkyně se k tomu vyjádřit. O této extradiční žádosti probíhá samostatné řízení, které vede Krajský soud v Plzni a Vrchnímu soudu v Praze nepřísluší do něj cestou rozhodování v jiné věci jakkoliv zasahovat.

Zákonný znak „užito k nuceným pracím“ v ustanoveních § 168 odst. 1 písm. e) a § 168 odst. 2 písm. e) tr. zákoníku o trestném činu obchodování s lidmi je nutné vykládat v souladu s pojmem nucené práce ve smyslu čl. 2 odst. 1 Úmluvy o nucené nebo povinné práci č. 29 Mezinárodní organizace práce, přijaté dne 28. června 1930, vyhlášené pod č. 506/1990 Sb., podle něhož jí je každá práce nebo služba, která se na kterékoli osobě vymáhá pod pohrůzkou jakéhokoli trestu a ke které se dotčená osoba nenabídlá dobrovolně.

Uvedený znak je proto naplněn např. jednáním pachatele, který dopraví cizí státní příslušníky na území České republiky a poté jim odebere cestovní a osobní doklady, omezuje je ve svobodě pohybu, za vykonanou práci jim nevyplácí odpovídající mzdu, příkazy k práci vynucuje pohrůzkami újmy na zdraví, životě nebo bitím, přičemž uvedené osoby se ocitají ve zranitelném postavení i z důvodu neznalosti prostředí a jazyka v cizí zemi a jejich lidská svoboda a důstojnost je tak závažně omezena.

(Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 12. 3. 2014,
sp. zn. 7 Tdo 1261/2013,
ECLI:CZ:NS:2014:7.TDO.1261.2013.1)

Nejvyšší soud rozhodl o dovoláních podaných nejvyšším státním zástupcem v neprospěch obviněných V. B., V. D. a M. Z. a obviněným V. B. proti usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 20. 9. 2012, sp. zn. 2 To 76/2012, tak, že z podnětu dovolání nejvyššího státního zástupce podle § 265k odst. 1 tr. ř. zrušil usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 20. 9. 2012, sp. zn. 2 To 76/2012, a rozsudek Krajského soudu v Ústí nad Labem ze dne 2. 5. 2012, sp. zn. 2 T 12/2009. Zrušil také další rozhodnutí na zrušená rozhodnutí obsahově navazující, pokud vzhledem ke změně, k níž došlo zrušením, pozbyla podkladu. Podle § 265l odst. 1 tr. ř. Krajskému soudu v Ústí nad Labem přikázal, aby věc v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl. Dovolání obviněného V. B. odmítl.

Z o d ů v o d n ě n í :

Rozsudkem Krajského soudu v Ústí nad Labem ze dne 2. 5. 2012, sp. zn. 2 T 12/2009, byli obvinění V. B., V. D. a M. Z. uznáni vinnými trestnými činy obchodování s lidmi podle § 232a odst. 2 písm. c), odst. 3 písm. a) zákona č. 140/1961 Sb., trestního zákona, ve znění pozdějších předpisů, účinného do 31. 12. 2009 (dále zpravidla jen „tr. zák.“), které podle skutkových zjištění soudu spáchali tím, že

po předchozí společné dohodě ve spojení se skupinou osob kolem A. K., I. J., G. L. N., B. M. O., zvaným S. B., a T. M., zvaným M., a dalších dosud neustanovených osob působících na území Rumunské republiky a České republiky,

nejméně od 1. dubna 2008 do 4. července 2008 jako členové skupiny s organizovanou vnitřní strukturou a stanovením úkolů, se záměrem dosáhnout neoprávněného majetkového prospěchu formou soustavných zisků, pod příslibem zprostředkování práce zlákali z Rumunské republiky do České republiky poškozené N. J., H. D.-D., I. D., R. N.-I., R. C.-F., R. C., T. G., R. C.-M., M. C., M. V., S. C., Z. F., I. D., Z. C.-I., S. L., S. D., N. A.-C., T. M.-A., I. V., I. D., všichni státní příslušníci Rumunska, a další neustanovené osoby, přičemž G. L. N., I. J., A. K., B. M. O. a T. M. prováděli v Rumunské republice nábor pracovních sil, kdy najímaným poškozeným slibovali za sběr chřestu vysokou měsíční mzdu v rozmezí 2000 až 3000 lei (v přepočtu 12 000 Kč až 18 000 Kč), pravidelné vyplácení záloh nebo celé mzdy, dopravu, ubytování i stravu zdarma, případně u některých pouze zajištění dopravy a uzavření pracovních smluv,

poškození byli po příjezdu do České republiky ubytováni v pronajatých domech na adresách R. n. L., Č., R. n. L., A., ubytovně H. u V., okres M., přičemž obvinění V. B. a V. D. jim skutečně zprostředkovali zejména prostřednictvím společnosti B. I. cz, s. r. o., se sídlem M., S. 2723, jejímž jednatelem a společníkem byl obviněný V. B., dělnickou práci v masokombinátu společnosti P., spol. s r. o., se sídlem R. n. L., Ch. 627, a sběr chřestu na chřestových polích ve V., okres M., společnosti B. S. K., spol. s r. o., V., H.,

obvinění V. B., V. D. a M. Z. a A. K., G. L. N., I. J., T. M. po příjezdu poškozeným odebrali doklady, aby i nadále setrvali v jimi zprostředkované práci a byli na nich závislí, poškození nedostávali odpovídající stravu, obvinění svévolně zrušili dojednané obědy ve V., zajistili nevhodné ubytovací podmínky, přičemž poškození pracovali v těžkých podmínkách, v časovém rozpětí od pondělí do neděle, v některých případech 12 hodin denně na chřestových polích a 18 hodin denně v masokombinátu, bez smluvené přestávky, nebyla jim při sběru chřestu zapisována skutečně odvedená práce, byli nuceni pracovat i nad rámec dohodnuté normy, řádně jim nevypláceli mzdu nebo nezaplatili vůbec, dopravu a stravu si museli hradit sami, někteří poškození byli zaměstnání bez řádných pracovních smluv, dalším byly předloženy listiny v českém jazyce s tím, že se jedná o pracovní smlouvy, a někteří poškození tyto dohody o provedení práce podepsali, aniž by rozuměli jejich obsahu, přičemž za sběr chřestu měli od společnosti obviněného V. B. B. I. cz, s. r. o., obdržet odměnu ve výši 6,50 až 7 Kč/kg až za tři měsíce po podpisu této dohody, za práci v masokombinátu měli od téže společnosti obdržet odměnu ve výši 55 Kč/hod, a to 22. dne v měsíci po dokončení a odevzdání práce, týdně však poškození dostávali pouze od 200 Kč do 500 Kč, když z těchto peněz si museli opatřovat potraviny a uspokojovat další základní životní potřeby, obviněný V. B. nesplnil informační povin-

nost vůči příslušným úřadům práce vyplývající ze zák. č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti, ve znění pozdějších předpisů, poškození byli omezováni ve volném pohybu, museli se vracet na místo ubytování ve V. v určenou hodinu, na ubytovně byli zamykáni, při práci na ně dohlíželi G. L. N., I. J., B. M. O., obviněný V. D., A. K., T. M., obviněný M. Z. (pouze při sběru chřestu) a G. D., občan Rumunské republiky, když poškození nesouhlasili s pracovními podmínkami a požadovali navrácení zadržovaných dokladů, protože chtěli odejít, obvinění V. D., M. Z., A. K., G. L. N., B. M. O. a J. I. některým z poškozených vyhrožovali, že pokud se pokusí utéct nebo odejít, že nedostanou jídlo nebo budou zbiti, budou jim spáleny doklady, poškozenému L. S., že bude zastřelen, přičemž obviněný M. Z. fyzicky napadl poškozeného Z. C.-I. za to, že chtěl odjet domů, a N. A.-C. za to, že pro bolesti zad odmítl jít pracovat, obvinění V. B. a V. D. chytili na útěku, vrátili zpět a zbili dosud neustanovené rumunské občany, kteří pracovali v masokombinátu, mezi poškozené úmyslně navozovali atmosféru strachu a nejistoty, využívali jejich materiální tísně, neboť většina z nich přijela do České republiky pracovat, aby zajistila příjem své rodiny, využívali jejich neznalost českého jazyka a prostředí, přičemž poškození se stali závislými na zprostředkovatelích a mnozí z nich neměli žádnou reálnou či přijatelnou možnost, než se podrobit jednání obviněných, kteří jim zajistili práci,

takto jednali proto, aby kořistili z peněz vydělaných poškozenými, obviněný V. B. tyto peníze inkasoval na účet vedený u K. b., a. s., č. od společnosti P., spol. s r. o., R. n. L. a B. S. K., spol. s r. o., V., s nimiž měla společnost B. I. cz, s. r. o., uzavřenou smlouvu o dílo, obvinění poškozeným vyplatili jen poměrnou část a zbývající si rozdělili a užili ve svůj prospěch, některým poškozeným se podařilo utéci a kontaktovat Velvyslanectví Rumunské republiky v Praze, Arcidiecézní charitu v Praze a následně Policii České republiky.

Za tyto trestné činy byli obvinění V. B., V. D. a M. Z. odsouzeni každý z nich podle § 232a odst. 3 tr. zák. k trestu odnětí svobody v trvání pěti let. Podle § 39a odst. 2 písm. c) tr. zák. byli obvinění V. B. a V. D. zařazeni pro výkon trestů do věznic s ostrahou. Podle § 39a odst. 3 tr. zák. byl obviněný M. Z. zařazen pro výkon trestu do věznic s dozorem. Obviněnému V. B. byl podle § 55 odst. 1 písm. a) tr. zák. a obviněnému M. Z. podle § 55 odst. 3 téhož zákona uložen trest propadnutí věcí konkretizovaných ve výroku rozsudku.

Podle § 229 odst. 1 tr. ř. byli ve výroku rozsudku jmenovaní poškození odkázaní s nároky na náhradu škody na řízení ve věcech občanskoprávních.

O odvoláních všech obviněných a odvolání státní zástupkyně Krajského státního zastupitelství v Ústí nad Labem, které podala v neprospěch všech obviněných proti výrokům o vině, rozhodl Vrchní soud v Praze usnesením ze dne 20. 9. 2012, sp. zn. 2 To 76/2012, tak, že podle § 256 tr. ř. zamítl všechna odvolání jak nedůvodná.

Proti tomuto usnesení Vrchního soudu v Praze podal nejvyšší státní zástupce v zákonně lhůtě v neprospěch obviněných V. B., V. D. a M. Z. dovolání, a to

z důvodu uvedeného v § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř., protože rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení skutku.

Nejvyšší státní zástupce především poznamenal, že jde již o druhý rozsudek soudu prvního stupně; jeho první odsuzující rozsudek ze dne 15. 6. 2010, sp. zn. 2 T 12/2009, jímž byli všichni obvinění uznáni vinnými zločinem obchodování s lidmi podle § 168 odst. 2 písm. e), odst. 3 písm. a) zákona č. 40/2009 Sb., trestního zákoníku, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „tr. zákoník“), byl k odvolání všech obviněných i státní zástupkyně usnesením Vrchního soudu v Praze ze dne 20. 1. 2011, sp. zn. 2 To 128/2010, podle § 258 odst. 1 písm. a), b), c) tr. ř. zrušen v celém rozsahu a věc byla podle § 259 odst. 1 tr. ř. vrácena soudu prvního stupně k novému projednání a rozhodnutí. Žalovaný skutek soud prvního stupně právně kvalifikoval jako trestný čin obchodování s lidmi podle § 232a odst. 2 písm. c), odst. 3 písm. a) tr. zák., přičemž podle tzv. právní věty rozsudku každý z obviněných „jiného za použití násilí, pohrůžky násilí a lstí, zneužitím jeho omylu, tísně a závislosti zjednal, zlákal a dopravil za účelem, aby ho bylo užito k jiným formám vykořisťování, a takový čin spáchal jako člen organizované skupiny“.

Dovolatel namítl, že výklad pojmu „užito ... k nuceným pracím“ podle § 232a odst. 2 písm. c) tr. zák., resp. podle § 168 odst. 1 písm. e) či odst. 2 písm. e) tr. zákoníku, který podaly krajský a vrchní soud, je nesprávný. Soudy totiž nesprávně aplikovaly pouze zákonnou alternativu „užito ... k jiným formám vykořisťování“, ačkoliv jednání obviněných mělo být správně podřazeno též pod alternativu „užito ... k nuceným pracím.“

Vrchní soud v Praze ve svém usnesení ze dne 20. 9. 2012, sp. zn. 2 To 76/2012, odkázal, pokud jde o závěr, že poškození nebyli užiti k nuceným pracím, na své předcházející rozhodnutí v této věci, a to na usnesení ze dne 20. 1. 2011, sp. zn. 2 To 128/2010. V něm uvedl, že za nucenou práci je možno považovat každou práci nebo službu, která se na kterékoliv osobě vykonává pod pohrůžkou jakéhokoliv trestu a ke které se řečená osoba nenabídla dobrovolně. Jde zpravidla o práce a služby, jejichž nucený výkon představuje donucení administrativní povahy. Za nucené práce nelze v zásadě považovat ty, jež vyplývají ze soukromoprávních závazků. Za jiné formy vykořisťování lze považovat jakoukoliv jinou činnost pachatele, jenž kořistí z činnosti osoby, se kterou je obchodováno, tedy který získává z její činnosti jakýkoliv neoprávněný majetkový prospěch. Již tehdy Vrchní soud v Praze dovedl, že v konkrétním případě kvalifikační znak „užito ... k nuceným pracím“ jednáním obviněných není naplněn, že jím však může být naplněn alternativní znak „užito ... k jiným formám vykořisťování“. Tento právní názor poté Krajský soud v Ústí nad Labem dále rozvíjí v odůvodnění svého dalšího rozsudku ze dne 2. 5. 2012, sp. zn. 2 T 12/2009, přičemž uvádí, že nucenou prací je každá práce nebo služba, která se na kterékoli osobě vymáhá pod pohrůžkou jakéhokoli trestu a ke které se řečená osoba nenabídla dobrovolně.

Nucené práce také zakazuje Listina základních práv a svobod, která ve svém čl. 9 odst. 1 stanoví, že „nikdo nesmí být podroben nuceným pracím nebo službám“. Zákaz nucené práce stanoví i čl. 4 odst. 2 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod, podle něhož „se od nikoho nebude vyžadovat, aby vykonával nucené nebo povinné práce“. Nucená nebo povinná práce je zakázána také Mezinárodním paktem o občanských a politických právech, publikovaným pod č. 120/1976 Sb. Za jinou formu vykořisťování je třeba považovat jakoukoli jinou činnost pachatele, při níž získává z činnosti poškozeného jakýkoli neoprávněný majetkový prospěch. Nejvyšší státní zástupce nesouhlasí s těmito názory soudů obou stupňů, pokud jde o výklad pojmu „užití k nuceným pracím“. Tyto právní názory byly překonány recentní judikaturou Evropského soudu pro lidská práva a v návaznosti na to i nejnovější judikaturou Ústavního soudu a jsou zřejmě v rozporu i se stanoviskem Mezinárodní organizace práce.

Jestliže je v usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 20. 1. 2011, sp. zn. 2 To 128/2010, odkazováno na náleznost Ústavního soudu ze dne 22. 3. 1994, sp. zn. Pl. ÚS 37/93 (publikovaný pod č. 86/1994 Sb.), jde o odkaz ne zcela případný. Tímto nálezem bylo totiž rozhodováno o návrhu na zrušení přechodného ustanovení § 871 odst. 1 zákona č. 40/1964 Sb., občanského zákoníku, ve znění zákona č. 509/1991 Sb., kterým se mění a doplňuje občanský zákoník, podle nějž „práva osobního užívání bytu a právo užívání jiných obytných místností a místností nesloužících k bydlení vzniklé podle dosavadních předpisů, které trvá ke dni nabytí účinnosti tohoto zákona (což byl den 1. 1. 1992), se mění dnem účinnosti tohoto zákona na nájem. Společné užívání bytu a společné užívání bytu manžely se mění na společný nájem.“ Návrh na zrušení příslušného ustanovení tehdy (mimo jiné) označoval povinnost vlastníka domu strpět nájemníky, s nimiž sám nájemní smlouvu neuzavřel a jejichž užívací právo bylo v minulosti založeno správním rozhodnutím, za nucenou službu, nařízenou vlastníku domu zákonodárcem, tedy státem. Ústavní soud návrh zamítl a vzhledem k předmětu řízení argumentoval tím, že jde ve své podstatě o občanskoprávní vztah, přičemž také definice pojmu nucené nebo povinné práce, obsažená v čl. 2 Úmluvy Mezinárodní organizace práce č. 29 (publikované ve vyhlášce č. 506/1990 Sb.): „každá práce nebo služba, která se na nějaké osobě vymáhá pod pohrůzkou jakéhokoli trestu a ke které se tato osoba nenabídl dobrovolně,“ nasvědčuje tomu, že by zřejmě mělo jít o veřejnoprávní vztah s pohrůzkou sankce vyplývající z poměru nadřízenosti a podřízenosti příslušných subjektů.

Podle názoru nejvyššího státního zástupce by však rigidní setrvání na tomto závěru kromě jiného fakticky znamenalo, že kvalifikační znak trestného činu obchodování s lidmi podle § 232a tr. zák., resp. § 168 tr. zákoníku, „užití k nuceným pracím“ by mohl být naplněn pouze v případě, že by se tak dělo v rámci činnosti subjektu nadaného „vrchnostenským“ postavením, tedy státu, samostatného územního celku (kraje) nebo obce, a to ještě za předpokladu, že by

tyto subjekty vystupovaly nikoli jako právnické osoby ve smyslu civilního práva (srov. zákon č. 219/2000 Sb., o majetku České republiky a jejím vystupování v právních vztazích, ve znění pozdějších předpisů), ale jako mocenské struktury – subjekty veřejného práva; pachatelem by pak logicky mohla být pouze taková osoba, jež je v rámci takové mocenské struktury nadána příslušnou pravomocí. Takový výklad by byl neudržitelný, a to i s ohledem na judikaturu Evropského soudu pro lidská práva. Zřejmě i proto Ústavní soud revidoval své stanovisko k výkladu pojmu „nucená práce“, prezentované v nálezu ze dne 22. 3. 1994, sp. zn. Pl. ÚS 37/93. Stalo se tak v nálezu ze dne 27. 11. 2012, sp. zn. Pl. ÚS 1/12, jímž se (mimo jiné) dnem vyhlášení nálezu ve Sbírce zákonů ruší ustanovení § 30 odst. 2 písm. d) zákona č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti, ve znění zákona č. 367/2011 Sb. (šlo o tzv. veřejnou službu v rozsahu nejvýše 20 hodin týdně). Z hlediska tohoto dovolání jsou relevantní zejména pasáže odůvodnění nálezu pod body 233. až 236., které byly v textu dovolání následně citovány.

Pojem nucené práce vychází historicky především z Úmluvy o nucené a povinné práci č. 29 z roku 1930 (vyhlášena pod č. 506/1990 Sb.) Mezinárodní organizace práce. Tato úmluva definuje nucenou práci jako každou práci nebo službu, která se na kterékoli osobě vymáhá pod pohrůzkou jakéhokoli trestu a ke které se řečená osoba nenabídl dobrovolně.

Obdobně, avšak s časovým odstupem desítek let a s ohledem na společenský vývoj, definuje nucenou práci a potažmo obecně obchod s lidmi Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2011/36/EU o prevenci obchodování s lidmi, boji proti němu a o ochraně obětí, kterou byla Česká republika povinna implementovat do právního řádu do dne 6. 4. 2013. Podle této směrnice se rozumí obchodováním s lidmi závažný trestný čin, který je často páčán v rámci organizované trestné činnosti, představuje hrubé porušení základních práv a je výslovně zakázán Listinou základních práv Evropské unie; konkrétně se jedná o najímání, převoz, převod, ukrývání nebo příjem osob, včetně výměny či předání kontroly nad těmito osobami, za použití hrozeb, síly či jiných forem nátlaku, únosu, podvodu, klamu, zneužití moci či zranitelného postavení, nebo poskytnutím či obdržením platby či výhod s cílem získat souhlas osoby, jež má kontrolu nad jinou osobou. Zranitelným postavením je potom taková situace, v níž dotčená osoba nemá jinou skutečnou nebo přijatelnou možnost, než se podvolit zneužívání. Vykořisťování pak je definováno jako nedovolená forma jednání, jejíž jednou z variant je nucená práce a za níž se mimo jiné považuje rovněž zneužívání prostituce jiných osob nebo jiné formy pohlavního vykořisťování, služby, včetně žebrání, otroctví či praktiky podobné otroctví, nevolnictví nebo využívání jiných osob k trestné činnosti či k odebrání lidských orgánů.

Původní definice nucené práce předpokládá splnění dvou podmínek. Jednak jde o práci nebo službu, která se vymáhá pod pohrůzkou trestu, a jednak musí být splněna podmínka nedobrovolnosti.

Trestem může být rovněž ztráta práv nebo výhod, přičemž Mezinárodní organizace práce zmiňuje 6 „indikátorů“, kterými jsou fyzické či sexuální násilí nebo jeho hrozba, omezení svobody pohybu, dlužní otroctví, zadržování odměny za práci či odmítnutí vyplacení odměny, zadržování cestovních či jiných identifikačních dokladů, vyhrožování udáním příslušným úřadům.

Trestem v tomto smyslu tedy rozhodně nemusí být jen trestní nebo administrativní sankce, ukládaná orgánem veřejné moci.

Nedobrovolnost se pak může projevit i tehdy, pokud samotné přijetí práce, resp. nástup do práce, byly naprosto svobodné, přičemž Mezinárodní organizace práce v tomto případě zmiňuje 7 „indikátorů“, jimiž se rozumí:

- podvod nebo falešné sliby ohledně druhu a podmínek práce,
- zadluženost,
- psychický nátlak, tedy příkaz k práci zajištěný pohrůzkou trestu za neuposlechnutí,
- zbavení osobní svobody, uvěznění v místě výkonu práce,
- zadržování nebo nevyplacení odměny za práci,
- zadržování dokladů nebo jiných hodnotných věcí,
- prodej osoby do vlastnictví jiného.

Nejvyšší státní zástupce z těchto důvodů uzavřel, že jednáním obviněných V. B., V. D. a M. Z. byla naplněna skutková podstata trestného činu obchodování s lidmi podle § 232a odst. 2 písm. c), odst. 3 písm. a) tr. zák., a to pokud jde o kvalifikaci podle odst. 2 písm. c) v obou alternativách uvedených v tomto ustanovení.

Nejvyšší státní zástupce s odkazem na ustanovení § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. navrhl, aby Nejvyšší soud za podmínky uvedené v § 265p odst. 1 tr. ř. zrušil usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 20. 9. 2012, sp. zn. 2 To 76/2012, jakož i všechna další rozhodnutí na zrušené rozhodnutí obsahově navazující, pokud vzhledem ke změně, k níž došlo zrušením, pozbyla podkladu, a aby přikázal Vrchnímu soudu v Praze, aby věc v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl.

Obviněný V. B. podal proti usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 20. 9. 2012, sp. zn. 2 To 76/2012, prostřednictvím obhájce JUDr. J. T. dovolání. Uvedl v něm, že dovolání podává z důvodu uvedeného v § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř., tedy že rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení skutku nebo jiném nesprávném hmotně právním posouzení, a dále z důvodu uvedeného v § 265b odst. 1 písm. 1) tr. ř., tedy že bylo rozhodnuto o zamítnutí nebo odmítnutí řádného opravného prostředku proti rozsudku nebo usnesení uvedenému v § 265a odst. 2 písm. a) až g), aniž byly splněny procesní podmínky stanovené zákonem pro takové rozhodnutí nebo přestože byl v řízení mu předcházejícím dán důvod dovolání uvedený v písmenech a) až k).

Obviněný s odkazem na důvod dovolání uvedený v § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. mimo jiné uvedl, že přestože dovolání nemůže směřovat jen proti důvodům

napadeného rozhodnutí, nelze v případě namítaného extrémního rozporu mezi provedenými důkazy a skutkovými zjištěními ponechat zcela bez povšimnutí odůvodnění rozhodnutí, a to přinejmenším z důvodu, že odůvodnění rozhodnutí představuje (mělo by představovat) pojítka a výkladovou pomůcku mezi provedenými důkazy a skutkovými závěry, které z nich soudy vyvozují a které následně promítají do skutkové věty výroku. Vymezené skutkové okolnosti potom nutně musí minimálně naplňovat zákonné znaky příslušné skutkové podstaty trestného činu, jehož spáchání je soudy popsáním jednáním spatřováno. Podle obviněného jde tedy o problematiku aplikace hmotného práva a tedy problematiku řešenou v rámci dovolacího důvodu vymezeného § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř.

Obviněný souhlasí s názorem odvolacího soudu, že není jeho úlohou „přehodnocovat“ hodnocení důkazů provedené nalézacím soudem, pokud toto hodnocení není v rozporu s provedenými důkazy a je v souladu s formální logikou. Tento závěr je obecně pravdivý, v daném případě však nepřiléhavý, protože rozhodnutí nalézacího soudu nevyhovuje těmto požadavkům. Zpochybnil skutkové závěry soudů, které jsou uvedeny ve skutkové větě odsuzujícího rozsudku. Obviněný V. B. namítl, že skutkové závěry nevyplývají z žádného důkazu provedeného v souladu se zásadou bezprostřednosti přímo v hlavním líčení před nalézacím soudem, ale jen z výpovědí poškozených, opatřených cestou mezinárodní právní pomoci v přípravném řízení. K těmto svědeckým výpovědím neměl soud přihlížet, respektive vzhledem k jejich osamocení a rozporům vůči jiným provedeným důkazům nemohly vést k odsouzení obviněných. Podle obviněného byla skutková zjištění s menšími obměnami nalézacím (odvolacím) soudem převzata z obžaloby tak, jak v ní byla vymezena, aniž by odpovídala důkazům, provedeným v hlavním líčení, které by soudy dále řádně, důkladně, kriticky a v souladu se zásadami hodnocení důkazů hodnotily. Skutková zjištění sice formálně odpovídají znakům skutkové podstaty trestného činu obchodování s lidmi podle § 232a odst. 2 písm. c), odst. 3 písm. a) tr. zák., avšak absentují důkazy, které by vyhověly požadavkům na jejich řádné hodnocení. Tím je dán extrémní rozpor mezi skutkovými zjištěními formulovanými soudy a provedenými důkazy.

Obviněný vznesl námitku nepoužitelnosti protokolů o výslechu poškozených pořízených prostřednictvím mezinárodní právní pomoci. Soudy obou soudů považovaly za klíčové důkazy svědčící o vině obviněných, výpovědi poškozených rumunských dělníků byly v hlavním líčení čteny v souladu s ustanovením § 211 odst. 2 písm. a) tr. ř. To navzdory tomu, že obhajobou bylo již v průběhu hlavního líčení opakovaně namítáno, že s jejich čtením nesouhlasí. Pochybnosti lze mít rovněž z hlediska doby, která je uvedena jako trvání úkonu, která nemůže odpovídat době, jakou by vyžadovalo opatření obdobného výslechu, když nelze pominout, že průběh výpovědi měl být údajně zástupcům českých orgánů tlumočen. V neposlední řadě pochybnosti vyvolává i fakt, že řada výpovědí se časově z hlediska jejich pořízení zcela nebo zčásti překrývá. Přesto jsou vždy

u všech výpovědí uvedeny jako přítomné osoby všichni zástupci dožadující české strany včetně tlumočníka, a to včetně u rekognicí, které probíhaly současně s výsledky.

Základním předpokladem, aby jednání obviněného mohlo být posouzeno jako trestný čin obchodování s lidmi podle § 232a odst. 2 písm. c) tr. zák., je, že by musel ve vztahu k poškozeným jednat za použití násilí, pohrůžky násilí nebo lstí anebo zneužitím jejich omylu, tísně nebo závislosti. Naplnění tohoto znaku z provedeného dokazování nevyplývá. Za využití tísně nelze považovat situaci, kdy poškození přijeli do České republiky za účelem práce, kterou ve svém státě nemohli sehnat, nebo odměny, které jim tam byly nabízeny, považovali za nedostatečné. Stejně tak nebylo prokázáno, že by obvinění naplnili ve vztahu k poškozeným znak nucených prací, respektive jiné formy vykořisťování. Jednání obviněných podle názoru dovolatele nenaplnuje znaky ani základní skutkové podstaty ani její kvalifikované formy trestného činu obchodování s lidmi podle § 232a odst. 2 písm. c), odst. 3 písm. a) tr. zák. Odvolací i nalézací soud proto jednání obžalovaných nesprávně kvalifikovaly, když jejich jednání mohlo být při absenci prokázání znaku kořistění kvalifikováno nanejvýše jako trestný omezování osobní svobody nebo trestný čin útisku.

Obviněný z těchto důvodů navrhl, aby Nejvyšší soud zrušil usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 20. 9. 2012, sp. zn. 2 To 76/2012, a současně jemu předcházející rozsudek Krajského soudu v Ústí nad Labem ze dne 2. 5. 2012, sp. zn. 2 T 12/2009, zrušil i další rozhodnutí obsahově navazující na napadená rozhodnutí a aby přikázal Krajskému soudu v Ústí nad Labem věc v potřebném rozsahu znovu projednat a rozhodnout.

K dovolání obviněného V. B. se vyjádřil nejvyšší státní zástupce. Poznamenal, že s odkazem na dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. se nelze úspěšně domáhat opravy skutkových zjištění učiněných soudy prvního a druhého stupně, ani přezkoumávání správnosti jimi provedeného dokazování. Zásah do skutkových zjištění je možné připustit v určitém rozsahu i v rámci řízení o dovolání, avšak zejména tehdy, existuje-li extrémní nesoulad mezi učiněnými skutkovými zjištěními na straně jedné a právními závěry soudu na straně druhé (tzn. v případech, kdy zjištění soudů nemají vůbec žádnou obsahovou vazbu na provedené důkazy, jestliže zjištění soudů nevyplývají z důkazů při žádném z logických způsobů jejich hodnocení, jestliže zjištění soudů jsou pravým opakem toho, co bylo obsahem dokazování apod.).

Podle nejvyššího státního zástupce však taková situace v uvedené trestní věci nenastala, a proto bude nutné při hodnocení správnosti použité hmotné právní kvalifikace zohlednit skutkové závěry, k nimž dospěly soudy dříve činné ve věci a které jsou popsány především ve skutkové větě výroku o vině rozsudku soudu prvního stupně, resp. dále rozvedeny v odůvodnění rozhodnutí soudů obou stupňů. Tyto skutkové závěry, jak uvedl obviněný v dovolání, přitom poskytují

podklad pro aplikaci vyslovené právní kvalifikace. Nejvyšší státní zástupce dále uvedl, že argumentaci předloženou obviněným není možné pořadit pod uplatněný dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. Dovolání bylo proto podáno z jiného důvodu, než jsou důvody uvedené v § 265b odst. 1 tr. ř. Navrhl, aby je Nejvyšší soud odmítl podle § 265i odst. 1 písm. b) tr. ř.

K dovolání nejvyššího státního zástupce:

Trestný čin obchodování s lidmi podle § 232a odst. 2 písm. c), odst. 3 písm. a) tr. zák. spáchá ten, kdo jiného za použití násilí, pohrůžky násilí nebo lstí anebo zneužitím jeho omylu, tísně nebo závislosti, přiměje, zjedná, najme, zláká, dopraví, ukryje, zadržuje nebo vydá, aby ho bylo užito k nuceným pracím nebo k jiným formám vykořisťování, a spáchá takový čin jako člen organizované skupiny.

Dovolatel namítá nesprávné právní posouzení skutku, protože jednání obviněných nebylo posouzeno také jako jednání, kterým byli poškození užiti k nuceným pracím. Zákaz nucených prací směřuje k ochraně lidské svobody a důstojnosti, a to v její samotné podstatě (srov. nález Ústavního soudu ze dne 27. 11. 2012, sp. zn. Pl. ÚS 1/12, bod 235.). Ústavní soud v tomto nálezu opustil restriktivní vymezení pojmu nucené nebo povinné práce v nálezu sp. zn. Pl. ÚS 37/93 a nově vyslovil, že předmětný zákaz nucených prací působí i ve vztahu k fyzickým a právníckým osobám. Státu z něj vyplývá pozitivní povinnost učinit trestným takové jejich jednání, jež by po komkoliv vynucovalo činnosti vymezené v čl. 9 Listiny, resp. čl. 4 Úmluvy, a účinně je potírat (srov. rozsudek ve věci Siliadin proti Francii, bod 89.).

Pojem nucené práce byl poprvé definován Mezinárodní organizací práce v Úmluvě o nucené a povinné práci č. 29 z roku 1930, která byla vyhlášena pod č. 506/1990 Sb. Podle ní je nucenou prací každá práce nebo služba, která se na kterékoliv osobě vymáhá pod pohrůžkou jakéhokoliv trestu a ke které se řečená osoba nenabídl dobrovolně. Nucenou práci a obchod s lidmi definuje též směrnice Evropského parlamentu a Rady 2011/36/EU o prevenci obchodování s lidmi, boji proti němu a o ochraně obětí, kterou se nahrazuje Rámcové rozhodnutí Rady 2002/629/SVV. Podle této směrnice se rozumí obchodováním s lidmi závažný trestný čin, který je často páchan v rámci organizované trestné činnosti, představuje hrubé porušení základních práv a je výslovně zakázán Listinou základních práv Evropské unie; konkrétně se jedná o najímání, převoz, převod, ukrývání nebo příjem osob, včetně výměny či předání kontroly nad těmito osobami, za použití hrozeb, síly či jiných forem nátlaku, únosu, podvodu, klamu, zneužití moci či zranitelného postavení, nebo poskytnutím či obdržením platby či výhod s cílem získat souhlas osoby, jež má kontrolu nad jinou osobou. Zranitelným postavením je potom taková situace, v níž dotčená osoba nemá jinou skutečnou nebo přijatelnou možnost než se podvolit zneužívání. Vykořisťování

pak je definováno jako nedovolená forma jednání, jejíž jednou z variant je nucená práce a za níž se mimo jiné považuje rovněž zneužívání prostitutek jiných osob nebo jiné formy pohlavního vykořisťování, služby, včetně žebření, otroctví či praktiky podobné otroctví, nevolnictví nebo využívání jiných osob k trestné činnosti či k odebrání lidských orgánů.

Členské státy měly implementovat směrnici o obchodování s lidmi do 6. dubna 2013. K tomuto datu byla dle informací z Informačního systému pro aproximaci práva (ISAP) směrnice plně implementována. Současně není evidováno žádné řízení na porušení unijního práva v souvislosti s předmětnou směrnicí.

Co se týče otázky vykořisťování, směrnice stanoví, že vykořisťování „přínejmenším zahrnuje zneužívání prostitutek jiných osob nebo jiné formy pohlavního vykořisťování, nucenou práci či služby, včetně žebření, otroctví či praktiky podobné otroctví, nevolnictví nebo využívání jiných osob k trestné činnosti či odebrání lidských orgánů“. Z tohoto hlediska by neměla být česká právní úprava problematická, neboť ustanovení § 168 odst. 1 písm. e) a odst. 2 písm. e) postihují nucené práce nebo jiné formy vykořisťování, což lze vyložit v souladu se směrnicí. Dále je nutné poukázat na článek 2 odst. 4 směrnice, podle něhož souhlas oběti obchodování s lidmi s vykořisťováním je nepodstatný, pokud bylo použito kteréhokoliv ze způsobů v odstavci 1. Toto ustanovení nemá explicitní ekvivalent v trestním zákoníku, ale i z komentářové literatury plyne, že „je irelevantní, že poškozená osoba dala k jednání pachatele souhlas“ (viz Šámal, P. a kol. Trestní zákoník II, § 140 až 421. Komentář. 2. vydání. Praha: C.H. Beck, 2012, s. 1691), takže výklad § 168 tr. zákoníku směrnicí odpovídá.

Krajský soud v Ústí nad Labem ve svém rozsudku ze dne 2. 5. 2012, sp. zn. 2 T 12/2009, učinil skutková zjištění, která nasvědčují naplnění znaku „užití k nuceným pracím“, avšak náležitě je nezohlednil v právní kvalifikaci skutku, tedy ve specifikaci veškerých zákonných znaků skutkové podstaty trestných činů, které byly naplněny jednáním obviněných. Vrchní soud v Praze se s těmito názory ztotožnil v usnesení ze dne 20. 9. 2012, sp. zn. 2 To 76/2012, kterým zamítl odvolání všech tří obviněných i státní zástupkyně jako nedůvodná. Nálezací soud ve výroku rozsudku konstatoval, že osoby, které najímaly poškozené v Rumunské republice, jim slibovaly vysokou měsíční mzdu, pravidelné vyplácení záloh nebo celé mzdy, dopravu, ubytování i stravu zdarma, avšak bezprostředně po příjezdu do České republiky jim obvinění, kteří byli jednoznačně ve spojení s „najímateli“ v cizině, odebrali osobní doklady proto, aby byli nuceni nadále setrvat v jimi zprostředkované práci a byli na nich závislí, když navíc soud uvedl, že poškození ani nedostávali odpovídající stravu, pracovali v těžkých podmínkách 12 až 18 hodin denně, byli ubytováni v nevhodných ubytovacích podmínkách, neměli přestávky v práci, nebyla jim vyplácena mzda nebo jim byla vyplácena jen část mzdy, dopravu a stravu si museli hradit sami, byly jim předkládány listiny v českém jazyce s tím, že se jedná o pracovní smlouvy, aniž

by ovšem poškození rozuměli jejich obsahu, neboť český jazyk neovládali, na ubytovně byli zamykáni, při práci na ně obvinění dohlíželi a v případě, kdy chtěli odejít, bylo jim vyhrožováno, že nedostanou jídlo, budou zbiti či zastřeleni nebo jim budou spáleny doklady, někteří poškození byli dokonce fyzicky napadeni, protože chtěli odejít, přičemž obvinění mezi poškozenými navozovali atmosféru strachu a nejistoty, využívali jejich materiální tísně, neboť většina z nich přijela do České republiky pracovat, aby zajistila své rodiny v cizině, obvinění také využívali u poškozených neznalosti českého jazyka a prostředí v České republice vůbec.

Nejvyšší soud po přezkoumání věci shledal, že jsou naplněny důvody dovolání podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř., protože rozhodnutí napadené dovoláním nejvyššího státního zástupce spočívá na nesprávném právním posouzení skutku. Oproti názoru soudů obou stupňů dospěl k právnímu názoru, že jednání obviněných naplňuje též znak skutkové podstaty trestného činu obchodování s lidmi podle § 232a odst. 2 písm. c) tr. zák., ve znění účinném do 31. 12. 2009, který spočívá v tom, že poškození byli „užiti k nuceným pracím“. Popis jednání obviněných ve skutkové větě výroku o vině rozsudku soudu prvního stupně ve spojení s usnesením odvolacího soudu zcela naplňuje tento alternativní zákonný znak zmíněné právní kvalifikace skutku. Poškození v této trestní věci byli zbaveni lidské svobody a důstojnosti, práce na nich byla vymáhána pohrůzkami trestů i tresty, výhrůzkami ublížení na zdraví i životě, přičemž jednáním obviněných se tyto poškozené osoby ocitly ve zranitelném postavení, když neměly v cizí zemi, jejíž jazyk neovládaly, žádnou jinou možnost než se podvolit zneužívání obviněnými, kteří jim vypláceli zanedbatelnou mzdu a kořistili z jejich práce. Poškození podle skutkových zjištění byli omezeni ve svobodě pohybu, byly jim zadržovány cestovní doklady a celkově byli dlouhodobě vystaveni psychickému nátlaku a pohrůzkám tresty v případě neuposlechnutí pracovních příkazů.

Tyto zjištěné okolnosti naplňují znaky pojmu nucené práce podle článku 2 Úmluvy Mezinárodní organizace práce č. 29 z r. 1930, publikované ve vyhlášce č. 506/1990 Sb., příčí se zákazů nucené práce podle článku 4 odst. 2 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod, podle něhož se „od nikoho nebude vyžadovat, aby vykonával nucené nebo povinné práce“, přičemž nucená nebo povinná práce je zakázána i Mezinárodním paktem o občanských a politických právech, který byl publikován pod č. 120/1976 Sb. Jednání obviněných naplňuje také znaky definice nucené práce a obchodu s lidmi podle Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2011/36/EU o prevenci obchodování s lidmi, boji proti němu a o ochraně obětí, kterou se nahrazuje Rámcové rozhodnutí Rady 2002/629/SVV, která byla implementována do právního řádu České republiky.

Pro posouzení věci je významné i rozhodnutí Evropského soudu pro lidská práva ve Štrasburku ve věci Siwa-Akofa Siliadin proti Francii ze dne 26. 7. 2005, v němž uvedený soud shledal, že stěžovatelka „byla podrobena přinejmen-

ším nuceným pracím ve smyslu čl. 4 Úmluvy“, a soud vyložil mimo jiné výklad pojmů nucená práce, nevolnictví a otroctví. Nejvyšší soud vycházel též z nálezu Ústavního soudu ze dne 27. 11. 2012, sp. zn. Pl. ÚS 1/12, zejména z obsahu jeho odůvodnění pod body 233. až 236. Právnímu názoru Nejvyššího soudu není na překážku názor vyslovený v jeho usnesení ze dne 24. 11. 2012, sp. zn. 7 Tdo 1303/2010, v němž poukázal na nepřesnost v identifikaci poškozeného (právníké osoby místo fyzické osoby).

K dovolání obviněného V. B.:

Nejvyšší soud shledal dovolání obviněného zjevně neopodstatněným. Obviněný v dovolání uplatňuje jen námitky, které uplatnil již v řízení o odvolání a s nimiž se odvolací soud v souladu se zákonem vypořádal.

Obviněný dále zpochybňuje učiněná skutková zjištění, způsob provádění a hodnocení důkazů, jak vyplývá z jeho námitek na straně 11 až 12 odůvodnění tohoto rozhodnutí, a dospívá k závěru, že mezi provedenými důkazy a učiněnými skutkovými zjištěními je tzv. extrémní rozpor. Nejvyšší soud však takový rozpor nezjistil. Skutková zjištění soudů vyplývají z provedených důkazů, mají obsahovou i logickou vazbu na provedené důkazy, přičemž soudy se nedopustily žádné deformace důkazů ani neopomenuly provést potřebné důkazy. Pokud jde o námitku použitelnosti protokolu o výslechu svědků opatřených cestou právní pomoci Rumunské republiky, musí Nejvyšší soud odkázat na závěr odvolacího soudu uvedený v odůvodnění napadeného rozhodnutí, z něhož vyplývá, že soud prvního stupně vyhodnotil tyto výpovědi svědků jako věrohodné, o nichž nemá pochybnosti, a dodal, že k tomuto závěru vede zjištění, že při výsleších poškozených v Rumunské republice byli kromě vyslychajících rumunských policistů přítomni i rumunská státní zástupkyně, policisté z České republiky, tlumočnick a obhájce Mgr. A. P., přičemž svědci, kteří byli přítomni u výslechu poškozených, a to kpt. M. K. a tlumočnick R. L., shodně vyloučili, že by výslechy poškozených probíhaly nestandardně a současně tedy ve stejném čase, jak namítá obviněný. Dodal, že podle nalézacího soudu závěr o věrohodnosti výpovědí „rumunských poškozených“ svědčí i prokázaná taktika obviněných zjištěná dokazováním.

Obviněný uplatnil právní námitku, že nebyly naplněny zákonné znaky trestného činu, jímž byl uznán vinným, zejména znaky nucené práce nebo jiné formy vykořisťování s tím, že nebyly naplněny znaky ani základní skutkové podstaty trestného činu obchodování s lidmi podle § 232a odst. 1 tr. zák. Podle názoru obviněného by jeho jednání mohlo být při absenci znaku kořistění kvalifikováno nanejvýše jako trestný čin omezování osobní svobody nebo jako trestný čin útisku. Těmto námitkám Nejvyšší soud nepřisvědčil z důvodů, které jsou blíže rozvedeny v části odůvodnění tohoto rozhodnutí, která se týká rozhodnutí o dovolání nejvyššího státního zástupce. Dovolací soud proto na tuto část odůvodnění pro stručnost vzhledem k § 265i odst. 2 tr. ř. odkazuje.

Rozhodnutí o dovoláních:

Nejvyšší soud z výše uvedených důvodů rozhodl o dovolání nejvyššího státního zástupce tak, že z podnětu dovolání nejvyššího státního zástupce podle § 265k odst. 1 tr. ř. zrušil usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 20. 9. 2012, sp. zn. 2 To 76/2012, a rozsudek Krajského soudu v Ústí nad Labem ze dne 2. 5. 2012, sp. zn. 2 T 12/2009. Podle § 265k odst. 2 tr. ř. zrušil také další rozhodnutí na zrušená rozhodnutí obsahově navazující, pokud vzhledem ke změně, k níž došlo zrušením, pozbyla podkladu. Podle § 265l odst. 1 tr. ř. přikázal Krajskému soudu v Ústí nad Labem, aby věc v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl. Při novém projednání a rozhodnutí věci se Krajský soud v Ústí nad Labem vypořádá se všemi skutečnostmi a právními názory, na které Nejvyšší soud poukázal v tomto rozhodnutí, a znovu ve věci rozhodne. Podle § 265s odst. 1 tr. ř. je přitom vázán právním názorem, který Nejvyšší soud vyslovil v tomto rozhodnutí, a je povinen provést úkony a doplnění, jejichž provedení Nejvyšší soud nařídil.

Dovolání obviněného V. B. podle § 265i odst. 1 písm. e) tr. ř. odmítl jako zjevně neopodstatněné.

Jestliže pachatel prodává motorové vozidlo, u kterého upravil (tzv. přetočením) sám nebo prostřednictvím jiné osoby stav ukazatele počtu najetých kilometrů tak, aby vykazoval méně ujetých kilometrů, a v důsledku toho dojde k navýšení kupní ceny nejméně o částku 5000 Kč, kterou kupující, aniž by o uvedené změně věděl, zaplatí, jsou naplněny znaky trestného činu podvodu podle § 209 tr. zákoníku, neboť pachatel tím uvedl kupujícího v omyl, způsobil mu škodu nejméně nikoliv nepatrnou a sebe nebo jiného obohatil.

(Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 2. 7. 2014,
sp. zn. 8 Tdo 728/2014,
ECLI:CZ:NS:2014:8.TDO.728.2014.1)

Nejvyšší soud odmítl dovolání obviněného P. M. proti usnesení Krajského soudu v Brně – pobočka ve Zlíně ze dne 5. 11. 2013, sp. zn. 6 To 348/2013, jako odvolacího soudu v trestní věci vedené u Okresního soudu ve Zlíně pod sp. zn. 18 T 80/2012.

Z o d ů v o d n ě n í :

Rozsudkem Okresního soudu ve Zlíně ze dne 28. 6. 2013, sp. zn. 18 T 80/2012, byl obviněný P. M. uznán vinným přečinem podvodu podle § 209 odst. 1, 3 tr. zákoníku, kterého se podle skutkových zjištění dopustil tím, že v Š., okres Z., prostřednictvím autobazaru O. C., v úmyslu neoprávněně se obohatit, dne 21. 1. 2010 prodal A. Š. osobní motorové vozidlo zn. Volkswagen Caravelle 2,5 TDI, stříbrná metalíza, VIN: ..., za částku 379 000 Kč s deklarovaným počtem ujetých kilometrů 171 000, ačkoli věděl, že tento stav kilometrů neodpovídá skutečnosti, když sám předmětné motorové vozidlo zakoupil dne 17. 3. 2009 za částku 7000 EUR se stavem počtu ujetých kilometrů 340 000 km, který následně upravil nebo nechal upravit, a popsáním jednáním způsobil A. Š. škodu ve výši nejméně 159 000 Kč.

Za tento trestný čin byl odsouzen podle § 209 odst. 3 tr. zákoníku k trestu odnětí svobody v trvání jednoho roku, jehož výkon byl podle § 81 odst. 1 a § 82 odst. 1 tr. zákoníku podmíněně odložen na zkušební dobu v trvání osmnácti měsíců.

Krajský soud v Brně – pobočka ve Zlíně jako soud odvolací usnesením ze dne 5. 11. 2013, sp. zn. 6 To 348/2013, odvolání obviněného podle § 256 tr. ř. jako nedůvodné zamítl.

Proti tomuto usnesení soudu druhého stupně podal obviněný prostřednictvím obhájce Mgr. M. J. s odkazem na dovolací důvody podle § 265b odst. 1

písm. e), g), l) tr. ř. dovolání. K důvodu podle § 265b odst. 1 písm. l) tr. ř. uvedl, že jeho naplnění spatřuje v tom, že bylo rozhodnuto o zamítnutí řádného opravného prostředku proti rozsudku soudu prvního stupně, ač byl dán důvod podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. Alternativně pak uplatnil i důvod podle § 265b odst. 1 písm. e) tr. ř., neboť má za to, že mu byl uložen takový druh trestu, který zákon nepřipouští. Důvod podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. obviněný považoval za naplněný s ohledem na to, že byly porušeny principy spravedlivého procesu, jež nerespektoval zejména soud prvního stupně, který rozhodnutí o vině a trestu založil na extrémně rozporném dokazování. Obviněný v této souvislosti odkázal na judikaturu Ústavního soudu vyjasňující rozsah, v jakém je Nejvyšší soud oprávněn či povinen přezkoumávat dovolání s odkazem na důvod podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř., což považoval za důležité s ohledem na tvrzení, že se činu, jenž mu je kladen za vinu, tak jak byl popsán ve výrokové části rozsudku soudu prvního stupně, nedopustil. Soudům především vytkl nedodržení zásad vycházejících z ustanovení § 2 odst. 5 tr. ř., neboť nesprávně posuzovaly důkazní prostředky svědčící v jeho neprospěch, když těmi, které sloužily v jeho prospěch, se náležitě nezabývaly. Obviněný poukázal na obsah výpovědi svědka Bc. R. Š., že předmětné vozidlo mělo najeto víc než 100 000 km, avšak méně než 300 000 km. Zdůraznil, že k manipulaci s tachometrem neměl dostatek času ani znalostí a nedisponoval ani potřebným technickým vybavením. Rovněž zmínil, že v době, kdy vozidlo bylo prodáno společnosti A. H., mělo podle kupní smlouvy č. 09/2082 najeto 340 820 km, avšak v době, kdy je od této společnosti dne 17. 3. 2009 kupoval, vykazoval stav tachometru 340 000 ujetých km, což podle obviněného svědčí o manipulaci s tachometrem již před tím, než on sám vozidlo zakoupil. Všechny tyto okolnosti značí existenci extrémně rozporného dokazování, na jehož základě skutkový závěr učiněný soudem prvního stupně nelze postavit najisto, a proto měl soud aplikovat zásadu *in dubio pro reo*. Soudům též vytkl, že se v odůvodnění svých rozhodnutí nedostatečně zabývaly subjektivní stránkou jeho jednání, neboť trestný čin podvodu vyžaduje úmyslné zavinění. Za situace, kdy obviněný nepopíral, že pochybil, když při podpisu kupní smlouvy nepostupoval s náležitou opatrností, nelze jeho jednání bez dalšího spojovat s trestní odpovědností za úmyslný trestný čin.

K „alternativně“ uplatněnému dovolacímu důvodu podle § 265b odst. 1 písm. e) tr. ř. obviněný uvedl, že druh trestu mu uložený zákon nepřipouští, což spatřoval v tom, že soud neaplikoval ustanovení § 12 odst. 2 tr. zákoníku a v něm zakotvené zásady *ultima ratio* a *subsidiarity* trestní represe, neboť v posuzovaném případě se podle jeho názoru jedná toliko o spor z kupní smlouvy, který mohl a měl být řešen prostředky občanského práva, zvláště za situace, kdy mezi ním a poškozeným byla otázka náhrady škody vyřešena.

Z uvedených důvodů obviněný navrhl, aby Nejvyšší soud podle § 265k odst. 1 tr. ř. zrušil napadené usnesení Krajského soudu v Brně – pobočka ve Zlíně, ze

dne 5. 11. 2013, sp. zn. 6 To 348/2013, a rozsudek Okresního soudu ve Zlíně ze dne 28. 6. 2013, sp. zn. 18 T 80/2012, a aby podle § 265l odst. 1 tr. ř. přikázal soudu prvního stupně věc v potřebném rozsahu znovu projednat a rozhodnout.

K podanému dovolání se vyjádřil státní zástupce působící u Nejvyššího státního zastupitelství, který obviněným tvrzený extrémní nesoulad neshledal, a proto konstatoval, že je zcela namístě vycházet ze skutkových závěrů, popsanych ve výroku o vině rozsudku Okresního soudu ve Zlíně a dále rozvedených v odůvodnění rozhodnutí soudů obou stupňů. Pokud obviněný zjištěný skutkový stav zpochybnil, jeho argumentaci státní zástupce nepovažoval za relevantní. Jde-li o námitku týkající se uložení druhu trestu, který zákon nepřipouští, podřazenou pod § 265b odst. 1 písm. e) tr. ř., dovolání vytkl jeho nedostatečnou argumentaci, která tomuto důvodu vůbec neodpovídá. Zdůraznil, že pokud by obviněnému byl uložen druh trestu, který zákon nepřipouští, došlo by k naplnění dovolacího důvodu podle § 265b odst. 1 písm. h) tr. ř., ovšem ani k tomu obviněný nevnesl žádné výhrady a takové pochybení ani reálně nenastalo. Konkrétně vyjádřená vada shledávaná v nevyužití § 12 odst. 2 tr. zákoníku podle státního zástupce směřuje spíše k dovolacímu důvodu podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. Zmínil však, že princip ultima ratio není ve věci namístě, jelikož jednání obviněného je zcela standardním případem podvodného jednání, navíc naplňujícího znak kvalifikované skutkové podstaty, aniž by zde byly dány jakékoli specifické okolnosti, jež by mohly odůvodnit výjimečně nižší hranici trestnosti. Z uvedených důvodů státní zástupce navrhl dovolání obviněného podle § 265i odst. 1 písm. e) tr. ř. jako zjevně neopodstatněné odmítnout.

Dovolání obviněného podle zjištění Nejvyššího soudu splňuje obecné náležitosti, protože je přípustné, podané osobou oprávněnou, v zákonné lhůtě a na místě, kde lze podání učinit (§ 265e odst. 1, 2 tr. ř.).

Nejvyšší soud nejprve posuzoval obviněným uplatněný dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. e) tr. ř. a argumentaci k němu přiřazenou a shledal, že je zřejmé, že takto označený dovolací důvod na ni vůbec nedopadá. Podle § 265b odst. 1 písm. e) tr. ř. lze dovolání podat, pokud bylo proti obviněnému vedeno trestní stíhání, ačkoliv podle zákona bylo nepřipustné. Jak se však v obsahu dovolání podává, obviněný s odkazem na tento důvod vytýkal, že mu za shora popsany přečin byl uložen trest, který zákon nepřipouští. Naznačená výtka proti přípustnosti trestu by obecně mohla naplňovat důvod podle § 265b odst. 1 písm. h) tr. ř. (podle kterého lze dovolání podat, jestliže byl uložen takový druh trestu, který zákon nepřipouští, nebo mu byl uložen trest ve výměře mimo trestní sazbu stanovenou v trestním zákoně na trestný čin, jímž byl uznán vinným), avšak podané dovolání kromě uvedené zmínky vůči trestu neobsahuje žádné další konkrétní výhrady tento naznačený problém vysvětlující. Navíc další argumentaci zde obviněný soustředil k otázce nevyužití zásad stanovených v § 12 odst. 2 tr. zákoníku; takové námitky svým obsahem korespondují s dovolacím

důvodem podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř., který obviněný uplatnil v jiné části dovolání.

V důsledku těchto nepřesností a formálních nedostatků Nejvyšší soud nemohl pro logický nesoulad a zmatečnost obsahu dovolání v části týkající se dovolacího důvodu podle § 265b odst. 1 písm. e) tr. ř. napadená rozhodnutí a řízení jim předcházející přezkoumat. Toliko argumenty vztahující se k výhradám proti ustanovení § 12 odst. 2 tr. zákoníku dovolatel přiřadil k dovolacímu důvodu podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř., z jehož podnětu Nejvyšší soud správnost napadených rozhodnutí zkoumal.

Podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. lze dovolání podat, jestliže rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení skutku nebo jiném nesprávném hmotně právním posouzení. Prostřednictvím tohoto dovolacího důvodu lze tudíž vytýkat vady právní, které vyplývají buď z nesprávného právního posouzení skutku, anebo z jiného nesprávného hmotně právního posouzení, tedy to, že skutek, jak byl soudem zjištěn, byl nesprávně právně kvalifikován jako trestný čin, ačkoli o trestný čin nejde nebo jde o jiný trestný čin, než kterým byl obviněný uznán vinným (srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 21. 6. 2006, sp. zn. 5 Tdo 708/2006, uveřejněné v Souboru trestních rozhodnutí Nejvyššího soudu, sešit 27, č. T 912.).

Nejvyšší soud podle obsahu podaného dovolání dopadajícího na dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. shledal, že obviněný v něm brojil zásadně proti třem okruhům problémů, z nichž prvním jsou výhrady o existenci extrémního nesouladu, druhým tvrzení o nedostatku subjektivní stránky a třetím požadavek na využití principu ultima ratio a zásady subsidiarity trestní represe ve smyslu § 12 odst. 2 tr. zákoníku.

Jestliže obviněný vytýkal vady spočívající na nesprávném procesním postupu, především při provádění a hodnocení důkazů, tj. v nedodržení podmínek a zásad stanovených ustanovením § 2 odst. 5, 6 tr. ř. s odkazem na extrémní nesoulad, bylo nutné posoudit, zda k takovému pochybení došlo, a proto Nejvyšší soud ověřoval, zda rozhodnutí netrpí absencí srozumitelného odůvodnění rozsudku, kardinálními logickými rozpory ve skutkových zjištěních a z nich vyvozených právních závěrech, zda nebyly opomenuty a nehodnoceny stěžejních důkazy atp. (srov. usnesení Ústavního soudu ze dne 19. 8. 2010, sp. zn. III. ÚS 1800/10), a dospěl k závěru, že takové vady v přezkoumávaných rozhodnutích nejsou, neboť podle obsahu odůvodnění napadených rozhodnutí bylo dokazování provedeno v potřebném rozsahu a opatřené důkazy byly také řádně a v souladu se zákonem zhodnoceny tak, jak je požadováno v § 2 odst. 5, 6 tr. ř.

Pro úplnost lze jen připomenout, že soud prvního stupně v odůvodnění svého rozsudku uvedl, na podkladě kterých důkazů zjistil průběh skutkového děje, a pečlivě se zabýval i obhajobou obviněného. V potřebném rozsahu vysvětlil, proč neuvěřil svědeckým výpovědím kamarádů a příbuzných obviněného, především

manželce obviněného N. M. a P. J. (viz strany 9 až 11 rozsudku soudu prvního stupně). Skutková zjištění soudu prvního stupně, jakož i správnost aplikovaných procesních postupů a použité právní kvalifikace následně potvrdil také odvolací soud, jenž své úvahy v tomto směru v odůvodnění svého rozsudku rozvedl, včetně důvodů, z jakých nevyhověl návrhu obviněného na doplnění dokazování (viz strany 2 až 3 usnesení odvolacího soudu). Z hlediska zjišťování skutkového stavu nelze soudům nižších stupňů vytknout pochybení, které by znamenalo porušení základních zásad stanovených v § 2 odst. 5, 6 tr. ř. nebo § 125 tr. ř.

Nejvyšší soud zaměřil dále svoji pozornost k námitkám právní povahy, jež obviněný soustředil proti správnosti závěru o subjektivní stránce a malé škodlivosti jeho činu.

K přečinu podvodu podle § 209 odst. 1, 3 tr. zákoníku lze nejprve obecně uvést, že se jej dopustí, kdo sebe nebo jiného obohatí tím, že uvede někoho v omyl, využije něčího omylu nebo zamlčí podstatné skutečnosti, a způsobí tak na cizím majetku větší škodu, jíž se podle § 138 odst. 1 tr. zákoníku rozumí škoda dosahující nejméně 50 000 Kč. Toto ustanovení chrání cizí majetek, jímž je míněn souhrn všech majetkových hodnot, představující širokou škálu věcí, pohledávek, a jiných práv a penězi ocenitelných hodnot, které přísluší určitému subjektu, a proto je ochrana poskytována jakékoli části majetku, která může být v důsledku jednání pachatele u konkrétní osoby poškozeného zasažena. Z uvedených důvodů se ochrana týká mimo jiné i práv kupujících, jestliže je podvodně manipulována cena kupované věci, neboť podvodné jednání spočívá v tom, že obviněný se uvedením v omyl jiného snaží zajistit sobě nebo jiné osobě prospěch, a poškozenému tak způsobit škodu, tzn. zkrátit jeho majetek. Omyl je rozpor mezi představou a skutečností a může směřovat nejen vůči poškozenému, ale i vůči jiné osobě, o omyl půjde i tehdy, když podváděná osoba nemá o důležité okolnosti žádnou představu nebo se domnívá, že se nemá čeho obávat. Uvést jiného v omyl lze jednáním, jímž pachatel předstírá okolnosti, které nejsou v souladu se skutečným stavem věci. Uvedení v omyl může být spácháno konáním, opomenutím i konkludentním jednáním (srov. přiměřeně rozhodnutí č. 57/1978 a 46/1981 Sb. rozh. tr.). Uvedení v omyl se může stát lstí, ale může jít i jen o pouhou nepravdivou informaci, může se týkat i skutečností, které teprve mají nastat, pachatel však musí o omylu jiného vědět již v době, kdy dochází k jeho obohacení.

V projednávané věci soudy prvního i druhého stupně obviněného uznaly vinným přečinem podle § 209 odst. 1, 3 tr. zákoníku poté, co na základě výsledků provedeného dokazování shledaly, že obviněný v úmyslu se neoprávněně obohatit prodal A. Š. osobní motorové vozidlo zn. Volkswagen Caravelle za částku 379 000 Kč, což je cena, která neodpovídala skutečné hodnotě prodávaného vozidla. Obviněný při jeho prodeji totiž uvedl kupujícího v omyl tím, že předstíral v rozporu se skutečností, že prodávané vozidlo je jiné bonity, než za jakou je

vydáváno, protože v rámci prodeje deklaroval jiný počet ujetých kilometrů, než o který se u něj ve skutečnosti jednalo. Při prodeji vozidlo mělo podle tachometru, ujetých 171 000 km, ačkoli věděl, že jde o nepravdivý údaj, protože sám toto motorové vozidlo zakoupil dne 17. 3. 2009 za částku 7000 EUR se stavem počtu ujetých kilometrů 340 000 km, který následně upravil nebo nechal upravit. Tímto způsobem zajistil, že cena prodáváného vozidla byla navýšena o podstatnou částku, která v konkrétním případě činila 159 000 Kč. Jde o rozdíl mezi cenou vozidla podle předstíraného počtem ujetých km a cenou, za niž by vozidlo bylo prodáno s pravdivým počtem ujetých km. Jak totiž vyplývá z odborného vyjádření (č. l. 124 spisu), cena vozidla by ke dni jeho prodeje obviněným (21. 1. 2010) při stavu 171 000 km jím deklarovaného v kupní smlouvě činila 379 500 Kč, kdežto při 340 000 km, jež vozidlo mělo ujetu v době, kdy vozidlo sám koupil (včetně jím najetých dalších 30 000 km, v důsledku čehož stav km v době prodeje poškozenému činil 370 000 km), by činila částku 220 000 Kč. Uvedený rozdíl tak představuje sumu, o niž byl zmenšen majetek poškozeného, a jde o škodu tímto činem obviněného způsobenou.

Pro úplnost je třeba k výhradám obviněného se zřetelem na obsah spisu uvést, že soudy zcela správně usuzovaly na úmyslné zavinění obviněného mimo jiné zejména z okolností, za nichž zakoupil předmětný automobil na základě kupní smlouvy ze dne 17. 3. 2009 od společnosti A. H. GmbH, podle níž byl stav tachometru 340 000 km. Na téže stránce kupní smlouvy obviněný umístil svůj vlastnoruční podpis kupujícího (č. l. 72). V protokolu o technické prohlídce ze dne 20. 3. 2009, tedy pouhé 3 dny od koupě vozidla, jsou však již uvedeny ujeté kilometry v počtu 141 721 km (č. l. 73). Jakýkoli údaj o pohybu vozidla mimo kontrolu obviněného, při němž by mohlo dojít k přetočení tachometru, není v průběhu uvedených tří dnů ze spisu patrný. Ze smlouvy o zprostředkování prodeje motorového vozidla ze dne 9. 12. 2009 uzavřené mezi obviněným a O. C., s. r. o., Š., vyplývá, že stav tachometru vozidla k datu sepisu této smlouvy činil 171 000 km (č. l. 178). Je tedy zjevné, že ke zmanipulování údajů o stavu tachometru ve vozidle z původních 340 000 km na 141 721 km muselo prokazatelně dojít již v období od 17. 3. 2009 do 20. 3. 2009, kdy jedinou osobou disponující s vozidlem byl právě obviněný.

V této souvislosti je nutné zmínit i výpověď poškozeného A. Š., který uvedl, že předmětné vozidlo koupil v autobazaru společnosti O. C., jelikož se mu líbilo a mělo málo najeto, když stav tachometru uvedený v kupní smlouvě odpovídal stavu, který viděl na tachometru na přístrojové desce vozidla.

Na základě těchto skutečností není pochyb o tom, že obviněný poškozeného uvedl v omyl, čímž byl tento znak trestného činu podvodu podle § 209 tr. zákoníku naplněn.

K výhradám obviněného, že soudy se dostatečně nezabývaly subjektivní stránkou a že neprokázaly jeho úmysl uvedený čin spáchat, je třeba uvést,

že zavinění vyjadřuje vnitřní vztah pachatele k následku jeho jednání. Závěr o zavinění pachatele přitom musí být vždy podložen výsledky dokazování a musí z nich logicky vyplynout (srov. například rozhodnutí č. 62/1973 a 41/1976 Sb. rozh. tr., usnesení Nejvyššího soudu ze dne 19. 5. 2010, sp. zn. 8 Tdo 394/2010, rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 18. 10. 2001, sp. zn. 5 Tz 225/2001, či usnesení Ústavního soudu ze dne 18. 12. 2013, sp. zn. IV. ÚS 2728/12).

Přečin podvodu podle § 209 odst. 1 tr. zákoníku je úmyslným trestným činem, přičemž k naplnění subjektivní stránky u něj postačuje, dopustil-li se jej pachatel alespoň v úmyslu nepřímém. Podle § 15 odst. 1 písm. a) tr. zákoníku je trestný čin spáchán v přímém úmyslu, jestliže pachatel chtěl způsobem v trestním zákoně uvedeným porušit nebo ohrozit zájem chráněný tímto zákonem, a podle § 15 odst. 1 písm. b) tr. zákoníku v nepřímém úmyslu, jestliže věděl, že svým jednáním může takové porušení způsobit, a pro případ, že je způsobí, byl s tím srozuměn. Srozuměním se podle § 15 odst. 2 tr. zákoníku rozumí i smíření pachatele s tím, že způsobem uvedeným v trestním zákoně může porušit nebo ohrozit zájem chráněný takovým zákonem.

Nejvyšší soud shledal, že soudy správně na spáchání uvedeného přečinu v přímém úmyslu usuzovaly z okolností, jež byly ve věci zjištěny, a dovozovaly je z nepřímých důkazů tvořících systém, jehož jednotlivé články jsou v souladu jak mezi sebou navzájem, tak i s dokazovanou skutečností, a proto požadavky ohledně souladnosti nepřímých důkazů byly splněny. Současně nelze přiznat jakoukoli relevanci obhajobě obviněného, že škodlivý následek a vzniklý protiprávní stav byl důsledkem jeho příliš malé opatrnosti při podpisu kupní smlouvy, neboť údaj o počtu ujetých kilometrů je údajem číselným, na smlouvě velmi dobře čitelným a nadto snadno ověřitelným pouhým pohledem na příslušný ukazatel stavu tachometru umístěný na přístrojové desce kupovaného automobilu. Okolnosti objektivně zjištěné na základě řetězce nepřímých důkazů vyústily při zcela správných a logických úvahách k opodstatněnému závěru o tom, že obviněný jednal se záměrem se na úkor kupujícího obohatit tím, že při prodeji motorového vozidla nepravdivě předstíral, že vozidlo má najeto menší počet km, než jaký ve skutečnosti mělo, a za tímto účelem záměrně sám nebo prostřednictvím jiného přetočením tachometru předstíral, že toto vozidlo má s ohledem na předstíraný menší počet km větší hodnotu, aby tímto způsobem vylákal od kupujícího vyšší prodejní cenu takto prodávaného vozidla. Obviněný tento záměr realizoval, čímž poškozenému jako kupujícímu způsobil škodu představující rozdíl ceny podle skutečného stavu ujetých km a předstíraného stavu neoprávně nastaveného tachometru.

Právě prokázaná manipulace s tachometrem motorového vozidla při jeho prodeji představuje naplnění znaku uvedení v omyl předpokládaného u trestného činu podvodu podle § 209 tr. zákoníku, neboť počet ujetých km je při prodeji motorového vozidla jednou z podstatných skutečností určujících výši

jeho prodejní ceny. Cenu a atraktivnost ojetého vozu určuje především technický stav, rok výroby a intenzita, s jakou byl používán předchozím majitelem. O těchto skutečnostech dobře vypovídá stav počítadla kilometrů. Především z těchto důvodů se pokouší pachatelé stav tachometru upravovat (srov. <http://cs.autolexicon.net/articles/tachometr/>). Dojde-li k přetočení tachometru na stav vykazující nižší počet km, je tím předstíráno, že vozidlo je v lepším stavu, než jaký odpovídá počtu skutečně najetých km, neboť právě tento ukazatel (dle roku výroby) slouží k orientaci pro stanovení kupní ceny, neboť se od něj odvíjí stav opotřebenění vozidla, a tedy i životnost jeho náhradních dílů, spotřeba apod.

Ze všech uvedených skutečností lze uzavřít, že subjektivní stránce byla věnována patřičná pozornost zejména ze strany soudu prvního stupně, který právě k objasnění subjektivních okolností obviněného provedl potřebné dokazování a na základě jeho výsledku učinil závěr, s nímž se ztotožnil i odvolací soud, že obviněný jednal v přímém úmyslu podle § 15 odst. 1 písm. a) tr. zákoníku.

Jestliže obviněný uvedeným způsobem zajistil, aby předmětné vozidlo vykazovalo v době prodeje stav tachometru s téměř polovičním počtem ujetých km, a získal tak na poškozeném vyplacené ceně o 159 000 Kč více, než by mu náleželo, v přímém úmyslu naplnil znaky přečinu podvodu podle § 209 odst. 1, 3 tr. zákoníku. V důsledku toho, že jde za situace, kdy je za účelem navýšení kupní ceny motorového vozidla přetáčen stav jeho tachometru, o typicky podvodné jednání, není z uvedených hledisek potřebné jakkoliv vytvářet novou skutkovou podstatu. Je totiž třeba zdůraznit, že zásadním důvodem, proč k přetáčení tachometru dochází, je právě protiprávní navyšování kupní ceny.

Za opodstatněný nelze považovat ani požadavek na využití ultima ratio a zásady subsidiarity trestní represe podle § 12 odst. 2 tr. zákoníku, k níž je zapotřebí uvést, že závěr o tom, že ji je v konkrétním případě vhodné aplikovat, připadá v úvahu zejména v případě méně závažného trestného činu, neboť podle § 12 odst. 2 tr. zákoníku trestní odpovědnost pachatele a trestněprávní důsledky z ní spojené lze uplatňovat jen v případech společensky škodlivých, ve kterých nepostačuje uplatnění odpovědnosti podle jiného právního předpisu. Společenská škodlivost činu, která není zákonným znakem trestného činu, má význam jen jako jedno z hledisek pro uplatňování zásady subsidiarity trestní represe ve smyslu § 12 odst. 2 tr. zákoníku. Společenskou škodlivost je třeba zvažovat v konkrétním posuzovaném případě u každého spáchaného méně závažného trestného činu, u něhož je nutné ji zhodnotit s ohledem na intenzitu naplnění kritérií vymezených v § 39 odst. 2 tr. zákoníku, a to ve vztahu ke všem znakům zvažované skutkové podstaty trestného činu a dalším okolnostem případu. Úvaha o tom, zda jde o čin, který s ohledem na zásadu subsidiarity trestní represe není trestným činem z důvodu nedostatečné společenské škodlivosti případu, se uplatní v případech, v nichž posuzovaný skutek z hlediska spodní hranice trestnosti neodpovídá běžně se vyskytujícím trestným činům dané skutkové podstaty. Kritérium společenské

škodlivosti případu je doplněno principem „ultima ratio“, z kterého vyplývá, že trestní právo má místo pouze tam, kde jiné prostředky z hlediska ochrany práv fyzických a právnických osob jsou nedostatečné, neúčinné nebo nevhodné (srov. stanovisko trestního kolegia Nejvyššího soudu ze dne 30. 1. 2013, sp. zn. Tpjn 301/2012, uveřejněné pod č. 26/2013 Sb. rozh. tr.).

Uváží-li se ze všech naznačených hledisek posuzovaná věc, svědčí okolnosti, za nichž byl čin spáchán, o tom, že se nejedná o čin nedostatečné společenské škodlivosti, ale je tomu právě naopak, neboť obviněným provedený výběr typu a druhu vozidla (poměrně luxusní vozidlo zn. Volkswagen Caravelle 2,5 TDI, stříbrné metalízy), způsob prodeje (prostřednictvím zprostředkovatele, jemuž vozidlo již předal s přetočeným tachometrem) i výše odečtených km (170 000 km představujících polovinu dosud najetých) svědčí o skutečnostech reprezentujících vysokou závažnost činu, jehož cílem bylo vlastní obohacení při výrazném protiprávním navýšení ceny a způsobení škody.

Mimo již výše řečené je nutné zdůraznit, že u podvodného jednání zde zjištěného je výše škodlivosti daná nejen výší způsobené škody, ale má i další negativní dopad na kupujícího, který je uváděn uvedeným činem v omyl i ohledně kvality vozidla jako věci, již kupuje na základě kupní smlouvy, podle níž předpokládá při předstíraném menším opotřebením vozidla na základě nižšího počtu najetých kilometrů, že vozidlo je v lepší kvalitě a v lepším technickém stavu, než je objektivní stav vozidla. Tato skutečnost může mít se zřetelem na účel motorového vozidla odvozeně vliv na bezpečnost silničního provozu. Tak tomu také v projednávané věci bylo, neboť poškozený podvod obviněného zjistil za situace, kdy mu u vozidla, u něž očekával bonitu odpovídající stavu podle předstíraných údajů v kupní smlouvě, po čtrnácti dnech užívání praskla poloosa. Takovéto závažné vady u starých a ojetých vozidel, jejichž stav lze těžko za obdobných okolností předpokládat, mohou mít další negativní dopad na bezpečnost provozu na pozemních komunikacích, kde dobrý technický stav vozidel je jednou z podmínek jejich provozu na nich. Ze všech těchto důvodů nelze u prodeje a koupě motorového vozidla při přetočení tachometru zvažovat hledisko subsidiarity trestní represe. Stejně tak i všechny uvedené okolnosti, zejména škodlivost podvodných jednání u pachatelů, kteří se těchto podvodných jednání dopouštějí, svědčí pro to, že zásadně nemůže být použit ani princip ultima ratio s odkazem na možnost vrátit podvodně vylákanou část kupní ceny cestou občanskoprávního vyrovnání a zpětného navrácení této částky. Úhrada vzniklé škody po dokonání tohoto trestného činu je již jen uhrazením škody, což v daných souvislostech nepostačuje. Naopak je nezbytné mimo jiné se zřetelem na princip generální prevence zajišťovaný právě prostředky trestního práva trvat na trestním postihu pachatelů této škodlivé a rozmáhající se trestné činnosti, která přináší negativní důsledky nejen jedincům, ale je nebezpečným jevem i pro společnost jako celek zejména z hlediska kontrole se vymykajícímu provozování starých a provozu

na komunikacích nevyhovujících a životní prostředí poškozujících motorových vozidel. Je proto potřebné využít prostředky trestní represe (srov. k tomu např. nález Ústavního soudu pod sp. zn. I. ÚS 4/04, I. ÚS 558/01, I. ÚS 69/06).

Ze všech rozvedených důvodů Nejvyšší soud shledal, že použitá právní kvalifikace je u projednávaného činu zcela namístě, jak soudy obou stupňů zcela správně dovodily, když shledaly, že obviněný po všech stránkách naplnil znaky přečinu podvodu podle § 209 odst. 1, 3 tr. zákoníku. Z těchto důvodů obviněným podané dovolání s odkazem na dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. nebylo shledáno důvodným.

Pokud obviněný v dovolání označil i dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. l) tr. ř., o něj je možno dovolání opřít, bylo-li rozhodnuto o zamítnutí nebo odmítnutí řádného opravného prostředku proti rozsudku nebo usnesení uvedenému v § 265a odst. 2 písm. a) až g) tr. ř., aniž byly splněny procesní podmínky stanovené zákonem pro takové rozhodnutí nebo byl v řízení mu předcházejícím dán důvod dovolání uvedený v § 265b odst. 1 v písmenech a) až k) tr. ř. S ohledem na obsah podaného dovolání je zřejmé, že obviněný použil uvedený dovolací důvod v jeho druhé alternativě, neboť současně dovolání opřel i o důvod podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř., jež však Nejvyšší soud naplněným neshledal, a proto nejsou splněny ani okolnosti vymezené zákonem pro dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. l) tr. ř.

Nejvyšší soud v napadených rozhodnutích neshledal vytýkané vady, dovolání obviněného posoudil jako zjevně neopodstatněné a podle § 265i odst. 1 písm. e) tr. ř. je odmítl.

Překážkou, jejímž účelem je zabránit vniknutí ve smyslu § 178 odst. 2 tr. zákoníku, může být i branka oplocení uzamykatelná na klíč, a to i přesto, že v době činu byl zámek zevnitř uzamčen klíčem, který v něm zůstal. Z hlediska uvedeného kvalifikačního znaku je podstatné, že uzamčená branka vytváří překážku bránící vniknutí na pozemek a překonání takové překážky spočívá v jejím odemčení. To lze realizovat jakýmkoliv klíčem a není rozhodné, zda si jej pachatel donesl nebo zda užil klíč, který zůstal po uzamknutí ve dveřích.

(Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 23. 4. 2014,
sp. zn. 8 Tdo 440/2014,
ECLI:CZ:NS:2014:8.TDO.440.2014.1)

Nejvyšší soud odmítl dovolání obviněné Z. L. proti rozsudku Krajského soudu v Praze ze dne 6. 11. 2013, sp. zn. 12 To 400/2013, jako odvolacího soudu v trestní věci vedené u Okresního soudu v Kolíně pod sp. zn. 1 T 132/2013.

Z o d ů v o d n ě n í :

Rozsudkem Okresního soudu v Kolíně ze dne 26. 9. 2013, sp. zn. 1 T 132/2013, byla obviněná Z. L. uznána vinnou pokusem přečinu krádeže podle § 21 odst. 1 tr. zákoníku, § 205 odst. 1 písm. a), odst. 2 tr. zákoníku a přečinem porušování domovní svobody podle § 178 odst. 1, 2 tr. zákoníku, kterých se podle skutkových zjištění dopustila tím, že dne 5. 9. 2013 kolem 11.45 hodin v obci N., okres K., v úmyslu odcizit cizí věci přistoupila k brance oplocení rodinného domu č. p. 5, kterou pomocí klíče umístěného zevnitř v zámku odemkla a otevřela, prošla jí ke vchodovým dveřím domu opatřeným koulí, které otevřela pomocí klíče zasunutého v zámku z vnější strany, vstoupila do domu, chodbou prošla do ložnice, kterou začala prohledávat, a pokusila se zde odcizit stříbrné řetízky, náušnice a prstýnky v celkové hodnotě 2100 Kč, zlatý řetízek a náušnice v celkové hodnotě 2000 Kč, mobilní telefon zn. Sony Ericsson v hodnotě 500 Kč a drobnou bižuterii v hodnotě 1750 Kč, což se jí však nezdařilo, neboť při prohledávání krabiček s uvedenými věcmi byla vyrušena vlastníky domu a věci M. H. a I. H. přičemž se tohoto jednání dopustila přesto, že jí byl trestním příkazem Okresního soudu v Lounech ze dne 24. 4. 2012, sp. zn. 3 T 182/2011, který nabyl právní moci dne 24. 7. 2012, uložen mimo jiné za přečin krádeže podle § 205 odst. 2 tr. zákoníku trest zákazu pobytu v obvodu Okresního soudu v Lounech v trvání dvou let a rozsudkem Okresního soudu v Berouně sp. zn. 8 T 131/2012, ze dne 25. 10. 2012, ve spojení s rozsudkem Krajského

soudu v Praze sp. zn. 11 To 492/2012, ze dne 6. 12. 2012, jí byl mimo jiné za přečin krádeže podle § 205 odst. 2 tr. zákoníku uložen nepodmíněný trest odnětí svobody v trvání dvou let se zařazením do věznice s ostrahou.

Za uvedené přečiny byla obviněná odsouzena podle § 178 odst. 2, § 43 odst. 1 tr. zákoníku k úhrnnému trestu odnětí svobody v trvání dvou let, pro jehož výkon byla podle § 56 odst. 2 písm. c) tr. zákoníku zařazena do věznice s ostrahou. Zároveň jí byl uložen podle § 75 odst. 1 tr. zákoníku trest zákazu pobytu v okrese K. v trvání tří roků.

Krajský soud v Praze jako soud odvolací z podnětu odvolání obviněné rozsudkem ze dne 6. 11. 2013, sp. zn. 12 To 400/2013, podle § 258 odst. 1 písm. e), odst. 2 tr. ř. částečně zrušil uvedený rozsudek soudu prvního stupně, a to v celém výroku o trestu, a podle § 259 odst. 3 tr. ř. znovu rozhodl tak, že při nezměněném výroku o vině obviněnou odsoudil podle § 178 odst. 2, § 43 odst. 1 tr. zákoníku k úhrnnému trestu odnětí svobody v trvání čtrnácti měsíců, pro jehož výkon ji podle § 56 odst. 2 písm. c) tr. zákoníku zařadil do věznice s ostrahou.

Proti tomuto rozsudku odvolacího soudu podala obviněná prostřednictvím obhájce z důvodu uvedeného v § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. dovolání, neboť má za to, že soudy nesprávně právně posoudily čin, jehož se dopustila. Brojila proti tomu, že spáchala pokus přečinu krádeže, když žádou z věcí uvedených ve výroku o vině odsuzujícího rozsudku neměla u sebe, a tudíž jí nebyl prokázán úmysl uvedené věci odcizit. Navíc, pokud byla podle výpovědi poškozené spatřena na chodbě domu, a nikoli v ložnici, kde se věci nacházely, z ničeho nevyplývalo, že by do ložnice vstoupila. Obviněná namítla, že nebyl dostatečně prokázán skutkový stav věci. Do domu vstoupila jen proto, že dveře i branka domu byly odemčené, v ložnici nebyla, věci odcizit nechtěla, stála jen na chodbě a chtěla se dotázat na možnost ubytování. Uvedla, že nepřekonala překážku, protože dvířka z ulice byla odemčená; zda v nich byl klíč, si nepamatuje. Nemůže se proto jednat ani o naplnění znaku skutkové podstaty podle § 178 odst. 1, 2 tr. zákoníku spočívajícího v „překonání překážky, jejímž účelem je zabránit vniknutí“, když i dveře do domu byly odemčené. Skutečnost, že zámky ani dveře nebyly nikterak poškozené, svědčí o tom, že žádou překážku nepřekonávala. Podle obviněné nebyla náležitým způsobem zjištěna ani hodnota uvedených předmětů, která byla stanovena jen odhadem poškozené a nikoliv znalcem. Obviněná považovala dokazování za neúplné i proto, že soudy nevyslechly jako svědka jejího druha M. K. a neprovedly důkaz znaleckým posudkem z oboru zdravotnictví, odvětví psychiatrie a psychologie, jakož i odvětví onkologie za účelem posouzení vlivu stresu spojeného s výkonem trestu odnětí svobody na její aktuální zdravotní stav. Obviněná s odkazem na to, že trpí nevléčitelným onkologickým onemocněním a zdravotními problémy s ním spojenými, zdůrazňovala pochybnosti o své způsobilosti k výkonu trestu odnětí svobody a zmiňovala i další problémy se svým nedobrým zdravotním stavem spojené.

Obviněná navrhla, aby Nejvyšší soud zrušil rozsudek Krajského soudu v Praze ze dne 6. 11. 2013, sp. zn. 12 To 400/2013, spolu s rozsudkem Okresního soudu v Kolíně ze dne 26. 9. 2013, sp. zn. 1 T 132/2013, a věc přikázal k novému projednání a rozhodnutí s doporučením provést uvedené důkazy, případně aby Nejvyšší soud sám ve věci rozhodl a zprostil ji obžaloby.

K podanému dovolání se vyjádřil státní zástupce působící u Nejvyššího státního zastupitelství, který za námitky uplatněné v souladu s označeným dovolacím důvodem považoval jen výtky, že nešlo o překážku zabraňující vniknutí ve smyslu § 178 odst. 2 tr. zákoníku a že nebyl prokázán úmysl přisvojit si cizí věc nikoli nepatrné hodnoty ve smyslu § 205 odst. 1 písm. a) tr. zákoníku. K první námitce s poukazem na výklad uvedeného pojmu konstatoval, že ze skutkových zjištění soudů vyplývá, že obviněná otevřela vstupní dveře opatřené tzv. koulí klíčem v nich umístěným, přičemž takto vybavené dveře lze považovat za překážku srovnatelnou s dveřmi uzamčenými, neboť v obou případech je třeba k jejich otevření použít klíč. Proto nepovažoval tuto výhradu za právně významnou a vyhodnotil ji jako zjevně neopodstatněnou. Podle jeho názoru nemohla obstát ani námitka vztahující se k zavinění, neboť balancuje na hraně ryze skutkového charakteru, když obviněná pomíjí, že prohledávala prostory ložnice poškozených. Na tom nic nemění ani její obhajoba, že v prostoru ložnice nebyla přistížena a žádné věci u ní nebyly nalezeny, protože když poškození obviněnou v bytě objevili, byly dveře do ložnice otevřené a v ní byly zotvírané krabičky od šperků, což svědčí o tom, že se tam uvedených věcí skutečně zmocnit chtěla. Právní kvalifikaci považoval za správnou, přičemž nedokonání tohoto přechínu spočívá právě v té okolnosti, že se jí nepodařilo, pro odhalení její přítomnosti v domě, uvedených věcí zmocnit. Státní zástupce zdůraznil, že námitky obdobného obsahu obviněná uplatňovala již v rámci řízení před soudy obou stupňů, přičemž soudy se těmito námitkami dostatečně zabývaly a v odůvodnění svých rozhodnutí vypořádaly. K určení hodnoty věcí konstatoval, že podle obsahu spisu byla stanovena odborným vyjádřením, a nikoliv jen odhadem poškozené. Obviněnou tvrzené okolnosti ohledně jejího zdravotního stavu nepovažoval za relevantní z hlediska závěru o vině, když takové skutečnosti lze následně hodnotit v rámci vykonávacího řízení. Z uvedených důvodů státní zástupce navrhl podané dovolání podle § 265i odst. 1 písm. e) tr. ř. jako zjevně neopodstatněně odmítnout.

Nejvyšší soud jako soud dovolací shledal, že dovolání obviněné je přípustné, bylo podáno osobou oprávněnou, v zákonné lhůtě a na místě, kde lze podání učinit. Dále zkoumal, zda bylo uplatněno v souladu s označeným dovolacím důvodem podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř.

Podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. lze dovolání podat, jestliže rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení skutku nebo jiném nesprávném hmotně právním posouzení. Z uvedených dikce plyne, že prostřednictvím tohoto dovola-

ciho důvodu lze dovoláním vytýkat výlučně vady právní, které vyplývají buď z nesprávného právního posouzení skutku, anebo z jiného nesprávného hmotně právního posouzení, tedy to, že skutek, jak byl soudem zjištěn, byl nesprávně právně kvalifikován jako trestný čin, ačkoli o trestný čin nejde nebo jde o jiný trestný čin, než kterým byl obviněný uznán vinným (srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 21. 6. 2006, sp. zn. 5 Tdo 708/2006, uveřejněné v Souboru trestních rozhodnutí Nejvyššího soudu, sešit 27, č. T 912.).

Dovolání obviněné v převážné části obsahuje výhrady proti skutkovým zjištěním, jež byla učiněna zejména soudem prvního stupně, a směřuje i proti tomu, že soudy neprovedly dokazování v potřebném rozsahu. S označeným důvodem dovolání proto nekorespondují především výhrady, že branku ani dveře neodemkla, že nebyla v ložnici, že to nebyla ona, kdo otvíral krabičky od šperků, nebo pokud požadovala doplnění dokazování. Tyto námitky nemají povahu právních výhrad a nelze je pod dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. podřadit, protože je jimi vytýkán procesní postup soudů ve smyslu § 2 odst. 5, 6 tr. ř. Ve vztahu k těmto skutečnostem nebyl naplněn nejen označený dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř., ale ani žádný jiný z důvodů uvedených v § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř., a proto Nejvyšší soud nebyl oprávněn ohledně těchto otázek správnost napadených rozhodnutí přezkoumávat. I přesto však nad rámec uvedeného zdůrazňuje, že v projednávané věci nebyly zjištěny žádné procesní nedostatky, které by svědčily o vadném či nesprávném postupu soudů obou stupňů. Dokazování bylo provedeno v potřebném rozsahu a opatřené důkazy byly také řádně a v souladu se zákonem zhodnoceny tak, jak je požadováno v § 2 odst. 5, 6 tr. ř. Proto ani na základě nich učiněná skutková zjištění nevyvolávají pochybnosti.

Na označený dovolací důvod nedopadá ani požadavek dovolatelky na přezkum jejího zdravotního stavu s poukazem na nemožnost výkonu trestu odnětí svobody, protože se nejedná o právní výhrady. Nejvyšší soud se nemohl zabývat požadavkem na přezkoumání zdravotní způsobilosti k výkonu trestu obviněné, neboť tato otázka může být řešena toliko v rámci vykonávacího řízení. Neprovedení výslechu druha M. K., jehož se obviněná dovolávala, je opakováním námitky, na kterou již v předchozím řízení dostatečně reagoval soud druhého stupně, vysvětlil, proč jej nelze provést, a proto se nemůže jednat ani o tzv. opomenuté důkazy. Tyto námitky nelze podřadit pod žádný z dovolacích důvodů, tudíž z jejich podnětu Nejvyšší soud napadená rozhodnutí neposuzoval.

Na základě správných skutkových zjištění je nutné posuzovat i výhrady obviněné, které mají právní povahu a jsou učiněné v souladu s označeným dovolacím důvodem podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř., jež spočívají jednak v tom, že nebyl naplněn znak „překonání překážky, jejímž účelem je zabránit vniknutí“ u přečinu porušování domovní svobody podle § 178 odst. 1, 2 tr. zákoníku, jednak že u ní chybí zavinění, když nechtěla věci v domě odcizit.

Ve vztahu k námitce o nepřekonání překážky, jejímž účelem je zabránit vniknutí, lze poznamenat, že obviněná byla uznána vinnou na skutkovém základu, že „přistoupila k brance oplocení rodinného domu č. p. 5, kterou pomocí klíče umístěného zevnitř v zámku odemkla a otevřela, prošla jí ke vchodovým dveřím do uvedeného domu opatřeným koulí, které otevřela pomocí klíče zasunutého v zámku z vnější strany, vstoupila do domu, chodbou prošla do ložnice“. Soud prvního stupně v odůvodnění svého rozsudku uvedl, že „vstup za pomoci klíče v zámku zevnitř je vloupáním, překonáním překážky zabraňující vniknutí“ (viz strana 3 rozsudku). Odvolací soud k identické námitce obviněné uplatněné v jejím odvolání potvrdil správnost závěru soudu prvního stupně a své úvahy rozvedl na straně 3 dovoláním napadeného rozsudku.

K tomu Nejvyšší soud doplňuje, že přečinu porušování domovní svobody podle § 178 odst. 1, 2 tr. zákoníku se dopustí ten, kdo neoprávněně vnikne do obydlí jiného nebo tam neoprávněně setrvá, užije-li při činu násilí nebo pohrůžky bezprostředního násilí nebo překoná-li překážku, jejímž cílem je zabránit vniknutí.

Překážkou, jejímž účelem je zabránit vniknutí, je jakákoli zábrana proti vniknutí do obydlí, a proto to jsou zejména zamčené dveře, plot, zábradlí balkonu, mříže, ale i okno přístupné jen s použitím žebříku. Překážka nemusí být překonána s použitím násilí, ale postačí jakékoli její odstranění, otevření, přeskočení, přelezání apod. (srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 28. 3. 2001, sp. zn. 7 Tz 53/2001, usnesení Nejvyššího soudu ze dne 17. 12. 2003, sp. zn. 5 Tdo 1437/2003, nebo usnesení Nejvyššího soudu ze dne 17. 2. 2010, sp. zn. 7 Tdo 125/2010). V tomto smyslu překážkou, jejímž účelem je zabránit vniknutí podle § 178 odst. 2 tr. zákoníku, může být i překážka, která není součástí samotného domu, ale brání volnému přístupu na pozemek, na němž se dům nachází (srov. rozhodnutí č. 38/1993-I. Sb. rozh. tr.).

Jak je ve skutkových zjištěních v projednávané trestní věci uvedeno, obviněná vnikla nejprve na pozemek poškozených tak, že si odemkla dveře u branky oplocení domu. Již tímto vstupem překonala překážku bránící vniknout na uvedený pozemek, neboť takovému vstupu zabraňovalo již samotné oplocení. Dveře v něm umístěné byly uzamykatelné na klíč a v době činu jím byla branka uzamčena, neboť klíč se v době vniknutí obviněné nacházel v zámku zevnitř. Obviněná na pozemek vnikla tak, že branku tímto klíčem (tj. s přesahem z vnější strany) odemkla. Je tedy nepochybné, že uzamčená branka vytvářela takovou překážku, která bránila vstupu na pozemek. Tomuto závěru nebrání ani okolnost, že uvnitř uzamčeného zámku zůstal klíč, neboť pro naplnění uvedeného znaku je rozhodující překonání překážky bránící vniknutí, kterou v daném případě představovala jak uzamčená branka, tak i uzamčené vchodové dveře. Překonání takové překážky spočívá v jejich odemčení, což lze realizovat jakýmkoliv klíčem, a není tedy rozhodné, zda si jej pachatel donesl nebo využil toho, že zůstal zas-

nut v zámku dveří. Pro úplnost dovolací soud dodává, že odemknutí uzamčené branky bez svolení oprávněné osoby, jak k němu došlo v posuzovaném případě, představuje i nedovolené překonání uzamčení a naplňuje též znaky vloupání ve smyslu § 121 tr. zákoníku (k čemuž však s ohledem na zákaz *refomationis in peius* již nelze při právním posouzení skutku přihlídnout).

Soudy proto zcela správně čin obviněné posoudily jako přečin porušování domovní svobody podle § 178 odst. 1, 2 tr. zákoníku, neboť důvodně dovodily, že obviněná překonala překážku, jejímž účelem bylo zabránit vniknutí.

Ve vztahu k námitce obviněné, že se po subjektivní stránce nedopustila pokusu přečinu krádeže podle § 21 odst. 1, § 205 odst. 1 písm. a), odst. 2 tr. zákoníku, protože u ní nebyly nalezeny věci, jež měla odcizit, lze zmínit, že přečin krádeže podle § 205 odst. 1 písm. a), odst. 2 tr. zákoníku ve stadiu pokusu podle § 21 odst. 1 tr. zákoníku spáchá ten, kdo v úmyslu dopustit se trestného činu se dopustí jednání bezprostředně směřujícího k přisvojení si cizí věc tím, že se jí zmocní, a způsobí tak na cizím majetku škodu nikoliv nepatrnou, byl-li za takový čin v posledních třech letech odsouzen, avšak k dokonání činu nedošlo.

Jedná se o úmyslný přečin, a k naplnění subjektivní stránky u něj postačuje, dopustil se jej pachatel alespoň v úmyslu nepřímém. Zavinění vyjadřuje vnitřní vztah pachatele k následku jeho jednání. Subjektivní stránka je takovým psychickým vztahem pachatele, který nelze přímo pozorovat, a na zavinění lze proto usuzovat ze všech okolností případu, za kterých ke spáchání trestného činu došlo. Může to být i určité chování pachatele, neboť i jednání je projevem vůle.

Soudy obou stupňů uvedená pravidla v projednávané věci respektovaly, neboť si pro své závěry o tom, že obviněná chtěla z domu odcizit šperky toho druhu a charakteru, jak je rozveden ve skutkových zjištěních, opatřily dostatek důkazů. Na úmysl obviněné správně usuzovaly ze všech zjištěných okolností, za nichž byl čin spáchán. V souladu s nimi závěr o přímém úmyslu obviněné dovodily právě z toho, že obviněná již výše popsáním způsobem vnikla na pozemek a poté do domu poškozených, kde i přesto, že v té době byly přítomny poškozená se svou matkou, pronikla chodbou až do ložnice. V ložnici našla krabičky se šperky či bižuterií, které otevřela. Ve svém jednání ustala pouze proto, že poškozená, která zjistila její přítomnost v domě, přišla k ložnici. V ten moment však obviněná ložnici již opustila a v době, kdy se s poškozenou setkaly, stála na chodbě. Přesto v ložnici zůstaly šperky a krabičky, v nichž byly šperky uloženy, ve stavu, který neodpovídal tomu, v jakém je poškozená mívala uschovány. V kontextu všech těchto souvislostí, které vyplynuly z provedení dokazování, je zcela správný závěr soudů, že se obviněná pokusila šperky odcizit, avšak svůj čin nedokonala proto, že byla ve své činnosti vyrušena poškozenou. Obviněná chtěla šperky odcizit, a tudíž si byla od počátku vědoma, že vstupuje nejprve na cizí pozemek a posléze i do domu bez povolení a souhlasu jeho majitelů, a to s jediným cílem – zmocnit se cenných věcí umístěných v tomto domě – a za

tím účelem také zamířila do ložnice poškozených, kde předpokládala, že budou uloženy šperky, případně jiné cenné věci, a ze stejného důvodu začala ložnici také prohledávat. Úmysl obviněné byl výsledky provedení dokazování nepochybně zjištěn a prokázán.

Pokud dovolatelka zpochybnila soudy učiněný závěr o stanovení výše škody, k jejímuž způsobení její čin bezprostředně směřoval, vytýkala zcela v rozporu se zajištěnými podklady, že soudy nepostupovaly podle § 138 tr. zákoníku, jestliže vycházely jen z odhadu hodnoty předmětných šperků uvedeného poškozenou. Nejvyšší soud konstatuje, že tato výhrada nemá podklad v provedeném dokazování, neboť z obsahu spisového materiálu je patrné, že hodnota věcí, jež se obviněná pokusila odcizit, byla určena na základě odborného vyjádření M. V., který ji stanovil na 6350 Kč (č. l. 40). Požadavek, aby v této jednoduché záležitosti zpracovával ohodnocení věcí znalec, by nerespektoval ustanovení § 105 tr. ř., podle něhož lze znalce přibrat jen u posouzení složitých otázek, o níž se v této věci nejedná. Hodnota věcí, které obviněná zamýšlela odcizit, přesáhla hranici škody nikoli nepatrné, kterou je ve smyslu § 138 odst. 1 tr. zákoníku škoda dosahující částky nejméně 5000 Kč, a proto i právní kvalifikace jejího jednání je v tomto směru správná a podepřená výsledky provedení dokazování.

Nejvyšší soud proto dovolání obviněné Z. L. odmítl podle § 265i odst. 1 písm. e) tr. ř. jako zjevně neopodstatněné.

ROZHODNUTÍ VE VĚCECH OBČANSKOPRÁVNÍCH,
OBCHODNÍCH A SPRÁVNÍCH

Tvrzení dražitele, že při elektronické dražbě nemovitosti provedené soudním exekutorem prostřednictvím internetové stránky dražeb došlo k porušení zákona ve smyslu ustanovení § 336k odst. 3 o. s. ř., spočívajícímu v tom, že se mu po uplynutí vymezeného času nezobrazilo na monitoru počítače poslední podání jiného dražitele (jemuž byl udělen příklep na nemovitosti), bylo v době od 1. 9. 2009 do 31. 12. 2012 možno poměřovat jen ustanovením § 336o o. s. ř., tedy zkoumat, zda dražební vyhláška byla vydána v souladu s ustanovením § 336o odst. 2 o. s. ř. a zda při provádění dražby byl dodržen postup podle ustanovení § 336b až 336n o. s. ř., která se při dražbě nemovitostí prováděné soudním exekutorem použijí obdobně.

Při provedení elektronické dražby je zákon porušen například tím, že programové vybavení portálu, na němž byla prostřednictvím internetu dražba prováděna, neumožňovalo provádět dražbu za podmínek, jež byly stanoveny dražební vyhláškou, nebo neumožňovalo stálý přístup všech účastníků dražebního jednání (i veřejnosti) ke všem úkonům a rozhodnutím provedeným (přijatým) v průběhu dražby nebo nebylo zabezpečeno proti zásahu zvenčí (třetí osobou, případně některým z dražitelů) a proti účelové manipulaci tím, kdo dražbu prováděl, nebo, že nebylo dostatečně zabezpečeno tak, aby elektronická data o průběhu dražby byla bezpečně přenášena k dražitelům a zpět a byla uchována, jakož i dodatečně dohledatelná (ověřitelná), aniž by s údaji (daty) o průběhu dražby bylo možno v průběhu nebo po dokončení dražby manipulovat; stejný závěr platí i v případě, že přes dostatečné programové vybavení a zabezpečení došlo k manipulaci (např. krátkodobému zablokování systému dražby, ovlivnění přenosu dat apod.) ze strany toho, kdo dražbu prováděl, jiného dražitele nebo třetí osoby, nebo nedošlo-li u dražitele k zobrazení části dražebního jednání (aniž to bylo způsobeno jeho zařízením) a nebylo možno zjistit z jaké příčiny.

Za protokolu „obdobný“, který nahrazuje jak (soudní) protokol o jednání, tak i protokol ve smyslu ustanovení § 2 odst. 1 vyhlášky Ministerstva spravedlnosti č. 418/2001 Sb., o postupech při výkonu exekuční a další činnosti, ve znění účinném do 31. 12. 2012, je třeba považovat elektronický záznam o dražbě (o jejím průběhu), opatřený takovými prvky ochrany, které znemožňují jakoukoliv manipulaci (zásah do elektronických dat) s tímto záznamem (protokolem), a to jak v průběhu, tak po dokončení dražebního jednání tak, aby i dodatečně mohlo být věrohodně zjištěno (ověřeno), jaký byl skutečný průběh dražby. Má-li takový protokol i ostatní náležitosti, které jsou jinak pro protokol o jednání vyžadovány, je veřejnou listinou a lze podle něj průběh dražby posoudit; nesplňuje-li uvedené požadavky, nelze jej za veřejnou listinu považovat a v takovém případě nemůže být elektro-

nická dražba ani podkladem pro přechod vlastnického práva k draženým nemovitostem.

(Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. 9. 2014,
sp. zn. 21 Cdo 2972/2013)
ECLI:CZ:NS:2014:21.CDO.2972.2013.1

Usnesením ze dne 25. 1. 2012, ve znění opravného usnesení ze dne 1. 2. 2012, Mgr. R. M., exekutorský kandidát pověřený soudním exekutorem JUDr. T. V., E x e k u t o r s k ý ú ř a d P ř e r o v (dále též jen „exekutor“), udělil při elektronické dražbě konané dne 25. 1. 2012 vydražiteli Statutárnímu městu O. příklep na vydražených nemovitostech (ve výroku specifikovaných) za nejvyšší podání ve výši 1 330 333 Kč a rozhodl, že lhůta k zaplacení nejvyššího podání se stanoví do patnácti dnů ode dne doručení vyrozumění o právní moci tohoto usnesení s tím, že na nejvyšší podání se započítává vydražitelem složená jistota 80 000 Kč. V odůvodnění tohoto usnesení mimo jiné uvedl, že „při dražebním jednání byly vzneseny námitky dražitelem MÍ, s. r. o., proti udělení příklepu uvedenému vydražiteli, že námitkám odůvodněným chybě v elektronickém systému nebylo vyhověno z důvodu, že chyba na počítači uživatele není zaviněním provozovatele systému elektronické dražby, že dražba proběhla řádně, že námitky byly zaprotokolovány a že dražební jistota bude vrácena až po právní moci usnesení o příklepu. Proto soudní exekutor podle § 336j o. s. ř. vydražiteli udělil příklep.“

K odvolání dražitele MÍ, s. r. o. (dále jen „dražitel“), K r a j s k ý s o u d v O s t r a v ě usnesením ze dne 28. 5. 2013 shora označené usnesení potvrdil. Odvolací soud zjistil z vyjádření společnosti TCR, a. s., ze dne 29. 2. 2012, zaslaného dražiteli k jeho stížnosti, že dne 25. 1. 2012 u přípojky (telefonní číslo dražitele) „nevidují nahlášenou poruchu“, a dále z vyjádření provozovatele elektronické dražby společnosti A., s. r. o., ze dne 21. 12. 2012 zjistil, že „dne 25. 1. 2012 provedl celkem 29 elektronických on-line dražeb, které probíhaly od 13.00 hod. do 15.16 hod. a nebyl zaznamenán žádný výpadek systému, serverů nebo přenosu dat na straně provozovatele ani u jiných dražitelů, či exekutora, vyjma údajného výpadku u dražby v projednávané věci, že lze jen spekulovat, proč vydražitel «neviděl» poslední platné podání a viděl až výzvu k podání námitek, protože časový údaj je předán webovému prohlížeči, který následně provádí samotné odečítání času. To však probíhá na straně webového prohlížeče dražitele a v případě, že čas nadále nebyl odečítán, jedná se vždy o problém způsobený na straně dražitele. Není tedy možné, aby problém s odpočtem času byl způsobem na serverech www.okdražby.cz. Jsou možné pouze tři varianty chyby, přičemž ani jedna možná chyba však není zaviněná provozovatelem serveru, exekutorem či jiným dražitelem, je možná pouze u příslušného dražitele. Na možnost selhá-

ní technického zařízení počítače, přenosu dat atd. u dražitele upozorňují mimo jiné všeobecné obchodní podmínky a je na jeho uvážení, jak si zajistí případné náhradní řešení či zařízení. Argument dražitele, že neviděl odpočtový čas, ale přesto došlo k reloadu stránky s blokem pro podání námítky, kterou následně učinil, je nemožný. Nebyly zaznamenány žádné ataky hackerů, či pokusy o hacknutí systému okdrazby.cz.“ Při právním posouzení věci odvolací soud vyšel z ustanovení § 69 zákona č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád) a o změně dalších zákonů, z ustanovení § 336j, § 336k odst. 3 zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, z ustálené judikatury Nejvyššího soudu (viz usnesení ze dne 23. 5. 2007, sp. zn. 20 Cdo 2006/2006) a k námítce dražitele, že při dražbě došlo k chybě elektronického systému, takže neměl možnost reagovat na poslední příhoz vydražitele, neboť ten se mu nezobrazil na monitoru počítače, z něhož při dražbě činil úkony, uvedl, že z obsahu spisu nevyplývá žádné porušení zákonných ustanovení při nařízení dražebního jednání anebo při provedení dražby, že na případné námítky proti udělení příklepu byli účastníci dražebního jednání dotázáni v souladu s ustanovením § 336j odst. 2 o. s. ř. a že podaným námítkám dražitele exekutor správně nevyhověl, když z uvedených vyjádření vyplývá, že nebyla evidována žádná porucha ani nebyl zaznamenán výpadek systému, serverů nebo přenosu dat na straně provozovatele ani u jiných dražitelů či soudního exekutora; pokud tedy došlo k jakékoliv chybě při elektronické komunikaci, muselo k ní dojít na straně dražitele. Poukaz dražitele na to, že při jiných (konkrétně vyjmenovaných) elektronických dražbách na portálu www.okdrazby.cz. došlo k výpadku přenosu dat, nemůže podle odvolacího soudu obstát, neboť „se netýkají projednávané věci, navíc v označených případech byly závady v elektronické komunikaci objektivně zjištěny, provozovatelem serveru či soudním exekutorem uznány a dražby proběhly znovu od začátku nebo se v nich po odstranění závady pokračovalo. popř. bylo jejich konání odloženo, přičemž ve všech uvedených případech byli o závadách všichni zúčastnění informováni“. V projednávané věci však existenci závady v elektronické komunikaci namítá pouze dražitel, což svědčí spíše pro závěr, že se jednalo o závadu na jeho straně; došlo-li by skutečně k uvedené závadě v komunikaci na straně provozovatele, popř. soudního exekutora, pak by se nutně musela projevit u všech zúčastněných dražitelů. Dále odvolací soud dodal, že měl-li dražitel před konáním této elektronické dražby negativní zkušenosti a pochybnosti o správném fungování systému elektronické dražby, mohl využít možnost přístupu k technickému vybavení v sídle exekutorského úřadu (viz odst. XV., bod 3. dražební vyhlášky). Uzavřel, že usnesení, jímž byl vydražiteli udělen příklep na vydražené nemovitosti, je zcela v souladu s ustanovením § 336j odst. 1 o. s. ř., neboť učinil nejvyšší podání a splnil rovněž další podmínky stanovené zákonem; důvody pro změnu usnesení exekutorského kandidáta podle ustanovení § 336k odst. 3 o. s. ř. tak, že se příklep neuděluje, proto neshledal.

Proti tomuto usnesení odvolacího soudu podal dražitel dovolání z důvodu nesprávného právního posouzení, jehož přípustnost spatřuje v řešení otázky „zda závada v přenosu elektronických (dat) ze serveru provozovatele dražebního portálu a jejich zobrazení (správně zřejmě nezobrazení) na počítači dražitele je takovou vadou, která omezuje dražitele v účasti na probíhající elektronické dražbě do té míry, že se jí dražitel v podstatě nemůže aktivně účastnit“, která v rozhodování odvolacího soudu dosud nebyla vyřešena. Namítá, že odvolací soud nesprávně posoudil technickou závadu, která v průběhu elektronické dražby způsobila dočasný výpadek přenosu dat na počítači, jako chybu na jeho straně a nikoli jako vadu, díky níž se nemohl účastnit dražby, že udělení příklepu bylo v příčinné souvislosti s nezákonným postupem exekutora, který nepřipustil jeho námitky v průběhu dražby, čímž jej z účasti na dražbě v podstatě vyloučil, že samotná elektronická dražba nemohla být fakticky provedena v souladu s dražební vyhláškou, neboť chyba v přenosu elektronické komunikace zapříčinila, že nemohl aktivně zasáhnout do průběhu dražby a reagovat na poslední příhoz vydražitele. Zneemožnění aktivní účasti na dražbě proto dovolatel považuje za porušení zákona ve smyslu ustanovení § 336k odst. 3, věta první, o. s. ř. K průběhu předmětné elektronické dražby uvedl, že „učinil svůj poslední příhoz v 15:11:45 hod. na částku 1 325 333 Kč, že od tohoto okamžiku běželo 5 minut pro možné podání dalšího příhozu druhým z dražitelů a že v průběhu této doby se na monitoru zobrazovaly výzvy: poprvé, podruhé, potřetí“. Při zobrazení výzvy „potřetí“ spolu s údajem o čase „0 dni 0 hodin 0 sekund“ měla být dražba ukončena a neměl být připuštěn další příhoz. Přesto došlo k situaci, kdy podle záznamu z monitoru dražba pokračovala, dražitel však neměl na monitoru zobrazený standardní průběh v rámci dražebního jednání podle jednotlivých příhozů, ale zobrazila se mu zpráva s tím, že vydražitelem je dražitel „fialovaiiv“ s příhozem „1 330 333 Kč“. Tento příhoz se mu na monitoru nezobrazil, přestože měl stále zachováno spojení se serverem poskytovatele a měl zobrazenou základní masku. Nemohl tedy – ani v případě, že by dražba pokračovala v souladu s dražební vyhláškou – adekvátně reagovat a činit příhozy, neboť ze serveru nedostal na monitor počítače data o dalším příhozu. Až v okamžiku, kdy podle časomíry serveru zbývaly do podání námitek proti příklepu 2 minuty a 38 vteřin (od údajného ukončení dražby), se zobrazily údaje o posledním příklepu vydražitele, který měl učinit v čase 15:11:49 hod. na částku 1 330 333 Kč. Vzhledem k tomu, že jako dražitel neměl možnost reagovat na poslední příhoz vydražitele, považuje postup provozovatele serveru, který podle odst. I. dražební vyhlášky ukončil dražbu, za nesprávný; kromě toho nebyly dostatečně vypořádány jeho námitky, které podal v průběhu dražebního jednání. Nesouhlasí se závěrem odvolacího soudu, že závada v přenosu dat a chybném zobrazení údajů na monitoru neměla původ u provozovatele serveru. Skutečnost, že spojení netrpělo závadami, kterou potvrdil poskytovatel vysokorychlostního připojení k internetu – společnost TCR, a. s., podle dovolatele nevylučuje

a nezpochybňuje tvrzenou závadu v zobrazení dat na jeho počítači v průběhu dražby, tak jak ji popsal, a průběhu odvolacího řízení podepřel navrženými důkazy. Podle názoru dovolatele není správná ani úvaha odvolacího soudu, že závadu v elektronické komunikaci namítal jen on, jelikož druhý z dražitelů (vydražitel) k tomu neměl důvod, když v rámci „závadné el. dražby získal nemovitý majetek za nižší cenu, než kdyby v řádné dražbě soutěžil s dovolatelem“. Domnívá se, že při elektronické dražbě, která je závislá na technických prostředcích, nelze vyloučit závadu či selhání materiálu nebo programového vybavení. Dovojuje, že „se jedná o jakýsi druh vyšší moci“, a je tedy lhostejné, zda závada v přenosu dat má původ u provozovatele dražebního severu, provozovatele přenosové sítě nebo přímo v počítači dražitele; tuto situaci analogicky přirovnává k náhlému zhoršení zdravotního stavu dražitele, který nastal objektivně, bez jeho zavinění. Navrhl, aby dovolací soud usnesení odvolacího soudu změnil tak, že se příklep neuděluje, případně, aby usnesení odvolacího soudu a soudního exekutora zrušil a věc vrátil soudnímu exekutorovi k dalšímu řízení.

N e j v y š š í s o u d zrušil rozhodnutí odvolacího soudu a věc mu vrátil k dalšímu řízení.

Z o d ů v o d n ě n í :

Nejvyšší soud jako soud dovolací (§ 10a o. s. ř.) věc projednal podle zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění účinném do 31. 12. 2013, neboť řízení bylo zahájeno přede dnem 1. 1. 2014 (srov. čl. II bod 2. zákona č. 293/2013 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony). Po zjištění, že dovolání proti pravomocnému usnesení odvolacího soudu bylo podáno oprávněnou osobou (účastníkem řízení) v zákonné lhůtě (§ 240 odst. 1 o. s. ř.), se nejprve zabýval otázkou přípustnosti dovolání.

Dovoláním lze napadnout pravomocná rozhodnutí odvolacího soudu, pokud to zákon připouští (§ 236 odst. 1 o. s. ř.).

Podle ustanovení § 237 o. s. ř. není-li stanoveno jinak, je dovolání přípustné proti každému rozhodnutí odvolacího soudu, kterým se odvolací řízení končí, jestliže napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázky hmotného nebo procesního práva, při jejímž řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe dovolacího soudu nebo která v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena nebo je dovolacím soudem rozhodována rozdílně anebo má-li být dovolacím soudem vyřešena právní otázka posouzena jinak.

Napadené usnesení odvolacího soudu závisí na vyřešení otázky procesního práva, zda dražitelem tvrzená okolnost, že při elektronické dražbě nemovitosti provedené soudním exekutorem prostřednictvím internetové stránky dražeb se mu po uplynutí vymezeného času nezobrazilo na monitoru počítače poslední

podání jiného dražitele (jemuž byl udělen příklep na nemovitosti), může být (je) porušením zákona při provádění dražby (§ 336k odst. 3 o. s. ř.). Protože v rozhodování dovolacího soudu tato otázka nebyla dosud vyřešena, je dovolání dražitele podle ustanovení § 237 o. s. ř. přípustné.

Po přezkoumání napadeného usnesení odvolacího soudu ve smyslu ustanovení § 242 o. s. ř., které provedl bez jednání (§ 243a odst. 1, věta první, o. s. ř.), Nejvyšší soud dospěl k závěru, že dovolání je důvodné.

Právní posouzení věci ve smyslu ustanovení § 241a odst. 1 o. s. ř. je nesprávné, jestliže odvolací soud věc posoudil podle právní normy (práva hmotného i procesního), jež na zjištěný skutkový stav nedopadá, nebo právní normu, sice správně určenou, nesprávně vyložil, případně ji na daný skutkový stav nesprávně aplikoval.

Projednávanou věc je třeba i v současné době posuzovat podle občanského soudního řádu ve znění účinném do 31. 12. 2012 (viz čl. II., bod 1 zákona č. 396/2012 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony) a podle zákona č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád) a o změně dalších zákonů, ve znění účinném do 31. 12. 2012 (viz čl. IV., bod 1. zákona č. 396/2012 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony).

Z ustanovení § 1 ex. ř. vyplývá, že soudní exekutor při provádění exekuce vykonává pravomoc svěřenou mu předpisy veřejného práva a že je na něj delegována část státní moci, jejímž nositelem je při soudním výkonu rozhodnutí soud, tedy pravomoc nuceně vykonávat exekuční tituly. Úkony exekutora při provádění exekuce se podle § 28 ex. ř. považují za úkony exekučního soudu; tedy i usnesení o příklepu vydané exekutorem při prodeji nemovitosti v exekučním řízení má stejnou povahu jako soudní usnesení o příklepu ve výkonu rozhodnutí prodejem nemovitostí podle § 336j odst. 1 o. s. ř. Rozhodnutí soudního exekutora v případech, kdy je povolán k rozhodování, je postaveno na roveň rozhodnutí soudu prvního stupně (§ 45 odst. 1 ex. ř.) – k tomu srov. např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 28. 3. 2006, sp. zn. 20 Cdo 2706/2004.

Podle ustanovení § 69 ex. ř., nestanoví-li tento zákon jinak, použijí se na provádění exekuce prodejem movitých věcí a nemovitostí přiměřeně ustanovení občanského soudního řádu upravující výkon rozhodnutí prodejem movitých věcí a nemovitostí.

Podle ustanovení § 336o odst. 1 o. s. ř. lze dražbu uskutečnit i elektronicky. Podle odstavce 2 tohoto ustanovení v dražební vyhlášce soud stanoví a) způsob registrace dražitelů, b) způsob elektronické dražby, c) čas zahájení a ukončení elektronické dražby, během kterého lze zvyšovat podání, d) způsob určení vydražitele v případě podle § 336j odst. 1, věty druhé, e) způsob zveřejnění usnesení o příklepu, f) termín přihlášení pohledávek, g) termín uplatnění před-

kupního práva a způsob sdělení rozhodnutí, zda je předkupní právo prokázáno, h) termín uplatnění námitek proti příklepu. Podle odstavce 3 tohoto ustanovení pro elektronickou dražbu platí obdobně ustanovení § 336b až 336n.

Smyslem ustanovení § 336o o. s. ř. je umožnit, aby dražba nemovitosti mohla proběhnout nejen při dražebním jednání, ale též elektronicky. Podmínky, za nichž lze provést elektronickou dražbu, jsou v § 336o o. s. ř. stanoveny jen rámcově. Proto soud v dražební vyhlášce stanoví všechny podmínky a předpoklady provedení elektronické dražby; jak má přitom postupovat, vyplývá z ustanovení § 336o odst. 3 o. s. ř. – obdobně podle § 336b až 336n o. s. ř. Před nařízením elektronické dražby zajistí soud splnění technických podmínek pro uskutečnění elektronické dražby. Soud musí disponovat technickým zařízením nebo programovým vybavením, případně jejich součástmi, které jsou spojeny se sítí nebo službou elektronických komunikací a umožňují prostřednictvím této sítě nebo služby provádění úkonů v elektronické podobě, včetně zpracování zahrnujícího digitální kompresi a uchovávání dat, technické zařízení, prostřednictvím kterého bude realizována elektronická dražba, musí splňovat podmínky přijímání a odesílání podání opatřených zaručeným (uznávaným) elektronickým podpisem, musí zajistit zaznamenávání přesného data a času doručených podání, stálý přístup všech účastníků dražebního jednání ke všem provedeným úkonům soudu a účastníků a rozhodnutím soudu v průběhu dražebního jednání. Technické zařízení musí zabezpečit obecně dostupnou elektronickou komunikaci, musí být slučitelné s běžně užívanými informačními a komunikačními technologiemi a mělo by být atestováno v atestačním zařízení. Elektronickým prostředkem, kterého lze využít k elektronické dražbě, je zejména internet a e-mail. Soud musí zajistit, aby v případě poruchy technického zařízení či jeho výpadku v průběhu dražby bylo zajištěno okamžité odstranění závady tak, aby mohla elektronická dražba pokračovat se všemi účastníky řízení. Vzhledem k tomu, že k dražbě nemovitosti soud nařídí jednání, musí soud při nařízení elektronické dražby dále zajistit, aby dražební jednání proběhlo veřejně. Znamená to mimo jiné, že musí být zajištěno, aby měl každý, kdo se chce zúčastnit elektronické dražby, přístup ke všem údajům o probíhající dražbě, aby se mohl přihlásit jako veřejnost do probíhajícího elektronického jednání a mohl podle § 336j odst. 2 o. s. ř. případně vznést proti příklepu námítka (srov. Drápal, L., Bureš, J. a kol. Občanský soudní řád II. § 201 až 376. Komentář. 1. vydání. Praha: C.H. Beck, 2009, s. 2537 – 2539). Uvedené se logicky vztahuje i na elektronickou dražbu prováděnou soudním exekutorem (srov. § 69 ex. ř.).

Podle ustanovení § 336k odst. 3 o. s. ř. odvolací soud usnesení o příklepu změní tak, že se příklep neuděluje, jestliže v řízení došlo k takovým vadám, že se odvolatel nemohl zúčastnit dražby, nebo jestliže byl příklep udělen proto, že při nařízení dražebního jednání nebo při provedení dražby došlo k porušení zákona. Ustanovení § 219a se nepoužije.

Podle ustálené judikatury Nejvyššího soudu (srov. např. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 25. 4. 2006, sp. zn. 20 Cdo 2345/2005) nemožnost zúčastnit se dražby je důvodem ke změně usnesení soudu prvního stupně o příklepu zejména tehdy, jestliže v důsledku nezákonného postupu soudu byl vyloučen z účasti na dražbě dražitel (nikoliv povinný, který dražitelem být nemůže). Při nařízení dražebního jednání soud poruší zákon například tehdy, jestliže vydal dražební vyhlášku, ačkoliv usnesení o ceně (§ 336a odst. 1 o. s. ř.) dosud nenabýlo právní moci, jestliže dražební vyhláška neobsahovala všechny stanovené výroky, popřípadě některý z výroků byl v ní uveden v rozporu se zákonem, což vedlo (mohlo vést) k tomu, že účastník neuplatnil do zahájení dražebního jednání svá práva. Při provedení dražby je zákon porušen například tím, že soud neumožnil dražit všem oprávněným dražitelům, jestliže neudělil příklep dražiteli, jehož předkupní právo bylo prokázáno a který učinil stejné nejvyšší podání jako vydražitel, jestliže soud neumožnil přítomným při dražbě podat námitky proti příklepu, jestliže soud neodročil jednání, ačkoliv tak učinit měl, neboť nebyly splněny podmínky k provedení dražby. Konkrétní porušení zákona při nařízení dražebního jednání nebo při provedení dražby musí být navíc v příčinné souvislosti s udělením příklepu vydražiteli (k příklepu by nedošlo, pokud by se soud takových porušení v dané věci vyvaroval).

V posuzované věci se elektronická dražba nemovitostí povinného, prováděná Mgr. R. M., exekutorským kandidátem pověřeným soudním exekutorem JUDr. T. V., konala dne 25. 1. 2012 prostřednictvím elektronického systému dražeb na portálu www.okdrazby.cz, provozovaného společností A., s. r. o.

Elektronický typ dražby byl v té době upraven jak pro vykonávací řízení, tak i pro exekuční řízení pouze citovaným ustanovením § 336o o. s. ř., jelikož vyhláška Ministerstva spravedlnosti č. 491/2012 Sb., kterou se mění vyhláška Ministerstva spravedlnosti č. 418/2001 Sb., o postupech při výkonu exekuční a další činnosti, ve znění vyhlášky č. 463/2009 Sb., jíž do vyhlášky č. 418/2001 Sb. bylo vloženo mimo jiné i ustanovení § 16a o dražbě nemovitosti provedené elektronicky, nabyla účinnosti až od 1. 1. 2013. Podle ustanovení § 11 vyhlášky č. 418/2001 Sb., ve znění účinném do 31. 12. 2012, platilo, že nestanoví-li zákon nebo vyhláška jinak, použijí se pro postup exekutora při provádění jednotlivých způsobů exekuce přiměřeně ustanovení části deváté oddílu druhého až pátého vyhlášky o jednacím řádu pro okresní a krajské soudy. Podle ustanovení § 62 odst. 1 vyhlášky Ministerstva spravedlnosti České republiky č. 37/1992 Sb., kterou se vydává jednacím řád pro okresní a krajské soudy, ve znění do 31. 12. 2012, platilo, že při dražbě nemovité věci (§ 336i až 336j o. s. ř.) mohou dražitelé zvyšovat podání nejméně o 1000 Kč. Dražba nemovité věci pokračuje, dokud dražitelé na vyzvání slovy „poprvé, podruhé“ činí vyšší podání. Není-li další podání, soudce upozorní dražitele, že nebude-li učiněno vyšší podání, udělí po vyzvání slovy „potřetí“ příklep. Jestliže bezprostředně po skončení postupu po-

dle odstavce 1 neučiní žádný z dražitelů vyšší podání, soudce udělí příklep tomu dražiteli, který učinil nejvyšší podání (odst. 2).

Podle ustanovení § 336b odst. 1 o. s. ř. po právní moci usnesení o ceně (§ 336a) soud nařídí dražební jednání (dražbu). Podle odstavce 2 tohoto ustanovení ve výroku usnesení o nařízení dražebního jednání (dražební vyhlášce) soud uvede a) čas a místo dražebního jednání (§ 336d), b) označení nemovitosti a jejího příslušenství, c) výslednou cenu (§ 336a), d) vyšší nejnižšího podání (§ 336e odst. 1), e) vyšší jistoty a způsob jejího zaplacení (§ 336e odst. 2), f) práva a závady spojené s nemovitostí, g) závady, které prodejem nemovitosti v dražbě nezaniknou (§ 336a odst. 1 písm. c/), h) předpoklady, za kterých vydražitel může převzít vydraženou nemovitost a za kterých se stane jejím vlastníkem (§ 336l odst. 1 a 2), i) upozornění, že při rozvrhu podstaty se mohou oprávněný, ti, kdo do řízení přistoupili jako další oprávnění, a další věřitelé povinného domáhat uspokojení jiných vymahatelných pohledávek nebo pohledávek zajištěných zástavním právem, než pro které byl nařízen výkon rozhodnutí, jestliže je přihlásí nejpozději do zahájení dražebního jednání, jestliže v přihlášce uvedou vyšší pohledávky a jejího příslušenství a prokáží-li je příslušnými listinami, a poučení, že k přihláškám, v nichž výše pohledávky nebo jejího příslušenství nebude uvedena, se nepřihlíží (§ 336f), j) výzvu, aby oprávněný, ti, kdo přistoupili do řízení jako další oprávnění, a ostatní věřitelé povinného, kteří požadují uspokojení svých pohledávek při rozvrhu podstaty (§ 336f), soudu sdělili, zda žádají zaplacení svých pohledávek, s upozorněním, že nepožádají-li o zaplacení před zahájením dražebního jednání, může vydražitel dluh povinného vůči nim převzít (§ 336g), k) výzvu, aby každý, kdo má právo, které nepřipouští dražbu (§ 267), je uplatnil u soudu a aby takové uplatnění práva prokázal nejpozději před zahájením dražebního jednání, s upozorněním, že jinak k jeho právu nebude při provedení výkonu rozhodnutí přihlíženo, l) upozornění, že osoby, které mají k nemovitosti předkupní právo, je mohou uplatnit jen v dražbě jako dražitelé a že udělením příklepu předkupní právo zaniká.

Otázku, zda při provedení elektronické dražby nemovitostí povinného konané dne 25. 1. 2012 došlo k dražitelem tvrzenému porušení zákona ve smyslu ustanovení § 336k odst. 3 o. s. ř., spočívajícímu v tom, že nemohl reagovat na poslední podání druhého dražitele, jemuž byl udělen příklep na vydražených nemovitostech, či nikoliv, lze proto poměřovat jen ustanovením § 336o o. s. ř., tedy, zda dražební vyhláška byla vydána v souladu s ustanovením § 336o odst. 2 o. s. ř. a zda při provádění dražby byl dodržen postup podle ustanovení § 336b až 336n o. s. ř., která se při dražbě nemovitostí prováděné soudním exekutorem použijí obdobně. Podstatné tak je zjištění, zda programové vybavení portálu, na němž byla prostřednictvím internetu dražba prováděna, bylo dostatečné v tom smyslu, že umožňovalo provádět dražbu za podmínek, jež byly stanoveny dražební vyhláškou, zda umožňovalo stálý přístup všech účastníků dražebního

jednání (i veřejnosti) ke všem úkonům a rozhodnutím provedeným v průběhu dražby, zda bylo zabezpečeno nejen proti zásahu zvenčí (třetí osobou, případně některým z dražitelů), ale i proti účelové manipulaci tím, kdo dražbu provádí, zda bylo dostatečně zabezpečeno tak, aby elektronická data o průběhu dražby byla bezpečně přenášena k dražitelům a zpět a byla uchována, a aby byla dodatečně dohledatelná (ověřitelná), aniž by s údaji (daty) o průběhu dražby bylo možno v průběhu nebo po dokončení dražby manipulovat. V případě, že všechny objektivní podmínky pro korektní (zákonný) průběh dražby byly splněny, je třeba objasnit, zda nedošlo k manipulaci (např. krátkodobému zablokování systému dražby, ovlivnění přenosu dat apod.) ze strany toho, kdo dražbu prováděl, jiného dražitele nebo třetí osoby, zda skutečně došlo k tomu, že k zobrazení části dražebního jednání u dražitele nedošlo, a zda tomu tak bylo z jiné příčiny, než pro závadu na zařízení dražitele, případně jeho zaviněním. Podmínkou řádného dražebního jednání (i elektronického), jehož výsledkem má být přechod vlastnického práva k dražené věci, je totiž – mimo jiné – zajistit, aby ten, kdo se dražebního jednání hodlá zúčastnit, tak mohl skutečně učinit a aby také mohl práva dražitele v plném rozsahu uplatnit.

Vzhledem k tomu, že elektronická dražba byla provedena prostřednictvím internetu, je dále třeba posoudit, zda podmínky stanovené provozovatelem portálu, na němž byla dražba provedena, nejsou v rozporu s právními předpisy a dražební vyhláškou, a nebude-li žádný rozpor zjištěn, vyjít i z takových podmínek (tj. ze Všeobecných podmínek pro užívání portálu www.okdrazby.cz a účasti na elektronických dražbách nemovitostí, vydaných dne 1. 10. 2010 v Praze společností A, s. r. o. – dále jen „Všeobecné podmínky“).

V posuzované věci vydal Mgr. R. M., exekutorský kandidát pověřený soudním exekutorem JUDr. T. V., dražební vyhlášku o provedení elektronické dražby nemovitostí usnesením ze dne 28. 11. 2011. V jeho odstavci I. bylo stanoveno, že dražební jednání se koná prostřednictvím elektronického systému dražeb na adrese www.okdrazby.cz, že sledování elektronické dražby je veřejně přístupné, že dražba bude zahájena dne 25. 1. 2012 ve 13.00 hod., že od tohoto okamžiku mohou dražitelé činit podání, že ukončení elektronické dražby je nejdříve dne 25. 1. 2012 ve 14:00 hod. s tím, že „dražba se však koná, dokud dražitelé činí podání (§ 336i odst. 4 zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů) – bude-li v posledních pěti minutách před stanoveným okamžikem ukončení dražby učiněno podání, má se za to, že dražitelé stále činí podání a okamžik ukončení dražby se posouvá o pět minut od okamžiku účinného podání. Budou-li poté činěna další podání, postup dle předcházející věty se opakuje. Uplyne-li od posledního účinného podání pět minut, aniž by bylo učiněno další podání, má se za to, že dražitelé již nečiní podání a dražba končí.“ V odstavci II. je uvedeno, že předmětem dražby jsou nemovitosti povinného a jejich příslušenství (přesně specifikované), které tvoří jeden funkční celek

a budou draženy s příslušenstvím a součástmi jako jeden komplex, v odstavci III. je uvedena výsledná cena nemovitostí a jejich příslušenství, která činí 203 000 Kč, v odstavci IV. je uvedeno nejnižší podání ve výši 135 333 Kč, v odstavci V., že výše jistoty se stanovuje částkou 80 000 Kč a poučení o způsobu jejího zaplacení, v odstavci VI., že na dražených nemovitostech nevážnou žádná práva ani závady, v odstavci VII. až XIII. obsahuje dražební vyhláška další poučení pro dražitele, vydražitele, oprávněného a věřitele povinného, jakož i pro každého, kdo má právo, které nepřipouští dražbu, a pro osoby, které mají k nemovitostem předkupní právo. Podle odstavce XIV. dražební vyhlášky registrace dražitelů do systému elektronických dražeb probíhá prostřednictvím webového formuláře na adrese www.okdrazby.cz. sekce Registrace/Přihlášení. Podle odstavce XV., v němž je pod body 1. až 13. stanoven způsob elektronické dražby, se v bodu 9. uvádí, že příhozy se činí tak, že do příslušného okénka dražitel vypíše částku příhozu (musí být stejná či vyšší než stanovený minimální příhoz určený dražebním, jinak se podání s částkou menší než minimální příhoz nezobrazí a má se za to, že nebylo učiněno), že klikem na tlačítko „přihodit“ je podání učiněno a že se zobrazí jako nejvyšší podání spolu uživatelským jménem dražitele, celkovou částkou a uvedeným přesným časem příhozu, v bodu 10., že po skončení dražby oznámí exekutor prostřednictvím systému elektronických dražeb osobu, která učinila nejvyšší podání v dražbě a výši nejvyššího podání, a v bodu 11., že od okamžiku oznámení osoby, která učinila nejvyšší podání a výši nejvyššího podání, běží osobám které mají právo vznést námitky proti udělení příklepu, lhůta 5 minut, ve které mohou vznést námitky proti udělení příklepu. V případě, že budou podány námitky proti udělení příklepu, rozhodne exekutor o těchto námitkách usnesením, které zveřejní v systému elektronické dražby. V případě, že budou námitky shledány důvodnými, pokračuje dražba vyvoláním předposledního podání; v opačném případě exekutor udělí příklep. V odstavci XV. bodu 3. dražební vyhlášky bylo dále uvedeno, že dražiteli nebo povinnému, který nesplňuje technické podmínky pro registraci a následnou dražbu, exekutor umožní na předchozí písemné vyžádání v sídle úřadu přístup k technickému vybavení.

Dovolací soud se ztotožňuje s právním názorem odvolacího soudu, že příklep na vydražených nemovitostech nebyl udělen proto, že při nařízení dražebního jednání došlo k porušení zákona (což dovolatel ostatně ani nenamítá), neboť dražební vyhláška obsahovala všechny zákonem stanovené výroky, přičemž tyto výroky jsou v souladu s ustanovením § 336b odst. 2 o. s. ř. Posoudit je tak dále třeba, zda elektronická dražba byla provedena v souladu s dražební vyhláškou a zda při jejím provedení došlo (či nikoliv) k porušení zákona.

Podle ustanovení § 336i odst. 2 o. s. ř. po zahájení dražebního jednání soudce nejprve rozhodne, zda je prokázáno předkupní právo (§ 336e odst. 3), a oznámí, kteří věřitelé přihlásili své pohledávky a v jaké výši, kteří věřitelé požádali o zaplacení svých pohledávek a v jaké výši a které pohledávky může vydražitel

převzít a jaká je výše těchto pohledávek. Po provedení úkonů podle odstavce 2 soudce vyzve ty, kdo mohou dražit, aby činili podání (odst. 3). Podle odstavce 4 tohoto ustanovení dražba se koná, dokud dražitelé činí podání; dražitelé jsou vázáni svými podáními, dokud soud neudělí příklep. Cena vydražené věci není omezena ustanoveními cenových předpisů.

Podle ustanovení § 336j odst. 1 o. s. ř. příklep lze udělit tomu, kdo učinil nejvyšší podání a u něhož jsou splněny další podmínky stanovené zákonem. Podle odstavce 2 tohoto ustanovení před udělením příklepu se soudce dotáže osob přítomných při dražbě, zda mají námitky proti příklepu; námitky, které podali oprávněný, ten, kdo do řízení přistoupil jako další oprávněný, povinný a dražitel, se uvedou do protokolu. Podle odstavce 3 citovaného ustanovení, shledá-li soud námitky proti příklepu důvodnými, pokračuje se v dražbě vyvoláním předposledního podání; proti tomuto usnesení není odvolání přípustné. V opačném případě soud usnesením udělí příklep.

Ustanovení § 2 odst. 1 vyhlášky Ministerstva spravedlnosti č. 418/2001 Sb., o postupech při výkonu exekuční a další činnosti, ve znění účinném do 31. 12. 2012, stanovilo (a stanoví i v současné době), že o každém úkonu provedeném v rámci exekuční činnosti sepiše exekutor protokol. Byl-li úkon učiněn v písemné formě a listina, v níž je úkon zachycen, je založena do spisu, protokol se nevyhotovuje. V protokolu se uvede a) označení exekutorského úřadu a spisová značka, b) označení oprávněného a povinného, c) místo, čas a předmět úkonu, d) jména a příjmení zaměstnanců exekutora, kteří se zúčastnili úkonu, jména a příjmení přítomných účastníků a jejich zástupců a jména a příjmení dalších osob, které byly při úkonu přítomny, pokud bylo možno zjistit jejich totožnost, e) stručné vylíčení průběhu úkonu, zejména obsah návrhů, které byly při něm podány (odstavec 2). Protokol musí být sepsán bezprostředně po skončení úkonu, pokud možno ještě na místě úkonu. Protokol podepíše exekutor, dále přítomní účastníci, jejich přítomní zástupci a ti, kteří potvrzují příjem peněz nebo věcí, a osoby přibrané k úkonu. Protokol podepíše i ti, jejichž prohlášení je nutno v protokolu uvést (odstavec 3). Výjimečně může být protokol sepsán dodatečně podle poznámek učiněných při úkonu (odstavec 5). Takový protokol exekutor podepíše sám a v protokolu uvede důvod, proč byl sepsán dodatečně.

Z citovaného ustanovení § 336j odst. 1 o. s. ř., jakož i z ustanovení § 2 odst. 1 vyhlášky č. 418/2001 Sb. plyne, že soudní exekutor je povinen bezprostředně po skončení dražebního jednání sepsat protokol o provedené dražbě.

Judikatura Ústavního soudu (srov. usnesení ze dne 18. 7. 2002, sp. zn. IV. ÚS 682/2000) i Nejvyššího soudu (srov. usnesení ze dne 13. 3. 2014, sp. zn. 21 Cdo 2737/2012, usnesení ze dne 19. 8. 1998, sp. zn. 20 Cdo 791/98, uveřejněné v časopise Soudní judikatura, číslo 1, ročník 1999, pod číslem 6, nebo usnesení ze dne 29. 7. 2004, sp. zn. 29 Odo 407/2002, uveřejněné v časopise Soudní judikatura, číslo 9, ročník 2004, pod číslem 171) je zajedno v závěru,

že protokol o jednání, který obsahuje zákonem stanovené náležitosti, je podle ustanovení § 134 o. s. ř. veřejnou listinou. Účastník, který tvrdí opak oproti údajům uvedeným ve veřejné listině, je proto povinen svá tvrzení prokázat a na něm tedy spočívá důkazní břemeno. Jestliže však protokol o jednání výše uvedené náležitosti neobsahuje, je povinností odvolacího soudu, aby – zejména jsou-li údaje v protokole zpochybňovány – i bez návrhu správnost zpochybňujících tvrzení prošetřil.

Vzhledem k tomu, že podle ustanovení § 336o odst. 3 o. s. ř. pro elektronickou dražbu platí ustanovení § 336b až 336n o. s. ř. „obdobně“, je třeba za protokolu „obdobný“, který nahrazuje jak (soudní) protokol o jednání, tak i protokol ve smyslu ustanovení § 2 odst. 1 vyhlášky Ministerstva spravedlnosti č. 418/2001 Sb., o postupech při výkonu exekuční a další činnosti, ve znění účinném do 31. 12. 2012, považovat elektronický záznam o dražbě (o jejím průběhu), opatřený takovými prvky ochrany, které znemožňují jakoukoliv manipulaci (zásah do elektronických dat) s tímto záznamem (protokolem) – dále jen „protokol“, a to jak v průběhu, tak po dokončení dražebního jednání tak, aby i dodatečně mohlo být věrohodně zjištěno (ověřeno), jaký byl skutečný průběh dražby. Má-li takový protokol i ostatní náležitosti, které jsou jinak pro protokol o jednání vyžadovány, je i on veřejnou listinou a lze podle něj průběh dražby posoudit; nesplňuje-li uvedené požadavky, nelze jej za veřejnou listinu považovat, a v takovém případě nemůže být elektronická dražba ani podkladem pro přechod vlastnického práva k draženým nemovitostem.

Podle ustanovení § 254 odst. 3 o. s. ř. platí, že při výkonu rozhodnutí soud poskytuje účastníkům, jakož i dalším osobám, kterých se výkon rozhodnutí týká, poučení o jejich procesních právech a povinnostech.

V posuzované věci vznesl dražitel do protokolu o elektronické dražbě konané dne 25. 1. 2012 námitky proti udělení příklepu vydražiteli z důvodu, že došlo k přerušení spojení – k chybě v elektronickém systému. Těmto jeho námitkám nebylo, jak se uvádí v usnesení o příklepu, dražebníkem vyhověno s odůvodněním, že chyba na počítači uživatele není zaviněním provozovatele systému elektronické dražby a že dražba proběhla řádně. Jak dále z obsahu spisu vyplývá, dražitel v odvolání proti usnesení o udělení příklepu mimo jiné namítal, že „rozhodnutí o udělení příklepu nevychází z řádně provedené dražby, že dražba nebyla provedena v souladu s dražební vyhláškou, že neměl možnost reagovat na poslední příhoz vydražitele, neboť tento se mu nezobrazil na monitoru počítače, z něhož činil jednotlivé úkony v rámci elektronické dražby“. Dále dražitel v odvolání uvedl, že průběh dražby byl snímán videokamerou, že kromě něj byly při dražbě přítomny i další dvě osoby (R. H. a R. L.), že „sice nemá přímé důkazy o možné manipulaci s dražbou, že však v době, kdy je možné atakovat i silně zabezpečené servery státních institucí po celém světě, by v případě tako-

výchto výpadků v rámci dražby mělo být šetřeno právo všech dražebníků na řádný průběh elektronického dražebního jednání, dražbu zrušit a znovu ji řádně opakovat“, a že jeho připojení k internetu uvedeného dne netrpělo závadami, což potvrdil i poskytovatel vysokorychlostního připojení k internetu. K prokázání těchto námitek navrhl, aby odvolací soud provedl další důkazy (v odvolání vyjmenované), včetně svědeckých výpovědí a videozáznamem dražby.

Odvolací soud se ovšem námitkou dražitele, že „rozhodnutí o udělení příklepu nevychází z řádně provedené dražby a že dražba nebyla provedena v souladu s dražební vyhláškou“, náležitě nezabýval, neboť neposoudil, zda protokol o elektronicky provedené dražbě má náležitosti veřejné listiny ve smyslu ustanovení § 134 o. s. ř., či nikoliv, a při svém rozhodnutí vycházel jen z vyjádření společnosti TCR, a. s. (z něhož vyplývá jen to, že u přípojky dražitele nebyla nahlášena porucha, a nikoliv, že spojení mezi poskytovatelem internetu a počítačem dražitele netrpělo závadami, jak v dovolání namítá), a z vyjádření společnosti A., s. r. o., ze dne 21. 12. 2012. Dražitelem navržené důkazy odvolací soud neprovedl a v odůvodnění svého rozhodnutí ani nevysvětlil, z jakého důvodu tak neučinil, ačkoliv v exekuci je odvolací řízení ovládáno zásadou úplné apelace (k tomu srov. § 254 odst. 6 o. s. ř.).

Na odvolacím soudu však – vzhledem k námitkám dražitele uplatněným v protokolu o dražbě i v odvolání proti usnesení exekutora o udělení příklepu na nemovitostech – bylo, aby na základě řádně provedeného šetření především najisto postavil, zda dražitel vůbec hodlal po posledním podání druhého dražitele (vydražitele) učinit další podání, zda skutečně došlo k tomu, že se mu po uplynutí vymezeného času nezobrazilo na monitoru počítače poslední podání druhého dražitele (vydražitele), což bylo možno objasnit právě výpověďmi dražitelem navržených svědků, kteří byli dražbě přítomni, a videozáznamem dražby, jakož i posoudit, zda protokol o elektronické dražbě obsahuje všechny náležitosti, tedy, zda má povahu veřejné listiny.

Byla-li by naposledy uvedená tvrzení dražitele prokázána a pokud by to dražitel navrhl, o čemž jej měl odvolací soud poučit podle ustanovení § 254 odst. 3 o. s. ř. (v případě, že by odvolací soud dospěl k závěru, že protokol o dražbě nemá náležitosti podle § 134 o. s. ř., pak i bez návrhu), bylo dále třeba – za účelem objasnění námitek a tvrzení dražitele, jimiž zpochybnil, že elektronická dražba proběhla řádně a v souladu s dražební vyhláškou – vyžádat znalecký posudek znalce z oboru informačních a komunikačních technologií, jemuž by soud uložil, aby na základě všech dostupných údajů poskytnutých mu soudem, soudním exekutorem (exekutorským kandidátem, jenž elektronickou dražbu nemovitostí provedl), dražitelem a společností A., s. r. o., s využitím svých odborných znalostí zjistil (posoudil), zda programové vybavení portálu, na němž byla prostřednictvím internetu dražba prováděna, bylo dostatečné v tom smyslu, že umožňovalo provádět dražbu za podmínek, jež byly stanoveny

dražební vyhláškou, zda umožňovalo stálý přístup všech účastníků dražebního jednání (i veřejnosti) ke všem úkonům a rozhodnutím provedeným v průběhu dražby, zda bylo zabezpečeno nejen proti zásahu zvenčí (třetí osobou, případně některým z dražitelů), ale i proti účelové manipulaci tím, kdo dražbu provádí, zda může vyloučit, že přesto k ovlivnění (manipulaci) dražby mohlo dojít, zda bylo dostatečně zabezpečeno, aby elektronická data o průběhu dražby byla uchována, dodatečně dohledatelná (ověřitelná), aniž by s údaji (daty) o průběhu dražby bylo možno v průběhu nebo po dokončení dražby manipulovat, a zda může vyloučit, že k takové manipulaci došlo. Dospěje-li znalec k závěru, že programové vybavení shora uvedené podmínky splňovalo a že může vyloučit, že by došlo k manipulaci s programovým vybavením, daty o průběhu dražby nebo při jejich přenosu, posoudí dále, jaká byla příčina toho, že dražiteli se po uplynutí vymezeného času nezobrazilo na monitoru počítače poslední podání dražitele (vydražitele), zejména, zda při předmětné elektronické dražbě mohlo dojít k softwarové závadě či chybě na serverech www.okdrazby.cz. provozovaných společností A., s. r. o., event. na počítači dražebníka či v elektronickém zabezpečení, nebo zda šlo o selhání technického zařízení počítače dražitele, případně o jinou závadu na (jakémkoli) komunikačním zařízení při přenosu elektronických dat.

Teprve v závislosti na výsledcích takto provedeného šetření (dokazování) v naznačeném směru by bylo možno učinit závěr, zda při předmětné elektronické dražbě došlo k porušení zákona ve smyslu ustanovení § 336k odst. 3 o. s. ř. a zda je dán důvod pro změnu usnesení o příklepu tak, že se neuděluje. O takovou situaci by se jednalo zejména tehdy, bylo-li by zjištěno, že programové vybavení portálu, na němž byla prostřednictvím internetu dražba prováděna, neumožňovalo provádět dražbu za podmínek, jež byly stanoveny dražební vyhláškou, nebo neumožňovalo stálý přístup všech účastníků dražebního jednání (i veřejnosti) ke všem úkonům a rozhodnutím provedeným (přijatým) v průběhu dražby nebo nebylo zabezpečeno proti zásahu zvenčí (třetí osobou, případně některým z dražitelů) a proti účelové manipulaci tím, kdo dražbu provádí, nebo, že nebylo dostatečně zabezpečeno tak, aby elektronická data o průběhu dražby byla bezpečně přenášena k dražitelům a zpět a byla uchována, jakož i dodatečně dohledatelná (ověřitelná), aniž by s údaji (daty) o průběhu dražby bylo možno v průběhu nebo po dokončení dražby manipulovat. Stejný závěr by bylo nutno učinit, bylo-li by prokázáno, že přes dostatečné programové vybavení a zabezpečení došlo k manipulaci (např. krátkodobému zablokování systému dražby, ovlivnění přenosu dat apod.) ze strany toho, kdo dražbu prováděl, jiného dražitele nebo třetí osoby, nebo kdyby bylo napevno postaveno, že k zobrazení části dražebního jednání u dražitele nedošlo (aniž to bylo způsobeno jeho zařízením) a nebylo možno zjistit z jaké příčiny. Ve všech uvedených případech by byl namístež závěr, že příklep byl udělen proto, že při provedení elektronické dražby došlo k porušení

zákona ve smyslu ustanovení § 336k odst. 3 o. s. ř., a soud by tak svým rozhodnutím nemohl legalizovat elektronickou dražbu, byla-li by soudním exekutorem (pověřeným exekutorským kandidátem) provedena v rozporu s občanským soudním řádem, exekučním řádem nebo podzákoným předpisem.

Naproti tomu z ustanovení § 336k odst. 3 o. s. ř. nelze dovodit (viz výše citované závěry uvedení v usnesení Nejvyššího soudu ze dne 25. 4. 2006, sp. zn. 20 Cdo 2345/2005, a shodně též výklad obsažený v publikaci Kůrka, V., Drápal, L.: Výkon rozhodnutí v soudním řízení, Linde Praha 2004, s. 552 a 617 – 629, či Drápal, L., Bureš, J. a kol. Občanský soudní řád II. § 201 až 376. Komentář. 1. vydání. Praha: C.H. Beck, 2009, str. 2528 – 2529), že by závada na straně dražitele (jeho technickém zařízení, při přenosu dat mezi jeho poskytovatelem internetu a jeho počítačem), která v rámci elektronické dražby způsobila tvrzený dočasný výpadek přenosu dat na jeho počítači a v jejímž důsledku neměl možnost reagovat na poslední příhoz jiného dražitele, představovala porušení zákona při provedení dražby.

Protože právní posouzení věci odvolacím soudem je neúplné a tudíž nesprávné (§ 241a odst. 1 o. s. ř.), neboť se nezabýval otázkou, zda protokol o elektronické dražbě má náležitosti veřejné listiny ve smyslu ustanovení § 134 o. s. ř., protože řízení před odvolacím soudem je zatíženo vadami, které mohly mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci ve smyslu ustanovení § 242 odst. 3 o. s. ř., spočívajícími v tom, že neprovedl dražitelem navržené důkazy ani mu neposkytl poučení podle ustanovení § 254 odst. 3 o. s. ř., a protože nejsou podmínky pro zastavení dovolacího řízení, pro odmítnutí dovolání, pro zamítnutí dovolání nebo pro změnu rozhodnutí odvolacího soudu, Nejvyšší soud napadené usnesení odvolacího soudu podle ustanovení § 243e odst. 1 o. s. ř. zrušil a věc vrátil Krajskému soudu v Ostravě k dalšímu řízení (§ 243e odst. 2, věta první, o. s. ř.).

Dítětem podle ustanovení § 62 zák. o rod. se rozumí i dítě zletilé. V takovém případě při posuzování zájmu zletilého dítěte nelze vycházet z Úmluvy o právech dítěte. Vedle zájmu zletilého dítěte je třeba stejně pečlivě vážit také zájmy dalších osob, které by popřením otcovství matrikového otce mohly být dotčeny.

Test DNA vyhotovený na základě vzorku DNA odebraného z těla zemřelého, aniž by k tomu dal souhlas před smrtí sám zemřelý, nebo po jeho smrti osoby oprávněné k pietní ochraně osobnosti podle § 15 obč. zák., je nezákonně získaným důkazem a jako takový je v řízení nepřijatelný.

(Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 24. 9. 2014,
sp. zn. 30 Cdo 1982/2012)
ECLI:CZ:NS:2014:30.CDO.1982.2012.1

Nejvyšší státní zástupkyně podala z podnětu žalované 1) k Okresnímu soudu v Berouně žalobu na popření otcovství podle ustanovení § 62 zákona č. 94/1963 Sb., o rodině, neboť považovala za vyloučené, že by zesnulý Z. Z. byl biologickým otcem dítěte, a dospěla k názoru, že zájem dítěte vyžaduje popření otcovství matrikového otce. Žalovaná 1) s žalobou souhlasila, neboť se domnívá, že jejím biologickým otcem je zesnulý J. S. K názoru žalované 1) se připojila i žalovaná 2), matka žalované 1).

O k r e s n í s o u d v Berouně rozsudkem ze dne 26. 8. 2010 zamítl žalobu nejvyšší státní zástupkyně podanou dne 30. 11. 2009, jíž se domáhala určení, že zesnulý Z. Z. není otcem žalované 1) Z. P., z žalované 2), matky A. Z.

Soud prvního stupně vyšel ze zjištění, že žalovaná 1) vyrůstala v úplné rodině s žalovanou 2) A. Z., matkou a manželem žalované 2), zesnulým Z. Z., matrikovým otcem. Žalovaná 1) převážnou většinu svého života považovala matrikového otce za svého biologického otce, ten zastával v životě žalované 1) roli sociálního otce, žalovaná 1) ho oslovovala „tati“ a její děti ho oslovovaly „dědo“. Tuto roli v životě žalované 1) zastával nejen do doby její zletilosti, ale i v období dospělosti, kdy ji například na svatbě vedl k oltáři. Žalovaná 1) byla po smrti matrikového otce povolána k dědění a dědictví neodmítla. Skutečnost, že matrikový otec není jejím biologickým otcem, se žalovaná 1) měla dozvědět až v dospělém věku, po smrti svého matrikového otce a asi pět let před smrtí domnělého biologického otce, J. S. Tuto informaci jí sdělila matka, žalovaná 2), a měl jí ji potvrdit také zesnulý J. S. Ten nechtěl řešit popření a určení otcovství, ale údajně tvrdil, že sepíše závět, kde žalované 1) vše odkáže. Ta dle svých slov respektovala přání J. S., a proto se určení otcovství za jeho života nedomáhala. Podnět nejvyšší státní zástupkyně podala poté, co zjistila, že jí J. S. v poslední

vůli nic neodkázal. Žalovaná 1) předtím J. S. znala, občas se vídali, od dětství ho považovala za rodinného známého, ne za svého otce. Žalovaná 1) a 2) nechaly po smrti J. S. vyhotovit test DNA, který měl prokazovat jeho otcovství. Vzorek DNA měl být odebrán znalcem z oboru genetika na žádost žalovaných 1) a 2) po smrti J. S. Žalovaná 1) uvedla, že má zájem stát se právně dcerou zesnulého J. S., a to nejen z majetkových důvodů, kdy má zájem stát se jeho dědičkou.

Soud prvního stupně dospěl na základě takto zjištěného skutkového stavu k závěru, že žalobě podané nejvyšší státní zástupkyní nelze vyhovět. Neměl za prokázané, že by zesnulý J. S. byl skutečně biologickým otcem žalované 1), neboť vzorek DNA nebyl získán v souladu se zákonem, a proto považoval provedený test DNA za nepřijatelný důkaz. Možností vypracování nového znaleckého posudku z oboru genetiky se soud prvního stupně nezabýval. Vzhledem k vztahu žalované 1) k právnímu i domnělému biologickému otci se soud prvního stupně nedomníval, že byla naplněna podmínka zájmu dítěte ve smyslu ustanovení § 62 zák. o rod. Uvedení právního stavu do souladu s biologickou realitou by nebylo v zájmu dítěte ani v případě, že by otcovství J. S. bylo prokázano. Test otcovství tak soud prvního stupně označil v takové situaci za nadbytečný.

K r a j s k ý s o u d v Praze rozsudkem ze dne 2. 11. 2011 rozsudek soudu prvního stupně změnil jen co do výroku o nákladech řízení, jinak rozsudek potvrdil. Odvolací soud se ztotožnil se závěry soudu prvního stupně. Akcentoval zejména morální stránku věci a zdůraznil, že popření otcovství nemůže být v zájmu dítěte, když žalovaná 1) po celý život považovala zesnulého Z. Z. za svého otce a při své snaze dosáhnout popření otcovství je fakticky vedena pouze majetkovými zájmy. Odvolací soud také vyjádřil názor, že žalovaná 1) vůbec nemůže být považována za dítě ve smyslu § 62 zák. o rod., neboť není dítětem nezletilým. Odvolací soud shodně se soudem prvního stupně vyhodnotil, že pořízený test DNA je jako důkaz nepřijatelný.

Proti rozsudku odvolacího soudu podal nejvyšší státní zástupce (dále jen „dovatel“) řádné a včasné dovolání podle § 237 odst. 1 písm. c) zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, přičemž dovolací důvod shledává dovatel jak v tom, že je řízení zatíženo vadou, která mohla mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci podle § 241a odst. 2 písm. a) o. s. ř., tak v nesprávném právním posouzení věci podle § 241a odst. 2 písm. b) o. s. ř. Dovatel vymezil dvě otázky zásadního právního významu: 1) zda dítětem ve smyslu § 62 zák. o rod. může být jen fyzická osoba, která dosud nenabyla zletilosti, a 2) zda mohou existenci zájmu dítěte na podání žaloby podle § 62 zák. o rod. přezkoumávat obecné soudy. Podle dovatle si soud obě tyto otázky nesprávně vyložil. Dovatel se domnívá, že pojmem dítě použitým v § 62 zák. o rod. se rozumí potomek v řadě přímé. Jiný výklad by byl dle dovatle odepřením účinného právního prostředku ve smyslu čl. 13 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod (dále jen „Úmluva“). Dovatel se dále domnívá, že je jeho výhradním oprávněním

posuzovat splnění zákonem stanovené podmínky zájmu dítěte na podání žaloby. Dovolatel také uvedl, že odvolací soud zatížil řízení vadou, která mohla mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci, když se nezabýval možností existence případných dochovaných biologických vzorků zesnulého Z. Z. a zesnulého J. S., které by mohly být využitelné pro srovnávací genetickou analýzu ve vztahu k žalované 1). S ohledem na výše uvedené dovolatel navrhl zrušit rozsudek odvolacího soudu a vrátit věc tomuto soudu k dalšímu řízení.

Vedlejší účastnice ve vyjádření k dovolání uvedla, že podle jejího názoru je dovolání nepřipustné, neboť dovolatel nepodal odvolání proti rozsudku soudu prvního stupně, ani se k odvolání nevyjádřil, řízení před odvolacím soudem se nezúčastnil a v podstatě tak akceptoval zamítavé rozhodnutí soudu prvního stupně. Vedlejší účastnice nepovažuje otázky vymezené nejvyšším státním zástupcem za otázky zásadního právního významu. Domnívá se, že jedinou otázkou zásadního právního významu v předmětném sporu je, kdo nese důkazní břemeno a jaké skutečnosti je třeba prokázat, aby mohlo být vyhověno návrhu na popření otcovství. Dále vyjádřila svůj názor, že nejvyšší státní zástupce je oprávněn posoudit splnění podmínek pro podání návrhu na popření otcovství podle zákona o rodině, neztotožňuje se však s názorem, že by obecné soudy nemohly přezkoumávat zájem dítěte. Vedlejší účastnice odkazuje na nálezy Ústavního soudu ze dne 18. 11. 2010, sp. zn. II. ÚS 405/09, a plenární nálezy Ústavního soudu ze dne 8. 7. 2010, sp. zn. Pl. ÚS 15/09. S ohledem na vše výše uvedené vedlejší účastnice navrhla, aby odvolací soud dovolání odmítl a zavázal dovolatele k úhradě nákladů dovolacího řízení.

N e j v y š š í s o u d dovolání zamítl.

Z o d ů v o d n ě n í :

Nejvyšší soud jako soud dovolací (§ 10a o. s. ř.) věc projednal podle zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění účinném od 1. 7. 2009, a po zjištění, že dovolání proti pravomocnému rozsudku odvolacího soudu bylo podáno oprávněnou osobou (účastníkem řízení) ve lhůtě uvedené v ustanovení § 240 odst. 1 o. s. ř., se nejprve zabýval otázkou přípustnosti dovolání.

Dovoláním lze napadnout pravomocná rozhodnutí odvolacího soudu, pokud to zákon připouští (§ 236 odst. 1 o. s. ř.).

Dovolání je přípustné proti rozsudku odvolacího soudu a proti usnesení odvolacího soudu, jimiž bylo změněno rozhodnutí soudu prvního stupně ve věci samé (§ 237 odst. 1 písm. a/ o. s. ř.), jimiž bylo potvrzeno rozhodnutí soudu prvního stupně, kterým soud prvního stupně rozhodl ve věci samé jinak než v dřívějším rozsudku (usnesení) proto, že byl vázán právním názorem odvolacího soudu, který dřívější rozhodnutí zrušil (§ 237 odst. 1 písm. b/ o. s. ř.), nebo jimiž bylo potvrzeno rozhodnutí soudu prvního stupně, jestliže dovolání není přípustné

podle ustanovení § 237 odst. 1 písm. b) o. s. ř. a jestliže dovolací soud dospěje k závěru, že napadené rozhodnutí má ve věci samé po právní stránce zásadní význam (§ 237 odst. 1 písm. c/ o. s. ř.).

Podle § 237 odst. 2 písm. b) o. s. ř. dovolání podle odstavce 1 není přípustné ve věcech upravených zákonem o rodině, ledaže jde o rozsudek o omezení nebo zbavení rodičovské zodpovědnosti nebo pozastavení jejího výkonu, o určení (popření) rodičovství nebo o nezrušitelné osvojení.

Žalobce dovoláním napadá rozsudek odvolacího soudu, jímž byl potvrzen rozsudek soudu prvního stupně ve věci samé. Podle ustanovení § 237 odst. 1 písm. b) o. s. ř. dovolání není přípustné, a to již proto, že ve věci samé nebylo soudem prvního stupně vydáno rozhodnutí, které by bylo odvolacím soudem zrušeno. Dovolání žalobce proti rozsudku odvolacího soudu tedy může být přípustné jen při splnění předpokladů uvedených v ustanovení § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř.

Rozhodnutí odvolacího soudu má po právní stránce zásadní význam ve smyslu ustanovení § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř. zejména tehdy, řeší-li právní otázku, která v rozhodování odvolacího soudu dosud nebyla vyřešena nebo která je odvolacími soudy nebo dovolacím soudem rozhodována rozdílně, nebo řeší-li právní otázku v rozporu s hmotným právem (§ 237 odst. 3 o. s. ř.).

Dovolací soud je při přezkoumání rozhodnutí odvolacího soudu zásadně vázán uplatněnými dovolacími důvody (srov. § 242 odst. 3 o. s. ř.); vyplývá z toho mimo jiné, že při zkoumání, zda napadené rozhodnutí odvolacího soudu má ve smyslu ustanovení § 237 odst. 3 o. s. ř. ve věci samé po právní stránce zásadní právní význam, může posuzovat jen takové právní otázky, které dovolatel v dovolání označil.

Přípustnost dovolání podle ustanovení § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř. není založena již tím, že dovolatel tvrdí, že napadené rozhodnutí odvolacího soudu má ve věci samé po právní stránce zásadní význam. Přípustnost dovolání nastává tehdy, jestliže dovolací soud za použití hledisek, příkladmo uvedených v ustanovení § 237 odst. 3 o. s. ř., dospěje k závěru, že napadené rozhodnutí odvolacího soudu ve věci samé po právní stránce zásadní význam skutečně má.

Dovolací soud se k námitce vedlejšího účastníka nejdříve zabýval posouzením subjektivní přípustnosti dovolání. K podání dovolání je totiž oprávněn pouze ten účastník, v jehož poměrech rozhodnutím odvolacího soudu nastala újma (jakkoli nepatrná) odstranitelná tím, že dovolací soud toto rozhodnutí zruší (shodně srov. např. též usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. 7. 1999, sp. zn. 20 Cdo 1760/98, uveřejněné v časopise Soudní judikatura číslo 1, ročník 2000, pod číslem 7, jakož i mnohá další rozhodnutí Nejvyššího soudu). V stanovisku ze dne 8. 12. 1993, sp. zn. Cpj 136/93, uveřejněném ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek pod R 42/1994, Vrchní soud v Praze vyložil, že v řízení o popření otcovství zahájeném k návrhu generálního prokurátora podle usta-

novení § 62 zák. o rod. je generální prokurátor (resp. nejvyšší státní zástupce) účastníkem řízení. Bylo-li návrhu vyhověno, není oprávněn podat proti rozsudku soudu prvního stupně odvolání.

Jestliže tedy rozhodnutím odvolacího soudu nebylo vyhověno žalobě nejvyššího státního zástupce na popření otcovství, nelze mu upřít subjektivní legitimaci k podání dovolání, a to i když dovolatel nepodal odvolání proti rozsudku soudu prvního stupně. Nerozhodné je i to, že jak dovolatel v procesním postavení žalobce, tak i odvolatelka v postavení žalovaného, se domáhají téhož (popření otcovství), neboť jejich procesní postavení je přímo upraveno zákonem (§ 62 odst. 2, věta před středníkem, zák. o rod.).

Dovolací soud se dále zabýval posouzením přípustnosti z hlediska ustanovení § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř. Dovolatelem označená otázka zásadního právního významu, zda v řízení o popření otcovství podle ustanovení § 62 zák. o rod. je soud oprávněn zkoumat zájem dítěte na popření otcovství, nemůže založit přípustnost dovolání, neboť v rozhodovací činnosti Nejvyššího soudu již byla vyřešena. V rozsudku ze dne 26. 4. 2012, sp. zn. 30 Cdo 3430/2011, uveřejněném ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek pod R 102/2012 Nejvyšší soud vyslovil a odůvodnil závěr, že v řízení o popření otcovství zahájeném na návrh nejvyššího státního zástupce podle § 62 zák. o rod. je soud oprávněn zkoumat zájem dítěte na popření otcovství. Z odůvodnění rozhodnutí soudů obou stupňů je přitom zřejmé, že postupovaly v souladu s R 102/2012.

Další dovolatelem vymezená otázka zásadního právního významu, zda dítětem ve smyslu § 62 zák. o rod. může být jen fyzická osoba, která nedosáhla zletilosti, nebyla dosud v rozhodování dovolacího soudu ve své úplnosti vyřešena. Protože dovolatel namítá nesprávné vyřešení této otázky a protože posouzení této otázky bylo pro rozhodnutí projednávané věci významné (určující), představuje napadený rozsudek odvolacího soudu rozhodnutí, které má po právní stránce zásadní význam. Dovolací soud proto dospěl k závěru, že dovolání žalobce proti rozsudku odvolacího soudu je podle ustanovení § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř. přípustné.

Po přezkoumání rozsudku odvolacího soudu ve smyslu ustanovení § 242 o. s. ř., které provedl bez jednání (§ 243a odst. 1, věta první, o. s. ř.), Nejvyšší soud dospěl k závěru, že dovolání není opodstatněné.

Dovolatel polemizuje s právním posouzením odvolacího soudu, že ustanovení § 62 zák. o rod. na posuzovanou věc nedopadá, neboť první žalovaná je již „dávno zletilá“. Oporu pro takový závěr dovolací soud v citovaném ustanovení skutečně neshledává. Zákon o rodině z hlediska *ratione personae* nestanoví jednoznačně meze svého užití. Například v ustanovení § 31 hovoří o nezletilém dítěti, o zletilých dětech pojednává např. v ustanovení § 86 odst. 3, většinou však hypotézy jednotlivých norem hovoří pouze o dětech jako v § 62. Není-li gramatický výklad dostatečný, je třeba přistoupit k účeloslovnému výkladu před-

mětné normy. Smyslem ustanovení § 62 zák. o rod. je uvedení právního stavu do souladu se stavem faktickým, na kterém může mít zájem i zletilé dítě, jakkoliv takový případ bude spíše výjimečný. Jak se totiž podává z judikatury ESLP, právo znát své příbuzné se v každém případě nachází v poli působnosti pojmu „soukromý život“, který zahrnuje důležité aspekty osobní identity, z níž identita rodiče tvoří jednu její součást. V projednávané věci se proto uplatní ustanovení čl. 8 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod ve znění pozdějších předpisů (sdělení Federálního ministerstva zahraničních věcí č. 209/1992 Sb., dále jen „Úmluva“) (srov. též věci Keegan proti Irsku, 26. 5. 1994, č. 16969/90, Nylund proti Finsku, 29. 6. 1999, č. 27110/95, Odievre proti Francii, 13. 2. 2003, č. 42326/98).

V takovém případě však nelze bez dalšího postupovat zcela stejně jako v případech dětí nezletilých a považovat zájem dítěte za přední hledisko (a primary consideration, srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 26. 4. 2012, sp. zn. 30 Cdo 3430/2011, uveřejněný ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek pod R 102/2012). Tento požadavek totiž plyne z Úmluvy o právech dítěte (sdělení Federálního ministerstva zahraničních věcí č. 104/1991 Sb., dále jen „Úmluva o právech dítěte“), která však dle článku 1 dopadá pouze na děti do osmnácti let věku a je jako takový výrazem nutnosti zvýšené ochrany nezletilého dítěte. V případě zletilého dítěte jsou jeho zájmy zásadně rovnocenné zájmům ostatních účastníků, aniž by se zletilé dítě mohlo dovolávat vysokého standardu založeného Úmluvou o právech dítěte, a není důvodu, aby test proporcionality zásahu do práva na soukromý život nebyl aplikován ve své obvyklé podobě. Vedle zájmu zletilého dítěte je proto třeba stejně pečlivě vážit a stejnou váhu přiznat také zájmům dalších osob, které by mohly být takovým rozhodnutím dotčeny. V přezkoumávané věci jde zejména o zájem vedlejšího účastníka, který je matrikovým potomkem J. S., neboť popření otcovství k matrikovému otci žalované 1) by zároveň otevřelo cestu k určení otcovství J. S. k žalované 1) (srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 14. 7. 2010, sp. zn. 21 Cdo 298/2010).

I za předpokladu, že by však zájem dítěte na popření otcovství byl dán, byl by takto závěr relevantní výhradně tehdy, bylo-li by otcovství stávajícího matrikového otce vyloučeno. V rozsudku ze dne 22. 6. 2011, sp. zn. 21 Cdo 693/2010, Nejvyšší soud vyložil, že závažnou okolností, která je způsobilá (sama o sobě) vyloučit otcovství muže, který souložil s matkou dítěte v době, od níž neprošlo do narození dítěte méně než sto osmdesát a více než tři sta dnů, je nepochybně test DNA, jestliže analýzou alel v genotypch a jejich opakování v DNA nesdílí žalovaný muž všechny společné „otcovské“ genetické znaky. Protože k provedení testu DNA je zapotřebí odborných znalostí, ustanoví soud k jeho provedení znalce (§ 127 o. s. ř.). V případě, že nebudou závažné okolnosti zjištěny (prokázány), nemůže být soudem přijat závěr o vyloučení otcovství muže, bylo-li zjištěno (prokázáno), že souložil s matkou dítěte v době, od níž neprošlo do na-

rození dítěte méně než sto osmdesát a více než tři sta dnů, i kdyby byly za řízení (žalovaným mužem) namítány. Jakkoliv byly výše uvedené závěry vztaženy k tzv. třetí domněnce otcovství (§ 54 odst. 1 a 2 zák. o rod.), uplatní se i u první – rovněž vyvratitelné domněnky – svědčící manželu matky dítěte (ustanovení § 51 odst. 1 zák. o rod.).

Otcovství matrikového otce však v přezkoumávané věci vyvráceno nebylo. Za důkaz zpochybňující otcovství ani dovolací soud nepovažuje test DNA opatřený žalovanou 1). Jak již Nejvyšší soud vyložil v rozsudku ze dne 21. 10. 1998, sp. zn. 21 Cdo 1009/98, uveřejněném v Sběrce soudních rozhodnutí a stanovisek pod R 39/99, navrhne-li účastník občanského soudního řízení k prokázání svých tvrzení důkaz, který byl pořízen nebo účastníkem opatřen v rozporu s obecně závaznými právními předpisy a jehož pořízením nebo opatřením došlo k porušení práv jiné fyzické nebo právnické osoby, soud takový důkaz jako nepřijatelný neprovede. Rovněž Ústavní soud již opakovaně judikoval, že k omezení základních práv či svobod, i když jejich ústavní úprava omezení mnohdy nepředpokládá, může dojít i v případě jejich kolize. Základní je v této souvislosti maxima, podle které základní právo či svobodu lze omezit pouze v zájmu jiného základního práva či svobody. Při úvaze o prioritě jednoho ze dvou v kolizi se ocitajících základních práv je nutno zkoumat, zda byly využity všechny možnosti minimalizace zásahu do základního práva druhého. Při střetu základních práv, která stojí na stejné úrovni, bude vždy věcí nezávislých soudů, aby s přihlédnutím k okolnostem každého jednotlivého případu pečlivě zvážily, zda jednomu právu nebyla neodůvodněně dána přednost před právem druhým. Tak to ostatně stanoví i čl. 4 odst. 4 Listiny, který ukládá orgánům aplikujícím právo, aby při této aplikaci šetřily podstatu a smysl základních práv (náleží Ústavního soudu ze dne 13. 9. 2006, sp. zn. I. ÚS 191/05).

V přezkoumávané věci předložila žalovaná 1) test DNA prokazující, že zemřelý J. S. je jejím otcem, čímž zamýšlela vyloučit otcovství matrikového otce. Test DNA byl vyhotoven na základě vzorku DNA, který získal znalec na žádost žalované 1) po smrti J. S. Soud prvního stupně a soud odvolací shodně posoudily takový důkaz jako nepřijatelný. I s tímto názorem se dovolací soud ztotožnil. Ustanovení § 15 zákona č. 40/1964 Sb., občanského zákoníku, stanoví, že po smrti fyzické osoby přísluší uplatňovat právo na ochranu její osobnosti manželu nebo partnerovi a dětem, není-li jich, jejím rodičům. Z tohoto ustanovení je třeba dovozovat nejen právo vymezených osob domáhat se této ochrany u soudu, ale také jejich právo udělit (či neudělit) souhlas se zásahem do práva zemřelého na ochranu osobnosti, pokud sám zemřelý se k této otázce za svého života již nevyjádřil.

Jestliže tedy v přezkoumávané věci zůstavitel sám za svého života neurčil, jak má být s jeho ostatky naloženo, a nebyl ani získán souhlas osob oprávněných takový souhlas udělit, bylo svévolným odběrem vzorků DNA zemřelého

zasaženo do práva na pietní ochranu osobnosti, jejíž výkon přísluší manželu a dětem zemřelé fyzické osoby, a není-li jich, jejím rodičům (srov. rovněž rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 21. 1. 2008, sp. zn. 30 Cdo 3361/2007, a nálezh Ústavního soudu sp. zn. II. ÚS 2268/07, ze dne 29. 2. 2008, uveřejněný pod N 45/48 SbNU 527). Dovolací soud tedy neshledal namítanou vadu řízení, jestliže soudy takto získaný důkaz nepřipustily a nepřihlížely proto k němu.

Soud prvního stupně a soud odvolací následně přistoupily k posouzení zájmu žalované 1) na popření otcovství matrikového otce, a to i přesto, že k tomuto kroku obvykle soudy přistupují, až je-li spolehlivě prokázáno, že matrikový otec není biologickým otcem dítěte. Vzhledem ke složité důkazní situaci ohledně vyvrácení otcovství matrikového otce, kdy by bylo nutné opatřit vzorky DNA rodinných příslušníků zemřelého, nelze takový postup považovat za nedůvodný. Oba soudy shodně uzavřely, že za dané situace, kdy matrikový otec převážnou část života žalované 1) zastával roli sociálního otce, plnil veškeré otcovské povinnosti, žalovaná 1) neměla o jeho otcovství pochybnosti a dokonce po něm dědila, není zájem žalované 1) na popření otcovství dán. S uvedenými závěry se nelze než ztotožnit. Žalovaná 1) je ve své snaze popřít otcovství k matrikovému otci vedena zcela zjevně pouze majetkovými zájmy, konkrétně zájmem stát se dědičkou zemřelého J. S. Žalovaná 1) sama uvedla, že přání pana S. nezasahovat do nastolených právních vztahů respektovala do té doby, než zjistila, že ji nevedl v závěti. Čistě majetkový zájem žalované 1) nelze považovat za dostatečný důvod k zásahu do nastolených rodinných vazeb.

Pro takový závěr lze najít podporu o v judikatuře Evropského soudu pro lidská práva, který ve věci Haas proti Nizozemí (rozhodnutí ze dne 13. 1. 2004, č. 36983/97) vyslovil, že právo stát se dědicem samo o sobě z článku 8 Úmluvy nevyplývá. Podobně i ve věci Bourimi proti Nizozemí (rozhodnutí ze dne 3. 10. 2000, č. 28369/95) Evropský soud pro lidská práva vyslovil, že právo na rodinný a soukromý život samo o sobě nezahrnuje právo dědit, nejsou-li dány další významné okolnosti. Ve věci Jäggi proti Švýcarsku (rozhodnutí ze dne 13. 6. 2006, č. 58757/00) Evropský soud pro lidská práva shledal, že došlo k porušení článku 8 Úmluvy, když stěžovateli nebylo umožněno, aby získal vzorky DNA zemřelého za účelem provést test otcovství. V tomto případě však stěžovatel žil celý život v konstantní nejistotě, kdo je jeho otcem. Naopak v projednávané věci je žalovaná 1) o otcovství J. S. přesvědčena, důkaz o otcovství si pořídila pouze pro účely soudního řízení. Evropský soud pro lidská práva navíc v této věci uvedl, že poskytnutí vzorků DNA by nebylo nepřiměřeným zásahem do práv dědiců mimo jiné i proto, že stěžovatel zamýšlí pouze potvrdit či vyvrátit jeho příbuzenský vztah se zemřelým, aniž by měl v úmyslu stát se jeho dědicem.

S ohledem na to, že soudy dospěly k závěru, že zájem žalované 1) není v projednávané věci dán, dovolatelem navrhaný důkaz testem DNA na základě vzorků odebraných žijícím příbuzným zemřelého J. S. nebo na základě dochova-

Č. 22

ných vzorků DNA zemřelého neprovedly. Takový postup však nelze považovat za vadu řízení, která by mohla mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci. Soudy jasně a přesvědčivě vyložily, proč není v projednávané věci dán zájem žalované 1) na popření otcovství, a takový důkaz by byl proto nadbytečný, neboť by nemohl změnit výsledek řízení.

Protože rozhodnutí odvolacího soudu je ve svém výsledku správné a protože nebylo zjištěno, že by rozsudek odvolacího soudu byl postižen vadou uvedenou v ustanovení § 229 odst. 1, § 229 odst. 2 písm. a) a b) a § 229 odst. 3 o. s. ř. a nebyla zjištěna jiná vada, která mohla mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci, Nejvyšší soud dovolání podle ustanovení § 243b odst. 2, části věty před středníkem, o. s. ř. zamítl.

Stát neodpovídá konkursnímu věřiteli za škodu spočívající v marně vynaložených nákladech právního zastoupení při podání přihlášky jeho pohledávky.

(Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 29. 10. 2014,
sp. zn. 30 Cdo 594/2013)
ECLI:CZ:NS:2014:30.CDO.594.2013.1

M ě s t s k ý s o u d v Praze rozsudkem ze dne 10. 10. 2012 potvrdil rozsudek O b v o d n í h o s o u d u pro Prahu 2, jímž byla zamítnuta žaloba o zaplacení částky 90 000 Kč s příslušenstvím jako náhrady škody, která měla žalobkyni vzniknout v důsledku vydání dvou nezákonných rozhodnutí o prohlášení konkursu na majetek dlužníka žalobkyně (konkrétně se jednalo o rozhodnutí Krajského soudu v Ústí nad Labem ze dne 12. 10. 2007 a 14. 7. 2008, která byla zrušena usneseními Vrchního soudu v Praze ze dne 21. 12. 2007, resp. ze dne 10. 10. 2008). Usnesením Krajského soudu v Ústí nad Labem ze dne 7. 8. 2009 byl na majetek dlužníka prohlášen konkurs potřetí, kteréžto rozhodnutí nabylo právní moci, a konkursní řízení trvá dosud. Škoda měla spočívat ve (zbytečně) vynaložených nákladech na právní zastoupení advokátem při podáních prvních dvou přihlášek pohledávky žalobkyně do konkursního řízení. Žalobkyně se – coby konkursní věřitelka – musela po každém rozhodnutí o prohlášení konkursu přihlásit se svojí pohledávkou, přičemž při těchto úkonech byla zastoupena advokátem, který si účtoval na základě dohody mimosmluvní odměnu za poskytnuté právní služby.

Soud prvního stupně vzal tvrzení žalobkyně o průběhu konkursního řízení a podání jejích přihlášek za prokázaná, dospěl však k závěru, že nejsou splněny všechny předpoklady odpovědnosti státu za tvrzenou škodu, konkrétně není splněna podmínka existence nezákonného rozhodnutí. První dvě rozhodnutí o prohlášení konkursu na majetek dlužníka žalobkyně sice byla zrušena, avšak v dalším řízení byl konkurs pravomocně prohlášen.

Odvolací soud se ztotožnil se skutkovými zjištěními soudu prvního stupně i jeho posouzením věci po stránce právní. Souhlasil s názorem žalobkyně, že usnesení o prohlášení konkursu je podle § 13 odst. 6 zákona č. 328/1991 Sb., o konkursu a vyrovnání, ve znění pozdějších předpisů (dále též jen „ZKV“), svým charakterem předběžně vykonatelné a že žalobkyně v konkursním řízení náklady na právní zastoupení nemůže požadovat, neboť podle § 33 ZKV jsou vyloučeny z uspokojení. Žalobkyně (zastoupena advokátem) podala dvakrát přihlášku své pohledávky s vědomím, že tyto náklady nemůže při skončení konkursu uplatnit a její zastoupení advokátem nebylo povinné. Nezbytnou podmínkou odpověd-

nosti státu za škodu způsobenou nezákonným rozhodnutím je, aby pravomocné nebo bez ohledu na právní moc vykonatelné rozhodnutí bylo příslušným orgánem jako nezákonné zrušeno či změněno. Podmínka zrušení rozhodnutí pro nezákonnost je zásadně splněna bez ohledu na výsledek dalšího řízení, jestliže důvodem zrušení nebo změny byla nezákonnost předmětného rozhodnutí. Další výsledek případného pokračování řízení je z pohledu odpovědnosti státu významný například tam, kde škodu představuje právě přímo uložená povinnost, např. pokuty či odnětí věci. V souzené věci za vynaložené náklady se žalobkyni dostalo ekvivalentu v podobě služby advokáta, a proto se bezdůvodně nesnížil okruh jejího majetku. Zákon č. 82/1998 Sb., o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem a o změně zákona České národní rady č. 358/1992 Sb., o notářích a jejich činnosti (notářský řád), ve znění pozdějších předpisů (dále jen „OdpŠk“), počítá v § 9 s odškodňováním i za vynaložené náklady řízení pouze v případě rozhodnutí o vazbě, trestu nebo ochranném opatření, a to právě proto, že vzetí do vazby je důvodem nutné obhajoby. Nárok žalobkyně, jak byl vymezen v žalobě na náhradu škody, spočívající v nákladech na právní zastoupení za přihlášení pohledávky do konkursu, není obdobný situaci, která byla řešena v rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 8. 9. 2010, sp. zn. 25 Cdo 4379/2007, v němž se jednalo o nárok na náhradu škody spočívající v požadavku na zaplacení peněžitého ekvivalentu za hodnotu věcí, které byly zpeněženy správcem konkursní podstaty v průběhu řízení následujícím po vydání později zrušeného rozhodnutí o prohlášení konkursu.

Proti tomuto rozsudku podala žalobkyně dovolání, jehož přípustnost dovozuje ze zásadního právního významu napadeného rozhodnutí daného tím, že odvolací soud řešil otázku, která v rozhodování dovolacího soudu nebyla dosud vyřešena. Jedná se o otázku, zda pro náhradu škody podle OdpŠk je splněna podmínka nezákonnosti zrušeného rozhodnutí o prohlášení konkursu, jestliže v dalším řízení bude konkurs pravomocně prohlášen. Dovolání je podáno z důvodu, že rozhodnutí odvolacího soudu spočívá na nesprávném právním posouzení věci. Odvolací soud nesprávně uvedl, že žalobkyně podala v zastoupení advokátem dvakrát přihlášku své pohledávky s vědomím, že tyto náklady nemůže v řízení uplatnit a že zastoupení v řízení není povinné. Odvolací soud sice dále vypočetl podmínky odpovědnosti státu za škodu, avšak na daný skutkový stav je neaplikoval a bez souvislosti uvedl, že v souzené věci se za vynaložené náklady žalobkyni dostalo ekvivalentu v podobě služby advokáta, a proto se nesnížil okruh jejího majetku.

Dovolatelka namítá, že v dané věci došlo opakovaně k vydání rozhodnutí vykonatelného bez ohledu na právní moc, které bylo zrušeno k tomu příslušným orgánem ve smyslu § 8 OdpŠk. Tím došlo ke splnění podmínky pro náhradu škody z důvodu nezákonnosti zrušeného rozhodnutí o prohlášení konkursu, přestože byl v dalším řízení konkurs pravomocně prohlášen. Další průběh již pravomocně

nařízeného konkursního řízení nemá na náhradu škody vliv a soudy by k němu neměly přihlížet. Vznik škody spočívá ve vynaložení finančních prostředků ve výši 90 000 Kč na právní zastoupení spočívající v úkonech, které nevyvolaly vinou nezákonných rozhodnutí zamýšlené právní účinky. Každý právní úkon byl vyčíslen v souladu s vyhláškou Ministerstva spravedlnosti č. 177/1996 Sb., o odměnách advokátů a náhradách advokátů za poskytování právních služeb (advokátní tarif). Při podání přihlášky pohledávky do konkursního řízení byla žalobkyně srozuměna s podáním přihlášky bez nároku na náhradu nákladů za její zpracování a zastupování v řízení advokátem pouze v jednom případě, nikoliv po dvojnásobném zrušení nezákonného rozhodnutí hned třikrát. Ve smyslu čl. 37 Listiny základních práv a svobod má každý právo na právní pomoc v řízení před soudy. Postupem konkursního soudu, který nezákonná rozhodnutí vydal, bylo zasaženo do ústavně garantovaného práva žalobkyně na ochranu vlastnictví, neboť žalobkyně byla nucena vynaložit náklady, které by jí jinak nebyly vznikly vydáním procesně perfektního rozhodnutí o prohlášení konkursu. Žalobkyně proto navrhla, aby Nejvyšší soud zrušil jak napadený rozsudek odvolacího soudu, tak i rozsudek soudu prvního stupně a věc vrátil posledně uvedenému soudu k dalšímu řízení.

Žalovaná navrhla zamítnutí dovolání, když napadené rozhodnutí považuje za věcně správné.

N e j v y š š í s o u d dovolání zamítl

Z o d ů v o d n ě n í :

Nejvyšší soud jakožto soud dovolací při projednání dovolání a rozhodnutí o něm postupoval podle zákona č. 99/1963 Sb., občanského soudního řádu, ve znění účinném do 31. 12. 2012 (viz přechodné ustanovení čl. II, bod 7, zákona č. 404/2012 Sb.), jakož i se zřetelem k nálezům Ústavního soudu ze dne 21. 2. 2012, sp. zn. Pl. ÚS 29/11, a ze dne 6. 3. 2012, sp. zn. IV. ÚS 1572/11, dostupným na internetových stránkách Ústavního soudu, <http://nalus.usoud.cz>.

Dovolání bylo podáno včas, osobou k tomu oprávněnou, zastoupenou advokátem.

Dovolání by mohlo být shledáno přípustným jen tehdy, jestliže by dovolací soud dospěl k závěru, že napadené rozhodnutí odvolacího soudu je po právní stránce ve věci samé zásadně významné (§ 237 odst. 1 písm. c/ o. s. ř.).

Podle § 237 odst. 3 o. s. ř. má rozhodnutí odvolacího soudu po právní stránce zásadní význam zejména tehdy, řeší-li právní otázku, která v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena nebo která je soudy rozhodována rozdílně, nebo má-li být dovolacím soudem vyřešená právní otázka posouzena jinak; k okolnostem uplatněným dovolacími důvody podle § 241a odst. 2 písm. a) a § 241a odst. 3 se nepřihlíží.

Dovolací soud dospěl k závěru, že dovolání je přípustné, neboť odvolací soud jednak vyřešil v rozporu s dosavadní rozhodovací praxí Nejvyššího soudu právní otázku, zda je ve smyslu § 8 OdpŠk splněna podmínka nezákonnosti zrušeného rozhodnutí o prohlášení konkursu, jestliže v dalším řízení bude konkurs pravomocně prohlášen, a dále dovolatelkou vymezená otázka odpovědnosti státu za jí vynaložené náklady právního zastoupení při podání přihlášky do konkursu v situaci, kdy bylo opakovaně rozhodnutí o prohlášení konkursu zrušeno a uvedené náklady byly proto vynaloženy zbytečně, nebyla dosud v judikatuře Nejvyššího soudu řešena.

Dovolací soud nejprve zkoumal, zda řízení před oběma soudy nebylo postiženo vadami uvedenými v § 229 odst. 1, odst. 2 písm. a), b) a odst. 3 o. s. ř., jakož i jinými vadami řízení, které by mohly mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci (§ 242 odst. 3 o. s. ř.). V tomto ohledu dovolatelka ničeho nenamítala a dovolací soud žádné takové vady neshledal. Proto se zabýval právním posouzením věci samé.

Rozhodnutí odvolacího soudu spočívá zaprvé na řešení právní otázky, zda byla v daném případě naplněna jedna ze tří kumulativních podmínek odpovědnosti státu za škodu způsobenou nezákonným rozhodnutím, a to existence nezákonného rozhodnutí. Žalobkyně dovozovala vznik škody z nezákonnosti usnesení Krajského soudu v Ústí nad Labem ze dne 12. 10. 2007, č.j. 46 K 24/2007 – 201, a ze dne 14. 7. 2008, č.j. 46 K 24/2007-789, kterými byl prohlášen konkurs na majetek dlužníka žalobkyně a jež byla v rámci odvolacího přezkumu zrušena. Soud prvního stupně dospěl k závěru, že se o nezákonná rozhodnutí ve smyslu § 8 OdpŠk nejedná.

Odvolací soud se ztotožnil s právním posouzením soudu prvního stupně, přičemž poukázal na to, že na daný případ nelze aplikovat závěry obsažené v rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 8. 9. 2010, sp. zn. 25 Cdo 4379/2007 (dostupný též na internetových stránkách Nejvyššího soudu www.nsoud.cz).

V uvedeném rozsudku Nejvyšší soud uvedl následující: „(o)dvolací soud v dané věci s poukazem na rozsudek Nejvyššího soudu ČR sp. zn. 25 Cdo 593/2003 dovodil, že podmínka nezákonnosti zrušeného rozhodnutí o prohlášení konkursu není splněna, pokud v dalším řízení bude konkurs znovu pravomocně prohlášen. Závěr převzatý z tohoto rozhodnutí, které řeší odpovědnost za škodu způsobenou nezákonným rozhodnutím o dodatečném vyměření cla a DPH, však nelze bez dalšího v této věci použít, a to jednak pro skutkovou odlišnost obou případů, jednak vzhledem k charakteru škody, jejíž náhrada je uplatňována. Podmínka zrušení rozhodnutí pro nezákonnost je zásadně splněna bez ohledu na výsledek dalšího řízení, jestliže důvodem zrušení nebo změny byla nezákonnost předmětného rozhodnutí; další výsledek případného pokračování řízení je z pohledu odpovědnosti státu významný například tam, kde škodu představuje právě přímo uložená povinnost (například uložení pokuty či odnětí věci – srov.

rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 19. 3. 2009, sp. zn. 25 Cdo 917/2007, publikovaný v Souboru pod C 7216); není ovšem vyloučeno, že škoda může vzniknout i v důsledku nezákonného rozhodnutí bez ohledu na další průběh řízení po jeho zrušení.“

Ačkoliv odvolací soud v odůvodnění napadeného rozhodnutí tyto závěry zmínil, není zcela zřejmé, kterak je aplikoval na zjištěný skutkový stav. Jejich přijetí totiž vylučuje aprobaci závěru soudu prvního stupně dosaženého jím s odkazem na tentýž rozsudek Nejvyššího soudu, že podmínka nezákonnosti zrušeného rozhodnutí o prohlášení konkursu není splněna, pokud v dalším řízení bude konkurs znovu pravomocně prohlášen.

Pokud hodlal odvolací soud uvedený závěr soudu prvního stupně skutečně potvrdit, je jeho právní posouzení žalovaného nároku nesprávné, neboť zrušená rozhodnutí Krajského soudu v Ústí nad Labem jsou nezákonnými rozhodnutími ve smyslu § 8 odst. 2 OdpŠk bez ohledu na to, že nakonec k prohlášení konkursu na majetek dlužníka žalobkyně přece jen došlo.

Je pravdou, že v některých případech je třeba zohlednit konečný výsledek řízení, a to především tam, kde škodu představuje přímo uložená povinnost (například uložení pokuty či odnětí věci). Jde o situace, kdy se zrušené rozhodnutí přes jeho nezákonnost ve výsledku ukáže být po věcné stránce správným – pokud bylo takové rozhodnutí zrušeno, ale jeho výrok byl totožný s výrokem konečného rozhodnutí ve věci. Například ve věci rozhodnuté rozsudkem Nejvyššího soudu ze dne 19. 3. 2009, sp. zn. 25 Cdo 917/2007, bylo nejprve rozhodnutí městského úřadu o odebrání týraných zvířat zrušeno jako nezákonné z důvodu nedostatečného odůvodnění, nezahájeného správního řízení a nepříslušnosti městského úřadu. Již věcně i místně příslušným úřadem pak bylo opět rozhodnuto o odebrání zvířat. V takovém případě pak žalobci nemohla vzniknout škoda spočívající ve snížení jeho majetkového stavu o hodnotu těchto zvířat, neboť jejich odebrání bylo posléze příslušným úřadem legalizováno (dále srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 8. 7. 2011, sp. zn. 28 Cdo 3742/2010).

Otázka dalšího vývoje řízení však může být relevantní pro zjišťování vzniku škody, eventuálně příčinné souvislosti, nikoliv již z hlediska existence nezákonného rozhodnutí. Byť se tedy může ukázat nezákonné rozhodnutí v dalším řízení jako věcně správné, na jeho nezákonnosti ve smyslu § 8 OdpŠk to nic nemění – například zmíněné rozhodnutí nepříslušného městského úřadu zůstává z pohledu § 8 OdpŠk nezákonným. Novým rozhodnutím, v němž se již příslušný úřad s původním rozhodnutím po věcné stránce ztotožnil, došlo k „legalizaci“ následku tohoto rozhodnutí (odebrání zvířat), nikoli rozhodnutí jako takového, a mezi tvrzenou škodou a nezákonností daného rozhodnutí nemůže být proto dán poměr příčiny a následku. Pro bližší výklad k této problematice srov. též rozsudky Nejvyššího soudu ze dne 29. 4. 2014, sp. zn. 30 Cdo 190/2013, a ze dne 24. 7. 2013, sp. zn. 30 Cdo 443/2013.

Nesprávná je rovněž úvaha odvolacího soudu o tom, že žalobkyni nevznikla vynaložením částky 90 000 Kč na právní zastoupení při podání přihlášek v konkursním řízení škoda.

Podle § 26 OdpŠk pokud není stanoveno jinak, řídí se právní vztahy upravené v tomto zákoně občanským zákoníkem.

OdpŠk sám pojem škody neupravuje, a proto je třeba k jeho výkladu vyjít z obecné úpravy v občanském zákoníku.

Podle § 442 odst. 1 zák. č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, se hradí skutečná škoda a to, co poškozenému ušlo (ušlý zisk).

Za skutečnou škodu je nutno považovat takovou újmu, která znamená zmenšení majetkového stavu poškozeného oproti stavu před škodnou událostí; majetkový stav je tvořen především souhrnem hmotných předmětů (věcí) o určité hodnotě vyjádřené v penězích a jiných hodnot či práv, jsou-li peníze ocenitelné (např. pohledávky, tzv. duševní vlastnictví apod.); oproti tomu pasiva se do hodnoty majetkového stavu promítají negativně.

Jestliže se tedy majetková podstata žalobkyně oproti stavu před vydáním dvou nezákonných rozhodnutí o prohlášení konkursu snížila o 90 000 Kč, došlo u žalobkyně ke vzniku škody v uvedeném rozsahu.

Poslední otázkou, kterou je třeba zhodnotit pro posouzení odpovědnosti státu za uvedenou škodu, je příčinná souvislost mezi uvedenými nezákonnými rozhodnutími a žalobkyní tvrzenou škodou.

Podle § 31 OdpŠk, ve znění zákona č. 160/2006 Sb., náhrada škody zahrnuje takové náklady řízení, které byly poškozeným účelně vynaloženy na zrušení nebo změnu nezákonného rozhodnutí nebo na nápravu nesprávného úředního postupu (odst. 1). Náhradu nákladů řízení může poškozený uplatnit jen tehdy, jestliže neměl možnost učinit tak v průběhu řízení na základě procesních předpisů, anebo jestliže mu náhrada nákladů takto již nebyla přiznána (odst. 2). Náklady zastoupení jsou součástí nákladů řízení. Zahrnují účelně vynaložené hotové výdaje a odměnu za zastupování. Výše této odměny se určí podle ustanovení zvláštního právního předpisu o mimosmluvní odměně (odst. 3). Poškozený nemá právo na náhradu nákladů zastoupení, které vznikly v souvislosti s projednáváním uplatněného nároku u příslušného úřadu (odst. 4).

Podle § 441 obč. zák. byla-li škoda způsobena také zaviněním poškozeného, nese škodu poměrně; byla-li škoda způsobena výlučně jeho zaviněním, nese ji sám.

Z citovaného § 31 OdpŠk vyplývá, že součástí škody, za kterou stát v režimu daného zákona odpovídá, jsou i ty náklady řízení, jež musel poškozený vynaložit k odstranění nezákonného rozhodnutí nebo nesprávného úředního postupu a jejichž náhrada nebyla v rámci procesních předpisů ovládajících řízení, v němž došlo k vydání nezákonného rozhodnutí nebo k nesprávnému úřednímu postupu, možná. Smyslem této úpravy je umožnit náhradu těchto nákladů, jejichž vyna-

ložení by jinak nebylo v příčinné souvislosti s vydáním nezákonného rozhodnutí nebo nesprávným úředním postupem. Příčinou vynaložení nákladů řízení je totiž vždy rozhodnutí účastníka řízení, který je vynakládá, a proto by se i v případě nákladů řízení předpokládaných § 31 OdpŠk musel uplatnit § 441 obč. zák. s tím důsledkem, že by danou škodu nesl v plném rozsahu ten, kdo náklady vynaložil.

Z hypotézy § 31 odst. 1 OdpŠk však vyplývá, že se použije pouze ve vztahu k těm poškozeným, kteří sami vynaložili náklady na odstranění nezákonného rozhodnutí nebo nesprávného úředního postupu. Netýká se proto jiných osob, které vynaložily náklady toliko v souvislosti s vydaným nezákonným rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem, nikoliv však za účelem jejich odstranění. U nich se plně uplatní § 441 obč. zák. a takto vynaložené náklady si nesou ze svého (srov. obdobně rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 26. 9. 2007, sp. zn. 25 Cdo 1961/2005).

Z uvedeného je zřejmé, že není dána příčinná souvislost mezi žalobkyní vynaloženými náklady právního zastoupení při podání přihlášky v rámci konkursního řízení a vydáním dvou nezákonných rozhodnutí o prohlášení konkursu na majetek dlužníka žalobkyně, když příčinou jejich vynaložení bylo rozhodnutí žalobkyně tak učinit, nikoliv vydání nezákonných rozhodnutí (v dané věci nelze ani uvažovat o tom, že by si nezákonná rozhodnutí vynaložení daných nákladů právního zastoupení vynutila – srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 29. 4. 2014, sp. zn. 30 Cdo 190/2013 – jak se snaží tvrdit žalobkyně s odkazem na čl. 37 Listiny, když zastoupení v konkursním řízení advokátem není povinné).

Protože je rozsudek odvolacího soudu věcně správný, Nejvyšší soud dovolání žalobkyně podle § 243b odst. 2, části věty před středníkem, o. s. ř. zamítl.

Zavinění ve formě nepřímého úmyslu je dáno tehdy, jestliže jednatel věděl, že škodu může způsobit, a pro případ, že ji způsobí, s tím byl srozuměn. Na srozumění jednatele se způsobením škody lze usoudit tehdy, jestliže jednatel nepočítal s žádnou konkrétní okolností, která by mohla zabránit škodnému následku, který si představoval jako možný, nebo jestliže spoléhal jen na okolnosti, které nebyly reálně způsobitelné takovému následku zamezit.

Zavinění ve formě vědomé nedbalosti je dáno tehdy, jestliže jednatel věděl, že škodu může způsobit, ale bez přiměřených důvodů spoléhal, že ji nezpůsobí. Pro účely rozlišení vědomé nedbalosti od nepřímého úmyslu je třeba hodnotit, zda důvody, pro které jednatel spoléhá na to, že škodu nezpůsobí, mají charakter takových konkrétních okolností, které sice v posuzovaném případě nebyly způsobitelné zabránit škodě (nešlo o „přiměřené“ důvody), které by ale v jiné situaci a za jiných podmínek k tomu reálně způsobitelné být mohly.

Odvolací soud při posuzování, zda jde o výjimečný případ a zda tu jsou důvody hodné zvláštního zřetele pro nepřiznání náhrady nákladů řízení, přihlíží – obdobně jako soud prvního stupně – zejména k majetkovým, sociálním, osobním a dalším poměrům účastníků řízení, a to nejen u účastníka, který by měl náklady řízení hradit, ale také z pohledu poměrů oprávněného účastníka, k okolnostem, které vedly k uplatnění nároku u soudu prvního stupně nebo k podání odvolání, k postojům účastníků v průběhu řízení apod.

Nepřiznání náhrady nákladů odvolacího řízení by mělo být – ve srovnání s náhradou nákladů řízení před soudem prvního stupně – jen zcela výjimečným a ojedinělým opatřením.

(Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 25. 9. 2014,
sp. zn. 21 Cdo 2811/2013)
ECLI:CZ:NS:2014:21.CDO.2811.2013.1

Žalobou podanou u Okresního soudu v Mladé Boleslavi dne 1. 3. 2010 se žalobce domáhal, aby mu žalovaní 1) a 2) zaplatili 3 633 625 Kč s úroky z prodlení ve výši a za dobu, jež specifikoval, s tím, že „plněním těchto závazků jedním ze žalovaných žalobci zaniká závazek druhého žalovaného v rozsahu tohoto plnění“. Žalobu zdůvodnil zejména tím, že žalovaný 1) uzavřel dne 30. 4. 1993 s A. bankou smlouvu o úvěru, ve znění dodatku č. 1 ze dne 11. 5. 1994, ve výši 1 200 000 Kč, splatném do 20. 4. 1997, že tento úvěr byl mimo jiné zajištěn prohlášením ručitele – příspěvkové organizace TS – ze dne 8. 3. 1993, které

podepsal žalovaný 2), jenž pracoval na základě pracovní smlouvy ze dne 24. 5. 1990 jako ředitel této příspěvkové organizace, že uvedená příspěvková organizace zanikla zrušením bez likvidace na základě rozhodnutí žalobce jako jejího zřizovatele ze dne 16. 6. 1993, na něhož přešly její závazky, že rozsudkem Krajského soudu v Praze ze dne 14. 1. 2009 byla žalobci uložena povinnost zaplatit právnímu nástupci A. banky – společnosti GDA – 818 000 Kč s 25% úrokem z prodlení p. a. z částky 1 138 671,10 Kč od 15. 1. 1999 do 27. 8. 2004 a smluvní úrok z prodlení ve výši 25 % p. a. z částky 818 000 Kč od 28. 8. 2004 do zaplacení, na náhradě nákladů řízení 295 650 Kč a na nákladech řízení státu 411 Kč, a že dne 27. 2. 2009 žalobce podle tohoto rozsudku zaplatil společnosti GDA 3 633 625,93 Kč. Zaplacením této částky jednak žalobce v souladu s ustanovením § 308 obch. zák. „nabyl co do výše uhrazené částky práv věřitele vůči žalovanému 1) – dlužníkovi“ a jednak mu vznikla škoda, za kterou odpovídá žalovaný 2), který ve vlastním zájmu „protiprávně a nepřiměřeně ohrozil majetek svého zaměstnavatele a zřizovatele, namísto toho, aby řádně hospodařil s prostředky svěřenými mu zaměstnavatelem“, a který tím porušil povinnosti vyplývající pro něj ze zákoníku práce, ze zřizovací listiny a z organizačního řádu. Žalobce pokládá za nepochybné, že žalovaný 2) tuto škodu způsobil úmyslně, neboť „neexistuje nic, na co by spoléhal za situace, kdy by žalobce či jeho právní předchůdce musel plnit ručitelství závazek, kdo by to uhradil“. Dopisem ze dne 12. 3. 2009 žalobce vyzval žalované k „úhradě škody“ do 31. 3. 2009, žalovaní mu však požadovanou částku nezaplatili.

Okresní soud v Mladé Boleslavi – poté, co platebním rozkazem ze dne 27. 4. 2010 žalobě vyhověl a co oba žalovaní podali proti tomuto platebnímu rozkazu odpor – rozsudkem ze dne 27. 10. 2011 uložil žalovanému 1) povinnost zaplatit žalobci 3 337 975 Kč s úrokem z prodlení od 1. 4. 2009 do zaplacení ve výši „odpovídající procentní výši repo sazby stanovené ČNB k prvému dni příslušného kalendářního pololetí prodlení, zvýšené o 7 % bodů“, zamítl žalobu vůči žalovanému 1) co do 295 650 Kč s úroky z prodlení a vůči žalovanému 2) žalobu zamítl zcela; současně rozhodl, že žalovaný 1) je povinen zaplatit žalobci na náhradě nákladů řízení 234 163 Kč k rukám advokáta Mgr. J. K. a že žalobce je povinen zaplatit žalovanému 2) na náhradě nákladů řízení 135 141 Kč k rukám advokáta JUDr. M. N. Dospěl k závěru, že žalobce splněním ručitelství závazku TS plnil dluh žalovaného 1) ze smlouvy o úvěru uzavřené s A. bankou dne 30. 4. 1993, že se tím stal ve vztahu k němu věřitelem a že má proto vůči němu právo na vydání bezdůvodného obohacení v rozsahu částky 3 337 975 Kč představující jistinu úvěru, sjednané úroky a úroky z prodlení. Výrok o zamítnutí žaloby vůči žalovanému 1) co do částky 295 650 Kč s příslušenstvím, představující náhradu nákladů řízení podle rozsudku Krajského soudu v Praze ze dne 14. 1. 2009, odůvodnil tím, že z obchodního zákoníku nelze dovodit právo žalobce jako ručitele na zaplacení této částky a že nejde ani o jeho

nárok na náhradu škody, neboť „bylo svobodným rozhodnutím žalobce, nikterak ovlivněným žalovaným 1), že svoji ručitelskou povinnost nesplnil dobrovolně a rozhodl se vést soudní řízení“. Shledal, že žalovaný 2) porušil svoji právní povinnost zaměstnance vyplývající z ustanovení § 73 odst. 1 písm. d) a § 74 písm. f) zák. práce a z organizačního řádu TS a zejména pokyn zřizovatele ze dne 9. 4. 1992, týkající se zákazu dispozic s majetkem uvedené příspěvkové organizace, a že „jednal v úmyslu pomoci žalovanému 1) získat úvěr na prostředky pro společné podnikání ve společnosti S.“ Dovodil, že u žalovaného 2) sice nešlo o „přímý úmysl vyvolat škodu“, že ale jako vedoucí pracovník musel vědět, že svým jednáním „škodu může zaměstnavateli způsobit a byl s tím srozuměn“, a že proto „platí pro promlčení desetiletá objektivní promlčecí lhůta“ podle ustanovení § 263 odst. 3, věty druhé, zák. práce, která marně uplynula. Uvedl, že „událostí, z níž škoda žalobci vznikla, je neopodstatněné převzetí ručení TS za úvěr žalovaného 1) dne 8. 3. 1993 v souběhu s tím, že uvedený obligační dlužník přestal závazek z úvěru plnit, dluh nevyrovnal ani po výzvě věřitele A. banky a žalobci nastoupila povinnost plnit jakožto ručitel“, a že k této události došlo nejpozději dne 20. 4. 1997, což je termín konečné splatnosti úvěru poskytnutého podle smlouvy ze dne 30. 4. 1993. Protože „již tehdy vznikl základ nároku na náhradu škody, započal tím běh objektivní promlčecí lhůty podle ustanovení § 263 odst. 3, věta druhá, zák. práce“; Soud prvního stupně uzavřel, že – vzhledem k tomu, že žaloba v této věci byla podána u soudu až dne 1. 3. 2010, tedy po uplynutí více než deseti let – jde o nárok promlčený, který nemůže být žalobci s ohledem na námitku promlčení vznesenou žalovaným 2) přiznán.

K odvolání žalobce Krajský soud v Praze rozsudkem ze dne 20. 3. 2012 potvrdil rozsudek soudu prvního stupně ve výroku, kterým byla zamítnuta žaloba vůči žalovanému 1) co do 295 650 Kč s úroky z prodlení, změnil jej ve výroku o náhradě nákladů řízení mezi žalobcem a žalovaným 1) tak, že žalovaný 1) je povinen zaplatit žalobci na náhradě nákladů řízení 117 082 Kč k rukám advokáta Mgr. J. K., zrušil jej ve výrocích o zamítnutí žaloby vůči žalovanému 2) a o náhradě nákladů řízení mezi žalobcem a žalovaným 2) a věc v tomto rozsahu vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení a rozhodl, že ve vztahu mezi žalobcem a žalovaným 1) nemá žádný z účastníků právo na náhradu nákladů odvolacího řízení. Odvolací soud se především neztotožnil se závěrem soudu prvního stupně o desetileté promlčecí době, vycházejícím z toho, že žalovaný 2) se „škodného jednání“ dopustil „v nepřímém úmyslu způsobit škodu“, neboť „pro takto jednoznačný závěr není v provedeném dokazování dostatečný podklad, resp. není zřejmé, na základě jakých konkrétních zjištění soud prvního stupně k tomuto závěru dospěl“. K otázce počátku běhu objektivní promlčecí lhůty podle ustanovení § 263 odst. 3 zák. práce poukázal na rozhodnutí Nejvyššího soudu, z nichž vyplývá, že událostí, z níž škoda vznikla, od níž se odvíjí počátek běhu objektivní promlčecí lhůty pro uplatnění nároku na náhradu škody,

je třeba rozumět nejen porušení právní povinnosti při plnění pracovních úkolů nebo v přímé souvislosti s ním, které posléze vedlo ke vzniku škody, ale i vznik škody samotné, neboť teprve od okamžiku vzniku škody (jako jednoho z předpokladů odpovědnosti za škodu v pracovněprávních vztazích) lze uvažovat o vzniku nároku, jako právní možnosti uplatnit subjektivní právo, tj. domáhat se právní ochrany jeho realizace. Odvolací soud vyslovil závazný právní názor, že „objektivní promlčecí doba počala běžet teprve od okamžiku skutečného vzniku škody“, a uložil soudu prvního stupně, aby se v novém rozhodnutí důkladněji vypořádal s otázkou formy zavinění a případné spoluodpovědnosti žalobce.

O k r e s n í s o u d v Mladé Boleslavi rozsudkem ze dne 13. 11. 2012 uložil žalovanému 2) povinnost zaplatit žalobci 40 297 Kč s úrokem z prodlení od 1. 4. 2009 do 13. 11. 2012 ve výši 11 635,10 Kč a dále s úrokem z prodlení z částky 40 297 Kč od 14. 11. 2012 do zaplacení ve výši „repo sazby stanovené ČNB k prvému dni každého kalendářního pololetí prodlení, zvýšené o 7 procentních bodů“, s tím, že plněním žalovaného 2) zaniká v rozsahu plnění povinností žalovaného 1) podle rozsudku Okresního soudu v Mladé Boleslavi ze dne 27. 10. 2011, zamítl žalobu vůči žalovanému 2) co do 3 593 328 Kč se „zákoným úrokem z prodlení“ od 1. 4. 2009 do zaplacení a rozhodl, že žalovanému se nepřiznává náhrada nákladů řízení. Poté, co shledal věcnou legitimaci na straně žalobce i žalovaného 2), dovodil, že uzavřením ručitelského závazku TS „soukromé osobě“, který nesouvisel s činností této příspěvkové organizace, žalovaný 2) porušil svoji právní povinnost zaměstnance vyplývající z ustanovení § 73 odst. 1 písm. d) a § 74 písm. f) zák. práce a z organizačního řádu TS, podle něhož se tato příspěvková organizace mohla zavazovat jen v rámci plnění úkolů vyplývajících ze zřizovací listiny a právních předpisů, a jednal v rozporu s pokynem zřizovatele ze dne 9. 4. 1992, který mu v souvislosti s připravovaným převodem majetku TS do majetku města zakazoval „jakékoliv manipulace s ním“, a že mezi tímto jednáním žalovaného 2) a škodou vzniklou žalobci zaplacením částky 3 633 625,93 Kč za žalovaného 1) jako dlužníka z úvěru právnímu nástupci původního věřitele A. banky je příčinná souvislost. Jednání žalovaného 2) kvalifikoval jako vědomou nedbalost, neboť žalovaný 2) „si nepochybně musel uvědomit, že pokud zavazuje příspěvkovou organizaci k povinnosti splnit povinnosti jiného dlužníka ze smlouvy o úvěru, může nastat následek, že TS by případně byly donuceny úvěr splácet“, avšak bez přiměřených důvodů spoléhal na to, že TS „nebudou nuceny“ ručitelský závazek plnit, poněvadž dluh uhradí dlužník z výnosu svého podnikání a v „krajním případě prodejem nemovitostí či movitých věcí, kterými závazek rovněž zajišťoval“. V tom, že žalobce nezajistil „převedení ručitelského závazku“ na nově vznikající společnost CMB, soud prvního stupně neshledal spoluzavinění poškozeného a – jsa vázán právním názorem odvolacího osudu – nepokládal za opodstatněnou ani námitku promlčení vznesenou žalovaným 2). Náhradu škody uložil žalovanému 2) zaplatit žalobci – vzhledem k tomu, že škodu způsobil

z nedbalosti – ve výši rovnající se čtyřapůlnásobku jeho průměrného výdělku před porušením povinnosti, jímž způsobil škodu, který zjistil v rozhodném období posledního čtvrtletí roku 1992 ve výši 8955 Kč. Soud prvního stupně shledal, že jsou důvody zvláštního zřetele hodné k nepřiznání náhrady nákladů řízení převážně úspěšnému žalovanému 2) ve smyslu ustanovení § 150 o. s. ř., které spatřoval v tom, že „o výši náhrady škody je rozhodováno v roce 2012, zatímco k porušení pracovněprávních povinností žalovaným 2) došlo v roce 1993, kdy byla naprosto odlišná mzdová úroveň, podle níž je určována výše náhrady škody“, že „mezi zaviněním ve formě vědomé nedbalosti a nepřímým úmyslem je tenká hranice, ovšem z hlediska náhrady škody má veliký význam“, a že žalobce uhradil náklady řízení ve výši 295 650 Kč ve sporu o splnění ručitelského závazku TS, který byl vyvolán „pochybením“ žalovaného 2).

K odvolání žalobce a žalovaného 2) **K r a j s k ý s o u d** v Praze rozsudkem ze dne 26. 3. 2013 potvrdil rozsudek soudu prvního stupně a rozhodl, že žalobce je povinen zaplatit žalovanému 2) na náhradě nákladů odvolacího řízení 131 986,80 Kč k rukám advokáta JUDr. M. N. Odvolací soud dospěl shodně se soudem prvního stupně k závěru, že žalovaný 2) jako ředitel TS podpisem ručitelského závazku porušil své pracovní povinnosti a že proto odpovídá za škodu, která vznikla žalobci jako právnímu nástupci této příspěvkové organizace v důsledku jeho jednání. Vznik škody v příčinné souvislosti s porušením pracovních povinností žalovaného 2) shledal na rozdíl od soudu prvního stupně jen v plnění ručitelského závazku žalobcem ve výši 3 337 975 Kč a nikoliv též v jím zaplacené náhradě nákladů řízení ve výši 295 650 Kč podle rozsudku Krajského soudu v Praze ze dne 14. 1. 2009. Ztotožnil se se závěrem soudu prvního stupně o zavinění žalovaného 2) na vzniku škody ve formě vědomé nedbalosti, neboť „ručitelský závazek uzavřený žalovaným 2) nebyl jediným zajištěním poskytovaného úvěru, který byl zajištěn i zástavním právem k dlužníkovu majetku, jehož hodnota měla přesahovat výši poskytovaného úvěru a ručení se proto mohlo jevit pouze jako formální podmínka banky pro poskytnutí úvěru, k jejímuž naplnění fakticky nikdy nedojde“. Shledal, že soud prvního stupně posoudil správně i námitku spoluodpovědnosti žalobce na vzniku škody uplatněnou žalovaným 2), neboť „z toho, že žalobce, jako zřizovatel příspěvkové organizace TS, nezajistil přechod veškerých práv a povinností zanikajícího subjektu, včetně ručitelského závazku, na nově zřízený subjekt, který převzal předmět činnosti technických služeb, nelze dovodit jeho spoluodpovědnost na vzniku škody, resp. to nijak nesnižuje prvotní odpovědnost žalovaného 2) za její vznik“. V otázce promlčení nároku odvolací soud odkázal na svůj právní názor vyjádřený v předchozím rozsudku, který soud prvního stupně respektoval. Odvolací soud neshledal důvody zvláštního zřetele hodné pro to, aby žalovanému 2), který měl v řízení neúspěch jen v nepatrné části, nebyla přiznána náhrada nákladů odvolacího řízení, neboť žalobce měl poté, co uspěl se svou žalobou před soudem prvního stupně jen

v nepatrném rozsahu, „zodpovědněji a s podstatně výraznějším vědomím rizika nejistého výsledku soudního řízení zvážit možné důsledky případného neúspěchu“ i v odvolacím řízení; rozhodl-li se „přes pro něj nepříznivý výsledek prvostupňového řízení toto riziko podstoupit, musí nést odpovědnost za toto své rozhodnutí“. Nepřiznání náhrady nákladů řízení u soudu prvního stupně žalovanému 2) podle ustanovení § 150 o. s. ř. naproti tomu shledal „zcela namístě“.

Proti tomuto rozsudku odvolacího soudu podali dovolání žalobce (v rozsahu, v němž byl potvrzen rozsudek prvního stupně v části, v níž byla žaloba zamítnuta, a proti výroku o náhradě nákladů odvolacího řízení) a žalovaný 2) (podle obsahu jeho dovolání proti výroku, kterým byl potvrzen rozsudek prvního stupně v části, v níž bylo žalobě vyhověno).

Žalobce v dovolání namítá, že závěr soudů o zavinění žalovaného 2) na vzniku škody ve formě vědomé nedbalosti není správný. Podle názoru dovolatele nelze mít podpis ručitelského závazku ani v případě jeho jiného zajištění za pouze „formální“, neboť kdyby tomu tak bylo, „tak by jej banky neuzavíraly“. Dovolatel uvedl, že ručitelský závazek se nepodepisuje pouze pro případ, že ostatní zajišťovaný majetek nebude stačit k uspokojení pohledávky věřitele, ale „věřitel si naopak může vybrat, který institut zajištění zvolí“, a že ručitelský závazek je „činěn právě pro případ, kdy dlužník není schopen svůj dluh hradit, a to ani z výnosů své podnikatelské činnosti, ani z jiného zajištění úvěru“; soudy proto měly posuzovat i skutečnost, „na co žalovaný 2) mohl spoléhat za situace, kdyby úvěr splácen nebyl a nestačily by ani jiné zajišťovací prostředky a peněžní ústav by požadoval zaplacení ručitelského závazku“. Ve vztahu k výroku o náhradě nákladů odvolacího řízení namítal, že odvolací soud „naprosto nedostatečně odůvodnil své závěry“, že i v odvolacím řízení mělo být přihlédnuto k důvodům zvláštního zřetele hodných pro nepřiznání práva na náhradu nákladů řízení žalovanému 2) a že nelze argumentovat tím, že tyto důvody „nejsou proto, že se žalobce odvolal“. Žalobce navrhl, aby rozsudek odvolacího soudu byl zrušen v části, v níž byl potvrzen výrok rozsudku soudu prvního stupně o zamítnutí žaloby, a ve výroku o nákladech odvolacího řízení a aby věc byla v této části vrácena odvolacímu soudu k dalšímu řízení.

Žalovaný 2) ve svém dovolání namítá, že v rozhodnutích Nejvyššího soudu sp. zn. 21 Cdo 2423/2006 a sp. zn. 21 Cdo 3207/2008, ze kterých vychází právní názor odvolacího soudu, že objektivní promlčecí lhůta k uplatnění nároku na náhradu škody z pracovněprávního vztahu počne běžet až od vzniku škody, nebyla řešena otázka „extrémního nesouladu mezi smyslem promlčení a exaktním stanovením začátku běhu objektivní promlčecí lhůty“ a zda tato lhůta může vůbec začít běžet po uplynutí deseti let od události, z níž vznikla škoda. Dodává, že v daném případě škodní událost nastala dne 8. 3. 1993 a že podle názoru odvolacího soudu měla objektivní lhůta začít běžet až dnem 17. 3. 2009, tedy více než šest let po skončení objektivní promlčecí lhůty, a to „se všemi absurdní-

mi právními a hodnotovými následky z takového názoru vyplývajícími“. Poukazuje na rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 23. 8. 2011, sp. zn. 25 Cdo 520/2009, v němž je řešena otázka promlčení nároku na náhradu škody způsobené advokátem klientovi a v němž je konstatováno, že „promlčecí doba je čtyřletá a končí nejpozději uplynutím 10 let ode dne, kdy došlo k porušení povinnosti“. Žalovaný 2) navrhl, aby dovolací soud zrušil rozsudek odvolacího soudu ve výroku, jímž byl potvrzen rozsudek soudu prvního stupně v části, v níž bylo žalobě vyhověno, jakož i žalobě vyhovující výrok rozsudku soudu prvního stupně spolu s výrokem o nákladech řízení, a aby věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

Žalobce navrhl, aby dovolací soud dovolání žalovaného 2) zamítl, neboť „žádná rozdílná judikatura ohledně promlčení v pracovníprávních vztazích neexistuje“.

Žalovaný 2) navrhl, aby dovolací soud dovolání žalobce odmítl, eventuálně je zamítl, protože „žalobce polemizuje nikoli s právními, ale se skutkovými závěry soudů obou stupňů“, neboť bylo prokázáno, že žalovaný 2) „při podpisu ručitelského závazku nebyl veden ani eventuálním úmyslem způsobit svému zaměstnavateli škodu a nechtěný následek v podobě škody vzniklé až sedmáct let po tomto úkonu řetěžením mnoha kauzálních souvislostí bez možnosti tyto následně ovlivnit, si v roce 1993 žalovaný 2) nemohl představit ani jako možný a tím méně chtěný“.

N e j v y š š í s o u d dovolání žalovaného 2) odmítl a dovolání žalobce zamítl.

Z o d ů v o d n ě n í :

Nejvyšší soud jako soud dovolací (§ 10a o. s. ř.) věc projednal podle zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění účinném do 31. 12. 2013, neboť řízení bylo zahájeno přede dnem 1. 1. 2014 (srov. čl. II bod 2. zákona č. 293/2013 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony). Po zjištění, že dovolání proti pravomocnému rozsudku odvolacího soudu bylo podáno oprávněnými osobami (účastníky řízení) ve lhůtě uvedené v ustanovení § 240 odst. 1 o. s. ř., se nejprve zabýval otázkou přípustnosti dovolání.

Dovoláním lze napadnout pravomocná rozhodnutí odvolacího soudu, pokud to zákon připouští (§ 236 odst. 1 o. s. ř.).

Není-li stanoveno jinak, je dovolání přípustné proti každému rozhodnutí odvolacího soudu, kterým se odvolací řízení končí, jestliže napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázky hmotného nebo procesního práva, při jejímž řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe dovolacího soudu nebo která v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena nebo je dovo-

cím soudem rozhodována rozdílně anebo má-li být dovolacím soudem vyřešená právní otázka posouzena jinak (§ 237 o. s. ř.).

Dovolací soud je při přezkoumání rozhodnutí odvolacího soudu vázán uplatněným dovolacím důvodem (srov. § 242 odst. 3, větu první, o. s. ř.); vyplývá z toho mimo jiné, že při zkoumání, zda napadené rozhodnutí odvolacího soudu závisí na vyřešení otázky hmotného nebo procesního práva, při jejímž řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe dovolacího soudu nebo která v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena nebo je dovolacím soudem rozhodována rozdílně anebo která již dovolacím soudem vyřešena byla, ale má být posouzena jinak, a zda je tedy dovolání podle ustanovení § 237 o. s. ř. přípustné, může posuzovat jen takové právní otázky, které dovolatel v dovolání označil.

Přípustnost dovolání podle ustanovení § 237 o. s. ř. není založena již tím, že dovolatel tvrdí, že jsou splněna kritéria přípustnosti dovolání obsažená v tomto ustanovení. Přípustnost dovolání nastává tehdy, jestliže dovolací soud, který jediný je oprávněn tuto přípustnost zkoumat (srov. § 239 o. s. ř.), dospěje k závěru, že kritéria přípustnosti dovolání uvedená v ustanovení § 237 o. s. ř. skutečně splněna jsou.

Projednávanou věc je třeba i v současné době ve vztahu k žalovanému 2) posuzovat – vzhledem k tomu, že předmětem řízení vůči žalovanému 2) je nárok na náhradu škody, k níž došlo v důsledku podpisu ručitelského prohlášení žalovaným 2) jako ředitelem TS dne 8. 3. 1993 – podle zákona č. 65/1965 Sb., zákoníku práce, ve znění zákonů č. 88/1968 Sb., č. 153/1969 Sb., č. 100/1970 Sb., č. 146/1971 Sb., č. 20/1975 Sb., č. 72/1982 Sb., č. 111/1984 Sb., č. 22/1985 Sb., č. 52/1987 Sb., č. 98/1987 Sb., č. 188/1988 Sb., č. 3/1991 Sb., č. 297/1991 Sb., č. 231/1992 Sb., č. 264/1992 Sb., č. 590/1992 Sb. a č. 37/1993 Sb., tedy podle zákoníku práce ve znění účinném do 31. 5. 1994.

Podle ustanovení § 263 odst. 3 zák. práce lhůta k uplatnění nároku na náhradu škody činí dva roky; počne běžet ode dne, kdy se poškozený doví o tom, že škoda vznikla, a o tom, kdo za ni odpovídá. Nárok na náhradu škody se však promlčí, nebyl-li uplatněn ve lhůtě tří let, a jde-li o škodu způsobenou úmyslně, deseti let ode dne, kdy došlo k události, z níž škoda vznikla; to neplatí, jde-li o škodu na zdraví.

V posuzovaném případě závisí napadený rozsudek odvolacího soudu v části, ve které byl potvrzen rozsudek soudu prvního stupně ve výroku, jímž bylo žalobě vyhověno, mimo jiné na vyřešení právní otázky, kdy začíná běžet promlčecí lhůta uvedená v ustanovení § 263 odst. 3, větě druhé, zák. práce. Tuto otázku hmotného práva vyřešil odvolací soud v souladu s ustálenou rozhodovací praxí dovolacího soudu, která dospěla k závěru, že je pojmově vyloučeno, aby běh objektivní promlčecí lhůty uvedené v ustanovení § 263 odst. 3, větě druhé, zák. práce mohl započít ještě předtím, než vznikl (mohl vzniknout) – a než

mohl být uplatněn před soudem – samotný nárok na náhradu škody, že okamžik porušení právní povinnosti nelze ztotožňovat s „událostí, z níž škoda vznikla“, neboť důsledkem porušení právní povinnosti ještě nemusí být (a často ani nebývá) vznik škody a vznik nároku jako právní možnosti uplatnit své subjektivní právo, že událostí, z níž škoda vznikla (§ 263 odst. 3, věta druhá, zák. práce), je třeba rozumět nejen porušení právní povinnosti při plnění pracovních úkolů nebo v přímé souvislosti s ním, které posléze vedlo ke vzniku škody, ale i vznik škody samotné, a že počátek běhu objektivní promlčecí lhůty je třeba vztáhnout ke dni, kdy by obecně každý mohl vzniklé subjektivní právo uplatnit poprvé (kdy mohl podat žalobu) (srov. například rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 26. 7. 2007, sp. zn. 21 Cdo 2423/2006, který byl uveřejněn pod č. 159 v časopise Soudní judikatura, ročník 2007, nebo usnesení Nejvyššího soudu ze dne 11. 8. 2009, sp. zn. 21 Cdo 3207/2008). Argumentuje-li žalovaný 2) v této souvislosti rozsudkem Nejvyššího soudu ze dne 23. 8. 2011, sp. zn. 25 Cdo 520/2009, který byl uveřejněn pod č. 7 ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek, ročník 2012, pak přehlíží, že tento rozsudek se týká případu, v němž se promlčení práva na náhradu škody řídilo obchodním zákoníkem (zákonem č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník, ve znění pozdějších předpisů, účinným do 31. 12. 2013), ve kterém je počátek běhu objektivní promlčecí lhůty k uplatnění práva na náhradu škody upraven jinak než v ustanovení § 263 odst. 3, věta druhé, zák. práce (srov. § 398 obch. zák.). Protože není důvod, aby rozhodná právní otázka byla posouzena jinak, není dovolání proti rozsudku odvolacího soudu v uvedené části podle ustanovení § 237 o. s. ř. přípustné.

Nejvyšší soud proto dovolání žalovaného 2) podle ustanovení § 243c odst. 1, věty první, o. s. ř. odmítl.

V části, ve které byl potvrzen rozsudek soudu prvního stupně ve výroku o zamítnutí žaloby, závisí napadený rozsudek odvolacího soudu mimo jiné na vyřešení hmotněprávní otázky, kdy je škoda způsobená zaměstnavateli porušením povinností zaměstnance zaviněna zaměstnancem úmyslně a kdy z nedbalosti, a ve výroku o náhradě nákladů odvolacího řízení závisí tento rozsudek mimo jiné na vyřešení právní otázky procesního práva, za jakých podmínek může být rozhodnuto, že účastníku se zcela nebo zčásti nepřiznává náhrada nákladů odvolacího řízení, na kterou by měl podle výsledku tohoto řízení právo. Protože tyto právní otázky dosud nebyly v rozhodování odvolacího soudu ve všech souvislostech vyřešeny, je dovolání proti rozsudku odvolacího soudu v těchto částech podle ustanovení § 237 o. s. ř. přípustné.

Po přezkoumání rozsudku odvolacího soudu ve smyslu ustanovení § 242 o. s. ř., které provedl bez jednání (§ 243a odst. 1, věta první, o. s. ř.), Nejvyšší soud dospěl k závěru, že dovolání žalobce není opodstatněné.

Z hlediska skutkového stavu věci bylo v projednávané věci mimo jiné zjištěno (správnost skutkových zjištění soudů přezkumu odvolacího soudu – jak vyplývá

z ustanovení § 241a odst. 1 a § 242 odst. 3, věty první, o. s. ř. – nepodléhá), že žalovaný 1) uzavřel dne 30. 4. 1993 s A. bankou smlouvu o úvěru, na základě které mu tato banka poskytla úvěr ve výši 1 200 000 Kč, který se žalovaný 1) zavázal splatit spolu s úroky do 20. 4. 1997. Úvěr byl zajištěn jednak zástavním právem k nemovitosti dlužníka v hodnotě asi 1 200 000 Kč a k jeho movitým věcem v hodnotě 400 000 až 600 000 Kč a jednak prohlášením ručitele ze dne 8. 3. 1993, v němž se příspěvková organizace TS zavázala úvěr s úroky v plné výši splatit, jestliže dlužník svůj závazek nesplní ani po písemné výzvě banky. Podle organizačního řádu TS se tato příspěvková organizace mohla zavazovat jen v rámci plnění úkolů vyplývajících ze zřizovací listiny a z právních předpisů. Prohlášení ručitele za příspěvkovou organizaci TS podepsal žalovaný 2) jako její tehdejší ředitel, který se chtěl spolu se žalovaným 1) zapojit do připravované privatizace TS na úseku dopravy s tím, že úvěr bude splácen z výnosů jejich podnikání; ke schválení privatizace úseku dopravy jimi očekávaným způsobem však nedošlo. Protože žalovaný 1) úvěr zcela nesplatil, domáhal se právní nástupce věřitele GDA úhrady jeho nesplaceného zbytku po ručiteli. Vzhledem k tomu, že TS zanikly na základě rozhodnutí svého zřizovatele (žalobce) ze dne 16. 6. 1993 zrušením bez likvidace, domáhala se společnost GDA zaplacení své pohledávky nejprve neúspěšně po společnosti CMB (její žaloba byla ve věci vedené u Okresního soudu v Mladé Boleslavi zamítnuta s odůvodněním, že společnost CMB není právním nástupcem příspěvkové organizace TS) a poté po žalobci, jemuž bylo rozsudkem Krajského soudu v Praze ze dne 14. 1. 2009 uloženo zaplatit společnosti GDA 818 000 Kč s 25% úrokem z prodlení p. a. z částky 1 138 671,10 Kč od 15. 1. 1999 do 27. 8. 2004 a smluvní úrok z prodlení ve výši 25 % p. a. z částky 818 000 Kč ode dne 28. 8. 2004 do zaplacení a na náhradě nákladů řízení 295 650 Kč. Žalobce na splnění této povinnosti zaplatil uvedené společnosti dne 27. 2. 2009 celkem 3 633 625,93 Kč.

Podle ustanovení § 172 odst. 1 zák. práce pracovník odpovídá organizaci za škodu, kterou jí způsobil zaviněným porušením povinností při plnění pracovních úkolů nebo v přímé souvislosti s ním. Organizace je povinna prokázat pracovníkovo zavinění s výjimkou případů uvedených v § 176 a 178 (srov. § 172 odst. 3 zák. práce).

Podle ustanovení § 172 odst. 2 zák. práce byla-li škoda způsobena také porušením povinností ze strany organizace, odpovědnost pracovníka se poměrně omezí. Podle ustanovení § 179 odst. 4 zák. práce byla-li škoda způsobena také organizací, je pracovník povinen hradit poměrnou část škody podle míry svého zavinění.

Předpokladem pro vznik odpovědnosti pracovníka (dále jen „zaměstnanec“) vůči organizaci (dále jen „zaměstnavatel“) za škodu podle ustanovení § 172 odst. 1 zák. práce je porušení pracovních povinností zaměstnancem, vznik škody, příčinná souvislost mezi porušením pracovních povinností a vznikem škody

(tzv. kauzální nexus) a zavinění na straně zaměstnance. Ke vzniku povinnosti k náhradě škody je zapotřebí, aby všechny předpoklady byly splněny současně; chybí-li kterýkoliv z nich, nárok, a tedy ani povinnost k zaplacení, nevzniká. Z principu obecné odpovědnosti zaměstnance za škodu podle citovaného ustanovení vyplývá, že zaměstnanec odpovídá jen za tu škodu, kterou zaviněným porušením pracovních povinností skutečně způsobil; neodpovídá tudíž za tu část škody, která byla způsobena porušením povinností ze strany zaměstnavatele (§ 172 odst. 2 a § 179 odst. 4 zák. práce), případně zaviněním jiného zaměstnance (§ 179 odst. 5 zák. práce), resp. třetích osob vně zaměstnavatele. V řízení o náhradu škody podle ustanovení § 172 odst. 1 zák. práce má žalobce (poškozený zaměstnavatel) procesní povinnost tvrdit (srov. § 101 odst. 1 písm. a/ o. s. ř.) a posléze i prokázat (srov. § 101 odst. 1 písm. b/ a 120 odst. 1 o. s. ř.) všechny uvedené předpoklady potřebné pro vznik odpovědnosti za škodu.

Zavinění jako jeden z předpokladů odpovědnosti zaměstnance za škodu podle ustanovení § 172 odst. 1 zák. práce lze charakterizovat jako psychický vztah jednajícího ke svému jednání, které je protiprávní, a ke škodě jako následku takového jednání. Je založeno na složce vědění (intelektuální), která zahrnuje vnímání jednajícího, tj. odraz předmětů, jevů a procesů ve smyslových orgánech člověka, jakož i představu předmětů a jevů, které jednající vnímal dříve nebo ke kterým dospěl svým úsudkem na základě znalostí a zkušeností, a na složce vůle, která zahrnuje především chtění nebo srozumění, tj. rozhodnutí jednat určitým způsobem se znalostí podstaty věci. Zákoník práce rozlišuje dvě formy zavinění – úmysl (např. § 179 odst. 3 zák. práce) a nedbalost (§ 179 odst. 2, § 184 odst. 1 zák. práce).

Zavinění ve formě úmyslu (úmyslné zavinění) je dáno tehdy, jestliže jednající věděl, že škodu může způsobit, a chtěl škodu způsobit (úmysl přímý), nebo tehdy, když jednající věděl, že škodu může způsobit, a pro případ, že ji způsobí, s tím byl srozuměn (úmysl nepřímý) (srov. například rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 5. 2. 2004, sp. zn. 21 Cdo 1059/2003). Srozumění jednajícího se způsobením škody u nepřímého úmyslu vyjadřuje jeho aktivní volní vztah ke škodnímu následku, který není přímým cílem jeho jednání ani nevyhnutelným prostředkem k dosažení jiného jím sledovaného cíle, nýbrž nechťeným (vedlejší) následkem jeho jednání, kdy je jednající srozuměn s tím, že dosažení jím sledovaného cíle předpokládá způsobení tohoto následku. Na takové srozumění lze usoudit tehdy, jestliže jednající nepočítal s žádnou konkrétní okolností, která by mohla škodnímu následku, který si představoval jako možný, zabránit, nebo jestliže spoléhal jen na okolnosti, které nebyly reálně způsobilé takovému následku zamezit.

Zavinění ve formě nedbalosti (nedbalostní zavinění) je dáno tehdy, jestliže jednající věděl, že škodu může způsobit, ale bez přiměřených důvodů spoléhal, že ji nezpůsobí (nedbalost vědomá), nebo tehdy, jestliže jednající nevěděl, že škodu může způsobit, ač o tom vzhledem k okolnostem a ke svým osobním

poměru vědět měl a mohl (nedbalost nevědomá) (srov. již zmíněný rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 5. 2. 2004, sp. zn. 21 Cdo 1059/2003). Vědomá nedbalost se shoduje s nepřímým úmyslem ve složce vědění (intelektuální), ale oproti nepřímému úmyslu zde chybí volní složka vyjádřená srozuměním. Při vědomé nedbalosti jednatel ví, že může způsobit škodu, avšak nechce ji způsobit a ani s tím není srozuměn; naopak spoléhá na to, že škodu nezpůsobí. Pro účely rozlišení vědomé nedbalosti od nepřímého úmyslu je třeba hodnotit, zda důvody, pro které jednatel spoléhá na to, že škodu nezpůsobí, mají charakter takových konkrétních okolností, které sice v posuzovaném případě nebyly způsobitelné zabránit škodě (nešlo o „přiměřené“ důvody), které by ale v jiné situaci a za jiných podmínek k tomu reálně způsobitelné být mohly.

V projednávané věci nemůže být pochyb o tom, že podpisem prohlášení ručitele ze dne 8. 3. 1993, v němž se příspěvková organizace TS zavázala splatit v plné výši úvěr s úroky poskytnutý žalovanému 1) pro účely společného podnikání obou žalovaných A. bankou ve výši 1 200 000 Kč na základě smlouvy o úvěru ze dne 30. 4. 1993, jestliže dlužník svůj závazek nesplní ani po písemné výzvě banky, přestože nešlo o ručení v rámci plnění úkolů TS vyplývajících z jejich zřizovací listiny nebo z právních předpisů, k němuž by se mohla tato příspěvková organizace podle svého organizačního řádu zavázat, žalovaný 2) jako ředitel této příspěvkové organizace porušil svoji právní povinnost zaměstnance dodržovat právní a jiné předpisy vztahující se k práci jím vykonávané, která vyplývá z ustanovení § 73 odst. 1 písm. c) zák. práce, jakož i povinnost zaměstnance řádně hospodařit s prostředky svěřenými mu zaměstnavatelem a sříždit a ochraňovat majetek zaměstnavatele před poškozením, ztrátou, zničením a zneužitím, stanovenou v ustanovení § 73 odst. 1 písm. d) zák. práce. Stejně tak je nepochybné, že žalovaný 2) věděl, že tímto svým jednáním může svému zaměstnavateli způsobit škodu, neboť si musel být vědom toho, že může nastat situace, že žalovaný 1) jako dlužník svůj závazek ze smlouvy o úvěru zcela nebo zčásti nesplní, a že proto vznikne povinnost k zaplacení dluhu jeho zaměstnavateli na základě ručení, které za dluh žalovaného 1) převzal (§ 303 a § 306 odst. 1 zákona č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník, ve znění účinném do 31. 12. 2007).

Zavinění ve formě úmyslu by bylo na straně žalovaného 2) dáno tehdy, kdyby žalovaný 2) podpisem prohlášení ručitele za TS chtěl svému zaměstnavateli způsobit škodu, nebo jestliže by byl s tím, že mu škodu způsobí, alespoň srozuměn. Protože v řízení nebyly prokázány skutečnosti svědčící o přímém úmyslu žalovaného 2) způsobit svému zaměstnavateli škodu (sledovaným cílem žalovaného 2) při jeho jednání nepochybně bylo dosáhnout poskytnutí úvěru žalovanému 1) pro účely společného podnikání obou žalovaných, a nikoliv toho, aby TS vznikla povinnost k plnění podle ručitelského prohlášení), mohla by být škoda vzniklá zaměstnavateli (jeho právnímu nástupci) splněním jeho ručitelského závazku zaviněna žalovaným 2) úmyslně jen v případě, že by žalovaný 2) byl se vznikem škody

srozuměn, tj. – jak vyplývá z výše uvedeného – tehdy, jestliže by při svém protiprávním jednání nepočítal s žádnou konkrétní okolností, která by mohla vzniku škody zabránit, nebo jestliže by spoléhal jen na okolnosti, které nebyly reálně způsobitelné takovému následku jeho jednání zamezit. Tak tomu v posuzovaném případě nebylo, neboť žalovaný 2) podle zjištění soudů předpokládal, že k plnění závazku ručitele nedojde, protože úvěr bude splácen žalovaným 1) z výnosů jeho podnikání společně se žalovaným 2), popřípadě bude uhrazen zpeněžením zastavených věcí, kterými byl rovněž zajištěn. Protože uvedené předpoklady nepředstavují okolnosti, které by nebyly reálně způsobitelné vzniku povinnosti ručitele plnit a tím i vzniku škody zamezit (i když v posuzovaném případě tomuto následku jednání žalovaného 2/ nezabránily), je správný závěr soudů, že žalovaný 2) nezavinil vznik škody úmyslně (a to ani v úmyslu nepřímém), nýbrž z vědomé nedbalosti, neboť věděl, že škodu může způsobit, ale bez přiměřených důvodů (jím předpokládané okolnosti takovými důvody v daném případě nebyly) spoléhal, že se tak nestane, a že má proto žalobce vůči němu nárok na náhradu škody jen v omezené výši, která vyplývá z ustanovení § 179 odst. 2, věty první, zák. práce.

Dovolání žalobce není opodstatněné ani v části, ve které žalobce napadá rozsudek odvolacího soudu ve výroku o náhradě nákladů odvolacího řízení.

Podle ustanovení § 224 odst. 1 o. s. ř. ustanovení o nákladech řízení před soudem prvního stupně platí přiměřeně i pro řízení odvolací.

Podle ustanovení § 150 o. s. ř. jsou-li tu důvody hodné zvláštního zřetele, nebo odmítne-li se účastník bez vážného důvodu zúčastnit prvního setkání s mediátorem nařízeného soudem, nemusí soud výjimečně náhradu nákladů řízení zcela nebo zčásti přiznat.

Z citovaných ustanovení vyplývá, že v odvolacím řízení nemusí odvolací soud výjimečně přiznat náhradu nákladů řízení před soudem prvního stupně nebo náhradu nákladů odvolacího řízení anebo náhradu nákladů řízení před soudy obou stupňů mimo jiné tehdy, jsou-li tu důvody hodné zvláštního zřetele. Úvaha soudu o tom, zda jde o výjimečný případ a zda tu jsou důvody hodné zvláštního zřetele, musí vycházet z posouzení všech okolností konkrétní věci. Odvolací soud při tomto posuzování přihlíží – obdobně jako soud prvního stupně – zejména k majetkovým, sociálním, osobním a dalším poměrům účastníků řízení, a to nejen u účastníka, který by měl náklady řízení hradit, ale také z pohledu poměrů oprávněného účastníka, k okolnostem, které vedly k uplatnění nároku u soudu prvního stupně nebo k podání dovolání, k postojům účastníků v průběhu řízení apod. Závěr odvolacího soudu o výjimečnosti případu a důvodech hodných zvláštního zřetele pro nepřiznání náhrady nákladů řízení se musí opírat o takové zjištěné okolnosti, pro které by v konkrétním případě bylo nespravedlivé ukládat náhradu nákladů řízení tomu účastníku, který by měl náklady řízení podle jeho výsledku hradit, a za kterých by zároveň bylo možné spravedlivě požadovat na oprávněném účastníku, aby náklady řízení jím vynaložené nesl ze svého.

Předpoklady pro nepřiznání náhrady nákladů řízení před soudem prvního stupně a před soudem odvolacím se posuzují samostatně. To, že jsou tyto předpoklady dány v řízení u soudu prvního stupně, neznamená, že musí být shledány i v řízení odvolacím. Z povahy odvolacího řízení, v němž je přezkoumáváno rozhodnutí soudu prvního stupně z hlediska jeho věcné správnosti a bezvadnosti řízení, které předcházelo jeho vydání, naopak vyplývá, že nepřiznání náhrady nákladů odvolacího řízení za přiměřeného použití ustanovení § 150 o. s. ř. má být – ve srovnání s náhradou nákladů řízení před soudem prvního stupně – jen zcela výjimečným a ojedinělým opatřením.

V posuzovaném případě je při úvaze, zda jsou splněny podmínky pro to, aby žalovanému 2), který měl v odvolacím řízení neúspěch jen v poměrně nepatrné části (§ 224 odst. 1, § 142 odst. 3 o. s. ř.), nebyla přiznána náhrada nákladů odvolacího řízení, třeba přihlédnout zejména k tomu, že žalobce vedlo k podání odvolání proti rozsudku soudu prvního stupně jeho setrvávání na nesprávném názoru, že žalovaný 2) zavinil škodu, jejíž náhrady se po něm domáhal, úmyslně a nikoliv z nedbalosti, jakož i k tomu, že žalobce je statutárním městem, jehož majetkové poměry nepochybně umožňují uhradit žalovanému 2) náhradu nákladů odvolacího řízení, aniž by to mělo do poměrů žalobce významnější dopad. Za těchto okolností, a to ani se zřetelem k postojům účastníků v průběhu odvolacího řízení, nelze dospět k závěru, že by v projednávané věci bylo nespravedlivé uložit náhradu nákladů odvolacího řízení žalobci, který ve věci neměl (s výjimkou poměrně nepatrné části) úspěch, neboť ani odvolací soud neshledal správným jeho názor o úmyslné formě zavinění žalovaného 2), a že by zároveň bylo možné spravedlivě požadovat na žalovaném 2), aby náklady, které v odvolacím řízení vynaložil k účelnému bránění svého práva, nesl – přestože byl v tomto řízení (s výjimkou poměrně nepatrné části) úspěšný – ze svého. Závěr odvolacího soudu, že v projednávané věci nejsou dány důvody hodné zvláštního zřetele pro nepřiznání náhrady nákladů odvolacího řízení žalovanému 2), je proto správný.

Z uvedeného vyplývá, že rozsudek odvolacího soudu je z hlediska žalobcem uplatněných odvolacích důvodů správný. Protože nebylo zjištěno, že by byl postižen některou z vad, uvedených v ustanovení § 229 odst. 1 o. s. ř., § 229 odst. 2 písm. a) a b) o. s. ř. nebo v § 229 odst. 3 o. s. ř. anebo jinou vadou, která by mohla mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci, Nejvyšší soud dovolání žalobce podle ustanovení § 243d písm. a) o. s. ř. zamítl.

Skutečnost, že prodávající postoupil třetí osobě pohledávku na zaplacení kupní ceny, která byla splatná před dodáním zboží, nebrání kupujícímu, aby od kupní smlouvy odstoupil pro prodlení prodávajícího s dodáním zboží. Důsledkem odstoupení od kupní smlouvy je i v takovém případě zánik pohledávky na zaplacení kupní ceny.

(Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 29. 9. 2014,
sen. zn. 29 ICdo 26/2012)
ECLI:CZ:NS:2014:29.ICDO.26.2012.1

K r a j s k ý s o u d v Praze (dále jen „insolvenční soud“) rozsudkem ze dne 10. 5. 2011 zamítl žalobu o určení, že žalobce (Ing. L. L.), jako insolvenční správce dlužnice (H. V.) v insolvenčním řízení vedeném u insolvenčního soudu, oprávněně popřel co do pravosti vykonatelnou pohledávku žalované (insolvenční věřitelky SMC), a to v celé výši.

Insolvenční soud vyšel z toho, že:

1) Usnesením ze dne 22. 6. 2010 zjistil úpadek dlužnice, na její majetek prohlásil konkurs a insolvenčním správcem ustanovil žalobce.

2) Žalovaná přihlásila (příhláškou č. P6 ze dne 21. 7. 2010) do insolvenčního řízení vykonatelnou pohledávku v celkové výši 1 527 724,40 Kč (přiznanou platebním rozkazem Krajského soudu v Praze ze dne 22. 11. 2007, který nabyl právní moci 14. 12. 2007 – dále též jen „sporná pohledávka“). Označeným platebním rozkazem přitom soud uložil dlužnici, aby zaplatila žalované částku 1 162 401,50 Kč s úroky z prodlení v platebním rozkaze specifikovanými a na náhradě nákladů řízení částku 49 500 Kč.

3) Podle protokolu o přezkumném jednání ze dne 11. 8. 2010 spornou pohledávku popřeli co do pravosti a výše insolvenční správce i dlužnice.

4) Sporná pohledávka za dlužnicí vznikla původně věřiteli, společnosti S, za dodávky zboží dle daňových dokladů, vystavených v období od 19. 4. 2007 do 2. 5. 2007.

5) Podle rámcové smlouvy o úplatném postoupení pohledávek ze dne 11. 4. 2007 a příloh č. 1 ze dne 24. 4. 2007 a č. 2 ze dne 3. 5. 2007 postoupila společnost S pohledávky za dodávky zboží (dle daňových dokladů shora) žalobkyni.

6) Dlužnice podáním ze dne 6. 10. 2008, adresovaným společnosti S, „odstoupila od uzavřené kupní smlouvy na dodávku zboží, a to z důvodu, že sjednané zboží neobdržela“.

Na tomto základě insolvenční soud uzavřel, že měla-li dlužnice eventuální námitky vůči pohledávce z titulu vztahů se společností S, tyto vůči žalované nemůže vznášet. Sporná pohledávka (s výjimkou částky představující náhradu

nákladů řízení dle platebního rozkazu) v době postoupení existovala a byla uznána. „Pokud bylo (možná) následně od smlouvy odstoupeno, jednalo by se o ryze obchodněprávní vztah mezi účastníky smlouvy, kdy účinky odstoupení od smlouvy nastávají tzv. ex nunc. Pokud před tímto úkonem došlo k postoupení pohledávky vzniklé na základě řádně existujícího smluvního vztahu (platného a účinného, nedotčeného v okamžiku postoupení odstoupením), nemůže mít následné (byť třeba i platně učiněné) odstoupení vliv na existenci postoupené pohledávky. Tato pohledávka i nadále trvá a odstupující účastník má pouze eventuální právo (nárok) vůči původnímu oprávněnému. Práva faktoringové společnosti (rozuměj žalované) nemohou být odstoupením od smlouvy dotčena, pokud nedošlo k uplatnění námitky postupem dle ustanovení § 529 zákona č. 40/1964 Sb., občanského zákoníku.

V r c h n í s o u d v Praze k odvolání žalobce rozsudkem ze dne 15. 3. 2012 změnil rozsudek insolvenčního soudu tak, že určil, že „žalovaná nemá vůči dlužnici vykonatelnou pohledávku v celkové výši 1 527 724,40 Kč podle platebního rozkazu ze dne 22. 11. 2007“; ve zbývající části (tj. ohledně pohledávky ve výši 49 500 Kč z titulu nákladů řízení přiznaných označeným platebním rozkazem) žalobu zamítl a rozhodl o náhradě nákladů řízení před soudy obou stupňů.

Odvolací soud – odkazuje na zjištění insolvenčního soudu a cituje ustanovení § 199 zákona č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenčního zákona) – akcentoval, že „dlužnice v řízení, jež skončilo vydáním platebního rozkazu, neuplatnila žádné skutečnosti, jimiž by zpochybnila právo na zaplacení pohledávek z titulu práva na zaplacení kupní ceny zboží, které předchůdce žalované nedodal. Proto byl žalobce oprávněn uplatnit v řízení o určení pravosti této vykonatelné pohledávky námitku, že právo na zaplacení pohledávek zaniklo.“

Z výše uvedených zjištění dále plyne, že dříve než byl vydán platební rozkaz, potvrdila společnost S dobropisy dlužnici, že vůči ní nemá právo na zaplacení vyúčtované ceny objednaného zboží. V důsledku odstoupení dlužnice od rámcové kupní smlouvy zanikly podle ustanovení § 351 zákona č. 513/1991 Sb., obchodního zákoníku, pohledávky společnosti S za dlužníci, jakkoliv byly „mezitím postoupeny“ žalované.

Z toho vyplývá – pokračoval odvolací soud – že společnost S „svým postupem“ způsobila, že postoupené pohledávky zanikly, tímž okamžikem přestala být žalovaná věřitelem dlužnice a vznikl jí vůči společnosti S „nárok na vrácení úplaty za postoupené pohledávky“.

Proto odvolací soud dospěl k závěru, že žalobce důvodně popřel vykonatelnou pohledávku žalované v rozsahu jistiny a úroku z prodlení; ohledně pohledávky ve výši 49 500 Kč naopak dovodil, že jde o pohledávku vzniklou „nově“ v řízení vedeném pod sp. zn. Ro 923/2007, a to z titulu náhrady nákladů tohoto řízení, protože žalobu v tomto rozsahu důvodnou neshledal.

Proti rozsudku odvolacího soudu podala žalovaná dovolání, odkazujíc co do jeho přípustnosti na ustanovení § 237 odst. 1 písm. a) zákona č. 99/1963 Sb.,

občanského soudního řádu, namítajíc, že spočívá na nesprávném právním posouzení věci, tj. uplatňujíc dovolací důvod podle ustanovení § 241a odst. 2 písm. b) o. s. ř. a požadujíc, aby Nejvyšší soud rozhodnutí odvolacího soudu zrušil a věc vrátil tomuto soudu k dalšímu řízení.

Jakkoliv dovolatelka dovolání podává výslovně „do všech výroků“ rozsudku odvolacího soudu, posuzováno podle obsahu (§ 41 odst. 2 o. s. ř.) je zjevné, že ve skutečnosti brojí proti vyhovujícímu výroku rozsudku odvolacího soudu ve věci samé.

Dovolatelka zdůrazňuje, že:

a) Smlouva (rozuměj smlouva, na základě které vznikly společnosti S za dlužnicí pohledávky z titulu dodávek zboží) výslovně neupravovala možnost dlužnice odstoupit od smlouvy.

b) Dlužnice „odstupovala“ od smlouvy 18 měsíců po vystavení faktur a zcela nepochybně tak neučinila „bez zbytečného odkladu“.

c) Dlužnice nevyzvala společnost S k dodatečnému splnění její smluvní povinnosti.

d) Jelikož pohledávka společnosti S za dlužnicí v době postoupení existovala (a byla dlužnicí uznána) a následně byla přiznána i pravomocným rozhodnutím soudu (platebním rozkazem), nemůže mít následně (byť třeba i platně učiněné) odstoupení vliv na existenci postoupené pohledávky. Navíc, měla-li postoupená pohledávka zaniknout na základě „tvrzených a účelových dobropisů“, tato skutečnost byla známa již před vydáním platebního rozkazu a obrana žalované v tomto směru ve vztahu k pravomocnému rozhodnutí nemůže obstát.

e) Dlužnice navíc „odstupovala“ pouze od rámcové smlouvy a nikoliv od jednotlivých dodávek; „neodstupovala od ničeho“ (ani od dodávek, ani od rámcové smlouvy) ve vztahu k žalované, ale pouze ve vztahu ke společnosti S.

Konečně dovolatelka akcentuje, že napadené rozhodnutí dává přednost ochraň dlužníka (faktického dlužníka) před věřitelem, aniž by dávalo věřiteli jakoukoliv možnost se bránit, legalizuje tak zcela „evidentní podvod“ na věřitele. Poukazuje rovněž na skutečnost, že „ve věci byla pravomocně nařízena exekuce a byl pravomocně zamítnut návrh na její zastavení“.

Žalobce setrvává na stanovisku, podle něhož pohledávka (jakkoliv přiznaná platebním rozkazem) zanikla před vydáním platebního rozkazu v důsledku vystavení dobropisů společností S. Navíc v důsledku odstoupení od smlouvy dlužnicí zanikla povinnost společnosti S dodat zboží a současně i pohledávka vůči dlužnici na zaplacení kupní ceny. V tomto směru je nerozhodné – pokračuje žalobce – že pohledávka byla přiznána vykonatelným exekučním titulem. Konečně se ohrazuje „proti výkladu zásad spravedlnosti v podání žalované“, když žalovaná uplatnila v insolvenčním řízení pohledávku za zboží, které prodávající (společnost S) dlužnici (kupující) nikdy nedodala.

N e j v y š š í s o u d zrušil rozhodnutí odvolacího soudu a věc mu vrátil k dalšímu řízení.

Rozhodné znění občanského soudního řádu pro dovolací řízení (do 31. 12. 2012) se podává z bodu 7., článku II., zákona č. 404/2012 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony.

Dovolání žalované je přípustné podle ustanovení § 237 odst. 1 písm. a) o. s. ř. a je i důvodné.

Právní posouzení věci je obecně nesprávné, jestliže odvolací soud posoudil věc podle právní normy, jež na zjištěný skutkový stav nedopadá, nebo právní normu, sice správně určenou, nesprávně vyložil, případně ji na daný skutkový stav nesprávně aplikoval.

Podle ustanovení § 524 obč. zák. věřitel může svou pohledávku i bez souhlasu dlužníka postoupit písemnou smlouvou jinému (odstavec 1). S postoupenou pohledávkou přechází i její příslušenství a všechna práva s ní spojená (odstavec 2).

Podle ustanovení § 529 obč. zák. námitky proti pohledávce, které dlužník mohl uplatnit v době postoupení, zůstávají mu zachovány i po postoupení pohledávky (odstavec 1). Dlužník může použít k započtení vůči postupníkovi i své k započtení způsobilé pohledávky, které měl vůči postupiteli v době, kdy mu bylo oznámeno nebo prokázáno postoupení pohledávky (§ 526), jestliže je oznámil bez zbytečného odkladu postupníkovi. Toto právo má dlužník i v případě, že jeho pohledávky v době oznámení nebo prokázání postoupení nebyly ještě splatné (odstavec 2).

Podle ustanovení § 409 obch. zák. kupní smlouvou se prodávající zavazuje dodat kupujícímu movitou věc (zboží) určenou jednotlivě nebo co do množství a druhu a převést na něho vlastnické právo k této věci a kupující se zavazuje zaplatit kupní cenu (odstavec 1). Ve smlouvě musí být kupní cena dohodnuta nebo musí v ní být alespoň stanoven způsob jejího dodatečného určení, ledaže z jednání o uzavření smlouvy vyplývá vůle stran ji uzavřít i bez určení kupní ceny. V tomto případě je kupující povinen zaplatit kupní cenu stanovenou podle § 448 (odstavec 2).

Podle ustanovení § 450 odst. 1, věty první, obch. zák. nevyplývá-li ze smlouvy něco jiného, je kupující povinen zaplatit kupní cenu, když prodávající v souladu se smlouvou a tímto zákonem umožní kupujícímu nakládat se zbožím nebo s doklady umožňujícími kupujícímu nakládat se zbožím.

Podle ustanovení § 272 obch. zák. smlouva vyžaduje k platnosti písemnou formu pouze v případech stanovených v tomto zákoně nebo když alespoň jedna strana při jednání o uzavření smlouvy projeví vůli, aby smlouva byla uzavřena v písemné formě (odstavec 1). Obsahuje-li písemně uzavřená smlouva ustanovení, že může být měněna nebo zrušena pouze dohodou stran v písemné formě, může být smlouva měněna nebo zrušena pouze písemně (odstavec 2).

Podle ustanovení § 344 obch. zák. od smlouvy lze odstoupit pouze v případech, které stanoví smlouva nebo tento zákon.

Podle ustanovení § 345 obch. zák., znamená-li prodlení dlužníka (§ 365) nebo věřitele (§ 370) podstatné porušení jeho smluvní povinnosti, je druhá strana oprávněna od smlouvy odstoupit, jestliže to oznámí straně v prodlení bez zbytečného odkladu poté, kdy se o tomto porušení dověděla (odstavec 1). Pro účely tohoto zákona je porušení smlouvy podstatné, jestliže strana porušující smlouvu věděla v době uzavření smlouvy nebo v této době bylo rozumné předvídat s přihlédnutím k účelu smlouvy, který vyplynul z jejího obsahu nebo z okolností, za nichž byla smlouva uzavřena, že druhá strana nebude mít zájem na plnění povinností při takovém porušení smlouvy. V pochybnostech se má za to, že porušení smlouvy není podstatné (odstavec 2). Oznámí-li strana oprávněná požadovat plnění smluvní povinnosti druhé strany, že na splnění této povinnosti trvá, nebo nevyužije-li včas právo odstoupit od smlouvy podle odstavce 1, je oprávněna odstoupit od smlouvy jen způsobem stanoveným pro nepodstatné porušení smluvní povinnosti; stanoví-li pro dodatečné plnění lhůtu, vzniká jí právo odstoupit od smlouvy po uplynutí této lhůty (odstavec 3).

Podle ustanovení § 346 obch. zák., znamená-li prodlení dlužníka nebo věřitele nepodstatné porušení smluvní povinnosti, může druhá strana odstoupit od smlouvy v případě, že strana, která je v prodlení, nesplní svou povinnost ani v dodatečně přiměřené lhůtě, která jí k tomu byla poskytnuta (odstavec 1). Jestliže však strana, jež je v prodlení, prohlásí, že svůj závazek nesplní, může druhá strana od smlouvy odstoupit bez poskytnutí dodatečné přiměřené lhůty k plnění nebo před jejím uplynutím (odstavec 2).

Podle ustanovení § 349 odst. 1 obch. zák. odstoupením od smlouvy smlouva zaniká, když v souladu s tímto zákonem projev vůle oprávněné strany odstoupit od smlouvy je doručen druhé straně; po této době nelze účinky odstoupení od smlouvy odvolat nebo měnit bez souhlasu druhé strany.

Podle ustanovení § 350 obch. zák., je-li dodatečná lhůta poskytnutá k plnění nepřiměřená a oprávněná strana odstoupí od smlouvy po jejím uplynutí, nebo oprávněná strana odstoupí od smlouvy bez poskytnutí dodatečné lhůty pro plnění, nastávají účinky odstoupení teprve po marném uplynutí přiměřené dodatečné lhůty, jež měla být poskytnuta k plnění povinností (odstavec 1). Při poskytnutí dodatečné lhůty může oprávněná strana druhé straně prohlásit, že odstupuje od smlouvy, jestliže druhá strana nesplní svou povinnost v této lhůtě. V tomto případě nastávají účinky odstoupení marným uplynutím této lhůty, je-li přiměřená, nebo uplynutím přiměřené lhůty, jestliže stanovená lhůta nebyla přiměřená (odstavec 2).

Podle ustanovení § 199 insolvenčního zákona (ve znění účinném k datu popření pohledávky a k datu podání žaloby) insolvenční správce, který popřel vykonatelnou pohledávku, podá do třiceti dnů od přezkumného jednání u insol-

venčního soudu žalobu, kterou své popření uplatní proti věřiteli, který vykonatelnou pohledávku přihlásil. Lhůta je zachována, dojde-li žaloba nejpozději posledního dne lhůty soudu (odstavec 1). Jako důvod popření pravosti nebo výše vykonatelné pohledávky přiznané pravomocným rozhodnutím příslušného orgánu lze uplatnit jen skutečnosti, které nebyly uplatněny dlužníkem v řízení, které předcházelo vydání tohoto rozhodnutí; důvodem popření však nemůže být jiné právní posouzení věci (odstavec 2). V žalobě podle odstavce 1 může žalobce proti popřené pohledávce uplatnit pouze skutečnosti, pro které pohledávku popřel (odstavec 3).

Nejvyšší soud v první řadě předesílá, že v rozsudku ze dne 18. 7. 2013, sen. zn. 29 ICdo 7/2013, uveřejněném pod číslem 106/2013 Sbírkou soudních rozhodnutí a stanovisek, formuloval a odůvodnil závěr, podle kterého u přihlášené vykonatelné pohledávky přiznané pravomocným rozhodnutím příslušného orgánu lze uplatnit jako důvod popření její pravosti nebo výše jen skutkové námítky, konkrétně jen skutečnosti, které dlužník neuplatnil v řízení, které předcházelo vydání tohoto rozhodnutí. Přitom je lhostejné, zda takové skutečnosti dlužník neuplatnil vlastní vinou např. proto, že zcela rezignoval na svou procesní obranu v příslušném řízení, čímž přivodil vznik exekučního titulu založeného rozhodnutím, jež se neodůvodňuje vůbec (např. platební rozkaz nebo směnečný platební rozkaz), nebo rozhodnutím, jež se odůvodňuje minimálně (např. rozsudkem pro zmeškání nebo rozsudkem pro uznání). Pro úspěch takového popření bude naopak určující, zda skutečnosti, které dříve neuplatnil dlužník, jsou způsobilé změnit výsledek „spor o pohledávku“ (právě ony jsou důvodem ve výsledku jiného právního posouzení věci); tedy, že v porovnání se skutečnostmi, které dlužník dříve uplatnil, jsou skutečnosti, které dříve uplatněny nebyly, rozhodující příčinou pro určení, že (insolvenčním správcem) žalovaný přihlášený věřitel nemá vůči dlužníku označenou vykonatelnou pohledávku (spor o pravost), nebo pro určení, že (insolvenčním správcem) žalovaný přihlášený věřitel má vůči dlužníku označenou vykonatelnou pohledávku v určité (výrokem rozhodující určené) výši (nižší, než je výše přihlášené pohledávky) (spor o výši).

Promítnuto do poměrů projednávané věci je tak zcela zjevné, že skutková námítka ohledně vystavení dobropisů společností S, popřípadě odstoupení od smlouvy, na základě které pohledávka přiznaná platebním rozkazem vznikla, je způsobilým důvodem popření pravosti vykonatelné pohledávky ve smyslu ustanovení § 199 odst. 2 insolvenčního zákona.

Jde-li o právní posouzení sporné pohledávky, nemá ani Nejvyšší soud pochybnosti o tom, že platebním rozkazem přiznaná pohledávka (její jistina) je pohledávkou na zaplacení kupních cen, které byly (podle dohody smluvních stran – společností S a dlužnice) splatné před dodáním zboží, tj. dříve než společnost S (jako prodávající) splnila ve vztahu ke dlužnici (jako kupující) povinnost dodat sjednané zboží (srov. § 409 a § 450 odst. 1 obch. zák.).

Současně je zcela zjevné, že nesplnila-li následně společnost S povinnost dodat dlužnici sjednané zboží (dostala-li se se splněním této povinnosti do prodlení), vzniklo dlužnici právo od uzavřených smluv odstoupit. Výhrady dovoatelky založené na tom, že dlužnice neodstoupila od smlouvy bez zbytečného odkladu, respektive že nevyzvala společnost S k dodatečnému plnění (rozuměj neposkytla společnosti S dodatečnou lhůtu k plnění), shledává Nejvyšší soud (v obecné poloze) právně nevýznamnými. K tomu srov. shora citovaná ustanovení § 345, § 346 a § 350 obch. zák., jakož i důvody usnesení Nejvyššího soudu ze dne 13. 2. 2007, sp. zn. 29 Odo 1237/2005, uveřejněného v časopise Soudní judikatura č. 6, ročník 2007, pod číslem 92.

Případné nedodržení lhůty „bez zbytečného odkladu“ pro odstoupení z důvodu podstatného porušení smluvní povinnosti (§ 345 odst. 1 obch. zák.) a absence určení dodatečné přiměřené lhůty k plnění pro odstoupení z důvodu nepodstatného porušení smluvní povinnosti má totiž za následek jen to, že prodlení společnosti S s dodáním zboží lze hodnotit (jen) jako nepodstatné porušení smluvní povinnosti a že účinky odstoupení od smlouvy nastávají teprve po marném uplynutí přiměřené dodatečné lhůty, jež měla být poskytnuta k plnění povinnosti.

Konečně je nepochybné, že se strany kupní smlouvy mohou dohodnout (nedje-li o situaci, kdy smlouva již zanikla splněním oběma smluvními stranami – k tomu obdobně srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 12. 10. 2006, sp. zn. 29 Odo 331/2006, uveřejněné pod číslem 70/2007 Sbírkou soudních rozhodnutí a stanovisek) na jejím zrušení; skutečnost, že obchodní zákoník (ani občanský zákoník) v rozhodném znění takový způsob zániku smlouvy výslovně neupravoval, je v tomto směru nevýznamná (viz v této souvislosti např. ustanovení § 457 obč. zák.).

Zbývá posoudit, zda a případně jaké důsledky má platnost výše formulovaných závěrů (co do podmínek pro odstoupení od smlouvy nebo co do možnosti smluvních stran zrušit smlouvu) skutečnost, že smluvní strana (prodávající) postoupila pohledávku za kupující na zaplacení kupní ceny třetí osobě.

Smlouvou o postoupení pohledávky dochází ke změně v osobě věřitele, tj. do právního vztahu mezi věřitelem a dlužníkem nastoupí na místo původního věřitele (postupitele) věřitel nový (postupník), aniž by došlo ke změně v obsahu závazku. Není-li ve smlouvě o postoupení pohledávky dohodnuto jinak, dochází ke změně osoby věřitele již uzavřením smlouvy, bez ohledu na to, zda postupitel postoupení pohledávky dlužníkovi oznámil, popř. postupník postoupení pohledávky dlužníkovi prokázal. Ke změně v osobě věřitele přitom může dojít jen na základě platné smlouvy o postoupení pohledávky, kdy nový věřitel (postupník) nabývá nejen postupovanou pohledávku, ale spolu s ní též aktivní věcnou legitimaci k jejímu uplatnění a úplnému výkonu (srov. např. důvody rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 9. 12. 2009, sp. zn. 31 Cdo 1328/2007, uveřejněného pod číslem 61/2010 Sbírkou soudních rozhodnutí a stanovisek, jakož i důvody rozsud-

ku Nejvyššího soudu ze dne 30. 1. 2007, sp. zn. 29 Odo 360/2005, uveřejněného v časopise Soudní judikatura č. 6, ročník 2007, pod číslem 83).

Jinými slovy, důsledkem (platné) smlouvy o postoupení pohledávky není změna stran kupní smlouvy. Postupitele (prodávajícího) tak i nadále tíží povinnost dodat kupujícímu sjednané zboží a kupující má – bez ohledu na změnu v osobě věřitele pohledávky z titulu kupní ceny – této povinnosti odpovídající právo požadovat po prodávajícím dodání zboží; kupujícímu zůstává bez dalšího zachováno i právo od kupní smlouvy pro porušení této povinnosti prodávajícím odstoupit, přičemž nic nebrání stranám kupní smlouvy, aby se (za takové situace) dohodly na zrušení kupní smlouvy. Jelikož se postupník nestal stranou kupní smlouvy (namísto prodávajícího – postupitele), je zcela zjevné, že odstoupení od kupní smlouvy musí druhá smluvní strana (kupující) učinit ve vztahu k prodávajícímu; stejně tak dohodu o zrušení kupní smlouvy nemůže s kupujícím uzavřít postupník, nýbrž postupitel, který zůstává nadále stranou kupní smlouvy (prodávajícím).

Odstoupí-li (platně a účinně) kupující od kupní smlouvy nebo dohodnou-li se smluvní strany (platně a účinně) na zrušení kupní smlouvy, smlouva zaniká a smluvním stranám vzniká povinnost vrátit si poskytnutá plnění (srov. § 351 odst. 2 obč. zák. a § 457 obč. zák.). V případě, že žádná ze smluvních stran doposud ani zčásti neplnila, spočívají důsledky odstoupení od kupní smlouvy, popřípadě zrušení kupní smlouvy (jen) v zániku práv a povinností kupní smlouvou založených (s výjimkami stanovenými zákonem nebo dohodou smluvních stran). Skutečnost, že v mezidobí prodávající pohledávku na zaplacení kupní ceny postoupil třetí osobě, není způsobila na důsledcích odstoupení od kupní smlouvy (dohody o zrušení kupní smlouvy), tj. na zániku pohledávky z titulu zaplacení kupní ceny a zániku pohledávky na dodání zboží, nic změnit.

Důvod pro jiný (dovolatelkou zastávaný) závěr přitom neskýtá ani ustanovení § 529 odst. 1 obč. zák. Je tomu tak již proto, že i původní věřitel (postupitel) pohledávky na zaplacení kupní ceny si musel být vědom toho, že bez ohledu na splatnost této pohledávky před dodáním zboží, má – vzhledem k povaze kupní smlouvy jako smlouvy o vzájemném plnění (srov. např. důvody rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 6. 12. 2007, sp. zn. 29 Odo 1170/2006, uveřejněného pod číslem 42/2008 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek) – vzájemnou povinnost dodat sjednané zboží, tj. že případné nesplnění této povinnosti může mít v konečném důsledku (ve spojení s reakcí kupujícího na porušení povinnosti dodat zboží) vliv na další existenci pohledávky z titulu kupní ceny.

V poměrech projednávané věci tak bylo rozhodující, zda kupní smlouvy, na základě kterých vznikly společnosti S vůči dlužnici pohledávky z titulu kupních cen, jež společnost S postoupila žalované, vskutku zanikly.

Se závěrem odvolacího soudu o zániku pohledávky v důsledku odstoupení od „rámcové kupní smlouvy“ Nejvyšší soud nesouhlasí.

Ve své rozhodovací praxi totiž opakovaně vysvětlil, že tzv. rámcová smlouva nezakládá závazkový vztah, pohledávky a závazky smluvních stran z ní tudíž nevznikají. Význam rámcové smlouvy spočívá v tom, že strany tam, kde předpokládají dlouhodobější obchodní vztah, stanoví jejím prostřednictvím základní pravidla, jimž budou podléhat všechny konkrétní (tzv. realizační) smlouvy na jejím základě v budoucnu uzavřené, nebude-li v té či oné realizační smlouvě ujednáno jinak. Rámcová smlouva tak nemá jiný význam (jinou funkci), než že stanoví smluvní podmínky následně uzavíraných konkrétních, realizačních smluv, tj. v tom či onom rozsahu předurčuje jejich obsah. Při vzniku realizační smlouvy uzavřené na základě rámcové smlouvy se tedy v rozsahu, v němž strany nesjednaly v realizační smlouvě jinak, stávají pravidla (smluvní podmínky) sjednaná v rámcové smlouvě součástí obsahu realizační smlouvy (k tomu srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 28. 8. 2012, sp. zn. 32 Cdo 3488/2010, uveřejněný v časopise Soudní judikatura č. 6, ročník 2013, pod číslem 79, k jehož závěrům se Nejvyšší soud dále přihlásil např. v rozsudku ze dne 19. 12. 2013, sp. zn. 29 Cdo 4463/2011).

I kdyby v důsledku odstoupení ze strany dlužnice zanikla (podle ustanovení § 349 a násl. obch. zák.) „rámcová kupní smlouva“, nemělo by takové odstoupení vliv ani na existenci již uzavřených realizačních kupních smluv, ani na existenci pohledávek na zaplacení kupních cen dle těchto smluv.

Jelikož odvolací soud založil své právní posouzení věci (jen) na tom, že postoupené pohledávky zanikly v důsledku odstoupení dlužnice od „rámcové kupní smlouvy“ podle ustanovení § 351 obch. zák., Nejvyšší soud rozhodnutí odvolacího soudu v rozsahu dovoláním dotčeném (tj. s výjimkou zamítavého výroku ve věci samé) zrušil a věc vrátil tomuto soudu k dalšímu řízení (§ 243b odst. 2, část věty před středníkem, a odst. 3, věta první, o. s. ř.).

V další fázi řízení odvolací soud jednak opětovně posoudí, zda dlužnice vskutku odstoupila (jen) od rámcové smlouvy nebo od realizačních kupních smluv (potud viz odlišná formulace obsažená v důvodech rozhodnutí insolvenčního soudu „... odstoupila od uzavřené kupní smlouvy“), jednak vyhodnotí právní důsledky skutečnosti, že společnost S vystavila dlužnici dobropisy na faktury, jimiž původně vyúčtovala dlužnici kupní ceny zboží, které měla dlužnici následně dodat; v této souvislosti se vypořádá i závěry formulovanými Nejvyšším soudem v usnesení ze dne 26. 3. 2013, sp. zn. 20 Cdo 1237/2012.

Právo na oddělené uspokojení (§ 28 zákona č. 328/1991 Sb.), které se týká majetku patřícího do konkursní podstaty, zaniká i tehdy, byla-li zástavním právem zajištěna pohledávka, která vznikla (až) v období posledních dvou měsíců před podáním návrhu na prohlášení konkursu na majetek dlužníka.

(Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 26. 8. 2014,
sp. zn. 29 Cdo 4340/2011)
ECLI:CZ:NS:2014:29.CDO.4340.2011.1

K r a j s k ý s o u d v Brně rozsudkem ze dne 11. 11. 2009 rozhodl o žalobě žalobce K. banky, a. s., proti žalovaným 1) A. K. (popírajícímu konkursnímu věřiteli) a 2) zvláštnímu správci konkursní podstaty úpadce ET, spol. s r. o. (JUDr. L. B.), o určení pravosti, výše a pořadí pohledávek, mimo jiné tak, že:

Určil, že žalobce má vůči úpadci:

A) Úvěrovou pohledávku v celkové výši 79 789 525,88 Kč, vzniklou na základě Dodatku č. 6 ze dne 28. 2. 2006 k Rámcové smlouvě o poskytování finančních služeb ze dne 28. 11. 2003 (dále jen „úvěrová pohledávka“), a to s nárokem na oddělené uspokojení ze zpeněžení budov a pozemků specifikovaných ve výroku rozsudku (dále jen „zastavené nemovitosti“) a ze zpeněžení pohledávek úpadce za třetími osobami konkretizovanými ve výroku rozsudku (dále jen „zastavené pohledávky“).

B) Nepodmíněné pohledávky z (šesti) bankovních záruk uvedených ve výroku rozsudku, vzniklé plněním ve prospěch označených beneficentů (dále jen „nepodmíněné pohledávky vzniklé plněním na bankovní záruky“) a podmíněné pohledávky pro případ plnění ze (sedmnácti) bankovních záruk vystavených ve prospěch ve výroku uvedených beneficentů (dále jen „podmíněné pohledávky z bankovních záruk“), a to s nárokem na oddělené uspokojení ze zpeněžení zastavených nemovitostí (výrok II.).

Dále uložil prvnímu žalovanému zaplatit žalobci na náhradě nákladů řízení 1000 Kč a rozhodl, že ve vztahu mezi žalobcem a druhým žalovaným nemá žádný z účastníků právo na náhradu nákladů řízení (výroky III. a IV.).

Soud prvního stupně vyšel z toho, že:

1) Žalobce a úpadce uzavřeli dne 28. 11. 2003 rámcovou smlouvu o poskytování finančních služeb, s tím, že se (mimo jiné) dohodli na poskytnutí revolvingového úvěru do výše 30 000 000 Kč za účelem profinancování pohledávek z obchodního styku do lhůty splatnosti. Úvěr měl být čerpán do 30. 11. 2004, s konečnou splatností 1. 12. 2004. Ke smlouvě uzavřeli úhrnem šest dodatků, přičemž v dodatku č. 6 ze dne 28. 2. 2006 sjednali poskytnutí revolvingového

úvěru až do výše 80 000 000 Kč s dobou čerpání do 28. 2. 2007 a s konečnou splatností 1. 3. 2007.

2) Žalobce poskytl úpadci úvěr ve výši 80 000 000 Kč, přičemž k 26. 9. 2006 „činil zůstatek úvěru 79 734 000 Kč a splatné úroky 55 525,88 Kč“; úvěr úpadce čerpal dne 1. 3. 2006.

3) Dne 28. 12. 2004 uzavřeli žalobce a úpadce smlouvu o zastavení pohledávek, a to k zajištění závazku úpadce vůči žalobci z revolvingového úvěru ve výši 80 000 000 Kč včetně příslušenství a případně dalších nároků ve smlouvě specifikovaných. Zástavou byly (způsobilé) pohledávky úpadce za třetími osobami, uvedené v seznamu pohledávek, který tvoří přílohu č. 1 smlouvy, a dále pohledávky úpadce za třetími osobami, které úpadce předložil žalobci v novém seznamu pohledávek, který žalobce odsouhlasí (rozuměj zastavené pohledávky). Zástavní právo podle smlouvy vzniká jednak uzavřením smlouvy ve vztahu k pohledávkám obsaženým v příloze č. 1, jednak potvrzením „nového“ seznamu ve vztahu k pohledávkám tam uvedeným. Ke smlouvě byly následně zpracovány nové seznamy v období od 10. 1. 2005 do 12. 5. 2006, obsahující označení dlužníka, faktur, ze kterých pohledávka dlužníka za třetími osobami „vyplývá“, které žalobce odsouhlasil.

4) Dne 18. 4. 2005 uzavřeli žalobce a úpadce zástavní smlouvu k zastaveným nemovitostem, a to k zajištění pohledávek žalobce za úpadcem vzniklých z úvěrů do 31. 12. 2015 (a to do výše 200 000 000 Kč) a vzniklých z bankovních záruk do 31. 12. 2015 (v celkové výši do 200 000 000 Kč); zástavní právo bylo vloženo do katastru nemovitostí s účinností k 18. 4. 2005.

5) V souladu se záručními listinami plnil žalobce ve prospěch označených beneficentů z titulu bankovních záruk (na závazky úpadce), přičemž k těmto plněním došlo ve dnech 4. 12. 2006, 23. 2. 2007, 6. 6. 2007, 19. 6. 2007 a 8. 9. 2009 (viz nepodmíněné pohledávky vzniklé plněním na bankovní záruky).

6) Žalobce převzal bankovní záruku za závazky úpadce i ve vztahu k dalším beneficentům (viz podmíněné pohledávky z bankovních záruk).

7) Krajský soud v Brně usnesením ze dne 6. 9. 2006 prohlásil (na základě návrhu podaného dne 19. 7. 2006) konkurs na majetek úpadce; zvláštním správcem konkursní podstaty úpadce ustanovil JUDr. L. B.

8) Žalobce přihlásil do konkursu vedeného na majetek úpadce úvěrovou pohledávku (včetně práva na oddělené uspokojení ze zpeněžení zastavených nemovitostí a zastavených pohledávek), dále nepodmíněné pohledávky vzniklé plněním na bankovní záruky (včetně nároku na oddělené uspokojení ze zpeněžení zastavených nemovitostí) a podmíněné pohledávky z bankovních záruk (včetně práva na oddělené uspokojení ze zpeněžení zastavených nemovitostí).

9) Na zvláštním přezkumném jednání dne 22. 5. 2007 první žalovaný popřel všechny pohledávky žalobce co do důvodu, výše i pořadí (práva na oddělené uspokojení). Druhý žalovaný přihlášené pohledávky uznal co do důvodu a výše; částečně je popřel co do pořadí (práva na oddělené uspokojení).

Na tomto základě soud prvního stupně, odkazuje na ustanovení § 23 odst. 2 a § 24 odst. 1 zákona č. 328/1991 Sb., o konkursu a vyrovnání (dále jen „ZKV“), a máje žalobu za včasnou, uzavřel, že:

1. Úvěrová pohledávka ve výši 79 789 525,88 Kč je po právu, když ve smyslu ustanovení § 497 a § 504 zákona č. 513/1991 Sb., obchodního zákoníku, úpadci vznikla povinnost vrátit žalobci poskytnuté peněžní prostředky a zaplatit úroky, přičemž tuto povinnost v rozsahu výše zmíněné částky nesplnil.

2. Po právu jsou i nepodmíněné pohledávky vzniklé plněním na bankovní záruky, když v souladu se záručními listinami žalobce ve prospěch beneficentů ve smyslu ustanovení § 313 a § 319 obch. zák. plnil a podle ustanovení § 321 odst. 2 obch. zák. mu v rozsahu poskytnutého plnění vznikla pohledávka za úpadcem; žalobce přitom ve prospěch beneficentů plnil v období od 4. 12. 2006 do 8. 9. 2009.

3. Právě jsou i podmíněné pohledávky z titulu bankovních záruk.

4. Žalobci svědčí (i) právo na oddělené uspokojení shora uvedených pohledávek ze zpeněžení zastavených nemovitostí.

5. Žalobce má (rovněž) právo na oddělené uspokojení úvěrové pohledávky ze zpeněžení zastavených pohledávek.

6. V situaci, kdy žalobce „uzavřel k zajištění svých pohledávek zástavní smlouvy v roce 2005“ a návrh na prohlášení konkursu na majetek úpadce byl podán 19. 7. 2006, nejde o případ předvídaný ustanovením § 14 odst. 1 písm. e) a f) ZKV. Zmíněná ustanovení mají zabránit tomu, aby ve lhůtě dvou měsíců před podáním návrhu na prohlášení konkursu nebo po podání tohoto návrhu docházelo k uzavírání nových zástavních smluv mezi věřitelem a úpadcem, nikoli postihnout „bdělé“ věřitele, kteří si své pohledávky vůči obchodnímu partnerovi zajistili zástavním právem v době, kdy ještě nebylo patrné, že tento bude v budoucnu v úpadku.

V r c h n í s o u d v Olomouci k odvolání prvního žalovaného rozsudkem ze dne 28. 4. 2011 rozhodl (mimo jiné) tak, že rozsudek soudu prvního stupně ve výroku II. ohledně pravosti podmíněných pohledávek z bankovních záruk (konkrétně pohledávek č. 13 /z bankovní záruky do výše 678 804,85 Kč pro případ plnění ve prospěch beneficenta PSG, a. s., na základě záruční listiny ze dne 6. 4. 2006/ a č. 17 /z bankovní záruky do výše 417 693 Kč pro případ plnění ve prospěch beneficenta TE na základě záruční listiny ze dne 4. 4. 2006/) změnil tak, že určil pravost těchto pohledávek jako nepodmíněných (třetí výrok); ve zbývajících částech výroku II. (přihlížeje k tomu, že vzhledem k dispozitivním úkonům žalobce „zůstal předmětem přezkumu požadavek žalobce na určení úvěrové pohledávky ve výši 79 734 000 Kč, včetně nároku na oddělené uspokojení“) rozsudek soudu prvního stupně potvrdil (čtvrtý výrok) a rozhodl o náhradě nákladů řízení před soudy obou stupňů (pátý a šestý výrok).

Jelikož v konkursním řízení vedeném na majetek úpadce „bylo pravomocně rozhodnuto o procesním nástupnictví“ J. K., který vstoupil do tohoto řízení jako

nabyvatel pohledávky (původního) věřitele (A. K.), odvolací soud ve věci dále jednal se jmenovaným (jako prvním žalovaným).

Odvolací soud se na základě zjištění učiněných soudem prvního stupně a po doplnění dokazování (ohledně skutečnosti, že žalobce v květnu a červnu 2010 plnil z bankovních záruk č. 13 a č. 17 částky 678 804,85 Kč a 417 693 Kč) – cituje ustanovení § 156 odst. 1 a 2, § 157 odst. 1 a § 159 odst. 1 zákona č. 40/1964 Sb., občanského zákoníku, ustanovení § 313 a § 321 odst. 1 a 2 obch. zák. a § 14 odst. 1 písm. e) a f) a § 15 ZKV – ztotožnil se závěrem soudu prvního stupně „ve vztahu k úvěrové pohledávce žalobce“, maje za prokázané čerpání úvěru úpadcem a dovozuje, že první žalovaný popřel (jen) pravost (a nikoli výši) zmíněné pohledávky. Po právu shledal (shodně se soudem prvního stupně) i nepodmíněné pohledávky žalobce vzniklé plněním na bankovní záruky, přičemž vzhledem ke skutečnosti, že žalobce v květnu a červnu 2010 plnil i na bankovní záruky (viz pohledávky č. 13 a č. 17), korigoval závěr soudu prvního stupně jen potud, že i v případě těchto záruk jde o pohledávky nepodmíněné.

Ve vztahu k právu žalobce na oddělené uspokojení ze zastavených nemovitostí a ze zastavených pohledávek odvolací soud přitakal závěru soudu prvního stupně, podle něhož jsou zástavní smlouvy určitými právními úkony ve smyslu ustanovení § 37 obč. zák., neboť „obsahují dostatečně určité vymezení předmětu zástavy – nemovitostí i zajišťovaných pohledávek určitého druhu, které mají vznikat zástavnímu věřiteli vůči dlužníku (zástavci) v budoucnu“. Z obsahu zástavních smluv vyplývá, že jsou zajišťovány pohledávky z úvěrů a z bankovních záruk vždy do celkové výše 200 000 000 Kč, jakož i to, že „předmětem zajištění jsou takové pohledávky, které vzniknou od uzavření smlouvy do 31. 12. 2015“.

S poukazem na rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 11. 3. 2005 (správně 3. 11. 2005), sp. zn. 29 Odo 1014/2003, uveřejněný v časopise Soudní judikatura č. 2, ročník 2006, pod číslem 15, odvolací soud ve vztahu k okamžiku vzniku zástavního práva zdůraznil, že je-li budoucí pohledávka zajištěna zástavním právem k nemovitostem, vzniká zástavní právo již dnem vkladu do katastru nemovitostí; realizační funkce zástavního práva se však prosadí teprve dnem, když vznikne budoucí (v zástavní smlouvě označená) zajišťovaná pohledávka. I když je zástavní smlouva platným právním úkonem, zástavní právo nevznikne, jestliže nevznikla pohledávka, kterou má zástavní právo zajišťovat. Jakmile pak budoucí (v zástavní smlouvě řádně identifikovaná) zajišťovaná pohledávka vznikne, prosadí se i zástavní právo, kterým byla zajištěna, vložené již dříve do katastru nemovitostí, a to – co do pořadí vzniku zástavního práva – s účinky ke dni vkladu tohoto zástavního práva do katastru nemovitostí.

V poměrech projednávané věci je tak nepochybné, že zástavní právo vzniklo ke dni vkladu zástavního práva do katastru nemovitostí, neboť budoucí pohledávky (z titulu úvěru a bankovních záruk) po uzavření zástavní smlouvy vznikly.

„Okamžikem vzniku těchto pohledávek se proto uplatnila pouze realizační funkce zástavního práva, tedy vznikem zajištěné pohledávky se prosadilo i zástavní právo, kterým byla pohledávka zajištěna, vložené již dříve do katastru nemovitostí s účinky vzniku tohoto zástavního práva ke dni jejího vkladu do katastru nemovitostí.“

Zástavní právo k pohledávkám pak vzniklo na základě platně uzavřené zástavní smlouvy ke dni 28. 12. 2004 a „jejích dodatků (seznamů pohledávek) uzavřených v období od 10. 1. 2005 do 12. 5. 2006, a to k jednotlivým pohledávkám jako předmětu zástavy uvedených v této smlouvě a jejích dodatcích, uzavřených více jak dva měsíce před podáním návrhu na prohlášení konkursu“.

Z výše uvedených důvodů podle odvolacího soudu není opodstatněná výhrada prvního žalovaného o tom, že žalobce nemá právo na oddělené uspokojení pohledávek dle ustanovení § 14 odst. 1 písm. e), popř. písm. f) ZKV.

Přitom neshledal opodstatněným ani poukaz prvního žalovaného na rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 25. listopadu 2005, sp. zn. 21 Cdo 2939/2004, uveřejněný pod číslem 70/2006 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek (dále jen „R 70/2006“), když jak v R 70/2006, tak v rozsudku sp. zn. 29 Odo 1014/2003 Nejvyšší soud shodně uzavřel, že zástavní právo na základě platně zástavní smlouvy nevznikne, jestliže nevznikla pohledávka, kterou má zástavní právo zajišťovat.

Konečně v této souvislosti odvolací soud doplnil, že „zákonná úprava připouští zajištění i budoucí pohledávky, je-li tato pohledávka v zástavní smlouvě řádně identifikována. Jde tedy o pohledávku, která vznikne teprve po prohlášení konkursu, kdy již v době před prohlášením konkursu byl založen a platně existoval závazkový právní vztah, ze kterého věřiteli dosud nevzniklo právo na plnění (pohledávka) vůči dlužníku (úpadci). Takovou pohledávku musí věřitel do konkursního řízení, chce-li být v něm uspokojen, přihlásit jako podmíněnou pohledávku podle ustanovení § 20 odst. 4 ZKV, včetně jejího případného práva na oddělené uspokojení ze zajištění. Právo na oddělené uspokojení věřiteli vznikne, je-li v průběhu konkursního řízení pohledávka zjištěna a splněna podmínka, na kterou je vázán její vznik. Umožňuje-li zákonná úprava přihlásit podmíněnou pohledávku, která se po splnění podmínky stala pohledávkou nepodmíněnou, pak stejný princip platí u budoucích pohledávek s právem na oddělené uspokojení ze zajištění. Tímto nedochází k transformaci nezajištěné pohledávky v zajištěnou, ale pouze podmíněná pohledávka s právem na oddělené uspokojení (ze zajištění) se stává splněním podmínky pohledávkou nepodmíněnou s právem na oddělené uspokojení.“

Proti rozsudku odvolacího soudu co do jeho třetího a čtvrtého výroku podal první žalovaný dovolání, spatřuje zásadní právní význam rozhodnutí odvolacího soudu v řešení otázky vzniku práva na oddělené uspokojení a otázky, zda okamžik vzniku zástavního práva a okamžik vzniku práva na oddělené uspokojení jsou vždy totožné či zda se mohou lišit, případně zda „právo na oddělené

uspokojení k nemovitostem na základě zástavní smlouvy vložené do katastru nemovitostí sice vznikne až vznikem budoucí zajištěné pohledávky, ale vznikne se zpětným účinkem ke dni vkladu zástavního práva do katastru nemovitostí dle předmětné zástavní smlouvy“.

Dovolatel namítá, že rozhodnutí odvolacího soudu spočívá na nesprávném právním posouzení věci, tj. uplatňuje dovolací důvod podle ustanovení § 241a odst. 2 písm. b) zákona č. 99/1963 Sb., občanského soudního řádu, a to jde-li o posouzení „okamžiku, kdy vzniká věřiteli právo na oddělené uspokojení ze zpeněžení nemovitostí či ze zpeněžení pohledávek a v důsledku toho o posouzení, zda věřitelé toto právo získali v posledních dvou měsících před podáním návrhu na konkurs či po jeho podání“.

Dovolatel akcentuje, že soudy nižších stupňů nesprávně vyložily ustanovení § 14 odst. 1 písm. e) a f) ZKV, jakož i závěry formulované v R 70/2006, maje za to, že právo na oddělené uspokojení jako takové (z důvodu zástavního práva sloužícího k zajištění budoucích pohledávek) vzniká až okamžikem, kdy nastane poslední z níže uvedených skutečností, a to v případě zástavního práva k nemovitostem – „platné a účinné uzavření zástavní smlouvy a vklad do katastru nemovitostí“ (u zástavního práva k pohledávkám – „platné a účinné uzavření zástavní smlouvy a vznik zastavené pohledávky“) a vznik zajišťované pohledávky. „Teprve tehdy, jsou-li splněny všechny shora uvedené podmínky, lze hovořit o tom, že věřitel získal právo na oddělené uspokojení, tedy právo na uspokojení své pohledávky ze zpeněžení předmětu tvořícího zajištění. Do té doby právo na uspokojení pohledávky ze zástavy neměl, protože neměl ještě žádnou pohledávku, kterou by takto mohl uspokojit (jelikož ta dosud nevznikla).“

Proto požaduje, aby Nejvyšší soud rozhodnutí odvolacího soudu „v napadených bodech“ zrušil a věc vrátil tomuto soudu k dalšímu řízení.

Nejvyšší soud zčásti rozhodnutí odvolacího soudu zrušil a věc mu vrátil k dalšímu řízení, ve zbylé části pak dovolání zamítl.

Z o d ů v o d n ě n í :

Zákonem č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenčním zákonem), byl s účinností od 1. 1. 2008 zrušen zákon o konkursu a vyrovnání (§ 433 bod 1. a § 434), s přihlédnutím k § 432 odst. 1 insolvenčního zákona se však pro konkursní a vyrovnací řízení zahájená před účinností tohoto zákona (a tudíž i pro spory vedené na jejich základě) použijí dosavadní právní předpisy (tedy vedle zákona o konkursu a vyrovnání, ve znění účinném do 31. prosince 2007, i občanský soudní řád, ve znění účinném do 31. prosince 2007). Srov. k tomu též důvody rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 29. 9. 2010, sp. zn. 29 Cdo 3375/2010, uveřejněného pod číslem 41/2011 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek.

Dovolání prvního žalovaného Nejvyšší soud shledává přípustným podle ustanovení § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř., a to ve výkladu ustanovení § 14 odst. 1 písm. e) a f) ZKV, jde-li o otázku vzniku práva na oddělené uspokojení, dosud v judikatuře Nejvyššího soudu beze zbytku nezodpovězenou.

Nejvyšší soud v prvé řadě předesílá, že jakkoli dovolatel výslovně napadl dovoláním rozsudek odvolacího soudu ve třetím a čtvrtém výroku, posuzováno podle obsahu (§ 41 odst. 2 o. s. ř.) není pochyb o tom, že nesouhlasí jen s těmi částmi dotčených výroků, kterými odvolací soud rozhodl o právu žalobce, aby jeho pohledávky byly uspokojeny ze zpeněžení věci, práva nebo pohledávky, jimiž byly zajištěny.

Právní posouzení věci je obecně nesprávné, jestliže odvolací soud posoudil věc podle právní normy, jež na zjištěný skutkový stav nedopadá, nebo právní normu, sice správně určenou, nesprávně vyložil, případně ji na daný skutkový stav nesprávně aplikoval.

Podle ustanovení § 14 odst. 1 ZKV prohlášení konkursu má (mimo jiné) tyto účinky: (...) e) nelze provést výkon rozhodnutí (exekuci) postihující majetek patřící do podstaty a k tomuto majetku nelze ani nabýt právo na oddělené uspokojení (§ 28), f) zanikají práva na oddělené uspokojení (§ 28), která se týkají majetku patřícího do podstaty a věřitelé je získali v posledních dvou měsících před podáním návrhu na prohlášení konkursu anebo po podání tohoto návrhu; byly-li však věci, práva nebo pohledávky v této době také zpeněženy, patří do podstaty získaný výtěžek.

Podle ustanovení § 28 odst. 1 ZKV věřitelé pohledávek, které byly zajištěny zástavním právem, zadržovacím právem, omezením převodu nemovitosti, převodem práva dle § 553 obč. zák. nebo postoupením pohledávky dle § 554 obč. zák. (dále jen „oddělení věřitelé“), mají právo, aby jejich pohledávka byla uspokojena ze zpeněžení věci, práva nebo pohledávky, jimiž byla zajištěna.

Podle ustanovení § 155 obč. zák. zástavním právem může být zajištěna pohledávka peněžitá i nepeněžitá. Zástavní právo se vztahuje i na příslušenství této pohledávky (odstavec 1). Zástavním právem může být zajištěna i pohledávka, která má v budoucnu vzniknout, anebo pohledávka, jejíž vznik je závislý na splnění podmínky (odstavec 3).

Podle ustanovení § 156 obč. zák. zástavní právo vzniká na základě písemné smlouvy (§ 552) nebo rozhodnutí soudu o schválení dohody o vypořádání dědictví. Za podmínek stanovených zákonem může zástavní právo vzniknout na základě rozhodnutí soudu nebo správního úřadu. Zástavní právo může vzniknout také ze zákona (odstavec 1). Zástavní smlouva musí obsahovat označení zástavy a pohledávky, kterou zástava zajišťuje (odstavec 2). Jsou-li zástavou nemovité věci, které se neevidují v katastru nemovitostí, věci hromadné, soubory věcí nebo movité věci, k nimž má zástavní právo vzniknout, aniž by byly odevzdány zástavnímu věřiteli nebo třetí osobě (§ 157 odst. 2 a 3), musí být zástavní smlouva sepsána ve formě notářského zápisu (odstavec 3).

Podle ustanovení § 157 odst. 1 obč. zák. zástavní právo k nemovitým věcem a k bytům nebo nebytovým prostorům ve vlastnictví podle zvláštního právního předpisu vzniká vkladem do katastru nemovitostí, nestanoví-li zákon jinak.

Podle ustanovení § 159 obč. zák. zástavní právo k pohledávce vzniká uzavřením smlouvy, pokud v ní není ujednáno něco jiného (odstavec 1). Zástavní právo k pohledávce je vůči dlužníku zastavené pohledávky (poddlužníku) účinné doručením písemného oznámení zástavního dlužníka o něm, nebo tím, že zástavní věřitel poddlužníku prokáže vznik zástavního práva (odstavec 2).

Podle ustanovení § 313 obch. zák. bankovní záruka vzniká písemným prohlášením banky v záruční listině, že uspokojí věřitele do výše určité peněžní částky podle obsahu záruční listiny, jestliže určitá třetí osoba (dlužník) nesplní určitý závazek nebo budou splněny jiné podmínky stanovené v záruční listině.

Podle ustanovení § 316 odst. 1, věty první, obch. zák. banka ručí za splnění zajištěného závazku do výše částky a za podmínek stanovených v záruční listině.

Podle ustanovení § 321 odst. 2 obch. zák. dlužník je povinen zaplatit bance to, co banka plnila podle své povinnosti ze záruční listiny vystavené v souladu se smlouvou uzavřenou s dlužníkem.

V poměrech projednávané věci je dále pro řešení otázky případného zániku práva na oddělené uspokojení (§ 28 ZKV), které se týká majetku patřícího do konkursní podstaty, podstatné, že zástavním právem byla zajištěna jednak budoucí pohledávka žalobce za úpadcem (rozuměj úvěrová pohledávka, u které je – z hlediska jejího vzniku – rozhodující, zda byl úvěr následně vskutku zcela nebo zčásti čerpán), jednak byly zajištěny pohledávky, jejichž vznik byl závislý na splnění podmínky (rozuměj pohledávky, jež měly žalobci vůči úpadci vzniknout až plněním žalobce vůči třetím osobám na základě bankovních záruk).

Nejvyšší soud v této souvislosti zdůrazňuje, že již v R 70/2006 formuloval a odůvodnil závěr, podle něhož zákon k platnosti smlouvy o zřízení zástavního práva vyžaduje, aby v ní byla určena zajišťovaná pohledávka, a nikoli také to, aby taková pohledávka ve skutečnosti vznikla. Platná je proto zástavní smlouva i tehdy, jestliže zajišťovaná pohledávka nikdy nevznikla, jestliže zajišťovaná pohledávka zanikla ještě před uzavřením zástavní smlouvy, jestliže zajišťovaná pohledávka, která má vzniknout teprve v budoucnu, ve skutečnosti nevznikne, jestliže se nesplní podmínka, na níž je závislý vznik zajišťované pohledávky, apod. Zástavní právo je právem akcesorickým. Vyplývá z toho, že zástavní právo platně vznikne na základě platné zástavní smlouvy, jen jestliže platně vznikla také pohledávka, k jejímuž zajištění má sloužit. Jestliže pohledávka, pro kterou bylo zástavní právo zřízeno, ve skutečnosti platně nevznikla (například proto, že nedošlo k uzavření smlouvy, podle které měla pohledávka vzniknout, že je taková smlouva neplatná apod.), není tu zástavní právo, i kdyby samotná zástavní smlouva byla bezvadná. Neexistuje-li tedy pohledávka, která má být zajištěna

zástavním právem, není to důvodem neplatnosti zástavní smlouvy; tato okolnost má za následek, že podle zástavní smlouvy – ačkoliv jde o platný právní úkon a i když, jde-li o nemovitost, bylo podle ní vloženo zástavní právo do katastru nemovitostí – zástavní právo nevznikne. Jde-li o zajištění pohledávky, která teprve v budoucnu vznikne nebo jejíž vznik je závislý na splnění určité podmínky (případně o kombinaci těchto skutečností), pak z akcesorické povahy zástavního práva vyplývá, že zástavní právo se může vztahovat jen k takové pohledávce (v takové výši), která skutečně vznikla (srov. též rozsudky Nejvyššího soudu ze dne 4. 4. 2002, sp. zn. 21 Cdo 957/2001, a ze dne 14. 5. 2004, sp. zn. 21 Cdo 2217/2003, uveřejněné v časopise Soudní judikatura č. 5, ročník 2002, pod č. 76 a č. 6, ročník 2004, pod číslem 110).

K výše uvedeným závěrům se přitom Nejvyšší soud přihlásil (odkazem na důvody rozsudku sp. zn. 21 Cdo 2217/2003) mimo jiné i v rozsudku sp. zn. 29 Odo 1014/2003, přičemž (pouze) dodal, že jakmile budoucí (v zástavní smlouvě řádně identifikovaná) zajišťovaná pohledávka vznikne, prosadí se i zástavní právo, kterým byla zajištěna, vložené již dříve do katastru nemovitostí, a to – co do pořadí vzniku zástavního práva – s účinky ke dni vkladu tohoto zástavního práva do katastru nemovitostí. Jinými slovy, jde-li o dobu vzniku zástavního práva, mezi R 70/2006 a rozsudkem sp. zn. 29 Odo 1014/2003 není rozpor.

I. K právu na oddělené uspokojení úvěrové pohledávky ze zpeněžení zastavených nemovitostí

Jelikož skutkové okolnosti týkající se uzavření zástavní smlouvy k (zastaveným) nemovitostem, vkladu zástavního práva do katastru nemovitostí a vzniku úvěrové pohledávky (čerpání úvěru), dovoláním nebyly (a vzhledem ke způsobu, jakým byla založena přípustnost dovolání, ani nemohly být) zpochybněny, Nejvyšší soud vychází z toho, že:

- a) Zástavní smlouvu žalobce a úpadce uzavřeli 18. 4. 2005.
- b) Zástavní právo podle výše zmíněné smlouvy bylo vloženo do katastru nemovitostí 28. 4. 2005, s účinky ke dni 18. 4. 2005.
- c) Zástavním právem zajištěná úvěrová pohledávka vznikla (tj. úvěr byl úpadcem čerpán) 1. 3. 2006.
- d) Návrh na prohlášení konkursu na majetek úpadce byl podán 19. 7. 2006.

Ze shora uvedených skutečností je zřejmé, že žalobce získal právo na oddělené uspokojení úvěrové pohledávky ze zpeněžení zastavených nemovitostí, tedy právo, které se týká majetku patřícího do konkursní podstaty, dříve než v posledních dvou měsících před podáním návrhu na prohlášení konkursu. Předpoklady pro zánik práva na oddělené uspokojení označené pohledávky určené ustanovením § 14 odst. 1 písm. f) ZKV potud naplněny nejsou a dovolání prvního žalovaného v této části není důvodné.

II. K právu na oddělené uspokojení úvěrové pohledávky ze zpeněžení zastavených pohledávek

Z odůvodnění napadeného rozhodnutí je zjevné, že odvolací soud posuzoval otázku (ne)existence předpokladů pro (případný) zánik práva na oddělené uspokojení ve smyslu ustanovení § 14 odst. 1 písm. f) ZKV ve vazbě na datum uzavření smlouvy o zastavení pohledávek (28. 12. 2004) a na data jejích dodatků (seznamů pohledávek) uzavřených v období od 10. 1. 2005 do 12. 5. 2006, přičemž dospěl k závěru, podle něhož právo žalobce na oddělené uspokojení vzniklo dříve, než v posledních dvou měsících před podáním návrhu na prohlášení konkursu.

Jakkoliv platí, že zástavou může být i (způsobilá) pohledávka (srov. § 159 obč. zák.), přičemž může jít i o pohledávku, která dosud není splatná nebo která má vzniknout teprve v budoucnu, jestliže je jisté, že vznikne (srov. např. Bureš, J., Drápal, L.: Zástavní právo v soudní praxi, 2., doplněné vydání, Praha, C.H. Beck 1997, str. 8), není pochyb o tom, že předpokladem vzniku zástavního práva k pohledávce je (mimo jiné) i existence (zastavené) pohledávky. Jinými slovy, nevznikne-li (zastavená) pohledávka, není zde ani zástavní právo; tím není dotčen závěr, podle kterého se po vzniku (zastavené) pohledávky prosadí i zástavní právo – a to co do pořadí – podle data uzavření zástavní smlouvy (nebylo-li sjednáno něco jiného). Z hlediska ustanovení § 14 odst. 1 písm. f) ZKV je tak rozhodující, zda (zastavená) pohledávka vskutku vznikla dříve než v posledních dvou měsících před podáním návrhu na prohlášení konkursu.

V situaci, kdy dodatky ke smlouvě o zastavení pohledávek byly uzavřeny v období od 10. 1. 2005 do 12. 5. 2006 a kdy k posledně uvedenému datu zastavené pohledávky již vznikly (o čemž ostatně nebylo mezi účastníky řízení sporu), ani v této části Nejvyšší soud nemá dovolání za opodstatněné.

III. K právu na oddělené uspokojení nepodmíněných pohledávek vzniklých plněním na bankovní záruky a podmíněných pohledávek z bankovních záruk ze zpeněžení zastavených nemovitostí

Právní posouzení věci odvolacím soudem, ústící v závěr o právu žalobce na oddělené uspokojení této skupiny pohledávek, má Nejvyšší soud za rozporné se závěry obsaženými (mimo jiné) v R 70/2006, jakož i v rozsudku sp. zn. 29 Odo 1014/2003.

Jde-li o zástavní právo k zastaveným nemovitostem, jímž byly zajištěny pohledávky vzniklé plněním na bankovní záruky (včetně pohledávek č. 13 a č. 17), je ze skutkových zjištění soudů nižších stupňů zjevné, že žalobce z titulu bankovních záruk ve prospěch beneficentů plnil (a v důsledku poskytnutých plnění mu vznikly pohledávky za úpadcem) v období od 4. prosince 2006 do 8. 9. 2009 (respektive v květnu a červnu 2010), tj. v období po podání návrhu na prohlášení konkursu (19. 7. 2006) a po prohlášení konkursu na majetek úpadce

(6. 9. 2006). Vzniku práva žalobce na oddělené uspokojení (§ 28 ZKV) tak bránilo ustanovení § 14 odst. 1 písm. e) ZKV.

I v tomto ohledu se totiž plně uplatní pravidlo, podle kterého bez existence zástavním právem zajištěné pohledávky nelze hovořit o vzniku práva na oddělené uspokojení; skutečnost, že po vzniku zajišťované pohledávky se – co do pořadí vzniku zástavního práva – prosadí s účinky ke dni vkladu do katastru nemovitostí i zástavní právo, tím není dotčena.

Výše uvedený závěr přitom bez dalšího platí i ve vztahu k podmíněným pohledávkám z bankovních záruk (rozuměj k zajištěným pohledávkám, které žalobci vůči úpadci do data rozhodnutí odvolacího soudu ještě nevznikly).

Jelikož právní posouzení věci, na němž rozhodnutí odvolacího soudu spočívá a které bylo dovoláním zpochybněno, není v rozsahu, v němž bylo určeno právo na oddělené uspokojení nepodmíněných pohledávek žalobce vzniklých plněním na bankovní záruky a podmíněných pohledávek žalobce z bankovních záruk ze zpeněžení zastavených nemovitostí, správné. Nejvyšší soud rozhodnutí odvolacího soudu v tomto rozsahu, jakož i v souvisejících výrocích o nákladech řízení zrušil a věc vrátil tomuto soudu k dalšímu řízení (§ 243b odst. 2, část věty za středníkem, o. s. ř.).

Ve zbývající části, tj. v rozsahu, v němž směřovalo proti výrokům rozsudku odvolacího soudu ohledně práva na oddělené uspokojení úvěrové pohledávky ze zpeněžení zastavených nemovitostí a zastavených pohledávek, Nejvyšší soud dovolání zamítl (§ 243b odst. 2, část věty před středníkem, o. s. ř.).

Uzavře-li zaměstnanec z důvodu převodu činnosti zaměstnavatele nebo části činnosti zaměstnavatele nebo převodu úkolů zaměstnavatele anebo jejich části k jinému zaměstnavateli dohodu o rozvázání pracovního poměru s dosavadním zaměstnavatelem a zároveň pracovní smlouvu s přejímajícím zaměstnavatelem, může být v této pracovní smlouvě sjednána zkušební doba. Jestliže by však účelem takového postupu ze strany přejímajícího zaměstnavatele bylo vyhnout se přechodu práv a povinností z pracovního poměru mezi zaměstnancem a dosavadním zaměstnavatelem na přejímajícího zaměstnavatele proto, aby přejímající zaměstnavatel mohl zrušit pracovní poměr se zaměstnancem ve zkušební době, kterou při přechodu práv a povinností z pracovněprávních vztahů nelze sjednat, bylo by ujednání o zkušební době pro rozpor s dobrými mravy neplatné.

(Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 24. 9. 2014,
sp. zn. 21 Cdo 3046/2013)
ECLI:CZ:NS:2014:21.CDO.3046.2013.1

Žalobkyně se žalobou podanou u Obvodního soudu pro Prahu 1 dne 14. 12. 2010 domáhala, aby bylo určeno, že „zrušení pracovního poměru žalobkyně u žalovaného ve zkušební době ze dne 14. 10. 2010 je neplatné“. Žalobu zdůvodnila zejména tím, že 7. 10. 2009 uzavřela se společností E. pracovní smlouvu, na základě které pracovala pro tuto společnost jako kosmetička v Centru krásy YR v obchodním centru IČB, že v létě roku 2010 jí zaměstnavatel sdělil, že je nutné, aby ukončila svůj pracovní poměr a uzavřela novou pracovní smlouvu se žalovaným, který bude nadále Centrum krásy YR v obchodním centru IČB provozovat, že dne 15. 7. 2010 uzavřela se společností E. dohodu o rozvázání pracovního poměru a zároveň uzavřela novou pracovní smlouvu se žalovaným, u kterého zahájila výkon práce dne 16. 7. 2010 „se stejnou náplní práce, se stejným místem výkonu práce a v podstatě bez jakéhokoli přerušení“, přičemž v této pracovní smlouvě byla sjednána tříměsíční zkušební doba, že jí žalovaný dne 14. 10. 2010 doručil zrušení pracovního poměru ve zkušební době a že žalobkyně dne 15. 11. 2010 doručila žalovanému dopis, v němž se dovolává neplatnosti tohoto úkonu a ujednání o zkušební době v pracovní smlouvě; neplatnosti těchto právních úkonů se dovolává i v žalobě. Má za to, že žalovaný „právně i fakticky přebíral úkoly a činnosti E. – provozování centra krásy YR v obchodním centru IČB“, a že proto došlo ve smyslu ustanovení § 338 odst. 2 zák. práce k přechodu práv a povinností z pracovněprávních vztahů ze společnosti E. na žalovaného. Jestliže žalovaný uzavřel se žalobkyní novou pracovní smlouvu, mohlo se „maximálně sjednat o dodatek k existující pracovní smlouvě, která na žalovanou společnost

přešla“, ale v takovém dodatku není podle názoru žalobkyně možné sjednat „novou zkušební dobu v běžícím pracovním poměru“.

O b v o d n í s o u d pro Prahu I rozsudkem ze dne 22. 2. 2012 žalobu zamítl a rozhodl, že žalobkyně je povinna zaplatit žalovanému na náhradě nákladů řízení 10 080 Kč k rukám advokátky Mgr. E. B. Dospěl k závěru, že zkušební doba byla v pracovní smlouvě uzavřené mezi účastníky dne 15. 7. 2010 se sjednaným dnem nástupu žalobkyně do práce 16. 7. 2010 sjednána „platně v souladu s § 35 zák. práce“, neboť se jednalo o „nově sjednaný pracovní poměr“ a nikoliv o dohodu o změně pracovní smlouvy uzavřené mezi žalobkyní a jejím původním zaměstnavatelem E., jejichž pracovní poměr skončil dnem 15. 7. 2010 na základě dohody o rozvázání pracovního poměru ze dne 2. 7. 2010, jejíž neplatnost žalobkyně neuplatnila u soudu a jejíž neplatnosti se ani vůči společnosti E. nedovolala. Uvedl, že za situace, kdy žalovaný po skončení frančizingové smlouvy o provozování „Centra krásy IČB“, kterou uzavřel se společností E. dne 14. 10. 2009, začal ode dne 16. 7. 2010, který byl též dnem nástupu žalobkyně do práce u žalovaného, provozovat „centrum krásy YR v IČB“, nemohlo dojít k přechodu pracovněprávního vztahu žalobkyně k původnímu zaměstnavateli na žalovaného, neboť tento vztah již dne 15. 7. 2010 zanikl, a to ani kdyby „převzetí pronajatého prostoru a jeho vybavení a zásob“ bylo posouzeno jako převod činností a úkolů zaměstnavatele ve smyslu ustanovení § 338 zák. práce, neboť k takovému převodu by mohlo dojít – vzhledem k tomu, že „posledním dnem účinnosti frančizingové smlouvy a posledním dnem provozování centra krásy společností E.“ byl den 15. 7. 2010 – až ke dni 16. 7. 2010.

K odvolání žalobkyně M ě s t s k ý s o u d v Praze rozsudkem ze dne 7. 11. 2012 potvrdil rozsudek soudu prvního stupně a uložil žalobkyni povinnost zaplatit žalovanému na náhradě nákladů odvolacího řízení 18 360 Kč k rukám advokátky Mgr. E. B. Dovodil, že dohoda o ukončení platnosti frančizingové smlouvy ze dne 14. 10. 2009 o provozování „centra krásy v IČB“, uzavřená mezi žalovaným a společností E. dne 28. 6. 2010, není právní skutečností, která je způsobilá mít za následek přechod práv a povinností z pracovněprávních vztahů z dosavadního zaměstnavatele (společnosti E.) na přejímajícího zaměstnavatele (žalovaného), neboť v této dohodě se výslovně uvádí, že se „účastníci smlouvy dohodli na ukončení provozování centra krásy a že uzavřená frančizingová smlouva pozbývá na základě dohody účastníků platnosti ke dni 15. 7. 2010“, a nenastala ani jiná právní skutečnost, s níž je podle právních předpisů spojen převod úkolů nebo činnosti (nebo jejich částí) k jinému zaměstnavateli. Shodně se soudem prvního stupně shledal, že pracovní poměr žalobkyně ke společnosti E. zanikl ke dni 15. 7. 2010, a dospěl k závěru, že „bylo legitimní v nově uzavřené pracovní smlouvě sjednat zkušební dobu a na jejím základě s žalobkyní ukončit pracovní poměr ve zkušební době, neboť se jedná o jiný pracovní poměr uzavře-

ný s jiným zaměstnavatelem“. Usoudil, že kdyby „k tvrzenému přechodu pracovněprávních vztahů žalobkyně došlo, mohlo se tak stát nejdříve až dnem následujícím po ukončení platnosti frančizingové smlouvy, tj. dnem 16. 7. 2010“.

Uzavřel, že na projednávanou věc se nevztahují rozhodnutí Soudního dvora Evropské unie týkající se převodu podniku, na která poukazovala žalobkyně v odvolání, neboť v projednávané věci došlo k ukončení frančizingové smlouvy s dosavadním partnerem ke stanovenému datu, s povinností provést inventuru zásob, předání veškerého vybavení a zařízení, klíčů a prostor, zpětného odprodání zásob, převedení smluv na žalovaného atd., a nikoliv k „dohodě o jakémkoliv převodu čehokoliv podle stanovených kritérií“.

Proti tomuto rozsudku odvolacího soudu podala žalobkyně dovolání. Namítá, že po uzavření dohody o rozvázání pracovního poměru se společností E., která na žalovaného převedla „veškeré vybavení, klientelu a nájemní smlouvu na kosmetický salón“, v němž žalobkyně pracovala, a po uzavření pracovní smlouvy se žalovaným začala „bez jakéhokoliv přerušení a plynule“ pracovat „na stejném pracovišti, se stejnými pracovními prostředky, pro stejnou klientelu, se stejnými kolegyněmi, ovšem s novou sjednanou zkušební dobou“. Má za to, že v tomto případě došlo k převodu činnosti, části činnosti, úkolů či části úkolů zaměstnavatele a v důsledku toho k přechodu práv a povinností z pracovněprávních vztahů z dosavadního zaměstnavatele na přejímajícího zaměstnavatele podle ustanovení § 338 odst. 2 zák. práce a že s ní proto nový zaměstnavatel nemohl sjednat zkušební dobu a následně zrušit pracovní poměr ve zkušební době. Dovolatelka je toho názoru, že dohoda o rozvázání pracovního poměru uzavřená se společností E. a pracovní smlouva sjednaná se žalovaným jsou „právními úkony nadbytečnými“. Vytýká soudům, že „umožnily“ žalovanému obcházení ustanovení § 338 odst. 2 zák. práce.

Žalobkyně navrhla, aby dovolací soud zrušil rozsudek odvolacího soudu a aby mu věc vrátil k dalšímu řízení.

Žalovaný navrhl, aby dovolací soud dovolání žalobkyně odmítl jako nepřipustné či zjevně bezdůvodné, případně, neshledá-li důvody pro takový postup, aby je zamítl, neboť rozhodnutí odvolacího soudu je správné. Uvedl, že tvrzený přechod práv a povinností z pracovněprávních vztahů nemohl nastat už z toho důvodu, že ke dni 15. 7. 2010 došlo k jejich zániku dohodou o rozvázání pracovního poměru ze dne 2. 7. 2010, jejíž platnost žalobkyně v zákonné lhůtě „nenapadla“ u soudu. Jestliže tedy dne 16. 7. 2010 žalovaný „počal provozovat jakoukoliv činnost, byť v původní provozovně společnosti E., nebyla tu žádná práva ani žádné povinnosti žalobkyně z pracovněprávního vztahu, které by mohly na žalovaného přejít“.

Nejvyšší soud zrušil rozhodnutí soudů obou stupňů a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

Nejvyšší soud jako soud dovolací (§ 10a o. s. ř.) věc projednal podle zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění účinném do 31. 12. 2012, neboť dovoláním je napaden rozsudek odvolacího soudu, který byl vydán před 1. 1. 2013 (srov. čl. II bod 7. zákona č. 404/2012 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony). Po zjištění, že dovolání proti pravomocnému rozsudku odvolacího soudu bylo podáno oprávněnou osobou (účastníkem řízení) ve lhůtě uvedené v ustanovení § 240 odst. 1 o. s. ř., se nejprve zabýval otázkou přípustnosti dovolání.

Dovoláním lze napadnout pravomocná rozhodnutí odvolacího soudu, pokud to zákon připouští (§ 236 odst. 1 o. s. ř.).

Podmínky přípustnosti dovolání proti rozsudku odvolacího soudu jsou obsaženy v ustanovení § 237 o. s. ř.

Dovolání je přípustné proti rozsudku odvolacího soudu, jímž bylo změněno rozhodnutí soudu prvního stupně ve věci samé (§ 237 odst. 1 písm. a/ o. s. ř.) nebo jímž bylo potvrzeno rozhodnutí soudu prvního stupně, kterým soud prvního stupně rozhodl ve věci samé jinak než v dřívějším rozsudku (usnesení) proto, že byl vázán právním názorem odvolacího soudu, který dřívější rozhodnutí zrušil (§ 237 odst. 1 písm. b/ o. s. ř.), anebo jímž bylo potvrzeno rozhodnutí soudu prvního stupně, jestliže dovolání není přípustné podle ustanovení § 237 odst. 1 písm. b) o. s. ř. a dovolací soud dospěje k závěru, že napadené rozhodnutí má ve věci samé po právní stránce zásadní význam (§ 237 odst. 1 písm. c/ o. s. ř.).

Žalobkyně dovoláním napadá rozsudek odvolacího soudu, jímž byl potvrzen rozsudek soudu prvního stupně ve věci samé. Podle ustanovení § 237 odst. 1 písm. b) o. s. ř. dovolání není přípustné, a to již proto, že soudem prvního stupně nebyl vydán rozsudek, který by byl odvolacím soudem zrušen. Dovolání žalobkyně proti rozsudku odvolacího soudu tedy může být přípustné jen při splnění předpokladů uvedených v ustanovení § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř.

Rozhodnutí odvolacího soudu má po právní stránce zásadní význam ve smyslu ustanovení § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř. zejména tehdy, řeší-li právní otázku, která v rozhodování odvolacího soudu dosud nebyla vyřešena nebo která je soudy rozhodována rozdílně, nebo má-li být odvolacím soudem vyřešená právní otázka posouzena jinak; k okolnostem uplatněným dovolacími důvody podle § 241a odst. 2 písm. a) a § 241a odst. 3 o. s. ř. se nepřihlíží (§ 237 odst. 3 o. s. ř.).

Dovolací soud je při přezkoumání rozhodnutí odvolacího soudu zásadně vázán uplatněnými dovolacími důvody (srov. § 242 odst. 3 o. s. ř.); vyplývá z toho mimo jiné, že při zkoumání, zda napadené rozhodnutí odvolacího soudu má ve smyslu ustanovení § 237 odst. 3 o. s. ř. ve věci samé po právní stránce zásadní význam, může posuzovat jen takové právní otázky, které dovolatel v dovolání označil.

Přípustnost dovolání podle ustanovení § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř. není založena již tím, že dovolatel tvrdí, že napadené rozhodnutí odvolacího soudu má ve věci samé po právní stránce zásadní význam. Přípustnost dovolání nastává tehdy, jestliže dovolací soud za použití hledisek, příkladmo uvedených v ustanovení § 237 odst. 3 o. s. ř., dospěje k závěru, že napadené rozhodnutí odvolacího soudu ve věci samé po právní stránce zásadní význam skutečně má.

Z hlediska skutkového stavu bylo v projednávané věci mimo jiné zjištěno (správnost skutkových zjištění soudů přezkumu dovolacího soudu nepodléhá – srov. § 241a odst. 2 a 3 o. s. ř.), že žalobkyně uzavřela se společností E. dne 7. 10. 2009 pracovní smlouvu na dobu jednoho roku ode dne podpisu smlouvy. Dne 28. 6. 2010 uzavřel žalovaný se společností E. dohodu o „ukončení platnosti frančizingové smlouvy ze dne 14. 10. 2009 o provozování centra krásy v IČB“, ve které bylo ujednáno, že uvedená frančizingová smlouva pozbývá na základě dohody účastníků platnosti ke dni 15. 7. 2010 a že společnost E. jako frančizant se zavazuje mimo jiné provést inventuru zásob, předat žalovanému veškeré vybavení a zařízení centra krásy a prostory, ve kterých se nachází, a odprodat žalovanému zpět zásoby. Dne 2. 7. 2010 uzavřela žalobkyně se společností E. dohodu o rozvázání pracovního poměru ke dni 15. 7. 2010 a dne 15. 7. 2010 uzavřela se žalovaným pracovní smlouvu na dobu neurčitou, ve které byl jako den nástupu do práce sjednán den 16. 7. 2010 a ve které byla sjednána zkušební doba v délce tří měsíců. Dne 14. 10. 2010 doručil žalovaný, který ode dne 16. 7. 2010 provozoval uvedené „centrum krásy“ namísto společnosti E., žalobkyni zrušení pracovního poměru ve zkušební době.

Za tohoto skutkového stavu bylo pro rozhodnutí věci mimo jiné významné vyřešení právních otázek, zda na základě dohody o ukončení platnosti frančizingové smlouvy o provozování centra krásy v „IČB“ uzavřené mezi žalovaným a společností E. mohla na žalovaného přejít práva a povinnosti z pracovněprávního vztahu založeného pracovní smlouvou uzavřenou mezi žalobkyní a společností E. a zda žalovaný mohl – poté, co byl rozvázán pracovní poměr mezi žalobkyní a společností E. – při uzavření pracovního poměru se žalobkyní sjednat zkušební dobu. Protože první z těchto právních otázek odvolací soud vyřešil v rozporu s ustálenou judikaturou soudů a protože druhá z nich v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena, představuje napadený rozsudek odvolacího soudu rozhodnutí, které má ve věci samé po právní stránce zásadní význam. Nejvyšší soud proto dospěl k závěru, že dovolání žalobkyně proti rozsudku odvolacího soudu je přípustné podle ustanovení § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř.

Po přezkoumání rozsudku odvolacího soudu ve smyslu ustanovení § 242 o. s. ř., které provedl bez jednání (§ 243a odst. 1, věta první, o. s. ř.), Nejvyšší soud dospěl k závěru, že dovolání žalobkyně je opodstatněné.

Projednávanou věc je třeba posuzovat i v současné době – vzhledem k tomu, že se žalobkyně domáhá určení neplatnosti zrušení pracovního poměru ve zku-

šební době ze dne 14. 10. 2010 – podle zákona č. 262/2006 Sb., zákoníku práce, ve znění zákonů č. 585/2006 Sb., č. 181/2007 Sb., č. 261/2007 Sb., č. 296/2007 Sb. a č. 362/2007 Sb., nálezu Ústavního soudu č. 116/2008 Sb. a zákonů č. 121/2008 Sb., č. 126/2008 Sb., č. 294/2008 Sb., č. 305/2008 Sb., č. 306/2008 Sb., č. 382/2008 Sb., č. 286/2009 Sb., č. 320/2009 Sb. a č. 326/2009 Sb., tedy podle zákoníku práce ve znění účinném do 31. 12. 2010, a subsidiárně též (srov. nálezu Ústavního soudu č. 116/2008 Sb.) podle zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění zákonů č. 58/1969 Sb., č. 131/1982 Sb., č. 94/1988 Sb., č. 188/1988 Sb., č. 87/1990 Sb., č. 105/1990 Sb., č. 116/1990 Sb., č. 87/1991 Sb., č. 509/1991 Sb., č. 264/1992 Sb., č. 267/1994 Sb., č. 104/1995 Sb., č. 118/1995 Sb., č. 89/1996 Sb., č. 94/1996 Sb., č. 227/1997 Sb., č. 91/1998 Sb., č. 165/1998 Sb., č. 159/1999 Sb., č. 363/1999 Sb., č. 27/2000 Sb., č. 103/2000 Sb., č. 227/2000 Sb., č. 367/2000 Sb., č. 229/2001 Sb., č. 317/2001 Sb., č. 501/2001 Sb., č. 125/2002 Sb., č. 135/2002 Sb., č. 136/2002 Sb. a č. 320/2002 Sb., nálezu Ústavního soudu č. 476/2002 Sb., zákonů č. 88/2003 Sb., č. 37/2004 Sb., č. 47/2004 Sb., č. 480/2004 Sb. a č. 554/2004 Sb., nálezu Ústavního soudu č. 278/2004 Sb. a zákonů č. 359/2005 Sb., č. 56/2006 Sb., č. 57/2006 Sb., č. 107/2006 Sb., č. 115/2006 Sb., č. 160/2006 Sb., č. 264/2006 Sb., č. 315/2006 Sb., č. 443/2006 Sb., č. 296/2007 Sb., č. 230/2008 Sb. č. 306/2008 Sb., č. 384/2008 Sb., č. 215/2009 Sb., č. 227/2009 Sb., č. 285/2009 Sb. a č. 155/2010 Sb., tedy podle občanského zákoníku ve znění účinném do 22. 2. 2011.

Podle ustanovení § 338 odst. 1 zák. práce k přechodu práv a povinností z pracovněprávních vztahů může dojít jen v případech stanovených tímto zákonem nebo zvláštním právním předpisem.

Podle ustanovení § 338 odst. 2 zák. práce, dochází-li k převodu činnosti zaměstnavatele nebo části činnosti zaměstnavatele nebo k převodu úkolů zaměstnavatele anebo jejich části k jinému zaměstnavateli, přecházejí práva a povinnosti z pracovněprávních vztahů v plném rozsahu na přejímajícího zaměstnavatele. Za úkoly nebo činnost zaměstnavatele se pro tyto účely považují zejména úkoly související se zajištěním výroby nebo poskytováním služeb a obdobná činnost podle zvláštních právních předpisů, které právnická nebo fyzická osoba provádí v zařízeních určených pro tyto činnosti nebo na místech obvyklých pro jejich výkon pod vlastním jménem a na vlastní odpovědnost. Za přejímajícího zaměstnavatele se bez ohledu na právní důvod převodu a na to, zda dochází k převodu vlastnických práv, považuje právnická nebo fyzická osoba, která je způsobilá jako zaměstnavatel (§ 7 až 10 zák. práce) pokračovat v plnění úkolů nebo činností dosavadního zaměstnavatele nebo v činnosti obdobného druhu.

Podle ustanovení § 338 odst. 3 zák. práce práva a povinnosti dosavadního zaměstnavatele vůči zaměstnancům, jejichž pracovněprávní vztahy do dne převodu zanikly, zůstávají nedotčeny, pokud zvláštní právní předpis nestanoví jinak.

Ustanovení § 338 odst. 2 zák. práce vyjadřuje implementaci směrnice Rady č. 2001/23/ES ze dne 12. 3. 2001 o sblížení zákonů členských států týkajících se zachování práv zaměstnanců v případě převodu podniku, podnikání a částí podniků do českého právního řádu, jejímž cílem je „stanovit opatření na ochranu zaměstnanců pro případ změny zaměstnavatele, zejména zajistit zachování jejich práv“.

K přechodu práv a povinností z pracovněprávních vztahů dochází podle ustanovení § 338 odst. 2 zák. práce vždy, byl-li učiněn právní úkon (smlouva) nebo nastala-li jiná právní skutečnost, s nimiž je (podle zákona) spojen převod činnosti nebo části činnosti nebo úkolů anebo části úkolů k jinému zaměstnavateli, vše za předpokladu, že přejímající fyzická nebo právnická osoba je způsobilá jako zaměstnavatel pokračovat v plnění úkolů nebo činností dosavadního zaměstnavatele nebo v činnosti obdobného druhu, aniž by bylo významné, jaký je právní důvod převodu, zda jím dochází také k převodu vlastnických práv a zda dosavadní zaměstnavatel ztratil schopnost být zaměstnavatelem; ve větě druhé tohoto ustanovení se pak příkladmo uvádí, co se v souvislosti s přechodem práv a povinností z pracovněprávních vztahů považuje za „úkoly“ nebo „činnosti“ zaměstnavatele. Jsou-li splněny všechny předpoklady vyžadované zákoníkem práce nebo zvláštními právními předpisy, souhlas tím dotčených zaměstnanců dosavadního (stávajícího) zaměstnavatele se nevyžaduje a práva a povinnosti z pracovněprávních vztahů přecházejí na přejímajícího zaměstnavatele, i kdyby s tím tito zaměstnanci nesouhlasili (srov. například rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 9. 9. 2010, sp. zn. 21 Cdo 4030/2009, nebo usnesení Nejvyššího soudu ze dne 22. 1. 2014, sp. zn. 21 Cdo 753/2013). K přechodu práv a povinností z pracovněprávních vztahů tedy dochází ze zákona, bez souhlasu zaměstnance a bez nutnosti rozvázání pracovního poměru zaměstnance s dosavadním zaměstnavatelem a uzavření nové pracovní smlouvy s přejímajícím zaměstnavatelem (srov. například odůvodnění rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 14. 1. 2010, sp. zn. 21 Cdo 3945/2008, který byl uveřejněn pod č. 100 v časopise Soudní judikatura, ročník 2011).

V posuzovaném případě dohoda o „ukončení platnosti frančizingové smlouvy ze dne 14. 10. 2009 o provozování centra krásy v IČB“, na základě níž žalovaný převzal od společnosti E., která „centrum krásy“ podle uvedené frančizingové smlouvy provozovala, prostory, v nichž se „centrum krásy“ nacházelo, spolu s veškerým vybavením, zařízením a zásobami potřebnými k provozování tohoto centra, nepochybně představuje – spolu s tím, že žalovaný bez přerušení (ode dne následujícího po ukončení frančizingové smlouvy) začal provozovat „centrum krásy“ namísto společnosti E. – právní skutečnost, s níž je ve smyslu ustanovení § 338 odst. 2 zák. práce spojen přechod práv a povinností z pracovněprávních vztahů zaměstnanců společnosti E., kteří u ní dosud pracovali při výkonu této její činnosti (úkolů) a jejichž pracovněprávní vztahy do té doby

ještě neskončily, na žalovaného. Závěr odvolacího soudu, že dohoda o ukončení platnosti frančizingové smlouvy, uzavřená mezi žalovaným a společností E. dne 28. 6. 2010, není způsobilá mít za následek přechod práv a povinností z pracovněprávních vztahů z dosavadního zaměstnavatele (společnosti E.) na přijímajícího zaměstnavatele (žalovaného), proto není správný.

Podle ustanovení § 35 odst. 1 zák. práce je-li sjednána zkušební doba, nesmí být delší než 3 měsíce po sobě jdoucí ode dne vzniku pracovního poměru (§ 36 odst. 1 zák. práce). Zkušební dobu je možné sjednat rovněž v souvislosti se jmenováním na pracovní místo vedoucího zaměstnance (§ 33 odst. 3 zák. práce). Sjednaná zkušební doba nemůže být dodatečně prodlužována, není-li dále stanoveno jinak. Zkušební dobu je možné sjednat nejpozději v den, který byl sjednán jako den nástupu do práce, popřípadě v den, který byl uveden jako den jmenování na pracovní místo vedoucího zaměstnance (§ 33 odst. 3 zák. práce). Zkušební dobu není možné sjednat, jestliže pracovní poměr již vznikl.

Podle ustanovení § 35 odst. 3 zák. práce zkušební doba musí být sjednána písemně, jinak je neplatná.

Z citovaných ustanovení mimo jiné vyplývá, že zkušební doba smí být sjednána jen v písemné smlouvě (dohodě), která byla uzavřena – jak je zřejmé ze znění ustanovení § 35 odst. 1, věty čtvrté a páté, zák. práce a jejich vzájemného logického vztahu – buď v době před vznikem pracovního poměru, nebo sice poté, co pracovní poměr mezi zaměstnavatelem a zaměstnancem již vznikl, avšak smlouva (dohoda) byla uzavřena v den, který byl sjednán jako den nástupu do práce v pracovní smlouvě (zakládá-li se pracovní poměr pracovní smlouvou) nebo který byl uveden jako den jmenování na pracovní místo (zakládá-li se pracovní poměr jmenováním). Smyslem (účelem) sjednání zkušební doby je, aby zaměstnavatel mohl náležitě posoudit, zda zaměstnanec splňuje všechny předpoklady pro řádný výkon práce, a aby zaměstnanec mohl uvážit, zda v novém pracovním poměru setrvá, nebo zda ho ještě před uplynutím zkušební doby – protože neodpovídá jeho očekávání – skončí (srov. § 66 zák. práce). Ze zákazu sjednat zkušební dobu v případě, že pracovní poměr již vznikl, vyplývá, že zkušební doba nemůže být sjednána při přechodu práv a povinností z (již vzniklého) pracovního poměru mezi zaměstnancem a dosavadním zaměstnavatelem na přijímajícího zaměstnavatele.

Přestože k přechodu práv a povinností z pracovněprávních vztahů podle ustanovení § 338 odst. 2 zák. práce dochází – jak vyplývá z výše uvedeného – bez nutnosti rozvázání pracovního poměru zaměstnance s dosavadním zaměstnavatelem a uzavření nové pracovní smlouvy s přijímajícím zaměstnavatelem, je v souladu se zákonem a odpovídá zásadě autonomie vůle stran pracovněprávních vztahů i takový postup, že zaměstnanec uzavře z důvodu převodu činnosti zaměstnavatele nebo části činnosti zaměstnavatele nebo převodu úkolů zaměstnavatele anebo jejich části k jinému zaměstnavateli dohodu o rozvázání

pracovního poměru s dosavadním zaměstnavatelem a zároveň pracovní smlouvu s přejímajícím zaměstnavatelem. V takovém případě pracovní poměr mezi zaměstnancem a dosavadním zaměstnavatelem skončí sjednaným dnem a k přechodu práv a povinností z pracovněprávních vztahů na přejímajícího zaměstnavatele, mezi nímž a zaměstnancem vznikne nový pracovní poměr, nedojde. V pracovní smlouvě uzavřené mezi zaměstnancem a přejímajícím zaměstnavatelem mohou být nově (nezávisle na pracovní smlouvě mezi zaměstnancem a dosavadním zaměstnavatelem) sjednány podmínky pracovního poměru, a tedy i zkušební doba. Jestliže by však účelem uvedeného postupu ze strany přejímajícího zaměstnavatele bylo vyhnout se přechodu práv a povinností z pracovního poměru mezi zaměstnancem a dosavadním zaměstnavatelem na přejímajícího zaměstnavatele proto, aby přejímající zaměstnavatel mohl zrušit pracovní poměr se zaměstnancem ve zkušební době, kterou při přechodu práv a povinností z pracovněprávních vztahů nelze sjednat, bylo by ujednání o zkušební době neplatné, neboť by se za těchto okolností přičilo dobrým mravům (§ 18 zák. práce a § 39 obč. zák.).

V projednávané věci uzavřel žalovaný se žalobkyní dne 15. 7. 2010 pracovní smlouvu, v níž byla sjednána zkušební doba, poté, co byla dne 2. 7. 2010 uzavřena mezi žalobkyní a společností E. dohoda o rozvázání pracovního poměru ke dni 15. 7. 2010, a to z důvodu převodu činnosti spočívající v provozování „centra krásy“ v IČB ze společnosti E. na žalovaného na základě dohody o ukončení platnosti frančizingové smlouvy ze dne 28. 6. 2010, která představuje – jak bylo uvedeno výše – právní skutečnost, s níž je ve smyslu ustanovení § 338 odst. 2 zák. práce spojen přechod práv a povinností z pracovněprávních vztahů zaměstnanců společnosti E., kteří u ní dosud pracovali při výkonu této její činnosti a jejichž pracovněprávní vztahy do té doby ještě neskončily, na žalovaného. Protože k takovému přechodu práv a povinností z pracovněprávních vztahů by došlo – kdyby nebyla mezi žalobkyní a společností E. uzavřena dohoda o rozvázání pracovního poměru – též u žalobkyně a protože v takovém případě by s ní žalovaný nemohl – jak vyplývá z výše uvedeného – sjednat zkušební dobu, měl se odvolací soud zabývat tím, zda účelem postupu žalovaného spočívajícího v uzavření pracovní smlouvy se žalobkyní po rozvázání pracovního poměru mezi ní a společností E. se sjednáním zkušební doby nebylo vyhnout se přechodu práv a povinností z tohoto pracovního poměru proto, aby mohl zrušit pracovní poměr se žalobkyní ve zkušební době, a zda se proto ujednání o zkušební době v pracovní smlouvě uzavřené mezi žalobkyní a žalovaným dne 15. 7. 2010 nepřičí dobrým mravům ve smyslu ustanovení § 39 obč. zák. (srov. § 18 zák. práce). Protože se odvolací soud – veden nesprávným názorem, že dohoda o ukončení platnosti frančizingové smlouvy, uzavřená mezi žalovaným a společností E. dne 28. 6. 2010, není právní skutečností, která je způsobilá mít za následek přechod práv a povinností z pracovněprávních vztahů ze společnosti E. na žalovaného

– věci z tohoto pohledu nezabýval, nemůže být jeho závěr, že sjednání zkušební doby v pracovní smlouvě uzavřené mezi žalobkyní a žalovaným a následné zrušení pracovního poměru žalovaným ve zkušební době „bylo legitimní“, (zatím) správný.

Z uvedeného vyplývá, že rozsudek odvolacího soudu spočívá na nesprávném právním posouzení věci; Nejvyšší soud jej proto podle ustanovení § 243b odst. 2, části věty za středníkem, o. s. ř. zrušil. Protože důvody, pro které byl zrušen rozsudek odvolacího soudu, platí i na rozhodnutí soudu prvního stupně, zrušil též rozsudek soudu prvního stupně a věc vrátil soudu prvního stupně (Obvodnímu soudu pro Prahu 1) k dalšímu řízení (§ 243b odst. 3, věta druhá, o. s. ř.).

Předpoklady odpovědnosti zaměstnance za nesplnění povinnosti k odvrácení škody podle ustanovení § 251 odst. 1 zák. práce, která představuje sankci za porušení právní povinnosti zaměstnance stanovené v § 249 zák. práce, jsou vznik škody, porušení povinnosti upozornit na hrozící škodu, popřípadě proti ní zakročit, příčinná souvislost mezi vznikem škody a porušením povinnosti upozornit na hrozící škodu, popřípadě proti ní zakročit, zavinění alespoň ve formě vědomé nedbalosti a skutečnost, že škodu není možné uhradit jinak.

Jsou-li splněny podmínky odpovědnosti zaměstnance za škodu způsobenou zaměstnavateli uvedené v ustanovení § 250 odst. 1 zák. práce, je vyloučena odpovědnost zaměstnance za nesplnění povinnosti k odvrácení téže škody podle ustanovení § 251 odst. 1 zák. práce.

(Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 29. 10. 2014,
sp. zn. 21 Cdo 3555/2013)
ECLI:CZ:NS:2014:21.CDO.3555.2013.1

Žalobce se domáhal, aby mu žalovaný zaplatil 91 778 Kč s úroky z prodlení ve výši 7,75 % od 1. 8. 2011 do zaplacení. Žalobu zdůvodnil zejména tím, že žalovaný, který byl zaměstnán u žalobce jako řidič autobusové dopravy, dne 12. 7. 2011 během výkonu práce zjistil, že z levé zadní části jím řízeného autobusu BOVA FUTURA, typ FHD 12-340, uniká „značné množství dýmu“, a že o tom telefonicky informoval dispečera, který dal žalovanému pokyn zajet na parkoviště u čerpací stanice LUK OIL v Praze 9, Novopacká ulice, vyložit cestující a odstavit vozidlo. Žalovaný však pokyn dispečera respektoval jen částečně, neboť autobus na uvedené čerpací stanici, kam dojel, neodstavil a po krátké zastávce pokračoval v jízdě sníženou rychlostí směrem ke konečné zastávce Praha, Černý Most. Následně došlo ke vznícení klimatizační jednotky a k požáru autobusu, který po vystoupení všech cestujících zcela shořel. Jednání žalovaného, který „hrubě podcenil příznaky vzniku požáru a neučinil potřebné kroky, které by zabránily bezprostřednímu vzniku škody“, a který nerespektoval pokyn dispečera k odstavení autobusu, zakládá podle názoru žalobce odpovědnost žalovaného za nesplnění povinnosti k odvrácení škody podle ustanovení § 251 zák. práce. Žalobce proto požaduje, aby mu žalovaný zaplatil na náhradu škody spočívající ve zničeném autobusu v hodnotě 683 900 Kč částku odpovídající trojnásobku jeho průměrného měsíčního výdělku zjištěného ve výši 30 592,53 Kč.

Žalovaný zejména namítal, že se v dané situaci „choval zodpovědně a s přihlédnutím ke svým mnohaletým zkušenostem řidiče autobusu“ a že „v danou

chvíli nic nenavštěvovalo tomu, že by hrozil požár vozidla a bylo by tedy třeba přijímat nějaká ochranná opatření“.

O k r e s n í s o u d v Mladé Boleslavi rozsudkem ze dne 26. 10. 2012 žalobě vyhověl a rozhodl, že žalovaný je povinen zaplatit žalobci na náhradě nákladů řízení 16 941 Kč k rukám advokáta JUDr. K. K. a že žalovaný je povinen „uhradit České republice na účet Okresního soudu v Mladé Boleslavi náhradu dvou třetin nákladů řízení, které nese stát, ve výši, která bude specifikována v samostatném usnesení“. Vycházel ze zjištění, že žalovaný, který u žalobce pracoval na základě pracovní smlouvy ze dne 29. 10. 2003 jako řidič autobusu, dne 12. 7. 2011 při řízení autobusu RZ MBM 9496 na lince č. 260811, spoj 3, na trase Mladá Boleslav – Praha, Černý Most, „podcenil vzniklou situaci – dýmání ze zadní části autobusu“, nerespektoval „domluvu“ s dispečerem L. T., že autobus zastaví a nechá cestující vystoupit, ale po krátké zastávce na parkovišti u čerpací stanice LUK OIL na 48.80 km pokračoval v jízdě, byť se sníženou rychlostí, aniž by pokračování v jízdě s dispečerem konzultoval, a následně došlo na 49.48 km k požáru autobusu, který zcela shořel, a že, kdyby žalovaný autobus zastavil a v jízdě nepokračoval, k požáru by nedošlo. Tímto svým jednáním žalovaný podle názoru soudu prvního stupně porušil svou povinnost předcházet hrozícím škodám, a je proto povinen zaplatit žalobci na náhradě škody částku odpovídající trojnásobku jeho průměrného měsíčního výdělku, tj. 91 778 Kč. Při stanovení výše náhrady škody soud prvního stupně přihlédl k celkové škodě zjištěné znaleckým posudkem ve výši 678 000 Kč a k tomu, že „žalovanému v podstatě nic nebránilo, aby autobus nechal odstavený a v jízdě nepokračoval, neboť náhradní doprava pro cestující byla přislíbena a na místo měl v krátké době přijet pro cestující jiný autobus“.

K odvolání žalovaného K r a j s k ý s o u d v Praze rozsudkem ze dne 4. 6. 2013 změnil rozsudek soudu prvního stupně tak, že zamítl žalobu co do 61 778 Kč s příslušenstvím, potvrdil jej v částce 30 000 Kč s úroky z prodlení „s tím, že tuto částku je žalovaný povinen zaplatit žalobci do dvou měsíců od právní moci rozsudku“, a rozhodl, že žalobce je povinen zaplatit žalovanému na náhradě nákladů řízení před soudem prvního stupně 9603 Kč a na náhradě nákladů odvolacího řízení 7841 Kč, obojí k rukám advokátky JUDr. D. M., LL.M., a že „žalovaný je povinen zaplatit 2/9 a žalobce 6/9 nákladů řízení státu na účet Okresního soudu v Mladé Boleslavi do tří dnů od právní moci rozsudku, které budou specifikovány v samostatném usnesení soudu prvního stupně“. Po zopakování výslechu svědka L. T. vycházel stejně jako soud prvního stupně ze zjištění, že žalovaný se s dispečerem L. T. dohodl na odstavení autobusu, z něhož vycházel dým, a že, kdyby byl autobus odstaven u čerpací stanice LUK OIL a kdyby žalovaný nepokračoval v jízdě, nedošlo by k následnému požáru a shoření autobusu. Dospěl k závěru, že, i když žalovaný upozornil nadřízeného vedoucího zaměstnance na závadu autobusu, jeho následné počínání nezabránilo

vzniku škody, a že proto odpovídá za škodu vzniklou žalobci podle ustanovení § 249 a § 251 odst. 1 zákoníku práce. Odvolací soud dodal, že „jeho úvaha“ by byla shodná i v případě posouzení odpovědnosti žalovaného podle ustanovení § 250 zák. práce. Při rozhodování o výši náhrady škody odvolací soud vycházel z ustanovení § 258 zák. práce a s přihlédnutím k tomu, že žalovaný se snažil škodě zabránit, avšak „posléze nesprávně vyhodnotil závažnost situace“, a že „byl samotným žalobcem hodnocen jako dobrý a spolehlivý zaměstnanec“, usoudil, že „v dané věci je možno určit výši náhrady škody částkou 30 000 Kč“.

Okresní soud v Mladé Boleslavi usnesením ze dne 28. 8. 2013 uložil povinnost zaplatit České republice „na účet Okresního soudu v Mladé Boleslavi“ na náhradě nákladů řízení žalobci 194 Kč a žalovanému 1065 Kč.

Proti rozsudku odvolacího soudu v jeho měnícím výroku podal žalobce dovolání. Namítá, že odvolací soud „prakticky blíže nezdůvodnil“, z jakých hledisek vycházel při snížení náhrady škody na 30 000 Kč, a že skutečnost, že žalobce hodnotil žalovaného jako spolehlivého zaměstnance, žalobce zohlednil již tím, že se po žalovaném nedomáhal náhrady škody „dle ustanovení o obecné odpovědnosti“, jejíž výše „by činila 4,5 násobek průměrného výdělků“, i když „by se tato možnost nabízela“, nýbrž náhrady škody způsobené porušením prevenční povinnosti podle ustanovení § 251 zák. práce, jejíž výše je limitována trojnásobkem průměrného výdělků zaměstnance. Dovolatel zdůrazňuje, že při stanovení výše částky, již je zaměstnanec povinen zaplatit zaměstnavateli na náhradě škody, je nutno přihlédnout k okolnostem, jež zaměstnanci bránily ve splnění povinností, a k významu škody pro zaměstnavatele, a poukazuje na to, že žalovanému „prakticky žádné skutečnosti“ nebránily ve splnění jeho povinnosti zakročit proti hrozící škodě a že žalovaný pouze zcela nepřiměřeně spoléhal na to, že vzdálenost do konečné stanice již není velká a že během této jízdy uskutečněné menší rychlostí k žádné škodě nedojde. Z hlediska významu škody pro zaměstnavatele žalobce poukazuje na zůstatkovou hodnotu autobusu ve výši 683 900 Kč, která z hlediska jeho hospodaření „rozhodně není bezvýznamná“, a na to, že mu vznikla i další škoda spočívající v „nutnosti vyčlenit pro přepravu osob jiné vozidlo“. Žalobce navrhl, aby dovolací soud zrušil rozsudek odvolacího soudu a věc mu vrátil k dalšímu řízení.

Žalovaný ve vyjádření k dovolání žalobce uvedl, že „je přesvědčen o své nevině“.

Nejvyšší soud zrušil rozhodnutí soudů obou stupňů a věc vrátil odvolacímu soudu k dalšímu řízení.

Z o d ů v o d n ě n í :

Nejvyšší soud jako soud dovolací (§ 10a o. s. ř.) věc projednal podle zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění účinném do 31. 12. 2013, neboť

řízení ve věci bylo zahájeno přede dnem 1. 1. 2014 (srov. čl. II bod 2. zákona č. 293/2013 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony). Po zjištění, že dovolání proti pravomocnému rozsudku odvolacího soudu bylo podáno oprávněnou osobou (účastníkem řízení) ve lhůtě uvedené v ustanovení § 240 odst. 1 o. s. ř., se nejprve zabýval otázkou přípustnosti dovolání.

Dovoláním lze napadnout pravomocná rozhodnutí odvolacího soudu, pokud to zákon připouští (§ 236 odst. 1 o. s. ř.).

Není-li stanoveno jinak, je dovolání přípustné proti každému rozhodnutí odvolacího soudu, kterým se odvolací řízení končí, jestliže napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázky hmotného nebo procesního práva, při jejímž řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe odvolacího soudu nebo která v rozhodování odvolacího soudu dosud nebyla vyřešena nebo je dovolacím soudem rozhodována rozdílně anebo má-li být dovolacím soudem vyřešena právní otázka posouzena jinak (§ 237 o. s. ř.).

Z hlediska skutkového stavu bylo v posuzované věci zjištěno (správnost skutkových zjištění soudů přezkumu odvolacího soudu – jak vyplývá z ustanovení § 241a odst. 1 a § 242 odst. 3, věty první, o. s. ř. – nepodléhá), že žalovaný, který u žalobce pracoval na základě pracovní smlouvy ze dne 29. 10. 2003 jako řidič autobusu, dne 12. 7. 2011 při řízení autobusu RZ MBM 9496 na lince č. 260811, spoj 3, na trase Mladá Boleslav – Praha, Černý Most, zjistil, že v zadní části autobusu se tvoří dým, a že po tomto zjištění telefonicky kontaktoval dispečera žalobce L. T., se kterým se domluvil, že autobus odstaví na parkovišti u čerpací stanice před Prahou, že pro cestující bude zajištěna náhradní doprava a že na uvedené místo se dostaví pracovníci dílny žalobce, aby zjistili příčinu závady. Po kratší zastávce u čerpací stanice a po prohlídce vozidla žalovaný pokračoval sníženou rychlostí v jízdě do cílové stanice vzdálené 3 km a přitom došlo ke vznícení autobusu v hodnotě 678 000 Kč, který – po vystoupení cestujících – celý shořel. Příčinou požáru byla technická závada na klimatizační jednotce; kdyby byl autobus odstaven s vypnutým motorem, k požáru by nedošlo.

Za uvedeného skutkového stavu závisí napadený rozsudek odvolacího soudu mimo jiné na vyřešení hmotněprávní otázky, jaké jsou podmínky odpovědnosti zaměstnance za nesplnění povinnosti k odvrácení škody podle ustanovení § 251 zák. práce. Protože tato právní otázka v rozhodování odvolacího soudu dosud nebyla vyřešena, je dovolání proti rozsudku odvolacího soudu v jeho měnícím výroku podle ustanovení § 237 o. s. ř. přípustné.

Po přezkoumání rozsudku odvolacího soudu ve smyslu ustanovení § 242 o. s. ř., které provedl bez jednání (§ 243a odst. 1, věta první, o. s. ř.), Nejvyšší soud dospěl k závěru, že dovolání žalobce je v uvedené části opodstatněné.

Požadavek žalobce, aby se žalovaný podílel na náhradě škody způsobené žalobci požárem autobusu, je třeba i v současné době – vzhledem k tomu, že ke

škodní události došlo dne 12. 7. 2011 – posuzovat podle zákona č. 262/2006 Sb., zákoníku práce, ve znění zákonů č. 585/2006 Sb., č. 181/2007 Sb., č. 261/2007 Sb., č. 296/2007 Sb. a č. 362/2007 Sb., nálezu Ústavního soudu č. 116/2008 Sb., a zákonů č. 121/2008 Sb., č. 126/2008 Sb., č. 294/2008 Sb., č. 305/2008 Sb., č. 306/2008 Sb., č. 382/2008 Sb., č. 286/2009 Sb., č. 320/2009 Sb., č. 326/2009 Sb., č. 347/2010 Sb., č. 427/2010 Sb., č. 73/2011 Sb., č. 180/2011 Sb. a č. 185/2011 Sb., tedy podle zákoníku práce ve znění účinném do 29. 12. 2011.

Podle ustanovení § 249 odst. 1 zák. práce zaměstnanec je povinen počínat si tak, aby nedocházelo ke škodám na zdraví, majetku ani k bezdůvodnému obohacení. Hrozí-li škoda, je povinen na ni upozornit nadřízeného vedoucího zaměstnance.

Podle ustanovení § 249 odst. 2 zák. práce, je-li k odvrácení škody hrozící zaměstnavateli neodkladně třeba zákroku, je zaměstnanec povinen zakročit; nemusí tak učinit, brání-li mu v tom důležitá okolnost nebo jestliže by tím vystavil vážnému ohrožení sebe nebo ostatní zaměstnance, popřípadě osoby blízké podle § 116 obč. zák.

Podle ustanovení § 250 odst. 1 zák. práce zaměstnanec odpovídá zaměstnavateli za škodu, kterou mu způsobil zaviněným porušením povinností při plnění pracovních úkolů nebo v přímé souvislosti s ním.

Podle ustanovení § 251 odst. 1 zák. práce na zaměstnanci, který vědomě neupozornil nadřízeného vedoucího zaměstnance na škodu hrozící zaměstnavateli nebo nezakročil proti hrozící škodě, ačkoliv by tím bylo zabráněno bezprostřednímu vzniku škody, může zaměstnavatel požadovat, aby se podílel na náhradě škody, která byla zaměstnavateli způsobena, a to v rozsahu přiměřeném okolnostem případu, pokud ji není možné nahradit jinak.

Podle ustanovení § 257 odst. 1 zák. práce zaměstnanec, který odpovídá za škodu podle § 250 zák. práce, je povinen nahradit zaměstnavateli skutečnou škodu, a to v penězích, jestliže neodčiní škodu uvedením v předešlý stav.

Podle ustanovení § 257 odst. 2 zák. práce výše požadované náhrady škody způsobené z nedbalosti nesmí přesáhnout u jednotlivého zaměstnance částku rovnající se čtyřapůlnásobku jeho průměrného měsíčního výdělku před porušením povinnosti, kterým způsobil škodu. Toto omezení neplatí, byla-li škoda způsobena úmyslně, v opilosti, nebo po zneužití jiných návykových látek.

Podle ustanovení § 258 zák. práce při určení výše náhrady škody podle § 251 zák. práce se přihledne zejména k okolnostem, které bránily splnění povinnosti, a k významu škody pro zaměstnavatele. Výše náhrady škody však nesmí přesáhnout částku rovnající se trojnásobku průměrného měsíčního výdělku zaměstnance.

Z citovaných ustanovení § 249 odst. 1 a 2 zák. práce vyplývá, že zaměstnanec má vedle obecně působící prevenční povinnosti, která mu ukládá chovat se tak, aby nedocházelo ke škodám na zdraví, majetku ani k bezdůvodnému obohacení,

aniž by ještě hrozila nějaká škoda či bezdůvodné obohacení, zvláštní oznamovací povinnost a zvláštní povinnost zakročit v případě hrozící škody. Oznamovací povinnost má zaměstnanec vůči svému nadřízenému vedoucímu zaměstnanci; je přitom nerozhodné, zda škoda hrozí zaměstnavateli, spoluzaměstnancům nebo jiné fyzické či právnické osobě, stejně jako to, který subjekt by nesl za škodu právní odpovědnost. Povinnost upozornit na hrozící škodu rovněž platí bez ohledu na to, zda hrozí škoda na zdraví, nebo škoda na majetku, a v jakém rozsahu škoda hrozí. Zvláštní prevenční povinnost zaměstnance zakročit pak nastupuje v případě, kdy nelze vyčkávat a kdy je třeba jednat urychleně, protože škoda hrozí natolik bezprostředně, že ji už z časových důvodů nelze účinně odvrátit prostřednictvím oznámení nadřízenému vedoucímu zaměstnanci, a k odvrácení škody je proto třeba zakročit bez prodlení. Zatímco oznamovací povinnost se týká jakékoliv hrozící škody, povinnost zaměstnance aktivně jednat a neodkladně zakročit se týká jen takové škody, která hrozí zaměstnavateli, u něhož je zaměstnanec v pracovním poměru. Povinnost zakročit zaměstnanec nemá jednak tehdy, jestliže mu v tom brání důležitá okolnost (například jestliže mu chybí odborné znalosti a dovednosti k obsluze stroje, který je třeba k odvrácení škody ovládnout, nebo fyzické schopnosti potřebné k zakročení), a jednak tehdy, jestliže by tím vystavil vážnému ohrožení sebe nebo ostatní zaměstnance, popřípadě osoby blízké (srov. § 116 zákona č. 40/1964 Sb., občanského zákoníku, ve znění pozdějších předpisů, účinného do 31. 12. 2013).

Na zaměstnanci, který vědomě nesplnil svou oznamovací povinnost nebo povinnost zakročit v případě hrozící škody, může zaměstnavatel – jak vyplývá z citovaného ustanovení § 251 odst. 1 zák. práce – požadovat, aby se podílel na náhradě škody, která byla zaměstnavateli způsobena, a to v rozsahu přiměřeném okolnostem případu, pokud ji není možné nahradit jinak. Odpovědnost zaměstnance za nesplnění povinnosti k odvrácení škody představuje sankci za porušení právní povinnosti stanovené v ustanovení § 249 zák. práce a jejími předpoklady jsou vznik škody, porušení povinnosti upozornit na hrozící škodu, popřípadě proti ní zakročit, příčinná souvislost mezi vznikem škody a porušením povinnosti upozornit na hrozící škodu, popřípadě proti ní zakročit, zavinění alespoň ve formě vědomé nedbalosti a skutečnost, že škodu není možné uhradit jinak (například proto, že škůdce nebyl zjištěn, nebo proto, že od něj nelze úhrady dosáhnout). Sankční povaha odpovědnosti zaměstnance za nesplnění povinnosti k odvrácení škody je dána tím, že nejde o vlastní náhradu škody, která by nebyla vznikla, kdyby zaměstnanec dostal své zvláštní prevenční povinnosti uložené mu ustanovením § 249 zák. práce, nýbrž že se jedná jen o podíl zaměstnance na náhradě této škody, jehož rozsah musí být přiměřený okolnostem případu a při jehož určení se přihlédne zejména k okolnostem, které bránily splnění povinností, a k významu škody pro zaměstnavatele s tím, že výše náhrady škody je limitována trojnásobkem průměrného měsíčního výdělků zaměstnance.

Odpovědnost zaměstnance za nesplnění povinnosti k odvrácení škody je třeba odlišovat od odpovědnosti zaměstnance za škodu, kterou zaměstnavateli způsobil zaviněným porušením povinností při plnění pracovních úkolů nebo v přímé souvislosti s ním (§ 250 odst. 1 zák. práce). Předpokladem pro vznik odpovědnosti zaměstnance vůči zaměstnavateli za škodu podle ustanovení § 250 odst. 1 zák. práce je porušení pracovních povinností zaměstnancem, vznik škody, příčinná souvislost mezi porušením pracovních povinností a vznikem škody a zavinění na straně zaměstnance. Ke vzniku povinnosti k náhradě škody je zapotřebí, aby všechny tyto předpoklady, které je žalobce (poškozený zaměstnavatel) v řízení o náhradu škody podle ustanovení § 250 odst. 1 zák. práce povinen tvrdit (srov. § 101 odst. 1 písm. a/ o. s. ř.) a posléze i prokázat (srov. § 250 odst. 3 zák. práce, § 101 odst. 1 písm. b/ a 120 odst. 1 o. s. ř.), byly splněny současně; chybí-li kterýkoliv z nich, odpovědnost za škodu nemůže nastat. Zaměstnanec odpovídá jen za tu škodu, kterou zaviněným porušením pracovních povinností při plnění pracovních úkolů nebo v přímé souvislosti s ním skutečně způsobil; není proto dána jeho odpovědnost za tu část škody, která byla způsobena porušením povinností ze strany zaměstnavatele (§ 250 odst. 2, § 257 odst. 4 zák. práce), případně zaviněním jiného zaměstnance (§ 257 odst. 5 zák. práce) nebo třetích osob vně zaměstnavatele. Jsou-li splněny podmínky odpovědnosti zaměstnance za škodu způsobenou zaměstnavateli uvedené v ustanovení § 250 odst. 1 zák. práce, je vyloučena odpovědnost zaměstnance za nesplnění povinnosti k odvrácení téže škody podle ustanovení § 251 odst. 1 zák. práce, neboť tento odpovědnostní vztah může vzniknout – jak vyplývá z výše uvedeného – jen mezi zaměstnavatelem a zaměstnancem, který nesplnil svou oznamovací povinnost nebo povinnost zakročit v případě hrozící škody, kterou nezpůsobil sám svým vlastním jednáním. Způsobil-li zaměstnanec škodu zaměstnavateli svým vlastním jednáním, kterým zaviněně porušil své povinnosti při plnění pracovních úkolů nebo v přímé souvislosti s ním, má zaměstnavatel vůči němu nárok na náhradu škody ve výši limitované čtyřapůlnásobkem průměrného měsíčního výdělku zaměstnance před porušením povinnosti, kterým způsobil škodu (byla-li škoda zaměstnancem způsobena z nedbalosti), nebo ve výši skutečné škody (způsobil-li zaměstnanec škodu úmyslně, v opilosti, nebo po zneužití jiných návykových látek), jejíž výše může být přiměřeně snížena jen soudem z důvodů hodných zvláštního zřetele (srov. § 264 zák. práce), a nemůže vůči zaměstnanci místo nároku na náhradu škody uplatňovat požadavek, aby se podílel na náhradě způsobené škody v rozsahu vyplývajícím z ustanovení § 258 zák. práce, který je opodstatněný pouze v případě odpovědnosti zaměstnance za nesplnění povinnosti k odvrácení škody, kterou zaměstnanec nezpůsobil sám svým vlastním jednáním.

V projednávané věci vznikla žalobci škoda požárem autobusu řízeného žalovaným, jehož příčinou byla technická závada na klimatizační jednotce a k němuž by nedošlo, kdyby žalovaný potě, co zjistil, že v zadní části autobusu se tvoří

dým, a co autobus zastavil na parkovišti u čerpací stanice, nepokračoval v jízdě do cílové stanice. Škoda tedy nevznikla v důsledku toho, že by žalovaný porušil svou povinnost upozornit žalobce na hrozící škodu (tuto povinnost splnil oznámením poruchy dispečerovi) nebo povinnost proti ní zakročit (tuto povinnost splnil zastavením autobusu na nejbližším parkovišti), nýbrž v důsledku toho, že žalovaný po krátkém zastavení vozidla – přes dohodu s dispečerem, že autobus odstaví na parkovišti u čerpací stanice, kam se dostaví pracovníci dílny žalobce, aby zjistili příčinu poruchy - pokračoval v jízdě do cílové stanice. Protože škoda nebyla způsobena nečinností žalovaného spočívající v nesplnění jeho oznamovací povinnosti nebo povinnosti zakročit v případě hrozící škody, ale jiným jednáním žalovaného vedoucím k jejímu vzniku, je odpovědnost žalovaného za nesplnění povinnosti k odvrácení škody podle ustanovení § 251 odst. 1 zák. práce – jak vyplývá z výše uvedeného – vyloučena a žalovaný může odpovídat za vzniklou škodu jen za podmínek uvedených v ustanovení § 250 zák. práce. Uvádí-li odvolací soud, že „jeho úvaha“ by byla shodná i v případě posouzení odpovědnosti žalovaného podle ustanovení § 250 zák. práce, přehlídí, že podmínky obecné odpovědnosti zaměstnance za škodu podle tohoto ustanovení, jakož i rozsah náhrady škody (srov. § 257 odst. 2 zák. práce) jsou oproti odpovědnosti zaměstnance za nesplnění povinnosti k odvrácení škody odlišné.

Z uvedeného vyplývá, že rozsudek odvolacího soudu není správný, neboť spočívá na nesprávném právním posouzení věci; protože nejsou podmínky pro zastavení dovolacího řízení, pro odmítnutí dovolání, pro zamítnutí dovolání a ani pro změnu rozsudku odvolacího soudu, Nejvyšší soud jej v jeho dovoláním napadeném měnícím výroku a v akcesorických výrociích o náhradě nákladů řízení (spolu s usnesením soudu prvního stupně o náhradě nákladů řízení státu, které je na zrušovaném rozhodnutí odvolacího soudu závislé – srov. § 243e odst. 2, větu třetí, o. s. ř.) zrušil (§ 243e odst. 1 o. s. ř.) a věc v tomto rozsahu vrátil odvolacímu soudu (Krajskému soudu v Praze) k dalšímu řízení (§ 243e odst. 2, věta druhá, o. s. ř.).

INHALT*)

Entscheidungen in Strafsachen

- Nr. 9 Gegen den Beschluss der Umwandlung einer vorläufigen Festnahme zur Auslieferungshaft gemäß § 208 Abs. 4 Ges. Nr. 104/2013 Slg., über die internationale justizielle Zusammenarbeit bei Strafsachen ist bei vereinfachter Verhandlung eine Beschwerde zulässig, die keine aufschiebende Wirkung hat.
- Nr. 10 Die Strafverfolgung kann gemäß Art. II der Amnestieentscheidung des Präsidenten der Tsch. Republik vom 1. 1. 2013, ausgerufen unter Nr. 1/2013 Slg. (nachstehend nur noch „Amnestie“ genannt), bei Erfüllung weiterer Bedingungen nur in Fällen eingestellt werden, wenn die Gesamtdauer der unbeeendeten Strafverfolgung zum Zeitpunkt der Amnestieausrufung mehr als 8 Jahre betragen hat.
Als unbeeendete Strafverfolgung im Sinne des § 12 Abs. 10 StPO gilt derjenige Teil der Strafverfolgung, der mit der Aufnahme der Strafverfolgung (Anklage) beginnt – d.h. mit der Bekanntgabe des Beschlusses über die Eröffnung des Strafverfahrens gegen eine Person, bei mit ausreichender Sicherheit geschlussfolgert werden kann, dass sie eine Straftat begangen hat (§ 160 StPO), bis zur Rechtskräftigkeit des Urteils (§ 120, § 139 StPO), Strafbefehls (§ 314e Abs. 7 StPO), gegebenenfalls einer sonstigen Entscheidung der Strafverfolgungsbehörden in merito (beispielsweise der Beschluss über die Einstellung der Strafverfolgung gemäß § 172 StPO).
In die Gesamtdauer der unbeeendeten Strafverfolgung kann jedoch derjenige Teil des Strafverfahrens nicht mit einbezogen werden, der diesem gewöhnlich vorangeht, das heißt die sog. Überprüfung gemäß § 158 ff. der StPO. Dies gilt dann, wenn der Staatsanwalt den Beschluss der Polizeibehörde über die Aufnahme der Strafverfolgung aufhebt und ihr auferlegt, in der Sache aufs Neue tätig zu werden und zu entscheiden, da hierdurch die Sache ins Stadium der sog. Überprüfung zurückverwiesen wird (§ 158 ff. der StPO). Im Gegensatz hierzu muss die Zeit, welche die Strafverfolgung bereits vor dieser Entscheidung des Staatsanwaltes geführt wurde, zu Zwecken der Anwendung von Art. II der ‚Amnestie‘ in die Gesamtdauer der unbeeendeten Strafverfolgung mit einbezogen werden.
- Nr. 11 Unter einer öffentlichen Auktion (Versteigerung) im Sinne des § 258 Abs. 1 StGB ist eine Handlung zu verstehen, deren Sinn und Zweck im Übergang des Eigentums- oder sonstigen Rechtes zum Gegenstand (Auktionsgut) der aufgrund des Antrags des Antragstellers veranstalteten Versteigerung besteht, wobei sich der Auktionator mit der Aufforderung an einen im Voraus nicht bestimmten Personenkreis wendet, ihre Gebote abzugeben, wobei durch Zuschlag (Hammerschlag) des Auktionators das Eigentums- oder sonstige Recht zum Auktionsgut auf diejenige Person übergeht, die unter festgelegten Bedingungen das höchste Gebot abgibt, oder auch eine Handlung, die vom Auktionator deswegen beendet wurde, weil nicht einmal das niedrigste Gebot abgegeben wurde. Als öffentliche Auktion gilt bei Erfüllung gewisser Voraussetzungen auch eine elektronisch durchgeführte Auktion (Online-Auktion).
- Nr. 12 Subsidiären Schutz im Sinne des § 14a, Abs. 1, Gesetz Nr. 325/1999 Slg., Asylgesetz, im Wortlaut späterer Vorschriften, genießt ein Ausländer in Beziehung zu einem konkreten Staat, der entweder derjenige Staat ist, dessen Staatsbürger der Ausländer ist oder für den Fall, dass es sich um einen staatenlosen Ausländer handelt, der Staat seines letzten Daueraufenthaltes. Deshalb stellt die Erteilung des subsidiären Schutzes lediglich gegenüber diesen Staaten ein Hindernis der Rechtmäßigkeit einer Auslieferung im Sinne des § 393 Buchst. b) StPO dar und mitnichten gegenüber weiteren Staaten.*)
- Nr. 13 Das gesetzliche Merkmal der „Verwendung zu Zwangsarbeit“ in den Bestimmungen des § 168, Abs. 1, Buchst. e) und § 168, Abs. 2, Buchst. e) StGB über die Straftat des Menschenhandels muss im Zusammenhang mit dem Begriff der Zwangsarbeit im Sinne des Art. 2, Abs. 1 des am 28. Juni 1930 angenommenen und unter Nr. 506/1990 Slg. verkünde-

*) Dieser Text wurde in der deutschen Sprache zur Information der Leser des Novatrix Verlags vorbereitet.

ten Abkommens über die Zwangs- und Pflichtarbeit Nr. 29 der Internationale Arbeitsorganisation ausgelegt werden, laut dem jede Art von Arbeit oder Dienstleistung als Zwangs- oder Pflichtarbeit gilt, die von einer Person unter Androhung irgendeiner Strafe verlangt wird und für die sie sich nicht freiwillig zur Verfügung gestellt hat.

Das zitierte Merkmal gilt daher beispielsweise durch die Handlung eines Straftäters erfüllt, der fremde Staatsangehörige auf das Gebiet der Tschechischen Republik begleitet und ihnen anschließend ihre Reise- und Personaldokumente abnimmt, sie in ihrer Bewegungsfreiheit einschränkt, ihnen für die geleistete Arbeit keinen angemessenen Lohn zahlt, Arbeit unter Androhung des Verlustes der Gesundheit, des Lebens oder körperlicher Gewalt erzwingt, wobei sich diese Personen aufgrund ihrer Unkenntnis des Milieus und der Sprache in einer schwierigen (verwundbaren) Position befinden und ihre menschliche Freiheit und Würde so auf erhebliche Weise beeinträchtigt sind.

- Nr. 14 Wenn jemand ein Kraftfahrzeug verkauft, bei dem er (durch sog. Zurückdrehen des Tachometers) selbst oder mithilfe einer anderen Person die Wegstreckenanzeige des Fahrzeugs so manipuliert hat, dass es eine geringere zurückgelegte Wegstrecke anzeigt und es infolgedessen zu einer Erhöhung des Kaufpreises um mindestens 5 000 CZK kommt, den der Käufer in Unwissenheit dieser Manipulation bezahlt, erfüllt dies das Merkmal der Straftat des Betrugs gemäß § 209 StGB, da der Täter den Käufer willentlich irreführt und ihm einen keineswegs geringfügigen Schaden zugefügt und sich dabei selbst bereichert hat.
- Nr. 15 Als Hindernis, dessen Zweck es ist, ein Eindringen im Sinne des § 178, Abs. 2 des StGB zu verhindern, kann auch ein mittels Schlüssel verschließbares Tor einer Umzäunung sein und dies auch dann, wenn das Schloss zum Tatzeitpunkt von innen mit einem Schlüssel abgeschlossen war, der noch im Schloss steckte. Aus Sicht des zitierten Qualifikationsmerkmals ist entscheidend, dass ein verschlossenes Tor ein Hindernis bildet, das das Eindringen auf das Grundstück verhindern soll und dass die Überwindung dieses Hindernisses in dessen Aufschließen besteht. Dies lässt sich mittels eines beliebigen Schlüssels bewerkstelligen, daher ist nicht von Belang, ob ihn der Täter mitgebracht hat oder ob er den Schlüssel verwendet hat, der im verschlossenen Schloss stecken blieb.

Entscheidungen nach dem Sachen Bürgerlichen, Handels- und Verwaltungsrecht

- Nr. 21 Die Behauptung eines Versteigerers, bei einer vom Gerichtsvollzieher mittels Auktionswebsite durchgeführten Online-Auktion einer Immobilie sei es zu einer Gesetzesverletzung im Sinne des § 336k Abs. 3 ZPO gekommen, die darin bestanden habe, dass nach Ablauf der eingeräumten Frist die letzte Abgabe eines anderen Bieters (dem die Immobilie letztendlich zugeschlagen wurde) nicht auf dem Bildschirm des Rechners angezeigt worden sei, konnte im Zeitraum vom 1. 9. 2009 bis zum 31. 12. 2012 lediglich anhand der Bestimmung des § 336o ZPO bemessen werden, d.h. es musste geprüft werden, ob die Versteigerungskundmachung in Einklang mit der Bestimmung des § 336o, Abs. 2 der ZPO erfolgt ist und ob bei der Versteigerung selbst die Vorgehensweise gemäß § 336b bis 336n der ZPO eingehalten wurde, die bei einer vom Gerichtsvollzieher vollzogenen Immobilienversteigerung auf ähnliche Weise angewendet wird.

Die Durchführung der elektronischen Versteigerung (Online-Auktion) mochte beispielsweise dadurch gesetzeswidrig sein, weil es die Programmausstattung des Portals, auf dem die Auktion mittels Internet durchgeführt wurde, es nicht erlaubte, die Versteigerung zu den von der Versteigerungskundmachung festgelegten Bedingungen durchzuführen oder allen an der Versteigerungshandlung Beteiligten (auch der Öffentlichkeit) keinen Dauerzugang zu sämtlichen, im Verlauf der Auktion getätigten Handlungen und (getroffenen) Entscheidungen ermöglichte oder weil die Auktion nicht vor Eingriffen von außen (durch Drittpersonen, ggf. einen der Bieter) und vor zweckdienlichen Manipulationen derjenigen Person gesichert war, welche die Versteigerung durchgeführt hat, oder, weil nicht ausreichend dafür gesorgt war, dass die elektronischen Daten über den Auktionsverlauf sicher zu den Bietern übertra-

gen, rückübertragen und gespeichert werden, sowie nachträglich rückverfolgbar (überprüfbar) sind, ohne dass diese Angaben (Daten) über den Auktionsverlauf im Verlauf oder nach Abschluss der Versteigerung manipuliert werden können; die gleiche Schlussfolgerung gilt auch für den Fall, dass es trotz ausreichender Programmausstattung und Absicherung zur Manipulation (z.B. zu einer kurzzeitigen Blockierung des Versteigerungssystems, Beeinflussung der Datenübertragung, usw.) seitens derjenigen Person, die die Versteigerung durchgeführt hat, eines anderen Bieters oder einer Drittperson gekommen ist, oder wenn bei einem der Bieter ein Teil der Auktionshandlung nicht dargestellt wurde (ohne dass dies von seiner eigenen Einrichtung verursacht worden wäre) und die Ursache nicht feststellbar war. Als „analoges“ Protokoll, das sowohl das (gerichtliche) Handlungsprotokoll, als auch das Protokoll im Sinne der Bestimmung des § 2 Abs. 1 der Verordnung des Justizministeriums Nr. 418/2001 Slg., über die Verfahrensweise bei Vollstreckungs- und sonstigen Tätigkeiten, in der bis zum 31. 12. 2012 wirksamen Fassung ersetzt, ist die elektronische Aufzeichnung der Versteigerung (deren Verlauf) anzusehen, die mit derartigen Schutzelementen versehen ist, die eine wie auch immer geartete Manipulation (Eingriff in die elektronischen Daten) dieser Aufzeichnung (Protokolls) unmöglich machen, und dies sowohl im Verlauf, als auch nach Beendigung der Auktionshandlung, damit der tatsächliche Auktionsverlauf auch nachträglich glaubhaft festgestellt (überprüft) werden kann. Weist ein solches Protokoll auch sämtliche sonstigen, bei Verhandlungsprotokollen erforderlichen Erfordernisse auf, gilt es als öffentliche Urkunde und kann daher zur Beurteilung des Auktionsverlaufs dienen; erfüllt es die angeführten Erfordernisse nicht, ist es nicht möglich, es als öffentliche Urkunde anzusehen, in solch einem Fall kann die elektronische Versteigerung (Online-Auktion) auch nicht die Grundlage zum Übergang der Eigentumsrechte zum Auktionsgegenstand bilden.

- Nr. 22 Als „Kind“ gilt gemäß Bestimmung des § 62 des Familiengesetzes auch ein volljähriges Kind. Daher ist bei der Beurteilung der Interessen solch eines volljährigen Kindes vom Übereinkommen über die Rechte des Kindes (UN-Kinderrechtskonvention) auszugehen. Neben dem Interesse des volljährigen Kindes sind genauso gründlich auch die Interessen weiterer Personen abzuwägen, die von der Ablehnung der Vaterschaft des standesamtlichen Vaters betroffen sein könnten.
Ein DNA-Test, der anhand einer aus dem Körper eines Toten entnommenen DNA-Probe durchgeführt wurde, ohne dass der Verstorbene selbst vor seinem Tod oder nach seinem Tode eine gemäß § 15 des BGB zum Pietätsschutz seiner Persönlichkeit berechnigte Person dazu seine Zustimmung erteilt hätte, ist ein auf gesetzeswidrige Weise beschaffter Beweis und als solcher im Verfahren unzulässig.
- Nr. 23 Der Staat haftet dem Insolvenzgläubiger gegenüber nicht für den Schaden, der in den nutzlos aufgebrachteten Kosten der Rechtsvertretung bei der Einreichung der Anmeldung seiner Forderungsanmeldung besteht.
- Nr. 24 Eine Verschuldung in Form einer indirekten Absicht liegt dann vor, wenn der Handelnde wusste, dass er einen Schaden verursachen kann und für den Fall, dass er ihn verursacht, diesen in Kauf genommen hat. Dass der Handelnde die Verursachung des Schadens wissentlich in Kauf genommen hat, lässt sich dann schlussfolgern, wenn der Handelnde keinen konkreten Umstand in Betracht gezogen hat, der die Schadensfolge verhindern könnte (hätte verhindern können), die er als möglich angesehen hat, oder wenn er nur auf Umstände vertraut hat, die in Wirklichkeit nicht imstande waren, derartige Folgen zu verhindern.
Eine Verschuldung in Form einer bewussten Fahrlässigkeit ist dann gegeben, wenn der Handelnde wusste, dass er einen Schaden verursachen kann, sich aber ohne triftige Gründe darauf verlassen hat, dass dieser ausbleibt. Zu Zwecken einer Abgrenzung der wissentlichen Fahrlässigkeit von der indirekten Absicht ist zu beurteilen, ob die Gründe, derentwegen der Handelnde sich darauf verlässt, dass kein Schaden verursacht wird, den Charakter solch konkreter Umstände aufweisen, die zwar im beurteilten Fall nicht imstande waren, den

Schaden zu verhindern (es ging nicht um „angemessene“ Gründe), die aber unter anderen Umständen, in einer anderen Situation, diesen tatsächlich hätten verhindern können.

Das Appellationsgericht berücksichtigt – ähnlich wie das Gericht der ersten Instanz – bei der Beurteilung, ob es um einen außergewöhnlichen Fall geht und ob besonders zu berücksichtigende Gründe zur Aberkennung des Ersatzes der Verfahrenskosten vorliegen, d.h. namentlich die Vermögens-, sozialen, persönlichen und sonstigen Verhältnisse der Verfahrensbeteiligten und dies nicht allein desjenigen Teilnehmers, der die Verfahrenskosten ersetzen sollte, sondern auch unter Berücksichtigung der Verhältnisse des berechtigten Teilnehmers, der Umstände, die zur Geltendmachung des Anspruchs des erstinstanzlichen Gerichts oder zur Berufungseinlegung geführt haben, zu den Positionen der Teilnehmer im Verlauf des Verfahrens, usw.

Die Aberkennung des Ersatzes der Verfahrenskosten im Berufungsverfahren sollte – im Vergleich mit dem Ersatz der Verfahrenskosten vor dem erstinstanzlichen Gericht – ein Ausnahmefall und außergewöhnliche Maßnahme sein.

- Nr. 25 Die Tatsache, dass der Verkäufer seine Forderung auf Zahlung des Kaufpreises, der noch vor der Warenlieferung fällig war, an eine Drittperson abgetreten hat, hindert den Käufer nicht daran, wegen Verzug des Verkäufers bei der Warenlieferung vom Kaufvertrag zurückzutreten. Die Folge solch eines Rücktritts vom Kaufvertrag ist in solch einem Falle das Erlöschen der Forderung auf Bezahlung des Kaufpreises.
- Nr. 26 Das Recht auf separate Befriedigung (§ 28 Gesetz Nr. 328/1991 Slg.), das zur Insolvenzmasse gehörendes Vermögen betrifft, entstand dann, wenn per Pfandrecht eine Forderung gesichert wurde, die (erst) binnen der letzten beiden Monate vor Einreichung des Antrags auf Eröffnung des Insolvenzverfahrens auf das Vermögen des Schuldners entstanden ist.
- Nr. 27 Wenn ein Arbeitnehmer aufgrund der Verlagerung der Tätigkeit des Arbeitgebers oder eines Teils der Tätigkeit des Arbeitgebers oder der Aufgaben des Arbeitgebers oder deren Teils zu einem anderen Arbeitnehmer Vereinbarung über die Beendigung des Arbeitsverhältnisses mit dem bisherigen Arbeitgeber eine und gleichzeitig einen Arbeitsvertrag mit dem (neuen) übernehmenden Arbeitgeber abschließt, kann in diesem Arbeitsvertrag eine Probezeit vereinbart werden. Wenn der neue (übernehmende) Arbeitnehmer mit solch einer Vorgehensweise jedoch lediglich beabsichtigt, den Übergang der Rechte und Pflichten zwischen dem Arbeitnehmer und bisherigen Arbeitgeber auf den übernehmenden Arbeitnehmer zu vereiteln, damit der übernehmende Arbeitgeber das Arbeitsverhältnis mit dem Arbeitnehmer noch binnen der Probezeit aufkündigen kann, die beim Übergang der Rechte und Pflichten aus arbeitsrechtlichen Beziehungen nicht vereinbart werden darf, wäre solch eine Probezeitvereinbarung Widerspruch mit den guten Sitten.
- Nr. 28 Die Voraussetzungen einer Haftung von Arbeitnehmern wegen Nichterfüllung ihrer Pflicht zur Schadensverhinderung gemäß der Bestimmung des § 251 Abs. 1 des Arbeitsgesetzbuches, welche die in § 249 des AGB festgelegten Sanktionen für die Verletzung der rechtlichen Pflichten des Arbeitnehmers zitiert, sind: die Schadensentstehung, die Verletzung der Pflicht auf drohende Schäden aufmerksam zu machen oder ggf. gegen diese einzuschreiten, der ursächliche Zusammenhang zwischen der Schadensentstehung und der Verletzung der Pflicht, auf drohende Schäden aufmerksam zu machen oder ggf. gegen diese einzuschreiten, eine Verschuldung zumindest in Form einer wissentlichen Fahrlässigkeit sowie der Umstand, dass der Schaden auf keine sonstige Weise ersetzt werden kann.
- Wenn die in der Bestimmung des § 250 Abs. 1 des AGB zitierten Voraussetzungen einer Haftung des Arbeitnehmers für einen dem Arbeitgeber verursachten Schaden erfüllt sind, dann ist die Haftung dieses Arbeitnehmers wegen Nichterfüllung der Pflicht zur Abwendung des gleichen Schadens gemäß der Bestimmung des § 251 Abs. 1 des AGB ausgeschlossen.

CONTENTS*)

Resolution in Criminal Law Cases

- No. 9 A complaint having no deferring effect is permissible against a resolution on the conversion of preliminary custody to extradition custody pursuant to Section 208(4) of Act No. 104/2013 Coll., on International Judicial Cooperation in Criminal Matters, in the case of a simplified handover.
- No. 10 In accordance with Article II of the Decision of the President on Amnesty of January 1, 2013, announced under No. 1/2013 Coll. (hereafter “Amnesty”), criminal prosecution may be discontinued, subject to the fulfilment of other conditions, only if the total period of duration of the pending criminal prosecution exceeded 8 years as of the date of declaration of the Amnesty.
- Pending criminal prosecution within the meaning of Section 12(10) of the Code of Criminal Procedure is the part of the criminal proceedings commencing upon the initiation thereof (notification of accusation), i.e. when the resolution on the initiation of the criminal proceedings is notified to the person in relation to whom a reasonably grounded conclusion may be made that he or she has committed a criminal offence (Section 160 of the Code of Criminal Procedure), and continuing until the legal force of the judgement (Sections 120 and 139 of the Code of Criminal Procedure), criminal order (Section 314e(7) of the Code of Criminal Procedure) and/or until the award of a decision on the merits by a body active in criminal proceedings (e.g. a resolution on the discontinuation of criminal prosecution under Section 172 of the Code of Criminal Procedure).
- The total period of duration of the pending criminal prosecution, however, shall not include the part of the criminal proceedings usually preceding the same, i.e. the verification process under Section 158 et seq. of the Code of Criminal Procedure. This shall also apply in the case when a public prosecutor revokes a resolution of a police body on the initiation of criminal prosecution and instructs the police body to re-examine and decide the case, which is thereby returned to the verification process phase (Section 158 et seq. of the Code of Criminal Procedure). By contrast, the period of duration of the criminal prosecution prior to the public prosecutor’s decision shall be included in the total period of duration of the criminal prosecution for the purpose of applying Article II of the Amnesty.
- No. 11 Within the meaning of Section 258(1) of the Penal Code, a public auction shall mean an action aimed at the transfer of the ownership or other right to the subject of the auction held upon the motion of the petitioner, in the course of which the auctioneer approaches a circle of previously undetermined persons to submit bids and, following the award of a knock-down, the ownership or other right to the subject of the auction passes to the person who makes the highest bid in accordance with the predetermined conditions and/or a public auction shall mean the same action that is discontinued by the auctioneer due to the fact that not even the lowest bid has been submitted. Subject to the fulfilment of the previously defined conditions, an electronic auction shall also constitute a public auction.
- No. 12 Additional protection within the meaning of Section 14a(1) of Act No. 325/1999 Coll., on Asylum, as amended, is granted to an alien in relation to a specific state, which is either the country of citizenship of the alien or, in the case of a person without state citizenship, the country of the person’s last permanent residence. Therefore, the granting of such additional protection presents an obstacle to the permissibility of extradition within the meaning of Section 393(b) of the Code of Criminal Procedure only with the respect to these states and not other countries.)*
- No. 13 The legal characteristic of “used for forced labour” indicated in the provisions of Section 168(1)(e) and Section 168(2)(e) of the Penal Code concerning the crime of human trafficking should be interpreted consistently with the term of forced labour as set forth in Article 2(1) of the Forced Labour Convention (No. 29) of the International Labour Organisation adopted

*) This text in the English Language has been prepared for reader’s information by Novatrix publishers.

on June 28, 1930 and promulgated under No. 506/1990 Coll., according to which the same should be understood as all work or service which is exacted from any person under the menace of any penalty and for which the said person has not offered himself voluntarily.

Thus, the above mentioned legal characteristic is fulfilled, for example, by such actions of the offender who transports foreign nationals to the territory of the Czech Republic and subsequently takes their passports and personal documents from them, restricts them in their freedom of movement, does not pay them an adequate wage for their work, exacts work from them under threats of injury to health, life or of beating, in which case the affected persons find themselves in a vulnerable situation due to lacking knowledge of the environment and the language in the foreign country and their human freedom and dignity is severely limited thereby.

- No. 14 When an offender is selling a motor vehicle the kilometrage indicator of which has been tampered with (by “rewinding”) either by the offender himself/herself or by another individual to show a lower kilometrage and, as a result thereof, the purchase price of the vehicle is increased by at least CZK 5,000 and ultimately paid by a buyer who is unaware of the alteration, such actions fulfil the characteristics of the crime of fraud pursuant to Section 209 of the Penal Code since the offender mislead the buyer and inflicted damage upon the buyer the extent of which is more than negligible and thereby the offender enriched himself/herself or another person.
- No. 15 An obstacle the purpose of which is to prevent entry within the meaning of Section 178(2) of the Penal Code may also be a fence gate lockable with a key even if the gate was locked with a key from the inside and the key was left in the lock at the time of the offence. As regards the mentioned qualification characteristic, it is essential that the locked gate creates an obstacle preventing entry to the land and that overcoming such obstacle involves the unlocking of the gate. This may be done by any key and whether the offender brought the key with him or her or whether the key was left inside the locked gate is not decisive.

Resolutions in Civil Law, Business Law and Administration Law Cases

- No. 21 A bidder’s claim that an electronic auction of real property conducted by a court distrainer by means of an auction website resulted in the violation of the law within the meaning of the provision of Section 336k(3) of the Civil Procedure Code, consisting in the fact that, following the expiry of the defined period, the last bid submitted by another bidder (to whom the knock-down was awarded with respect to the said real property) did not appear on his computer display, could be considered, namely from September 1, 2009 until December 31, 2012, only with a view to the provision of Section 336o of the Civil Procedure Code, which merely allowed to review whether the advertisement of the auction had been issued in accordance with the provision of Section 336o(2) of the Civil Procedure Code and whether while conducting the auction, the procedure set forth by the provisions of Section 336b to 336n of the Civil Procedure Code had been observed, whereas these provisions shall be analogically applied also to auctions of real property conducted by a court distrainer. Violation of the law in the course of an electronic auction may occur, for example, when the software of the auction portal on which the auction was conducted did not permit to carry out the auction under the terms and conditions stipulated by the advertisement of the auction, or did not allow all auction participants (incl. the public) permanent access to all actions and decisions made (adopted) during the auction, or when the software was not secured against external interventions (by a third party and/or by any of the bidders) and against intentional tampering on the part of the person conducting the auction, or when the software was insufficiently secured to ensure the secure transmission of the electronic auction data to and from the bidders, their storing, as well as their subsequent traceability (verification), without allowing anyone to tamper with the auction information (data) in the course or after the auction. The same conclusion applies also in the case when, despite

adequate software and security, tampering (e.g. by temporarily blocking the auction system, by affecting the data transmission, etc.) on the part of the person conducting the auction, another bidder or a third party occurred, or when a bidder could not display a part of the auction proceedings (without any malfunction on the bidder's equipment) and the cause of the same could not be identified.

A "similar" report replacing a (court) report on proceedings, as well as a report within the meaning of Section 2(1) of the Decree of the Ministry of Justice No. 418/2001 Coll., on Procedures Applicable to Distraint and Other Activities, in the wording effective until December 31, 2012, shall also include an electronic auction report (documenting the auction progress) which has safety elements preventing any kind of tampering (electronic data intervention) with the record (report), whether in the course or after the closing of the auction proceedings, so that it is subsequently possible to credibly ascertain (verify) the actual progress of the auction. Where such report fulfils all other appurtenances otherwise required for a report on proceedings, it is deemed a public deed allowing to the ascertain the progress of the auction. Where such report does not fulfil the stipulated requirements, it cannot be deemed a public deed and, in such a case, an electronic auction cannot serve as the basis for the transfer of the ownership right to the auctioned real property.

No. 22 Pursuant to the provision of Section 62 of the Family Act, a child shall also mean a major child. In such a case, it is not possible to apply the Convention on the Rights of the Child when considering the interest of the major child. Apart from the interest of the major child, due consideration should also be given to the interests of other adult individuals that could be affected by the denial of paternity of the father recorded in the register of births.

A DNA test made with the use of a DNA sample collected from the body of the deceased, without obtaining the consent of the deceased prior to his death and/or the consent of the person entitled to pious protection of personality under Section 15 of the Civil Code after his demise, is illegally obtained evidence and as such, it is impermissible.

No. 23 The state is not liable for damage inflicted upon a bankruptcy creditor as a result of vainly expended costs on legal representation in connection with the submission of the creditor's claim.

No. 24 Culpability in the form of indirect intent is given when the actor was aware of the possibility that he/she could cause damage and understood the consequences should he/she inflict the same. Understanding of the consequences of inflicting damage on the part of the actor may be considered only if the actor did not take into account any concrete circumstances that could prevent the possible, in his/her view, consequence of damage, or if the actor relied on circumstances that were realistically incapable of preventing such consequence.

Culpability in the form of intentional negligence is given when the actor was aware of the possibility that he/she could cause damage, yet unreasonably counted upon not causing such damage. For the purpose of differentiating between intentional negligence and indirect intent, it is necessary to assess whether the reasons due to which the actor relied on not causing damage have the character of such concrete circumstances that, in the adjudged case, were incapable of preventing damage (they did not constitute "reasonable" reasons), but could have been realistically capable of preventing damage under other conditions and in another situation.

When contemplating whether the case is exceptional and whether there are reasons worthy of special consideration in case of not awarding the compensation of the costs of the proceedings, the appellate court – similarly to the first-level court – shall namely take into account the property-related, social, personal and other situation of the parties to the proceedings, not only in relation to the party who should reimburse the costs of the proceedings, but also from the point of view of the eligible party, the circumstances that led to the exercise of the claim with the first-level court or to the filing of an appeal, as well as the standpoints of the parties in the course of the proceedings, etc.

Compared to the compensation of the costs of the proceedings conducted before a first-level court, the non-award of the compensation of the costs of the appellate proceedings should be an exceptional and isolated measure.

- No. 25 The fact that the seller assigned to a third party a claim for the settlement of the purchase price, which had become due prior to the delivery of the goods, shall not prevent the buyer from rescinding the purchase contract due to the seller's default in the delivery of the goods. In such a case, the consequence of the rescission of the purchase contract is the extinction of the claim for the settlement of the purchase price.
- No. 26 The right to separate satisfaction (Section 28 of Act No. 328/1991 Coll.), which relates to property belonging to the bankruptcy estate, shall become extinct also in the event when a claim right of lien was used to secure a claim established (only) in the period of the last two months preceding the lodgment of the bankruptcy petition with respect to the debtor's assets.
- No. 27 When an employee enters into an agreement on the termination of employment with the current employer due to the transfer of the employer's activity, in full or in part, or the transfer of the employer's tasks, in full or in part, to another employer and concurrently enters into an employment contract with the employer/transferee, an trial period may be agreed in the employment contract. However, if the purpose of such procedure on the part of the employer/transferee is to avoid the passing of the rights and obligations arising from the employment relationship between the employee and the employer/transferor onto the employer/transferee and thereby to allow the employer/transferee to terminate employment with the employee in the trial period, which cannot be agreed in the case of transfer of the rights and obligations arising from labour relations, such arrangement on the trial period would be void due to being in conflict with good manners.
- No. 28 The preconditions for the liability of an employee for the non-fulfilment of the obligation to prevent damage pursuant to the provision of Section 251(1) of the Labour Code, which constitutes a sanction for the violation of the legal obligation of the employee set forth in Section 249 of the Labour Code, shall be an occurrence of damage, a breach of the obligation to notify of and/or to take action against imminent damage, a causal relationship between the occurrence of damage and the violation of the obligation to notify of and/or to take action against imminent damage, culpability at least in the form of intentional negligence, and the fact that the damage cannot be compensated otherwise.
- The fulfilment of the conditions establishing the employee's liability for damage inflicted upon the employer as stipulated by the provision of Section 250(1) of the Labour Code excludes the employee's liability for the non-fulfilment of the obligation to prevent the same damage in accordance with the provision of Section 251(1) of the Labour Code.